

M:2
188.531
1/1. 01.2

OSZK

~~RE 1050~~
~~02.11.11~~
~~ER 321~~

~~P. v. hung.~~
~~358.~~

~~ER~~

P. o. lung-

858.

Bibl. Hung. Jankeowichiana
S. ord. 12.

~~ER 321~~

(2. ind.)

(Koll. 2 = ER 325)

HOL - MI

Külömb - külömb - féle dolgokról írt
külömb - külömb - féle

V E R S E K,

Mellyeket maga' régibb és újabb
írásaiból össze - szedest

HORVÁTH ÁDÁM.

P E S T H E N N,
LETTNER JÓZSEF BETŰIVEL;

1788.

1 M 184.531:2
1911
O Meliboeë! Deus nobis hæc otia fecit.

Virgil.

Inter Divos nullos non carpit Momus,
Inter Heroas monstra quaeque insectatur
Hercules,
Inter Daemones Rex Erebi Pluto' irasci-
tur omnibus umbris.
Inter Philosophos ridet omnia Democritus,
Contra deflet omnia Heraclitus,
Nescit quaeque Pirrhias.
Contra scire se putat omnia Aristoteles,
Contemnit cuncta Diogenes. —
Nullis hic pareit Agrippa,
Contemnit, scit, nescit, flet, ridet,
irascitur, insectatur, carpit omnia
Ipse Philosophus, Daemon, Heros,
Deus et omnia.

Agrip.

ἔδεις ἀνθρώπων, ὃν ἐπεὶ ποτὲ γαῖα καλύψει,
εἰς τ' ἔρεβος καταβῆ, δώμα' τε Περσεφόνης
τέρπεται ἕτε λύρας, ἢ τ' ἀνλητήρος ἀκῶν.

Theognis.

TEKÍNTETES
LENGYEL - TÓTI
LENGYEL IMRE
ÚRNAK,
SOK NEMES VÁRMEGYÉK'
TABLA - BIRÁJÁNAK.

TEKÍNTETES URAM!

A' TE nagy Neveddel, mint valamelly drága öltözettel kíván takaródzni, ez az én *Holmi* nevezetű rongyos Magyar Mú'sam: melly mintegy szám-ki-vetett, 's szám-ki-vetésében - is hajó-törést szenvedett ember, a' párt-fogásra méltó vólta jeléül, hátán viszi a' maga hajó - darabjait, töredezett deszkáit; úgy keresett a' maga' dirib-darab Verseinek

be-mutatásával TE nálad Nagy Tekintetű Úr, mint-egy menedék-helyet magának. — De — hát — számki-vetett? hát — hajó-törést szenvedett-e? az én Magyar Mú'sám. — valóban — még eddíg. — bújkál imitt-amott; maga édes Hazája' *Holmi* szegeleteiben; keresi a' néma Filoméla a' maga nyelvét; és ha azt némelly nagy udvarokban meg-

ta-

találja: örvend a' bánat közt, meg-
fóllal, és fülemülévé változik. — De!
— hát — egy nagy Tekintetű, egy
fényes ágyból származott, egy nagy
Emlékezetű Öseivel sok ízig dítse-
kedhető, egy nagy Méltóságokkal
szoros vérség' kötelével öfzve - köt-
tetett Uraság, nem fog-e reád ne-
heztelni én rongyos Mú'sám, és
komor szemekkel tekinteni — Oh!

hát! hiszen az ilyen nagy Lelkeknek, ilyen Nemes szíveknek tulajdonságok az ; hogy a' tsekélységet a' jó - szívért nagynak ítélik ; és a' tsupa valóságból álló Tiszteletet tartásuk leg - kedvesebb udvarlás' nemének. Itt' találsz én szegény Mu'sám! egy - olyan fzeretettel tellyes udvarra, a' mellynek kapuja a' Barátság, belső foglalatja tsupa jó szív, ebéd

ebédlő - palotája az ember - szeretés ,
Gazdája a' régi arany-időből a' mos-
tani századra által - származott Ne-
mes Lélek : mi kell hát több ? —
hát az ilyen Lélek utálna - e meg
Tégedet ? ez zárná - e be előtted , ?
szüntelen nyitva - lévő kapuját. —
Éppen nem — sőt szeretni fogja ,
ha a' *Barátság* Isten - *Aszszonya*'
Temploma mellé , az ő fényes ud-

varában, egy Magyar Mú'sa, az ő,
az *Olimpus* hegy' oldalában le - om-
lott kápolnája' kő - darabjaiból, egy
kis be - nyíló kamarát igyekezik é-
píteni. — Engedjed-is Nagy Neveze-
tű Tekintetes ÚR! hogy ez, a' ma-
ga' vídámságában bízakodó Magyar
Mú'sa, dítsekedhessen a' TE nagy
Neveddel, valóban, a' kik a' TE
ember - fzerető Szívedet esmérik,
édes-

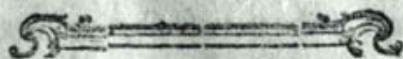
édessebben fogják olvasni ezen *Holmi Vers* - darabokat ; mikor azoknak homlokán LENGYEL IMRE nevezetet fognak - látni. — Érde- midhez képpest tudom, hogy ér- demesebb munkával kell vala ud- varlanom ; — de — mi lenne úgy a' vidám *Poësis*ból ? ha mindent az érdemhez alkalmaztatna, — A' mit hát az én *Holmim* , semmi külö-
nös

nős derékséggel nem érdemelhetne;
hadd érdemelyje - meg ezzel a' bá-
torsággal ; hogy minden tartózko-
dás nélkül , magát Kegyességedbe
ajánlja. Vagy - is ajánlja a' *Holmit*
annak Írója

A TEKÍNTETES ÚRNAK

Költő Bal. Füreden Böjt-
elő-hava' 1. nap. 1788.

alázatos Szolgája
Horváth Ádám. m. p.

ELŐ - BESZÉD.

*V*alamennyi-féle haszna vagyon a' könyv' írásnak; szinte annyira-fogások van sok Íróknak, mikor némelly tsekély hasznú, sőt néha bizonyos tekintetben ártalmas könyveket Világ eleibe bocsátanak. — Ovidius, hogy a' szerelem' mesterségéről írt könyvét meg-szépíttse; a' szerelem orvoslásáról írt utánna másikat. Sokann hogy,

a' magok' hibás vélekedéseiket mások-
kal-is kedveltessék, sok szívbe be-
verhessék; vagy valóságos, vagy kől-
tött nagy neveket, személyeket, a'
magok' írásaikban olyan színbe öltöz-
tetnek, a' millyenbe' szeretnek járn-
tulajdon magok. Sokann, a' meg-em-
beredett világ előtt gyermekeskedni
szégyenlven, a' tsalfaságot, a' Mo-
ralis Philosophia, erköltsöket javító
tudomány' mázrával egy kitsinyt be-
kenik, és szemlátomást kedvessé té-
szik. És az illyenek miatt annyira
ment már, a' Junó helyet tündér pá-
rát ölelgető Világ; hogy a' leg-jobb
Moralisták-is kénytelenek, a' magok'
erköltsöket javalló Törvényjeiket, vagy
Mesében, vagy leg-alább Históriában,
adni-elő. Egy két régi Szenekát, egy
két újabb Monita Christiano - Politi-
cát, csak a' nagy könyv' Tárookban
lehet látni; ott-is többnyire por lepi-
be:

be: a' közönséges Házáknál az ilyen hasznos könyveket csak mese formában olvashatjuk. — Hát jó-e ez, vagy ártalmas? — jó igen-is, mert már most kénytelenek vele az írók: 's még jobb volna, ha holmi nevetséges könyvek' szerzői, ezt a' már törvényé vált szokást azzal meg-nem motskolnák, hogy ók-is ugyan ezzel a' rá-fogással takaródzanak. — Valóba, ha meszszebb akarunk nézni; az Istennel 's vallással nem gondolásnak-is (értem pedig azt mind a' tudományra, mind az erköltsökre nézve) be-tsüszését, és a' tsak imigy - amúgy tanúlt emberek közt-is annyira lett el-áradását, hogy némellyek szinte úgy ditsekednek vele; az ilyen 'erköltsi tudomány' - szint mutató, tsalóka könyveknek köszönhetjük. Azt kérdezhetné már egy nyájos olvasó Jó - akaróm tőlem: hogy mit használ már, ezen meg-jegyzés,

ennek a' könyvetskének ditséretére ?
vagy inkább ezzel ennek olvasásától
nem idegenednek-e el sokan ? Vagy
akarom-e el-hitetni valakivel ; hogy ez,
nem olyan jó szín alatt roszszúl irt,
hanem valóságos hasznos könyv le-
gyen ? — Éppen nem ; senkit sem
akarok meg-tsalni : én meg-vallom iga-
zán ; hogy ez nem annyira valamelly
előre-fel-tett különös nagy haszonra,
mint mulatságra és idő töltésre-való.
— Vagynak benne helyyel-hellyel szo-
morúk-is : a' mellyeket ha a' szomorú
ember olvas , úgy-tetszik hogy vigasz-
talja magát ; nem mondom azt-is,
hogy az erköltsi tudománytól éppen
üres volna ez a' mulatságos könyvets-
ke ; vagynak benne olyanok is , a'
mellyekbe nem tsak el-vetve vagynak
jó dolgok elegyítve , hanem minden
tréfától-is , annyival inkább tsalfaság-
tól üressék ; sőt vagynak szent dol-
gok-

gokriúl-való elmélkedések-is. De —
 tsak azt akarom hát mondani, hogy
 nem volt tzielom vagy az, hogy a' ja-
 vával a' rosszát meg-sáfrányozzam,
 és így azoknak kedvellésére akár kit-
 is osztönözsek; vagy az hogy a' ne-
 vetséges Elegiák, Hymnusok, Énekek,
 közé egy két valamire-való dolgot
 azért szúrtam volna-bé, mintha az egész
 tréfát szent Tzielból irtam volna: egy-
 szóval, 'sákban matskát nem árulok,
 hanem minden Vers-Darabot, a' ma-
 ga matériájához illó tzielből irtam, és
 most régibb és újabb írásaimból össze-
 szedegetvén, önként, minden rend nél-
 kül könyv'-formába öntöttem, — Rend
 nélkül mondám; mert noha mind a'
 mostani Esztendő - Százhoz, melly a'
 rendet annyira akarja követni, hogy
 még a' rendetlenségben-is rendet tart,
 's ha el-felejtí magát, még azt-is rend-
 nek gondollya, a' mi vagy nevetség,

vagy haszontalanság; mind magam-
hoz, is, a' ki a' Parnaszszusonn, in-
kább Urania' mint Thalia' tanítvány-
jának tartom magamat, a' szép és jó
rendnek meg-tartása igen illett volna:
de én azt itt meg nem tarthattam,
mind azért: mivel olyan különbözők
a' materiák, hogy egymás után csak
igen egy formann illenek, és így itt
a' rendetlenség leg-jóbb rend; mind
azért, a' mi már mentségemre egyenes-
sebben tartozik, hogy én ezeket a'
Vers - Darabokat, egyszer - mászszor
's imitt-amott írogattam, és a' mint
ürességem engedte, 's a' mellyiket
előbb kaptam, azt, és úgy írtam
könyvbe. Nem lévén tzelom eleinte
ezen Holminek Világ eleibe-való bo-
tsátása (mivel többnyire csak hirtel-
len, 's minden nagy gondolkodás nél-
kül-is íródta.) De minek-utánna
láttam, hogy sok jó Barátim, ki egyi-
ket

ket ki másikat kéregette; a' szerént a' mint kedvek duzzant, vagy a' környül állások javaslották, külömb-féléket szerettek olvasni; sőt nem kevesen, ezeknek egy tsomóban leendő kiadására-is ösztönöztek; a' Batrakomüomakhiával, Puleksel, Nuksal's egyébbe' félekkel biztatván, azt a' magamvonogatását; melly szerént némelly alacsony materiájú Tréfaságokat a' válogatós Világgal közleni szégyenlettem. Erre nézvé reá vettem magamat, hogy ki-nyomtattassam: ha úgy nem járnék az, ezt olvasni kívánokkal, mint a' szép fehér bőrű Nimfa a' nappal, a' kit a' ki-kelettel kedves Verőfény, addig tsalogat a' hűs szobából a' Nap-fényre, hogy egyszer megbarnítja gyenge bőrét. — A' bal itélet tételt semmi munkában kevésbé elnem-kerülheti az író mint az ilyenekben: mert valamennyi értelmű benne

a' Vers, annyi-féle íz-érzésű-ember
ítélhet róla rosszul; de én egytől leg-
többet tartok: hogy a' meg-ért nyá-
josságú, vagy-is azok között, a' min-
den tréfát, valóság próba-kővéhez kö-
szörűlni szerető maga meg-únt elmék,
rosszul találnak rólam ítélni. Ezek
hát csak azt méltóztassanak meg-gon-
dolni; hogy valamint ezek közt, nem
minden Vers-darab szent tőzéből ira-
tott, úgy nem-is mind lehet kedves
egy-formánn mindennek. A' ki pedig
Ovidiussal számkivetésbe fog-küldeni
— Ám lássa. Kólt Füredenn 7. Junij
1787.

IGAZ BARÁT.

A ki a' bődög emlékezetű Péter Ányos Pált, mint életében kedves Barátját, az ide íratott első Elegiában, kínos beteg-voltáért siratja, a' régi Poeták költeményi szerént; a' másodikban, Keresztén módon Papossan bátorítja; a' harmadikban pedig, meg-holt kedves emberét kesergi. és holtá után álmában beszélgetvén vele, el-bítsúzik tőle.

ELSŐ BESZÉD.

Péter Ányos! még-is sekszel e' sebedben?
'S még-is lzenved Lelked fájdalmas te-
stedben? —

Szán

Szán Téged egy *Nimfa* keserűségében,
 'S illy panaszszát hánnya az égre képedben:
 Egek! mert az egek ellen, az egeknek
 Kell panaszolkodni már az ilyeneknek;
 Kiknek enyhíteni kinnyát szegényeknek,
 Semmi orvosságok nintsén egyebeknek.

Meddig gyötörtök még' mikor leszsz Ha-
 tárja

Kínomnak? meddig leszsz testem sebek'
 tárgyja?

Már reménységemet (melly rég - olta várja
 Jóbbulásom') a' kín örökre el-zárja.

Szabad-e nem hinnem tehát Isteneket?

'S rám gondot viselő Isteni kezeket?

Vagy történetnek kell vélnem mindeneket?

'S hogy a' *Fatum* hordoz minden eseteket.

Eddig, ez táplálta még reménységemet:

Hogy, hiszem az egek esmének engemet,

Látják a' kínok közt fetrengő testemet,

Melly pihegve tartja szűk lehelletemet.

Nem-istudom pedig olyan nagy bűnömet;

Melly erre méltóvá tett volna engemet,

De, ha sértené-is nagy véték Lelkemet

Meg-sokallharná már az ég keservemet.

Szabad-e hát Isten! rólad kételkedni,

'S hogy Te viselsz gondot rám meg-nem-
 engedni? —

Kéntelen már Lelkem roszszra vetemedni,

Mert tudásod nélkül láttatom szenvedni.

'S hát magát a' vidám Pindarus' mag-
 zatja?

Már

Már Heráklitus-ként mind holtig siratja?
Tán Epikterus vólt beteg testem' Attya,
Mert Szeneka Timont nem vigasztalhatja.

Nem: — de most jut kínos Lelkemnek
eszébe,

Hogy talám valóság vagyon ez Mesében;
Hogy a' meg-holtaknak Lelkeik rendében,
Költöznek újjobban más ember' testében:

Orféusban vala hajdan ez a' Lélek,
A' melyet magamban még pihegni vélek,
Kétszer vólt Pokolban; én attúl nem félek,
De Pokolbeli kint látok még míg élek.

Talám hát a' kibúl Orféusba szállott
Lelkem, az vólt bűnös egy emberi állat;
Unokákra szállott e' terhes szolgálat
'S a' büntető ostor rajtam-is megállott.

Vajha! mint Orféus szép éneklésével
Birt a' feneketlen Pokol' mélységével?
Bírhathna Lelkem-is versek' szerzésével
Ezen Pokolbeli kinnyaim' terhével.

De, mint ő tetézte nagy keserűségét.
El-vesztvén újjobban kedves Feleségét
Lelkem-is siratja testem' egységét,
Mind addig míg érem életemnek végét. —

— Bús Lelkemnek nyugta csak addig
lehet,

Míg az Elizium mezőn pihenhet;
De a' szárnyos lábú Istenek' követe
Ki hozza újjobban, 's más testbe vezete.

Igaz: hogy Római szabad ember lettem,
Ovidius Názó névvel neveztettem,

De

De a' bajt és a' kint, itt sem felejtettem,
Nem soká', Rómából szám-ki-vettettettem.

Versem' kit Nagy - Apám rég' énekel-
getett

Lakatot Tzerberus' szájára-is vetett,
De bezzeg másodszor a' vízre vezetett,
És egy Augusztusonn erőt nem vehetett. —

— A' neki törődött Lélek már bújjába'
El-tökéli magát, 's fel-tette magába',
Hogy ha még le-mehet Eliziumjába,
Soha többé testbe nem jön bolondjába.

Kétszer így küszködven kínos életével
Nem-is ivott vizet Lelkem, le-mentével,
Hogy ne múljon, amaz feledékeny lével
Friss emlékezete, a' Lethe' vizével. —

— Ezer elztendejét mikor el-végzette
Lelkem, Merkurius sokat integette,
De páltája elől magát el-rejtette,
Mivel éltét kétszer kínossan élhette.

A' második ezer elztendő' folytatnak
Nagyobb részei-is már jól el-múlának:
Nálunk a' vers írók nagyon riukulának,
Melly miatt vége lett lelkem' nyúgalmának,
Rám akadt a' kies mezőn amaz Mája'
Fijának kígyokkal meg-tekertt páltája,
'S parantsol ez holtak' és élők' szolgája,
Hogy várja Lelkemet Pannonia tálya.

Hajdani testemnek hoz haza-földére,
Szám - kivetett Názó Hazája' helyére,
Adott-is egy deli testet a' kezére,
A' kivel élhetne bús Lelkem kedvére.

Ányós régi Magyar Nemzetnek születtem
Görög 's Deák utáni Magyar Nemes lettem,
Hajdani munkámat el sem felejtettem
Született nyelvemenn verset szerzegettem.

De mivel a' kedves gyönyörűségeknek
Immár neki-szokott 's örülő Lelkeknek
Nehezebben esik; ha majd mind ezeknek
Végénn kínos bajt kell látni szegényeknek.

Kétséges Lelkem-is tanulván magárul,
Vagy-is Orféusom' 's Nazóm' példájárul,
Le-mond a' világnak múlandóságárul,
Melly, sokaknak pénzen gyötrelmeket árul;

Egy Remetét választ szegény ő magának
Mind út mutatónak, mind Párt-fogójának,
Kinek Fehér-Várott Fijai valának,
A' kik nekem szállást, 's Pál nevet adának.

A' hol az Orféus' és Názó' Lelkének
Munkáji belőlem ki-tündökölnének,
Tartattam Párt-fogó Pálom' Szerzetének
Egyik ditséretes gyönyörűségének.

Mit mondok? — tartattam? — de most
is tartatom,

Van gyönyörködtető kedves indulatom,
De jaj! valahányszor veisemet ugratom,
Tsak e' kínos testbe zárt lelkem' síratom.

Egek! ezt az átkot mivel érdemlöttem?
Hogy ilyen fájdalmas testbe rekesztettem,
Mellyen, hogy eléggé nem kesereghettem
A' Pindus halmái jajgatnak helyettem.

Bizony elég dolgot adna Herkulesnek
Azokat el-túrni, a' mik rajtam esnek;

A'

A' kép-írók, mikor kínos embert festnek,
Festhetnek, tsak vegyék formáját e' testnek.

Mú'sák! Árionnak véltek tám engemet?
'S nyúzni akarjátok eleven testemet?

Hiszem én senkivel próbára versem
Nem tettem, hogy azért bánthatok Lel-
kemet.

A' dühös Aszfzonyok, a' kik hajdanában
Dolgoztak, Orféus el-szaggasztásában,
Tán én reám jöttök nyavalya formában,
Hogy testem enyhülést nem kaphat kin-
nyában.

Vagy a' Prometheus' Sassa bánt engemet,
A' melly el-tsipkedi lassanként testemet,
Vagy mérges Píkszissel meg rontván sejemet
Pandóra melyemből kergeti Lelkemet.

A' Zizifus követ nagy kinnal görgetem,
Vélvén, hogy kínomnak majd végét érhe-
tem,

Meg-tsal a' reménység, 's már tsak el-hi-
hetem,

Hogy addig tart kínom, a' míg az életem.

Már Eskulápius sem használ testemnek
Apolló sem talál Flastromot sebemnek.

Mit tegyek? — könyörgök Remete Szen-
temnek,

Hogy inkább legyen már vége életemnek.

Könyveztem kínomat a' míg könyvez-
hettem,

De már könyveimet mind ki-merítettem,

Már

Már nem-is sírhatok úgy el-keseredtem,
Parnaszszus' Szúzei sirjatok helyettem.

Egek! ha tsak ugyan már úgy végeztétek,

Hogy kínos éltemet kinnal végezzétek,
Vajha! irgalmasok annyiban lennétek,
Hogy nyavalyám' néha meg-könnyebbitnétek. —

— De meg-akadt nyelvem panaszolkodtában,

Hofzszas kínnyaimnak meg-gondolásában. —

— Bádgyad ez Nimfa-is közös síralmában;
Beteges Barátján Izánakozásában.

*Ezeket a' beteg Atya kedvessen vette ugyan,
mint Verseket, de azt felelte, hogy
nem keresztyén Versek. A' Poeta azért
így kezdi magát észre venni.*

MÁSODIK BESZÉD.

Ah! be nem Keresztyén gondolatok ezek,
Hogy nintsenek egek, és Ilteni kezek:
Tsak hogy, mivel súllyos kínnyaidd nehezek,
Nyomoruságidonn vétkessen könyvezek.

Van Ilten, 's van annak bõts gondviselése,

Kinél tudva vagyon Ányos Pál nyögése,
B 'S

'S azért, hogy egy kicsinyt segedelme
kése,
Nem múlt még-el kínod' meg-könnyebbü-
lése.

Lelked, eredetét nem Názótúl vette,
Hanem azt Te beléd Isten leheltette;
De már azt nem tudom, mikor teremtetted?
Mert azt titkai közt tőlünk el-rejtetted.

Nyavalyád, ha *Fatum*, egek' rendelése,
Mert a' *Fatum* nálunk Isten' végezése,
'S a' forgó szerentse' költött kerengése,
Mind Isten' munkája meg-kissebbítése.

Isten visel gondot bizony Te reád-is,
'S tudva van Istennél a' Te nyavalyád-is;
Majd, mikor elég leszsz, ha Te nem vár-
nád-is,

Szent segedelmével el-jön Te hozzád-is.

Ezek pedig rajtad nem-is büntetések,
Hanem tsak Atyai próbák 's feddődzések;
Kiknek mindjárt vagyon meg-könnyebbü-
lések,

Ha hiszed, hogy ezek égi rendelések.

Fáj; de Isten adta rád, nohát ne fájjon,
Hofszas kínod ellen a' tűrés használyn,
Ne bánd, édes Atyád akarmint dorgállyon.
Tsak hogy a' dorgálás hasznodra szolgállyon.

De ám, ha most Isten látogat ezekkel
A' reád erefztett sújtoló kezekkel;
Meg-vigasztal mennyben a' bóldog Lelkek-
kel,

Jobbja felől - való gyönyörűségekkel.

Ad-

Addig-is Vers-író kezéd' munkájában
Mutasd-meg, hogy Pap vagy az Isten' Há-
zában,

'S adj a' Szentegyháznak éneklő szájában
Verseket; kiket írsz, 's írtál mostanában.

Ez Vers-író pedig, ki *Nimfa'* képében
Nem keresztyén verset adott a' kezében
Nem rég' ez keresztyén Papnak, a' helyé-
ben

Ekképp' énekelget ez Páter' nevében:

Jésus! én öröömöm édes szemem' fényne!
Idvességem' szarya, életem' reménnye!
Bűneim' váltsága, Menny-ország' ösvénnye!
Hívek' szerelmese, Lelkem' Vő-legénnye!

Melly gyönyörűséges édes emlékezet
Ez, az idvezítő Jébusi nevezet!

Mert ez az igaz út olly életre vezet,
Mellyet halálával ő maga szerezett.

Tsak reád függesztem egyedül szememet,
Jésus! e' jó útonn Te vezess engemet.

Tsak Téged' óhajtlak egy szerelmesemet,
Gerjeszd hát Te reád buzgó szerelmemet.

Én Lelkem, mint tsendes nyugovó He-
lyében

Tsendessen nyugofzik kedves kebelében,
Minden kínok ellen keserűségében

Talál nyugodalmat az Jébus' ölében.

Ha ostromoltatik bűntől Lelkem' vára
Tekint győzhetetlen egy baj-vívójára

Rab voltam; de leve sokak' váltságára

Ki-omlott Jébusom' vére', Lelkem' ára.

Jövel hát szerelmes Jésusom! légy velem,
 Mert nagy a' Jészushoz bennem a' szerelem,
 Szent segedelmeddel hitemet nevelem;
 Jövel Uram Jésus! édes segedelem!

*Erre a' beteg Páter ezt kezdte felelni a' mint
 bírta szegény a' kezét:*

B A R Á T O M !

Mivel érdemlettem érzékenységedet?

Hogy érettem búra süllyeszde vig I.elkedet,
 Hogy ér'tem keseregj; hogy ég' végzésével
 Vigasztald szívemet jobb sors' reménnyé-
 vel,

Nem vagyok, sem véred, sem régi barátod,
 Tsak azólta szeretsz, hogy kínomat látod.

*De ezeket-is alig írhatta, mikor a' halálos
 nyavalya egész testét el-lankasztván, ha-
 tod napra meg-is holt; halálát hallván
 a' Vers-író, álmában így beszélget a'
 meg-hóltal:*

HARMADIK BESZÉLGETÉS.

Halott.

Szerkenny-fel Barátom! és értsd-meg sza-
 vamat,
 A' ki életemben nyomorúságomat

Szán-

Szányad, 's nem láthattad kínos haláloamat,
Imé meg-mutatom még egyszer magamat,
Hallod-e Barátom!

Poeta.

Hallom és tsudálo;
Eleget hánykodom, de fel-nem találom
Ha vallyon e' szózat igaz-e vagy álom?
Mert úgy tettzik Páter Anyos vagy on nálom.

Halott.

Az vagyok igen-is a' kinek gondolál.

Poeta.

Így tehát csak álom talám az a' Halál,
A' melly-l előttem el-hírelve valál,
Hanem-ha előttem Pál, áll-ortzával áll.

Halott.

Én vagyok.

Poeta.

No — de hát élsz-e vagy meg-hóltál?
Mert nekem úgy tettzik élő-szóval szóltál,
Te vagy-e hat a' ki Páter Anyos vóltál?

Halott.

Én vagyok 's a' vagyok a' kinek gondoltál.

Poeta.

Szerelmes Barátom! be el-keseredtem,
Mikor Halálodról szomorú hírt vettem,
Kivált azt nehezen, 's könyvezve szenved-

tem,

Hogy temetésedenn jelen nem lehettem.

Most pedig, kétszeres öröm szált szívemre,
Hogy nézhetek élő kedves emberemre;

'S hogy, kinek halála keserűségemre
Lett volna; olajt önt hív szeretetemre.

Halott.

Szerelmes Barátom! való, hogy én élek,
Mert nem-is halhat-meg jól tudod a' Lélek;
De ezen formárúl, mellyben most beszéllek
Tán Te-is úgy ítélsz, a' mint én ítélek.

Poeta.

Lelkem! eltem ismét újjabb síralomba.—
— Hát — én Péter Anyost látom csak
álomba,
Vagy vagyon el-merült mély gondolatomba,
Mit gondollyak tehát Te rólad magamba?

Halott.

Anyós vagyok, a' ki beszéllek 's beszél-
tem,
De nem olyan Anyós, mint voltam míg
éltem,

Poeta.

Én pedig mind eddig mesének ítélttem
A' mit most Te benned meg-hóltban szem-
lélttem.

Hát mitsoda test ez? felelj kérdésemre.

Halott.

Ah! ne emlékeztess keserűségemre,
Elég az: hogy hozzád azért jöttem szemre,
Hogy kötelezzelek újjabb szerelemre.

Poeta.

Ah! bizony, mint Halál erős a' szeretet!
'S ha ez nemes Lélek ennyire mehetett,
Hogy

Hogy rólam még most-is meg- emlékezhetett;
Hát engemet, mire nem kötelezhetett?

'S szerelmes barátom! mivel érdemlettem?
Hogy élő formában meg-jelenj érettem,
Hittem azt hogy szeretetz, és el-is hihettem,
De hogy így szerethess nem-is reménylettem.

Halott.

Úgy vagyon Barátom! mert mennél
erősebb

Az igaz szeretet, annál költsönösebb:
Nálom szereteted mindennél bötsösebb,
Mert kezdete vala halálom' szerző seb.

Nem vólt barátságom, sem pedig vér-
ségem

Hozzád, sem hitbeli nagy kötelességem;
Kár; hogy veled hamar kötött egyességem
Illy hamar végezte velem együtt végem'.

Kinnyaibúl I.elkem mint-egy meg-éledett,
Mikor könyves szemem meg-látott Tégedet;
Mivel; a' mint rólad elmem vélekedett,
Kinom gerjesztette rám szeretetedet.

Mert többnyire már ma a' kik barátkoz-
nak,

A' szép barátságnak haszonért áldoznak,
Míg van mit el-vinni színes szívet hoznak.
De a' nyomorúltonn nem-is szánakoznak.

Így szokott a' világ. — Te pedig el-
lenben

Mihelyest meg-láttál ágyba' fetrengtemben,
Nem tudom mit leltél különöst szívemben?
Szeretted 's meg-szántál keserűségemben.

Vóltál mindennapi bízattóm 's vendégem,
 Versekkel oszlattad bűm' 's keserűségem',
 Mellyekben mivel vólt nagy gyönyörűségem,
 Mint-egy könnyebbedett terhes betegségem.

Ez igaz baráti hív szíved' hűsége
 'S ennek mindeanapi példás jelensége
 Mellyhez a' hűszonnak semmi reménysége
 Nem fért, könnyaimnak vólt nagy könnyebbsége.

Hidd-el hát hogy cölem azt meg-érdem-
 letted,
 Hogy én hóltom után tegyek Te helyetted
 Költsonös bútsúzást, mert azt Te meg-
 tetted

Vólna, halálomkor, de meg-nem tehetted.
Poeta.

Melly bódoggá tettél engem' bódog Lé-
 lek!

Ki még eddig halált nem láttam 's még
 élek;

Még-is, most eleven halottal beszélek,
 'S engednek a' hóltak társolkodni vélek.

Ha az igaz szívért 's barátságért lettem
 Méltó, hogy meg-jelenj előttem 's érettem;
 Úgy már meg-esmérem, hogy meg-érdem-
 lettem,

Mert én *Páter Árvost* valóba szerettem.

De, hát én vóltam-e leg-nagyobb hű-
 séggel

Hozzád? hogy egyedül ezen dítsősséggel

Enge-

Engemet magasztalsz, 's illy nagy szíves-
séggel

Értem egy darabig fel-hagytál az éggel.

Halott.

Te néked tartoztam. — de noha vól-
nának

Mások-is, kik igaz Barátim valának,
Féltem, hogy ha testben meg-hóltat lát-
nának

Képtelenségeket rólam gondolnának.

Te pedig, ne gondolly tsudának engemet,
Hanem vedd jó nevenn meg-jelenésemet,
Hallgasd-meg 's botsásd-el bútsúzó Lélkemet,
'S beszéld-el, a' kiknek illik beszédemet.

Poeta.

Meg-álly, a' bútsúzást halafzd még, ked-
vesem!

Hadd kérdek valamit; válaszodat lesem.

Lám én, mint Énéas nem magam keresem,
Hanem helyembe' jöszsz Atyám! Ánkhi-
zesem!

Már Te bódlog Lélek! bódoggá tétettél,
Mikor e' világból fellyebb emeltettél;
Beszéld-meg, bódogabb mint 's mennyi-
ben lettél?

Mikor hóltod utánn meg-dítsóítotttél.

Ha a' természeti Tűdős okosságot
Halgatom; az ugyan jövődő világot
Hisz, tart, és tanít-is egy olly boldogsá-
got,

Melly követi ezen bódogtalanságot.

De, hogy ez, valamelly helyhez köt-
tettetné,
'S az ég, mint egy fényes bört, olyan le-
hetne

Nem hiszi; 's bóldoggá alig-is tétetne
A' Lélek, ha oda csak azért sietne —

Hogy a' más világnak minden ditsőssége,
'S a' testtől szabadult Lélek' könnyebbsege
Abban áll azt mondják, 's az a' nyeresége
Ha nintsen magára semmi nehezsége.

Ha meg-nyúgszik 's tsendes Lelke' es-
mérete

Hogy úgy folyt 's úgy tölt-el a' testben
élete,

Hogy vádot magátúl nem érdemelhete,
Azt mondják, a' Lélek úgy idvezülhete.

A' helyét pediglen ezen ditsősségnek
A' szent Írás után tartják ugyan égnei,
Égnei, de nem holmi tizfra fényességnek,
Mellyre nints szüksége Lelketlen vendégnek.

Mások meg-a' Leibnitz' bölts' találmán-
nyával

Nem hihetnek Lelket lenni test híjjával,
Hanem láthatatlan kis test Házatskával,
Mellyet mikor meg-hal, el-viszén magával.

Mások a' Lelkeket nem tartják Lelkek-
nek,

Hanem agy-velőnek, inaknak ereeknek,
És így tsupa testből lett Lelkek ezeknek,
Meg-halnak a' testtel, és el-temettetnek.

Sokan ismét vagynak olyan értelmekben,
Hogy semmi gondolat nintsen a' Lelekben,
Hanem ha az elébb az érző testekben
Kezdődik, 's a' testi érzékenségekben ;

Ezek, hiszik ugyan létét a' Leleknek,
De úgy hogy halála után a' testeknek,
Mind addig alunni kellyen szegényeknek
Míg a' testtel újra nem egyesítetnek.

Sokann sem a' Lélek' halhatatlanságát
Nem hiszik, sem a' test' ditsó bódogsá-
gát,

'S úgy tartják, mint Papok' költört ha-
zugságát,

A' fel-támadandók' Poklát, 's Menny-or-
szágát.

De mi, kik imádjuk Jésus Krisztusunkat,
És Keresztyéneknek nevezzük magunkat,
Azt hiszszük, 's úgy tartjuk a' mi halálun-
kat,

Mint - egy keveskori el-változásunkat.

Él 's a' halál után sem hal-meg a' Lélek
Kit én oszthatatlan valóságnak vélek,
Testem fel-támadván mind örökké élek
Minden boldogokkal, 's örvendezek vélek.

De azt az életet nem magyarázhatja
Szám, mert élő-ember azt ki - nem mond-
hatja.

A' mint a' szent Írás-is bizonyítgatja,
Hogy azt emberi szív meg-sem gondolhatja.
Tudom: hogy test szerént ha el-temet-
tetem,

A' lelkem fog élni, 's lelki lefzsz életem:
'S fel-támadt testemmel ha öszve-köttetem,
A' testet-is lelki testnek nevezhetem.

De, sokann e' bődög mennyek' orzá-
gának

Testi bődogságot tulajdonítának,
Mivel a' szent Irók a' miket írának
Testi embereknek íratva valának.

Te pedig mar túl vagy a' világiakon,
Túl vagy minden földi mulandóságokon;
Tanítva segíthet rajtam 's mind azokon,
Kik ezt csak homállyba látjuk 's mint egy
vakonn.

Halott.

Első bődogsága dicsóúlt lelkemnek
Ez, hogy vége szakadt terhes kötelemnek;
Mellyel tömlőzébe le-kötve testemnek
Szenvedtem, míg nem lett vége életemnek.

Mert noha nem szabad annak zugolódni,
A' ki az életben kénytelen bajlódni,
Só ha halálról kell néha gondolkodni,
Láttatik az ember el-el-szomorodni,

De, ha úgy tudnátok élők! mint a'
Hóltak

Kivált kik e' testben nyomorúltak vóltak,
Melly gyönyörűséges változást kóstoltak
Azok, kik a' testtől már már meg-szaba-
dultak.

A' leg-szerentséssebb testből-is sietetne
Lelketek, hogy hamar jobb helyre mehetne;
'S

'S ha az élő ember illy formánn hihetne,
Bizony még élteben bódoggá lehetne.

Most vagyon Lelkemnek olyan állapotja
Mellyben a' mit gondol tisztán gondolhatja,
Mert sem a' zavaros vér nem zavarhatja,
Sem ama' vastag test meg-nem gátolhatja,

I.eg-főbb bódogságom, hogy egyesít-
tettem

Azzal, kitől Lelkem ártatlanul vettem,

'S ezzel valójában ditsőséges lettem,
Hogy a' honnan jöttem már vizsgál-
hettem.

A' kit nem lathattam élvén, már látha-
tom,

Testemnek jövődő éltét-is tudhatom,
Lelkem' halhatatlan létét meg-foghatom,
Mert test nélkül-való minden gondolatom.

Immár színről színre láthatom azokat,
Mellyeket még éltem, tsak mint-egy tit-
kokat

Hallottam, azoknak nagy bódogságokat,
A' kik szemlelhetik az égi karokat.

Hogy pedig Tenéked nem magyaráz-
hatom,

Ne tsudáld, mert noha én magam tud-
hatom;

De ki-mondhatatlan az én gondolatom.

A' mint példával-is meg-bizonyíthatom.

Lám régen szent János, 's Pál el-ra-
gadtattak,

De ki-mondhatatlan beszédet hallottak,

És

És még csak arról is keveset mondhattak
Hogy testben látták-e? a' miket láthattak.

Ha azt élő-ember nem magyarázhatja
Bizony élő-ember meg-sem-is foghatja:
Azt szíved tölem-is hát nem kívánhatja
Mert meg-foghatatlan a' magyarázatja —
Hogy a' Lélek nem test, az tagadhatat-
lan,

'S hijjában tagadja a' tudós tudatlan,
Mert, hogy gondolkodjon test, gondolha-
tatlan,

'S egyszersmind, ha nem test, már oszol-
hatatlan.

Alunni sem lehet pedig a' Lelkeknek,
Mert, ha gondolkozó valóság ezeknek
Nevek, vége lészen egyszersmind léteknék,
Ha ez a' hijja van a' természetjeknek.

De Leibnitz-is testét feletébb szerette
Mikor ki-gondolni azt nem szégyenlette,
Hogy a' Léleknek-is test vagyon mellette,
'S a' lelket a' testtel öszve-kevergette.

Mind Mesék, és költött találmányok
ezek,

Hanem hatalmasok az Isteni kezek
Mint azt véghez vinni, a' mellyek nehezek,
Mellyet még Te hiszel, de én már érezek:

Isten adta beléd ártatlan Lelkedet,
Mikor elevenné teremtetted tégedet;
Melly hogy bűnös testtel öszve-keveredett
Nem tsuda ha ő-is roszsra veremedett.

Az eredendő bűn még azért meg-álhat,
Hogy Lelked testedbe ártatlanul szállott,
Mert, mint Ádám testből és Lélekből állott,
Így Lelked, testeddel egy személly, egy
állat.

Külömben, mind eről, mind pedig arról-is,
Van e' Lélek 's hol van a' halálonn túl-is?
Szint-úgy a' jövődő fel-támadásról-is
Akárki mit tartson jól-is bolondúl-is.

Nekem tsak az a' szó'm hozzád és hoz-
zátok;

Hogy vagyon Móseitek, vagyon Prófétátok
Kiktúl az igazat meg-tanúlhatjátok,
Azok meg-mondották, őket halgassátok.

Tudod: meg-mondatott az Apostoloktól,
Hogy ha mást valamit égi Angyaloktól
Hallanál, vagy akár tulajdon magoktól
Ne hidd, mert nem igaz, távozzál azok-
túl.

De kedves Barátom! már én vízfőz-
mégyek,

Ne kívánd, hogy tovább nálad 's veled lé-
gyek,

Engedd-meg most tőled vég bútsút hadd
végyek,

És hogy némelyekről emlékezést tégyek.

Hogy halálos Ágyban fetrengtem kinom-
ba',

Kemény háborodás jött gondolatomba,

Változott az elmém a' kín közt 's azomba'

Meg-halok 's be-zárnak setét koporsomba.

Bú-

Bűtszás nélkül telt töletek életem,
 Szerelmes Véreim! Püspököm! Szerzetem!
 Úgy hogy halálomkor el-nem végezhetem,
 A' mit hoz magával vérem 's tiszteletem?

Ezeknek kívánok szerentsés életet,
 'S a' bődög életnek bődög végezetet,
 Tartsatok felőlem jó emlékezetet,
 Hogy ez jó Atyafi 's jámbor Pap lehetett.

Poeta.

Adjad már nekem-is végső áldásodat,
 És addig előlem ne vond el-magadat. —

Halott.

Az Isten adja-meg jó kívánságodat
 Emlegetsd-meg szegény meg-hólt barátodat.

Poeta.

Ah egek! álom-e, vagy Isten tsudája?
 Hogy az elevenhez hólt jöve hozzája —
 Ah Atyám 's Barátom Anyos Pál formája!
 Ah igaz Barátság' eleven példája!

Iratott 1784dikben.

Pokol.

Kérdés, Van-e Pokol? 's hol van,
 vagy hol léssen?
 Ez-után készül-e vagy régen vólt készen?
 Kén-kövel langoló tó e ez egészfen?
 'S van-e ott füst, láng, tűz a' melly meg-
 emészfen?

Po-

Pokol van, mert bizony ez juralom bére
A' kinek nem használt a' váltságának vére,
Mert a' két út között melyet Isten mére
Az egyik bal-felé a' Pokolra tére.

Ha pokol nem volna, ugyan jól járnának
A' kik e' világonn gonofizak valának,
Még-is soha semmi kint nem kóistolának,
Hanem az órátskánn, mellyen ki-múlának.

'S bezzeg rajtok veszne a' Szentség azo-
konn

A' kik e' világi mülándóságokon
Nem kaptak Istenért, és ezenn az okonn,
Sok erő-fzakot-is tettenek magokon.

Tűz van ott, mert éget gyúlt kén - kö
módjára

A' Lelki-esméret sok Lelkek' kinyára,
Ég, forr, ez a' méreg, gőzölög e' pára,
Mardos ez a' féreg vipera módjára.

Vólt Pokol, van most is örökké léfzen-is,
Mert el-ólthatatlan e' tűz 's végetlen-is,
Tsuda: hogy noha ez szenvedhetetlen-is
Vágynak erre még is sok száz ezren-is.

De végetlenül-is kell tartani ennek,
Mert, ha a' sok bűnök végetlen Istennek
Szent törvényi ellen végetlenül mennek,
Pokolnak-is ízükség lenni végetlennnek.

Nehéz, e' kén-köves tónak párazatja,
'S csak említése-is szived' hasogatja,
De csak szenvedd, mert ezt szabad akaratja
Szerént választotta az emberek' Attya.

Mert Isten, Ádámnak elébe eleve
 Poklot, 's Mennyországot választani tevé,
 De hogy a' meg-tiltott fa-gyümölcsből eve,
 Választva magának örök halált veve.

De, hol leszsz a' Pokol? bizony van ben-
 ned - is,

Pokol a' Lelkednek sokszor kebeled - is,
 Mert ha meg-nem tértél, ha most nem ér-
 zed - is,

Ez most alvó féreg meg-mar még Téged-is.

Némelly még élteben Pokolra találta,
 Pokol, sok embernek élte halála,
 Némelly, mikor teste Lelkétől el-vála
 Akkor gyúl-meg e' tűz leg-először nála.

Nem bírván e' tűznek folytatózó szagát,
 Maga ki-fakasztá mérges sebje' dagát,
 'S érezvén az Isten' emészto' haragát,
 Féré mene Júdás 's fel-akasztá magát.

Mikor Káin ellen az egek' egére
 Kiált ártatlanul az Ábelnek vére,
 Kétségbe-esés lett Pokol-beli bére
 Mert maga mond átkot veszendő fejére.

Ezen tűznek terhét csak könnyen viselte
 A' gazdag, míg nyakát a' halál nem szelte,
 De mikor Pokolban szemét fel-emelte,
 Bezzeg, a' bűdös gőzt ökredezve nyelte.

De Kérdés: hol leszsz már a' Pokolnak
 helye?

Ne fély gonosz-tévő el-jön az ideje,
 Meg-látod, hol lészzen e' kínzás' mezeje
 'S vas-lántzonn a' kígyó' meg-töretett feje.

Ta-

Találsz még, ki-vévén ama' bődög eget
A'hol az ördöggel lakhass helyt eleget,
Ne fély, meg-találod az örök meleget,
Örökkön örökké szenvedő sereget.

Az Istentelenek olyan helyenn állnak,
És olly pallérozott ösvényenn sétálnak;
Hogy ha ez bal-útról jobb-útra nem válnak,
Kalaúz nélkül-is Pokolra találnak.

De, ha ki el-akar, e' kény-köves tóra
Menni, és nehezen akad az ajtóra,
Talál ördögöket, akad elég jóra
Mind el-vezetőre mind út-mutatóra.

El-vezetik ezek 's meg-fogván kezeket
Önként, futva viszik a' meg-nem térteket,
Es mikor el-érik keresett helyeket
Ám gyönyörködtessék meg-fáradt Lelkeket.

Íratott 1782dikben.

Titkonn könyörögni.

Sokann olyan sokszor, 's annyit nem
kérnének,
Hogy ha nyilván kérni kényszerítettének,
Így ki-ki jobb' szeret titkonn, az Isteni
Léleknek-is ajtó zárva könyörögni.

A' jövőendő Ördög felelete: Παις Ε' βασιλος 'sa't.

Egy kis Zsidó gyermek, a' ki az egeknek
Ura, és Istene minden Istenteknek,
Parantsollya minden ördögi Lelkeknek.
Hogy hagygyuk itt fajt e' szent Ligeteknek,

És mennyen-el ki-ki a' maga helyére
 Vissza, a' szomorú Pokol' fenekére.
 Távozz hát jó Tzézár ezután megszére,
 Nem felelek többé senki' kérdésére.

Karátsozy.

Azt mondják : igaz-e ? hogy Isten születt.

— Úgy van, azért pedig, mert minket
 születt, —

— Ugy de, ha Isten vólt miként születte-
 tett? —

— Színt-úgy születte, mint a' Szűz
 születte.

Úgy de halhatatlant nem szülhet Halandó,
 És változhatatlant egy meg-változandó. —

— Titok ez, és azok' közé tartozandó
 A' miket magának tart az Imádandó.

Születik tsak ugyan mint halhatatlan-is,
 Ámbár e' születés meg-foghatatlan-is,
 Születt mint ember, de szent 's ártatlan-is
 Ollyantúl ki szűz vólt 's maradt magtalan-is.

Mint Isten születik Isten szent Attyátúl,
 Vele egy 's ugyan az Isten Hatalmátúl,
 Mint ember születt Zsidó Szűz Annyátúl
 Az Isten Lelkétúl meg-szált Máriátúl. —

— De, hát Szűz Mária úgy nem Istent
 szüle? —

— Nem, hanem olly személy születtetett
 tőle,

Melly-

Mellyben az emberrel Isten egyesüle,
Isten' Anyja azért azt mondják felüle.

Emberi Lelke van 's igazi teste - is,
 De van egy személlyben Isteni Lelke - is.
 Ez, a' Háromságnak egyik személlye - is,
 De van egy személlyben két természet-e-is.

'S ámbár Isten 's ember így egyesítettett;
 Öszve nem zavarta a' két természetet,
 'S az ember tsak ugyan Isten nem lehetett
 Azzal, hogy az a' test 's Lélek fel-véterett.

Tehát az emberi Lelke 's testessége
 Nintsen ott mindenütt, a'hol Istensége,
 Ennek van mindenütt-jelen-lévősége,
 Amannak részei, helyye, 's kezdő vége.

De ezek, azt mondod? mind lehetetlenek,
 Hogy ne vólnának úgy egynél több Istenek?
 Ha egynek teste van, kettőnek nintsenek,
 Tanít az okosság ezeknek ellenek. —

— Sok nintsen tudtára adva sok tudósnak;
 Tudta a' Próféta, 's tartotta titkosnak
 Meg-is felel az illy oktalan okosnak
 Azzal; hogy *nevezi őt' tsudálatosnak.*

ÓZANAM Szavai: *Sorbonistarum est
 Quaestiones Theologicas disputare, Papae
 decidere; Mathematicorum per lineam
 perpendicularem in coelum ascendere.*

A' Theologusok' dolga sorbonában
 Törni a' fejeket az Isten' titkában,

És ha fenn-akadnak néhol a' nagygyában,
Hadd igazítsa el a' Pápa Romában.

Az ég- és föld-mérő Tudos embereknek
Pedig, leg-rövidebb útján az egeknek
Szabad, jó egyenes utat fel-menteknek
Szabni, 's társaikká lenni a' Szenteknek.
Ovidiusból; *Felices animas! quibus haec
cognoscere &c.*

Oh melly böldegoknak tarthatják ma-
gokat,
Kik arra vetették leg-elébb gondjokat,
Hogy tudják esmérni a' tsillagzatokat,
'S mint-egy az egekbe tegyék-fel lábokat.
Mindenegyébb vétkes munkáknak felettek
Mellyeket a' világ' mezején születtek
Gyermeki bolondság színével festettek,
Ezek valójában fellyebb emelkedtek.

Nem rontotta a' bor 's szerelem ezeket
A' magas egekben mulató Lelkeket.
Nem kedvelték sem a' törvényes pereket,
Sem a' tábor-járó katonák terheket.

Nem szerették ezek, és ellent vetének
A' világ gyermek és kevélykédésének,
Sem pedig szívekben helyt nem engedének
A' világi kintsnek-fösvény szerelmének.

Szemünk' eleibe le-hozták ezeket.
A' távolý tündöklő nagy égi testeket,
Fel-érték eszekkel a' magas egeket,
'S mint-egy törvény alá rekesztik rendjüket.

Így szoktak ám böltsen menni az egekre,
Nem mint a' Gigások, a' kik seregekre
Nagy

Nagy magas hegyeket hordván e' hegyekre
Egyről a' többinek málzta tetejekre.

Hála-adatlan ember.

Mondják , igazann-is mondják ; hogy
mindenben olyanok
Mint a' vad vipera kölykek a' hála-adatlanok.
Mert valamint a' viperák , édes Annyok'
hasokat

Ki-rágják , mert önnön magok hasítják-
ki magokat.

Így a' hála-adatlanok kárt tesznek azok-
nak - is.

A' kiktől van a' miek van , 's néha önnön
magok - is.

Fattyú gyermek' mentsége.

Fattyú vagyok ; de már ezzel mit vé-
tettem ?

'S nagyobb méltóságú mivel vagy felettem ?
Hiszem , kezdetemet noha titkon vettem ,
Én-is színt - úgy mint Te Aszfizonytúl szü-
lettem.

Hát ha , a' kitől vett testem eredetét ,
Apádnál derekabb 's jobb ember lehetett ;
Kérd-meg az Anyántúl : mást miért sze-
retett ?

'S arról a' született gyermek mit tehetett ?

Herkules , Énéas és mások ezerek ,
Mind idegen vérből származott emberek
Váltak ; még-is ma-is híres a' fegyverek ,
'S többnyire nagy vitéz mind a' fattyú
gyerek.

Az Istent-tagadóhoz.

Mi kárát vallanád? Isten' Lelkét tagadó
Lélek!

Ha arról, hogy van Isteni Lélek meg-győz-
hetnélek:

Azért, hogy én meg-esmértem az Istent,
's hittem benne,

Ám, ha Isten nem volna-is; semmi bajom
se lenne.

De ha leszsz Urad, Uradnak létét nem
hivó szolga!

Bezzeg ugyan gonoszúl leszsz a' gonosz szol-
ga' dolga.

Nem minden olyan, a' millyennek láttzik.

Más szépnek lenni, más szép színt ké-
pire kenni,

Sokszor az ördög-agyonn Angyali lárva
vagyon.

Más az ezüst füstös fa-nyelű kés, más az
ezüstös,

Mint festik, rútat, 's szépet akármi mutat

Más lenni jónak, más tettzeni jóra va-
lónak

Sok bor jó, de mérzes, néha bolond az eszes.

Más nem vétkezni, más bűnét tudni fe-
dezni,

Farkas-is úgy juh lehet, szert ha juh-bőrre
tehet.

Más igaz ügyűnek, más lenni tsalárd hi-
tetőnek,

Néha ki nem igaz-is, láttzik igaznak az-is.

Hafz-

Hafznál a' jutalom.

Nem fordul a' kerék, ha sajnálod kenni,
Meg restül a' jó ló ha nem adnak enni,
A' jót jutalommal iszták jobbá tenni,
A' nélkül a' friss ész tompa szokott lenni.

A három fő-bűnökről renddel.

KEVÉLYSÉG.

Károly és Antal együtt-beszélgetnek.

Károly.

Jó napot!

Antal.

Jól mondád; ma jó napom leszén,
Mert Lelkem örökös nyugodalmat vélén,—
—Úgy vagyok készülve Barátom! egészfézen,
Hogy ma akár hogy leszfz, meg halok me-
részfzen.

Károly.

No! mi bajod? *Ant.* Semmi; sőt ilyen
kedvemet

Nem tudom, mióta életemet.

Ma, ha Barátom vagy ne hadgy-el engemet,
Te lásd-meg leg-alább utolsó végemet.

Károly.

De mi hát az oka ez akaratodnak?
Miért kívánsz önként halált Te magadnak?
Olly roszfz folyamatját nem látom dol-
godnak,

A' mellyet tarthatnék lenni jó okodnak.

C 5

Antal.

Antal.

De miért élnék én ezen a' világonn?
Mit kapjak e' jádзи haszontalanságonn?
Jobb azt fel-tserélni vagy a' valóságonn,
Vagy pedig semmivé változandóságonn.

Károly.

Te meg-háborodtál. *A.* Soha tsendessebben
Nem voltam mint sem most; sem jobban
sem szebben.

Igaz, hogy a' minap eltem vala sebben
De újjal váltom-fel, ha esne könnyebben.

Károly.

Mi vólt hát ez a' seb? *A.* Néked el-be-
széllem,

Mert Te mint jó Barát úgy éltél én vélem.
De ha életemet halállal tserélem,
Ne bánd ám, mert bánom hogy világom'
élem.

Én Prófétszorságért a' minap instáltam, —
— Magamat ígertem. — Úgy-e jót ki-
náltam?

Pezzeg feleletre de roszíra találtam,
És ez az, a' miért illy bánatra váltam.

Egy nagy fulú szamárt én élémbe tettek
A' kit mind el-hittek, és el-is hihettek,
Hogy tsupa tök : 's olyan fa-botot fel-vettek,
Mellyből Merkuriust ritkánn építettek.

Mert bizony nem esne nehezen szívemnek,
Ha akadályt olyan verne kérésemnek,
A' kinél találnám párját az eszemnek;
Sőt ezt már tartanám nagy nyereségemnek.

De,

De, hogy Eurisztheus Úr és Király legyen,
Míg Herkules vinni a' vadakkal mégyen,
Én csak szolgálgyek, ő nagy rangot végyen
Olyantúl szenvedni úgy tettzik hogy szégyen
Kízánthust börtönek tartják és igen tu-
dósnak,

Kövel verik fejét szegény Ezopusnak,
Holott ez ád éfzt-is annak az okosnak,
Még-is azt hirdetik nagy Filozofusnak.

Igy ront-el nagy dolgot egy kiss tekerítés,
Pénzzel épül 's bomlik sok erős kerítés.
Sokat Királyá tesz csak egy ló-nyerítés,
Sokára tűnik-ki sok titkos segítés.

Károly.

Nevethetek elméd' háborodásának ;
'S egy bölts, vigasztalást nem talál magának?
Bizony nagy bolondnak lenni mondanának,
Hogy ha oka lennél magad' Halálának.

Szégyen, Nemes vérnek, 's méltán
szégyenlhetni,
Egy kis bocszúságért olly nagyonn sértetni,
'S egy erős elmének el-nem viselhetni
A' mit most a' bal sors nyakába kezd vetni.

Ha a' bal szerentse rontja mindenedet,
I-g-alább, romlani ne engedd kedvedet,
A' kik velem együtt tudják az eszedet,
Ki-nevetik, a' ki nem betsúl Tégedet.

Antal.

Tessék az életet ám jobbnak ítélni
De jobb nékem éltém' Halállal tserélni,
Mint

Mint ennyi vad szamar tsikók között élni,
'S az Orozlánynak-is rugásoktól félni.

Válahányszor nézek alattsony sorsomban
Azokra, kik fennyen ülnek a' Toronyban,
Tsak el-keseredem, nyomorúságomban
Gyötrődöm, és halni készülőök azomban.

Az én Virtusaim többet érdemlenek,
Mint azt meg-betsúlni tudnák az ilyenek:
De — nem érdemessek rám ez efsztelenek,
Tehát a' börtsekhez társalkodni menek.

Károly.

Lát'd : a' nagyra-vágyás mit szűl az em-
berben,

Alig láttam még én kétőtt egy ezerben,
A' ki ne szált volna ő magával szemben,
Valaki tsak úszkált e' veszes tengerben.

Mások nem akarják tudni virtusodat,
'S Te magadonn töltöd-ki boszszúságodat?
Hogy a' Sors nem adja várt kívánságodat,
Bolond vagy, ha azért meg-ölöd magadat.

Noha a' szerentse néked nem szolgál-is
Elég az, ha derék ember vagy 's vóltál-is.

Tsak Te vagy, Te, ámbár dolgoz roszszra
vál-is,

Mert Gigás a' Gigás; ha a' völgyben áll-is.

Antal.

Tsak ne beszélly nékem; kész vagyok
meg-halni

Inkább, mint sebemet örökké fájlatni;

Úgy kell a' világot leg-szebben meg-tsalni,
Hogy azt tedd, a' mit ő nem szokott javallni.

Tu-

Tudom : mikor érek utolsó végemre,
Nem esik halálom semmi nehezemre
'S úgy tettzik, balsamot töltök a' sebemre,
És boldog örömet keserűségemre.

Légy velem Barátom! és nézd-meg ha-
lálom,

Károly.

El-hidd szándékozatén nagyon tsudálom,

Antal.

En pedig egyedül ez egyet sajnálom,
Hogy ez halálommal tőled-is el-válom.

Vesd , ha mit vétettem valaha, szememre,
Mindég szerettelek , mondhatom Hitemre.
Kérlek hát Téged-is régi Hűségemre,
Írd-meg e' dolgomat koporsó-kövemre.

Itt van az Orvosság , ez fog-gyógyítani,
Mindjárt el-múlt lészén a' mi még mostani.
Válé! míg most nyelvem ki-tudja mondani,
Barátom! nem lehet tovább halasztani.

Károly.

Kérem az Istenért ! kedvezzen magának,
Vagy ha magának nem, az édes Attyának,
'S nekem-is mindenek majd mit mondanának?
Ki ennyit engedett ez jó Barátjának.

Antal.

Már én mind azokat régen el-végeztem,
És az én Lelkemmél abban meg-egyeztem,
Hogy el-is végezzem azt a' mit el-kezdttem,
'S köszönd-meg , hogy sebem' péked fel-fe-
deztem.

Károly.

Károly.

Köszönöm ; de ugyan kínodat nem nézem,
És annyival inkább kinnal nem tetézem,
El-megyek ; magamat vádba nem idézem ;
Mert már csak el-ballagsz a' mint észre vészem.

Antal.

Meg-van. — Menyj — 's tudtára adhat'd
mindeneknek

Kész Hístóriáját ez történeteknek, —
— Már fél fértály múlva vége leszsz ezeknek,
Mind a' barátságnak, mind a' beszédeknek.

Iratott 1783dikben.

B Ű Z S Á G.

Nehéz el-szenvedni mérges szikrájának —
Melegít a' tűzes szerelem' langjának ;
'S a' kiben e' tűzek jól meg-gyúlhatnak
Szívében halálos mérget forralának.

És, hanem ha jókor ellent áll'sz ezeknek
A' mind jobban-jobban tenyésző tűzeknek,
Halál leszsz a' vége a' szerelmeseknek
Hartz-mezején kapott keserves sebeknek.

Nehéz pedig ennek elejét - is venni,
Nehéz, sok szerelmes szív közt szűznek lenni,
Mert jól esik ezt az édes mézet enni,
Mellyel folytós lépjét Venus szokta kenni.

Egy felől a' Venus kedves ábrázatja
Két szerelemre nyílt szemed' tsalogatja,
Más felől, ha Venus maga nem bírhatja,
A' Kupidó nyíla szíved' hasogatja.

Sokra

Sokra tze'loz ez vak gyermek, ha nem lát-is,
Meg-tsúfollya Fébust a' nap' világát-is,
Meg-lövi ez néha Venust, az Annyát-is
A' nagy vitéz Mársot, 's Jupitert magát-is.

Meg-únván Vulkánust Venus, Mársal hála,
Vele hált Fébus-is, ha szépet talál,
Jupiter sok Szűzből paráznát tsinála,
Sót Európáért Bikává-is vála-

Oh! pedig, melly soknak forrott a'
torkára!

Mennyi ezer embert meg-folytott e' pára!
Úgy, hogy mindeneknek szívére jobbára
Fullánk jött, ez édes mézből utoljára-

Pirámus és Tisbe el-vesztek egy másért
El-vesztette magát Didó Énéásért,
El-pusztula Trója egy Afzszony lopásért,
'S többeket-is, kit egy veszé'ly, kit még
más ért.

Tanúllyon ezeknek siralmas példáján
Kinek idegen tűz ég a' szíve táján,
'S ha kap-is a' Venus festett áll-ortzáján,
Tartson szerelmének zabolát a' száján.

En ugyan, ha eddig éltem' virágjában
Nem indúltam bogár után bolondjában,
Inkább fekvén, a' Szűz Diánna' ágyában,
Mint másod magammal fél-fél nyoszolyában.

Ez-utánn-is a' mint futhatok, szaladok
Kupidótul, 's bútsút Venusnak - is adok,
Ez idegen-tűztől ha szűzenn maradok,
Ha búval fekszem-is öröme viradok.

íratott 1780dikben.

Fös.

FÖSVÉNYSÉG.

Hol vagy? oh Tántalus' éktelen fajtája!
 Hasztalan föld-terhe, természet' hibája!
 Kintsre feküdt sárkány Ézopus' tsudája!
 Mínós' tekervényes Háza-zárt Bikája!

Nintsen a' világonn fertelmesebb vétek
 Oh otsmány fősvények! mint ez a' tiétek,
 Mert a' millyen szellet szorúla belétek;
 Ha lehetne, minden kintset meg-ennétek.

Míg éltek, senki sem veszi nasznótokat,
 Nem szerettek sem mást sem ti magatokat,
 Azért várják sokan halálozástokat,
 Hogy akkor bonthassák-fel szalonnátokat.

A' mit Isten adott, mástól titkollyátok
 És ez a' világon leg-nagyobb munkátok
 Azomban, a' midőn mástúl sajnállyátok
 Az-is, a' szátokban, a' mit esztek, átok.

Vólt néktek, a' régi Pogányok' Poklába
 Büntetés rendelve, de nem-is híjába;
 Furiák öltözve verengző ruhába
 Kínzottak, rekesztve feneketlen fába.

Vóltak el-rendelve tűzes vas - lapátok
 Mellyektől veresült a' Fősvények' hátok,
 Ezt ugyan Poeták! böltsen gondoltátok,
 Mert Fősvénynek lenni, maga-is egy átok.

Nem úgy eszel mint más, nem úgy ru-
 házkodol,
 Mert el-fogy a' pénzed, azonn gondolkodol,
 Az árnyék székre mégy, tsak el-tsudáلكodol,
 Melly sokat ettél-meg; ha sokat rakodol.

Ha talám valaki valamit kér tőled ,
Szép ígérekkel botsátod előled ;
'S mikor a' könyörgő el-megyen mellőled,
Mennyei Angyal vagy , azt hinné felőled.
De sokkal azután : egy ördöggel vala
Dolgom, úgy késereg : mert úgy mond meg-
tsala,

Bizony , fősvény által több ember meg-hala,
Mint az útonn-álló gyilkosnak általa.

Tele van kenyérrel a' kenyeres véka,
Tele van arannyal 's üstel a' hajléka,
De oh ! Pokol-béli ördög' maradéka !
Félsz, hogy el-fogy a' föld , valamint a' béka.

De kiei lesznek valaha mind ezek ?
A' miket őriznek ezen fősvény kezek ,
Majd mikor , a' mellyek most rajta nehezek
Mind el-nyeli a' föld , mind el-múlnak ezek.

hirtelen íratott 1782dikben.

MAGA GYILKOSA.

*Az-az, egy magát fel-akasztott Aszszony-
nak halálának Komédia formába öntött
Históriája; mellyet, tsak a' több-féle
versek nemeiben lehető maga gyarkorlá-
sáért írt a' Vers-író; azért a' Já-
ték' részeinek el-rakását senki-se ne-
hezthetlye.*

ELSŐ BESZÉLGETÉS.

*Plutus (vagy a' gazdagság) az Ördög, a'
Halál, a' Boldulás (vagy meg-bolondú-
lás) és a' Föld között.*

Plutus.

En T - - Ilonának tovább nem izolgalok,
Majd másutt keresek szállást, ha találok,
Mert itt tsak-nem talpig penész között állok,
Föld lyukakban élek 's vas ládákban hállok.

Sajnálom — mióta e' világot élem,
Ritka ember tudott bőltsenn bänni vélem,
Azért, nem vétkezem vele, úgy itélem,
Ha egygyik gazdamat másikkal tserélem.

Némellyek, ha kezek közé kerithetnek
Diribrúl darabra öszve-metélgetnek,
Örülnek ha rajtam ihatnak, ehetnek,
Míglen apródonként egézfízen el-vetnek.

Szokása ellenben sok ezernek másnak
Kik örülnek a' kedv-vesztő pénz-rakásnak,
Hogy

Hogy ha meg-kaphatnak mély vermekbe
ásnak.

Hogy rabja ne légyek tűznek vagy lopásnak.

Ezeknél únom - meg élni életemet
Ezek miatt bánom magam-is léteemet,
A' Vén - - né-is így őriz' engemet,
Vedd-ki óh Jupiter! kezéből Lelkemet.

Ördög.

Nints erre jó Plute! Jupiternek gondja,
A'vagy nem tudod-e hogy az Írás mondja:
Hogy a' kifösvényűl a' pénznek bolondja,
Enyim teste, Lelke; mind pénze, mind
rongyja.

Akartam-is már én magamévá tenni
Őtet; hogy a' pénze tudjon másé lenni,
De magam egy Vénnel mire tudjak menni,
Ha a' Halál nem ad néki mérget enni.

A' halált kérjük hát itten segítségre,
Hogy vigye e' fösvenyt a' keresett végre.
Jövel hát óh Halál! és tedd hamar jégre,
Add nékem — csak ugyan nem vágyik az
égre.

Halál.

Nem jött még el-rendelt napja Halálának,
Javasoltam már én gyakran a' Párkának,
Hogy vessen már véget élte' fonálának,
És adja-meg a' Port elébbi porának.

De ha úgy végezték ő róla az egek,
Élete napjai hogy még-nem elegek,
Hafztalan ijesztik a' Parka Seregek,
Híjjába készülnek a' koporsó-szegek.

Arra mindazáltal ígérem magamat,
Ha meg-fogadjátok az én tanátsomat,
Hogy majd törbe ejtem fősvény Aszfzo-
nyomat

'S által adom néktek meg-fogott rabomat.
Tsak az okosságot folytsd-meg a' fejében
'S efze veszettséget küldj oda helyében,
Így talám, ha ketten megyünk ellenében
Majd el-temetem én nem várt idejében.

Bódulás.

De, — hát én várnék-e parantsolatokat
Arra hogy magamnak foglallyam azokat?
A' kik külömben-is élvén, világokat
Meg-unták, és nékem szentelték magokat.
Vólt itt-is előre gondom bizonyára

Ezen Vén - - sné meg-bódulására,
Néztem a' szerentse mostoha fíjára
'S az egy kitsinyt vakra forduló kotzkára.

Mert mikoronn Thémis, az igazságának
Fontjával roszszúl mértt e' T. Ilonának,
El-vágta darabját, 's el-vitte magának,
A' nála mulató Plútus' kis - újjának.

Én a' követséget magamra vállalam,
Mindjárt háborodott szívét el-foglalam, —
— Nem-is olly kedvetlen vendég vagyok,
talám, —

— De hogy meg-bolondúlt, azért meg-nem
hal ám.

Azóltá már egyszer vízre - is vezettem
Én magam, halálos törbe kerítettem, —

— Ki.

— ki-jött, — ki-szabadult — láttam, 's
szégyenlettem,
Hogy nem jött a' halál én oka nem lettem.
Föld.

En e' haszontalan fösvény föld' terhének
Helyet nem engedek, sem sirt holt testének,
Ha hát véget vetni tettzik életének
Keressetek másutt helyt Temetésének.
*Az első beszélgetést be-rekesztő Kírus, vagy
Ének.*

Bóldog ember, a' kinek sokra, nintsen
gondja,
A' ki a' kedvet vesztő pénznek nem bolondja.
Bóldog, a' ki kevéssel meg-tud elégedni,
A' ki ha nints-is néki el-tudja szenvedni.

Mi haszna e' világi kintsnek gazdagságnak,
Mi haszna ha Ura vagy ez egész Világnak,
Meg-halsz, magad odébb mégy, — itt ma-
rad mindened,

Sőt sokszor gazdagságod ás vermet ellened.
Mennyinn futnak faradnak híjjába valóért?
Hányann túrne sok roszszat egy kis szín-
lett jóért?

Oh pedig, melly szegény az és melly ból-
dogtalan!

A' ki soha sem nyúgszik, farad haszontalan.
Ez egy halált okozó fösvények' törvényre,
Hogy soha sem telik-meg a' fösvény' ér-
szénnyre

A' kinek kevés elég, ez egy nyúgodalma,
Arany annak a' sár-is, sár az arany - alma.

A' gazdagok gyakran kísértetbe csúsznak,
Tört a' sok pénz-halászlók magoknak ke-
resnek.

Oh gazdag! ha majd egyszer meg-kérlek
Lelkedet,

Ki hordja-el rakásra gyűlt keresményedet?
Jón jól lakni csak kenyér-hajjal a' kol-
dussal,

Mint éhenn rakott asztalt nézni Tantalussal,
Kár éhezni, a' kinek vagyon eledel,

Semmi se sint a' kinek van, ha nem él vele.

Ely fősvényűl míg meg-nem halsz az éh-
ség miá'

Te gazdag szerentsédek szerentsétkén Fija!

En ha jóvedelmemhez költségemet mérem

A' mim van ha kevés-is, én azzal meg-érem.

MÁSODIK BESZÉLGETÉS

*Az Ördög, a' Lelki-esméret, és az Asz-
szony között.*

Ördög.

Oh gonosz Lelki-esméret! meddig alszol
ennyire?

Serkenny-fel már Aszszonyodnak meg-ke-
serítettésre.

Lelki-esméret.

Nem jött még-el az én óráim; ne félsz,
mert majd fel-kelek,

'S

'Sarakásra gyűjtött pénzből csoportos kint
nevelek.

Ördög.

No tsák, ne késsél ; vedd hamar gondoló-
ra magadat,
Lövöd az Afzsfzonyod szívébe méreggel kent
nyiladat.

Lelki-esméret.

Annyi mint az, én nem bánom ; hadd
veszszzen, ha veszni tért,
Én meg-fogom, meg-kötözöm ; Te fizess il-
lendő bért. — —

— Fizess Afzsfzonyom ! adj számot ; tu-
dod mennyit vétettél ?
Mellyekért, hogy már gyötörni kezdjelek
méltó lettél.

Afzsfzony.

Nem vétettem, nem-is érzem olly bú-
nósnek magamat,
Hogy várhatnám bűneimért örökös halá-
lomat.

Lelki-esméret

Vétettél, mert rosszfzúl éltél az Isten'
áldásával,
Nem-is halfz soha-meg, hidd-el, igazak'
halálával.

Tudod-e? hogy a' sz. Írás a' gonosz fös-
vényeknek
A' Póklot szabta 's rendelte holtok után
helyeknek,

Hányszor jöttek alamisnát kérni, hozzád, szegények?

Hányszor kértek szállást tőled, bújosók, jövevények?

De Te az Istentől vettből nem adtál Istenedért,

Sok szegényt szegényítettél hamissan gyűlt pénzedért.

El-áztat 's Fijaidról-is vagyond' kémélletted,

Sőt magad-is a' magadét fog-hegyenn ittad etted.

Mit-is számlálom? tudod jól. — Azért Pokol leszsz béred

Hidd-el, hogy Halálod után az örök Halált éred.

Afszony.

Jaj Istenem!

Lelki-esméret.

De nem Isten már a' Te segedelmed,
Az Ördög leszsz és a' Pokolkész Lelki veszedelmed.

Afszony.

Mit csinállyak?

Lelki-esméret.

Öld-meg magad.

Afszony.

Nem ölöm — jobb ha élek.

Lelki-esméret.

De el-hidd hogy jobb ha meg-halsz; tsak halyj meg-

Afsz.

Afszony.

Jaj? de félek.

Lelki-eszméret.

De vagy félsz vagy nem, tsak ugyan meg-
kell már annak lenni.

Afszony.

Jaj Istenem! hogy kell nékem kínos ha-
látra menni?

Lelki-eszméret.

Mind egy már az jó Afszonyom! akár
meg-halyj, akár élyj,
Lefsz Pokolban a' ki fog rád gondot vi-
selni, ne félyj.

Míg kínlódol, jobb hogy addig sijettesd
haláloedat,
Tsak halyj-meg hát, és fizesd-meg jó 'Sol-
dosné 'Sóloedat.

Afszony.

Már akár-ki rabja légyek holtom után
's éltémben,
Bár mint kéztess, a' halállal nem megyek
önként szemben.

El-várom míg a' természet el-hozándja
Halálom'

Jobb addig-is a' Pokolnál az étel, ital, álom.
*A második beszélgetést be-rekesztő Kórus
vagy Ének. Hanák.*

Az Afszony.

Be keserves nyomorúság töri bodúlt fe-
jemet.

Sok ezer baj keseríti keseredett szívemet
 Búval élek, búra lettem, búra szűltek en-
 gemet.

Búval öl-meg, búval végzi a' halál-is életemet.
 2. Sok sóhajrással ezerszer könyörögtem
 eleget,

De hijjába fefzegettem szavaimmal az eget
 Angyalok helyett körül'tem látok ördög'
 sereget,

Már-is érzek a' szíveniben pokol-béli tűz me-
 leget.

3. Lelkem' esmérete bennem pokolbéli-tűzeket
 Szerez, és szívet emésztő-kínokat ezereket
 Lelkem érez keseredve, belől mérges se-
 beket,

De — keserves zokogás közt emlegetem én
 ezeket.

4. Italom könyvvel elegyül, síralommal ke-
 nyerem

Mikor öl-meg ez emésztő keserűség? Istenem!
 Oh hamar hozd-el halálom', ha ugyan kér-
 ni merem,

Úgy-is halálra készítget, háborodott vér
 erem.

5. Minden kínra minden roszfzra néki szán-
 tam magamat,

Tsak halálom kevesíti meg-sokasult kínomat,
 Oh kegyetlen Párka! kérlek: hozd hamar
 halálomat.

Jövel irgalmatlan Halál! fegyvereddel vedd
 nyakamat.

HARMADIK BESZÉLGETÉS.

Az Ördög, és az Afzszony között.

Ördög.

Mit rselekedhessem? -- né't mere vezessem?
Fösvény Afzszonyomat hogy vigyem-el ra-
bomat?

Már maga Lelkének sok boszszontási me-
nének

Ellene, még se valál kéz az ölésre Halál!

Egyet próbálok, ha talám vaktába találók
Nyerni; magam ki-kelek hartzra, rabot ha
lelek.

Sirva tudom 's látom: Szeretóm és ré-
gi Barátom

Mint sir, mint kesereg? könyve zokogva
pereg.

Látom 's sajnálom magam - is, 's ke-
seregve tsudálom

Már; hogy ez el-keserült szív, siralomba
merült.

Jajját kettőzöm; de baját ha lehet meg-
előzőm.

'S a' kivel így zokogok, orvosa lenni fogok.

Látod-e? nem hányom bűnödöt szemeid-
re, Leányom!

(Mint nem rég felele, 's bánt maga Lelke
vele)

Sőt

Sőt magam azt mondom : hogy egekre,
 Pokolra mi gondom ?
 Meg-halsz , 's nints azután élet ; haláloed
 után.

Mind képzelt síralom , mind gyermeki-fé-
 lelem , álom ,
 A' kínzó seregek , a' Pokol , Ördög , egek.
 Vedd-be szavam , kérlek.

Afszony.

Ki vagy ?

Ördög.

Én vagyok , arra vezérlek
 Hól vál nyugalom bóltra ez a' síralom.

Afszony.

Angyal-e ? mert félek , vagy tám gonosz
 ördögi Lélek

Ennyire melly fészeg , verve fejembe szeg .

Mert Mennyszágot , Poklot , 's más
 Lelki világot

Hírdetnek magok-is 's hisznek , az Angya-
 lok-is

Isten Pennája 's Meg-váltónknak maga szája
 Igér Poklot , eget , biztat-is és fenyeget .

Melly jól járnának , a' kik csak evének
 ivának ,

És valakik igazok , melly nyomorúltak azok ,
 Roszsznak végtére ha ne lenne Pokol-béli-
 bére ,

'S jóknak örök jutalom , Angyali nyugalom .

Isten' igazsága , bölts gondviselő Atyasága ,
 Jésum' érdemei , vére , veres sebei

Mind

Mind el-múlának, sőt tettzene lenni tsu-
dának,
Hogy lehet egy igaz-is, 's hogy vagyon Isten
az - is.

Lefzsz és sajnálom örökös, de Pokolba',
halálom,
Fog; — de; jaj! árva fejem! lenni, Po-
kolba' helyem.

Ördög.

Már ez mind'alom, és hogy hiheted Te?
tsudálom

E' költött neveket, Poklokat és egeket.

A' Papok úgy vélik, sőt bár ha magok
ki-beszélik

Rettentvén titeket, nem hiszik ők ezeket.

Tsak mese már régen, hogy báltoza-
tokkal az égenn

Kő-fal tzifra-rakás volna tsinálva lakás.

Bóldogul ott-élni, és Angyali módra be-
szélni

Nyerni fehér köveket, és különös neveket

Istennel lenni, 's élet-fa-gyűmölcsöket enni,

Mind Papi (kép-mutatók) 's gyermeki
gondolatok.

A' Pokol' öblében hogy tűz vagyon, a'
fenekében,

Kén-kő, gondolod-e? mit hiszel? — oh
tudod-e?

Mondani mit mernek? hogy lántzra kö-
tözve hevernek

A' Pokol' ördögei' meg-töretett Fejei.

Hát

Hát lehet-e szélre függeszteni, kötni
 kötélre
 Lelkeket? — e' rábokat? — láttad-e hát
 azokat?

Bár de ha úgy legyen; ha ki testbe' Po-
 kolba le-mégyen.
 Vég nélkül leszel-e e' tűzek' eledele?
 Mind hamuvá válna tested, 's azután
 ki tsinálna
 Új testet, ki mehet ennyire? — hidd ha
 lehet.

Afszony.

Hittem — sajnálom — hiszem-is — tu-
 dom hogy nem-is álom,
 És hogy mind igazok a' miket írnak, azok.
Ördög.

Am hidd, én készen fogadom, jó Tú-
 tora leszen
 Lelkednek, ha talál vinni pokolba Halál.
 Engedj csak, kérlek.

Afszony.

Mit hát?

Ördög.

Igaz útra vezérlek.
 Halyj-meg vedd fejedet óltsd-el az életed'.
 Úgy-is míg élnél, sok ezer kint kínra
 tserélnél,
 Bajt bajod újjat adat, mit töröd így ma-
 gadat?

Afsz-

Afszony.

Távozz-el tőlem, Sátán! távozz-el előlem
Fel-keres és ha talál meg-fog az ősi-halál.

Ördög.

Hogy nevezél? kérlek, Én nem vagyok
ördögi Lélek,

Afszony.

Bűnre bizony utat, Ördög az a' ki mutat.

Ördög.

Am Ördög légyek; ha kinek segedelmi-
re mégyek,
És néki jót mivelek, jó vagyok annak. —
elég.

Hát nyomorúlt elme! kinek én egyedül
segedelme
Én lehetek, mire vársz? Oh nyomorúlt!
mit akarsz?

A' víz úgy látom, nem akar helyt ad-
ni, Barátom!
Lát'd; el-nem temete, Földre de vízszá-
vete.

A' Föld, mit mondott? Nem fog rád
tartani gondot?
Adni helyet nem akar, sírba tehát ki takar?
Tűztől-is irtózol, noha még magad azzal
adózol,
Hát hova hajd'tsd fejedet? hol keresed he-
lyedet?

Lelkek' félelme, *Levegő-Égnek* Fejedelme
Én vagyok; én viselem gondodat, állj-ki
velem.

Há-

Háborog a' véred ; majd a' nagygyát-is el-
éred ,

'S Fűvűz illy énekeket , *nem szeretem ezeket.*

Akkor meg-halnál , ha talám ki meg-öl-
ne találnál ,

Tűz , víz , föld nem akar , porba tehát ki
takar.

En-is , mint tölled ki-vetett , 's kit el-
űzől előled ,

A' kit nem szeretek gyámola nem lehetek.

Meg-jelenek nálad Afzszony ! de fejedre
halálot

Nem hozom , azt mivelem : élsz , de Po-
kolba velem.

Afzszony.

Távozz-el tőlem Sátány ! távozz-el előlem
Hóltom után , ha bele bé-megyek , érd-
be vele.

Ördög.

Oh furiák mérgek ! jertek-be Pokol-béli
Férgek !

Médúza' véres haja , Hárpia' mérge' raja !

El-ne temessétek fenn állva Pokolba vi-
gyétek ,

Afzszony.

Jaj . jaj ! melly nehezek gyenge szívem-
nek ezek .

Ördög.

Lásd e' rémitő , sok ezer , szívet keserítő
Kint , e' lesűz néked-is tömlötződ és he-
lyed-is:

Afz-

Afzszony.

Lelkem félelmes, légy Istene néki ke-
gyelmes

Nem bírom kinomat, már meg-ölöm ma-
gamat.

Halyj-meg hát tettem, Lelkem van fog-
va, meg-estem.

Kár napot érni felet, adjatok egy kötelet.

*Ezt a' beszélgetést bé-rekesztő Ének (az
Afzszony-képében) melly, egy magában-
is kétségbe-esést ábrázoló nótára írat-
tatott, és mértékre.*

Be keserves énnékem :; e' nyomorúlt é-
letem!

Uram Uram Istenem :; ölj-meg Uram Iste-
nem! engem'.

Egyéb-aránt életem' :; el temetem, el-vetem,
Akarok halálra kerülni :; nehezebb dolog
élnem.

Ikszionnak ördögi kerekékenn pergeni
Nem nehezebb állapot, a' pokol' örvén-
nyibe túrni

Mind énnékem éltemet élni, — de kesergeni,
Siralomba sirva borúlni — de soha sem
örülni, — de sírni.

Bezzeg, ugyan egy ebi-harmintzadot ér-
tem-el,

Szemeimnek artzulatomra le-tsoportozva
tsergedez árja;

Bűnös fejem, Istenem! Istenem! nem tudom mit érdelem?

Talám ugyan a' Pokol' öblibe Pirithous' Ördöge várja.

Míg kezeim' körmei artzulatom' vérezik
Már az alatt a' Pokol' ördögi szín-korma bekormol,

Már heregő - melyibe Lelkem a' mint érezi
Tzerberus, az ördögök' ördöge' Pokol-örzö mord ebe mormol

Ha szívemnek kínnyai már ennyire rontanak,

Hát ezután, oh nyomorúlt fejem! — oh mi követ engemet? — oh jaj!

Ha keservem' árjai több sebes ár - vizeket ontanak

E' nyomorúságba kereng fejem, és fejemen borzadóz a' haj.

Herkulesnek, a' zavaros színű Lerna-vize' gödribe

Hét fejeit berzegető fene sárkánnyának méteje mérge

Sértegeti szívemet, hét ezer ördög annyaképibe;

Félszket vere bennem; ugyan már-is a' Pokolnak mardosó férge.

Tantalussal a' vizekenn noha nyakig ülök - is,

Étem, italom, kenyerem, borom, elég vagyon, annak örülök.

De tűzesek e' vizek , e' miatt fázom-is he-
vülök-is,
Ha kitsit örülök-is , újra meg-újra siralom-
ba merülök.

Oda hagyta Titziust a' maga májt sze-
rető durva madárja ,
En melyembe költözik , és néki keseredett
szívemet éli ;
Eledele , szívem' ezer baja , és itala köny-
veim' árja ,
Meg-eszi 's emészti , vagy-is maga májomat
epére tseréli.

A' Zizifus' nagy kövit a' magas hegy-
tetőre görgetem ,
Vissza gördül , és soha nyugalomra te-
tejére nem érek
Fájdalmimat szenvedem , és sirva köny-
veimet pergetem ,
Egy jajt alig végezek , — újra , szívem'
ezer siralmira térek.

Hárpia-sereg , Furiák' rája sértegeti szí-
vemet
Öldököli lelkemet , és sebem' , Lelkemnek
esmérete marja.
Pokol' ezer őrdöge már rabol , és ragadoz
engemet ,
Háborodott véretem , a' haragos őrdögök'
Apja zavarja.
Siralom' újítja keservemet , ezereket új-
ra hoz ,

Síratom-is árva-fejemnek ezer keserű sor-
sait árván.

Mint haragos tengeri zúr-zavarok úgy haboz
Lelkem, élyen halyon-e? — de tsak ugyan
haláloamat éhezi várván.

Már az Anya-föld-is, az öblibe nem en-
gedi síromat, —

— Oda hagyni, végzeni, életemet m'ért-
is halasztom.

Oh Levegő-ég' Fejedelme! Te szánd-meg
ezen sorsomat.

Nem akarok élni, — de fére megyek, és
magamat fel - akasztom.

NEGYEDIK BESZÉLGETÉS,

*A Hir-mondó, az Aszszony Gyermekei,
a' Pap, és a' Doktor között.*

Hir-mondó.

Új hírt hoztam.

Gyermekek.

De mit;

Hir-mondó.

Azt, hogy az Anyátok
Meg-hólt;

Gyermekek.

Mikor.

Hir-mondó.

Tsak most, vagy tán már tudjátok?

Gyer-

Gyermekek.

Nem hiszszük.

Hír-mondó.

No meg-hólt — de ne sajnályjátok,
Mert lám elég sok pénz 's kints maradt
reátok.

Gyermekek.

Oh jaj! melly hirtelen az Isten' munkája?
Mond-meg hát: hol fekszik? hadd megyünk
hozzája.

Hír-mondó.

Nem fekszik, hanem függ.

Gyermekek.

Mi Isten' tsudája?
Mutasd-meg hát: hol függ, és vezess reája.

Hír-mondó.

Hadd beszélljem-elő, várj, — addig
nem menek. —

— A' Halál 's az ördög öszvé-esküdtének,
Hogy az Anyátoknak ma véget vessenek,
E' kettőnek pedig ki állhat ellenek?

Meg-győzte az ördög, meg-győzte sokára,
Ez-is a' vég-törvényt ki-mondja magára.
Nemes Afzszony lévén Nemes Kuriára
Ment halni, 's ott akadt egy Fűz-fa horgára.

El-méne 'sebjébe tett száz tallérjával,
Egy jó kötelet-is vitt vala magával,
A' mellyen tsomókat kötözött módjával
Az önnön kezével, maga Hóhérjával.

El-méne a' kertbe meg-örült módjára,
'S a' kertnek tuskével kerített árkára,

Fel-mász, 's az el-készült kötelet nyakára
Hurkolván, akasztja egy Füz-fa' ágára.

És akkor le-rúgá magát a' tiskéről,
Ott függ a' nyakára folytott köteléről,
Így monda-le maga, meg-únt életiről
Csak goodolkodjatok temető-helyéről.

Bezzeg szép halált nyert, a' mit érdemele,
Bezzeg ez a' kis fa nagy gyümöltre lele,
Fél szemét be-húnyta nyitva van a' fele,
Mint a' lúd a' napba úgy hunyorgat vele.

Függ mint a' Zsidóknak Babilon' füz-
fája'

Ágára akasztott Húros mûsikája
A' tuskénn fél-felöl fenn-akadt szoknyája,
Ha *Kám* akarsz lenni be-nézhetz alája.

Nints Tútor, nints öreg, nints édes
Anyátok,

Nem tudom: ez néktek áldás-e vagy átok?
Mert ha, hol tartotta a' pénzt? tudjátok;
Elég sok ebül gyúlt marada reátok.

Gyermekek.

Istenem! az Isten ráuk melly nagy bút
mére,

Mind addig háborga szegénynek a' vére,
Hogy egyszer, melly szegyen'! — meg-
lett idejére. —

Maga lett magának gyilkosa végtére.

Jaj, melly nagy e' miatt siralma fzi-
vennek,

Oh! hol vegyek elég könyveket szememnek?

Sze-

Szemérem, 's félelem lesznek, életemnek
Gyilkosi, de van-is oka keservemnek.

Két seb léfzsz a' sebhűl, ha meg-mér-
gesítik,

Több tűz, ha a' tüzet tűzzel tűzesítik,
Így az én tüzemet új tűzek hevitik,
Mert más sebek sebes sebem² sebesítik.

Egyik seb szívemenn más sebet tsinála,
Egyik seb, az édes Anyámnak halála,
Másik seb, de már az kéz méreggá vála,
Hogy magára, nem más Holiérta találta.

Másik Gyermek.

[a]! de miért minket elébb nem temete
Sírba? mint magának ekképp' véget vete, —
— De már az mind semmi, tudom nem szerete
Élni — de, a' Lelke hát idvezűlhet-e?

Pap.

Bizony el kárhozott ez még életében,
Már akkor-is vett részt a' Pokol' tűzében,
Mert mindjárt, leg-első fel-serkenésében
A' Lelki-esméret tűzelt a' szívében.

„Úgy vagyon mert éget gyúlt kén-kő
módjára,

„A' Lelki-esméret sok lelkek' kényára

„Ég, forr ez a' méreg gőzölög e' Pára

„Mordos ez a' féreg vipera módjára.

„Van gyakorta pokol bizony van ben-
ned-is,

„Pokol 's a' t. (lásd a' Pokolról, pag. 34.)

Gyermekek.

Jaj! hát a' mi édes Anyánk el-kárhozott,
Pap.

Úgy vagyon, mert a' ki gyilkos, az átkozott,
 Ez pedig gyilkos vólt, mert addig habozott,
 Hogy egyszer magának kész halált okozott.

Doktor.

Kár mindjárt olly kemény ítéletet tenni,
 Kár olyan vak-mérő Keresztyénnek lenni,
 Mert fel-akasztani magát, 's mérget enni,
 Nem teszsz talponn álva a' Pokolba menni.
 Nem tudja az ember a' Lélek' munkáját,
 Kisdedek', 's bolondok' Theológiáját.
 Tsak rontsd-meg szabados nyelved' zaboláját
 Majd fel-fedezem én beszéded' hibáját.

A' meg-örülteket, *Maniacusokat*
 (A' kik szokták magok meg-ölni magokat)
 Mint a' meg-hóltokat ollyba kell azokat
 Tartani, 's ők nem-is tudják világokat.

És így ha ők akkor jó hitben valának
 A' mikor szegények meg-bolondulának,
 Még idvezülhetnek, mert semmi munkának
 A' meg-örülteket nem tartjuk okának.

Pap.

Ez nem vólt jó Hitben.

Doktor.

Úgy de mit tudsz benne,

Pap.

Tudom : ha jó hinne bolondá nem lenne

Dok.

Doktor.

Hát ha ki jó hitben bolondítót enne
Tudatlan, már az-is a' Pokolba menne ?

Pap.

Úgy de fősvénysége el-kárhoztathatta
Sokat 'súgorgottak gyermeki miatta,
Istenéből Isten részit ki-nem adta
Ez, ha egyéb nem-is, Pokolnak adhatta.

Doktor.

De, ha tsak úgy lehet Uram! idvezülni,
Úgy mindnyájunknak kell Pokolba készülni,
Hát tud-e ártatlant bűnös Anya szülni ?
Nem-is lehet minden vétket el-kerülni.

Nem ördög az mindég a' mit úgy neveznek,
'S nints ördög azokban mind a' kik vétkeznek,
A' vér és a' törvény azért ellenkeznek,
Mert sokszor a' Lelkek a' vérnek kedveznek.

A' *Temperamentum* viszi a' vétkekre
Az embert, e' vezet minket mindenekre,
A' vértől van a' bűn, azért a' Lelkekre
Ne támadj; hanem az éltető - erekre.

Négy *Temperamentum* van az emberekben
Négy fő-indulatok' feje a' testekben,
Mindenik bűnt hordoz magával, ezekben
Részed van, és így van bűn-is mindenekben.

Kholericusoknak igen nagy a' kények,
A' *Sanguineusok* mind bája Iegények,
Melancholicusok mód nélkül fősvények,
A' *Plegmaticusok* rest, tunya, szegények.

Minden embernek van hátbűnre hajlása,
Tudod, ha olvastad, — *Szent János'* mondása

Három a' bűn, *testnek gonosz kívánása*
Élet' kevélysége, szem' bujalkodása.

Ha hát, minden vétek nélkül akarsz lenni,
'S úgy akarsz a' mint élsz Menny ország-
ba menni,

Szükség léfzen, minden véredett ki-venni,
'S semmi vér' táplálót sem inni sem enni.

I.eg-alább, a' hóltról nem kell így beszélni.
Gondold-meg, hogy te sem fogsz 'am min-
dég élni.

Néked sem jól esne csak azt lehet vélni,
Ha rólad illy balúl fognának ítélni.

Ezen beszélgetést be-rekesztő Kórus vagy Ének a' meg-hóltinak gyermekei' képében.

Oh! Melly nagy állapot kísértetbe esni,
Melly nagy kín magának önként kint keresni,
Jobb a' más ajtaját éhenn szomjan lesni,
Mint fűz-fabúl kínos akasztó-fát nyesni,

A' Lelki-esméret fel-haborodása

Nagy kín; e' kén-köves tűznek gyúlladása
Nagy tűz, nagy gyúlladás; Pokolban sínts
mása,

A' hol ez van, nints ott az Isten' áldása.

Ám örüllyön ki-ki nagy gazdagságának,
Ez Lelkeket gyötrő fösvény szív-kínnyának
En nem téfzem ennek magamat tárgyának,
Lelkem tsak a' Jésust óhajtja magának.

Lugubris quondam raptam Menelaus He-
lenam

At modo Tót Ilonam *Mord arvas hatu* canit,
(*Anag.*)

Ab-

Abfolon infelix Sacra Iouis arbore captus,
Nunc falicis ramo Foemina pender avis.

Si modo cuncta falix vnum gestabit avarum,
Et simili fructu fructificare queat

Virgine cum iusta saturnia regna redibunt,
Pondere tamque graui tuta quiescet humus.

Iratott úgy tettzik 1782dikben.

Világi Mulandóság, Halál.

Ha nézünk, e' Világ' szép Páva módjára
Sok-féle színekkel festett formájára
Változik úgy lattzik, 's mint a' Fűt és Pára
El-is múlik benne minden utóljára.

Az Isten, a' ki ad lételt, és életet,
Mindeneket olyan törvény alá vetett,
Hogy az egész világ, 's minden teremtetett
Allat, mulandóság alá rekesztetett.

Nézzünk-el bár nézzünk renddel minde-
neket,

Nézzük-el a' mészze terjedett egeket,
'S annak bółtozatinn tündöklő tűzeket,
Mindennap változni találjuk ezeket.

A' nap míg be-tölti szokott esztendejét,
Mindennap újokban változtatja helyét,
A' hód ha el-kezdi hónapja' elejét
Nó és fogy mind addig míg végzi idejét.

Repül a' fias-tyúk az égenn sebessen,
Ballag a' kaszás-is utánna rendessen

A' két el-faradt *eb* pilveg hogy mehessen,
 Sűvölt a' *Hidra*-is nyomokba mérgessen.

Siet az *oroszlány* arany-szín hajával,
 Ezt követi a' *Szűz* termett kaláfszízával,
 Vágtat a' *szárnyas-ló* mind a' négy lábával.
 És mind véget-jegyző hibás karikával.

A' több tsillagok-is mellyek seregelnek
 Széllyel az egekenn addig mendegelnék,
 Míg egyszer a' szabott idők ha be-telnek,
 Ezek-is magoknak rendelt végre lelnék.

El-múlik maga is, melly most mutogatja
 Tsillagit, az égnek tzifra búltozatja,
 Mikor az egeket, az egeknek Attya,
 Mint az öltözetet egybe hajtogatja. (a)

Ezt a' Pogányok-is gondolták már régen
 Látván a' sok forgó-tetteket az égenn,
 Hogy addig forganak ez nagy kereksegen
 Míg meg-nem állanak ezek-is egy végenn.

A' kik e' világot jól által láthatták,
 Hogy vólt kezdete 's lezsz vége, meg-val-
 lották

Kivált kik az Isten' ígését hallották
 Örökké-valónak soha sem tartották.

Vakmerőség mérgit hasztalan-is nyeli,
 A' ki van más-féle gondolattal teli,
 Mert ha vólt kezdete végét-is meg-leli,
 A' régi Poeta a' mint énekeli.

Érünk

Érünk úgy mond olyan síralmas órára,
Mellyen az Istennek rettentő szavára
Meg-ég az ég, a' föld 's tengerek határa,
És az egész világ el-vész nem sokára (a).

Már sok vizsgálói a' tsillagos égnek
Akartak-is határt találni e' végnek,
E' tűzek, úgy mondják: öszve akkor égnek
Mikor vége leszsz, egy negyed kerekiségnek.

Vagy, ha a' *Jupiter-Plánéta* mentében
Úgy halad *Szaturmus* a' maga egeben,
Hogy ebből nézván ki a' nap-közepében
Kilentzedszer lesznek egyinás ellenében (b).

Sőt még *Algebránn*-is sok szám-veréseket
Tettek 's törték rajta némellyek fejeket.
Hogy mikor végzi vég ezen kerekeket!
'S mikor olvasztja-el a' tűz az egeket? —

— El-múlik a' föld-is tehát az egekkel?
Úgy van, mert bár nézd-el vigyázó szemekkel
Ez-is, minden rajta 's benne termettekkel
Változik óránként sok-féle színekkel.

A' még verőfényes lágy meleggel reggel,
Sok virág virágzik a' kertben sereggel,
De, mint a' nap-világ el-tűn' a' felleggel,
Hervadnak ezek-is, a' kemény meleggel,

Illyen

(a) *Ouid. Metam. reminiscimur adfore tempus &c.*

(b) *Nona ignea triplicitas, vel maxima coniunctio.*

Illyen törvény-alatt vagynak , b'ac szé-
pek - is

A' mezőkön széllyel zöldellő-fűvek-is,
Mert noha tavaszszal és nyárbán zöldek-is,
El-múlnak a' téli hideggel ezek-is.

Sokszor , a' komor - ég' meg - hervasztó
fzele

Rá-fuwall , 's el-szárad minden zöltség vele,
Gyakorta tsak egy kis féreg búvik bele
'S oda leszsz a' Jónás' kopasz-fej' fedele.

Egy ágatska terem a' fa kis magvábúl, —
— Idővel nagy fa nő e' kis ágatskábúl , —
— Végre ez a' nagy fa ki-fogy a' 'sírjábúl,
Miglen majd száraz fa leszsz az élő - fábúl.

Sőt néha zöldenn-is lábárúl le-vészik,
Mind a' tüzre rakják, és hamuvá tézik , —
— Így, a' nagy fa a' mint kis magbúl te-
nyészik,

Majd kevés hamuvá leszen 's el-enyészik.

Illyen ám a' kevés ideig tartóság,
Illyen a' világi változhatandóság,
Igaz beszéd tehát, igaz és valóság,
Hogy az egész világ tsupa múlandóság.

A' földbúl, gőzölgő vékony füst módjára
A' levegő-égbe fel-mégyen a' Pára,
És öszve-verődven ott felleg formára,
Kibúl esső, kibúl menny-kő leszsz sokára.

A' tengerbe , a' föld' sok folyó-vizének
Árkainn a' mennyi tseppek be-menének,
Soha partjai közt meg-nem férhetnének,
Hanem ha lassanként ki - gőzölgénének.

Ekkép-

Ekképpen leszsz kevés idővel a' sokból,
Így lesznek kitsinyek sokszor a' nagyokból,
Így leszsz végre semmi a' valóságokból,
Oh! hát az emberek mit várnak magokból?

Világi gazdagság, Pompa, ditsőségek,
Országok, hatalmak, Fejedelemségek,
Városok, nagy várak, roppant erősségek
Váltakoznak oránként 's leszsz-is végre végek.

A' nagy *Babilonnak* 's színt-úgy *Persziának*
Kitsiny vált kezdete nagy Birodalmának,
De azok-is addig-addig változnak,
Hogy végek el-érvén egyízer el-múlnak.

Kitsinyből vett *Görög-ország* eredetet,
Melly Nagy Sándor által nagyra terjesztetett,
De a' mint hamar nőtt 's hirtelen kezdetett,
Az Isten ennek-is hamar véget vetett.

Régenn *Róma*-várat egy hegynek felette
Tsak alig, két három ember építette,
Rövid időnn Isten olyan nagygyá tette,
Hogy minden Országok kitsinyek melléte.

Fenn-is áll még eddig hatalmas páltzája
És sok Nemzetségek hódolnak alája
Áll még a' *Dániel*' titkos Statuája,
Vas és tserép-lábú vég Monárkiája.

A' kő, mely az arany-fejre már le szaka-
dott (*Dán. 2. 34.*)

'S le-rontá a' réz-hast és ezüst-vállakat,
E' képnék Ágyékánn mind eddig meg-akadt
És öszve nem törte még e' két lábakat.

De meg-indúl e' kő innen-is sokára
E' birodalomnak végső romlására

Le-rohan sebessen jött menny-kő módjára
Ez meg-romlott képnek még ép két lábára.

Ez sok változások addig mendegelnek,
Hogy egyszer, mint a' füst mindenek el-
kelnek;

'S majd mikor a' szabott idők mind be-telnek,
Mindenek magoknak rendelt véget lelnek.

Ha hát, a' mik régen voltak el-múlának
'S újjak jöttek elő, mellyek nem valának,
Mit ígér? a' világ' múlandóságának
Sok jeleit látván az ember magának.

Oh! bizony köz ez a' romlás, mi velünk-is,
A' mint volt fel-költünk, leszsz el-enyész-
tünk-is,

Ne kevélykedjünk hát; mert ha most
élünk - is,

Bizony leszsz valaha végünk, minékünk-is.

Míg állunk, míg mozog meleg testünk'
vére,

Futunk, nem-is nézván életünk' végére,
Az alatt mind múlik az idő 's vegtére
El-múlunk 's le szállunk a' sír fenekére.

Hajdan, Filep Király Mátzedóniában
Tsak azért tartott egy gyermeket Házában,
Hogy ez mondás legyen, majd minden ó-
rában,

Emlékezz hogy meg-halasz. Kiáltó Szájában.
Méltánn-is, mert repül gyors madár mód-
jára

Az idő 's minket-is vesz sebes szárnyjára,

'S ha el-ér élete' utolsó napjára,
Kit-kit a' kész sírba bé-tesz utóljára.

Ollyan a' változó természet Országá,
Hogy, csak alig nyílik gyermeki virága
Éltünknek; már utól éri Ifjúsága,
A' mellynek helyébe' az Agg-vénség hága.
Ekképpen emésztjük-meg esztendeinket,
(*'Sólt. 90. 9.*)

Ekképpen emészt-meg az idő-is minket,
Ha mi el-temetjük vén szerelmesinket
Az Ifjak fogják-bé a' mi szemeinket.

Kízerkízes Görög-ország ellen nagy Ha-
dával

Menvén, több mint két száz ezere magával,
A' többek közt egyszer szép Hadi-pompával
Meg-áll egy hegy alatt roppant Táborával.

'S el-nézvén a' Hegyről Táborát bámúlva,
Azon siránczik Kízerfzes könyve hűllva,
Hogy kik most itt vagynak így meg-soka-
súlva,

Egy sem él közülök száz esztendő múlva.

Ám sirassad Kízerfzes e' halandó Hadat,
De magad se vonyd-ki közülök magadat,
Mert a' ki el-hordja fejenként Hadadat,
Vedret a' te teitek porának-is adat.

A' szegény 's a' gazdag mind egy a' Ha-
lálnak,

A' Király 's a' koldús egy végre találunk,
Vak ez, nem néz senkit, mint mikor ka-
szálnak,

Neki megy a' kasza mindenik fű-szálnak.

El-hitetvén a' bölts Szeneka magával,
 Hogy közös a' Halál a' világ' nagygyával,
 A' kik az Országoknak vesződnek gondjával,
 Így szól, bölts emberhez illendő szavával.

Én nem bánom tessék akár ki' Fijának,
 Hírt az egész földön szerzeni magának,
 Más, a' nagyra-látó világi Pompának
 Édességét tartsa fő bődögságának (a).

Én szegény házamban magános fejemet
 Le-hajtom, és bátrann élem életemet,
 Ott várom tsendessen vidám vénségemet,
 Biztat ez, ha szegény vagyok-is engemet.

De sokszor, a' vénség' idejét sem várja
 A' Halál, éltünknek szabott vég határja
 Sőt néha, testünket míg leg-jobban járja
 A' világ' szerelme, koporsóba zárja.

Balthazsár pompással mikor vatsorála,
 Hirtelen a' falonn egy kéz 's penna nála
 Hírt ad, hogy jelen van, 's ott-is vőlt Halála,
 Im' hol a' vendégség torrá miként vála.

Sándorra, az egész világ' Bírójára
 A' hirtelen halál melly keveset vára,
 Midőnn semmi veszélyt nem várna magára
 Jó borba adott-bé mérget a' torkára.

De fel-teszem: ezer 's több esztendő's lenne,
 Mi gyönyörúsége az embernek benne,

A'

(a) Senec. Tragoed. Alium multis gloria
 terris &c.

A' helyett és addig míg halva pihenne,
Egyik változásonn által másra menne.

Változás gyötrelm az ember' élete,
Ugyan, miért van hát olyan nagy kelete?
Sok siralmas jaj-szónn kezdődik kezdete,
'S kinnal vegeződik végső lehellete.

A' mostan született és még tsak mostani
Gyermek, leg-elsőször jaj-szónn kezd szól-
lani,

Oh! mennyi ártatlan kisdedet hallani
Könyvekkel elegyes jaj-szót kiáltani.

Azután, ha egyszer idővel sokára
Fel-nő a' ki gyermek vőlt Ifjú korára,
A' sok gyönyörűség, mellyet méz módjára
Nyal vala, méreggké válik utóljára.

Míg tsak Férjfiúi idejét érheti
A' hideg fagylalja, a' meleg égeti,
'S mikor a' világot leg-jobban szereti
Gyakrann idő előtt a' bú el-temeti.

De nézd-el végtére az Aggott-véneket
Mennyi bajjal töltik vég-esztendejeket,
Kérd-meg a' fehérn meg-öszült fejeket,
Sokan; *nem szeretem*, azt mondják, ezeket.

Egy szóval ezernyi sok változásokonn
Keserűségekenn 's nyavalyákonn sokonn
Megy-által az ember, és ezenn az okonn
Sok okossak magok bámúlnak magokonn.

Tíz-tíz esztendeje alatt életének
El-fogy valósága az ember testének,
Úgy-hogy, minden hetven esztendejű vének,
Hétszer újjabb-újjabb emberek levének.

Hányszor kell hogy élhess ember innad
enned?

Hány ezer nyavallyán, 's bajon által-menned?
Végre, e' változás addig mégyen benned,
Miglen, a' mint por vagy porrá-is kell
lenned.

És így akár mibe van gyönyörűsége
Embernek, mindennek csak halál a' vége,
Oh boldogtalanság színes dicsőssége!
Oh emberi-erő erőtelensége!

*Egy Uri érdemes Atyának, kedves
Leánya halála után íratott Vigasz-
taló-levél.*

Fáj-e még? jó Atya! és még-is kisért-e
A' bú? melly a' minap keservessen sérté,
Mikor az ég, olyan vagyonodat kérte
'S vette-el, hogy élted' attad volna érte.

Vagy tán vétkezem-is ezzel a' kérdéssel,
Mint ha olyan könnyű volna a' nyögéssel,
Fel-hagyni? a' kinek inkább szíved késsel
Hasogatták volna; mint e' temetéssel. —

Egynek, de olly egynek sirba költözése,
Kinek halálával négynek kesergése,
'S minden gyermekidnek harmada' vesztése
Együtt jár; Ah! nem nagy szívenn lövel-
les-e?

Úgy; mert három közül el-vesztéd egyiket,
Sőt tizen egy közül már kilentzediket,

'S a' három közül-is olly kedvesebbiket,
A' Kiért engednéd talám mindeniket.

El-tűnt reménységed' tárgya 's tellyessége,
Vénséged' öröme, Háza'd' ékessége,
Szerelmes Annyának tündér kis vendége,
A' kire most vólt már leg-nagyobb szüksége.

Mert *Agnes* bútsuzik *Lutzina* hívhatja,
Antalt Félus kéri a' bőltsesség' Attya,
Már úgy mond kezeim' maga tsokolgatja
Eszterem; bús Annya' szerelmes magzatja.

Tsókdold hát! — tsókolná, — de —
szörnyű Fájdalom!

El-tűnt, az én kedves testben járt Angya-
lom,

Eszterem! — háromszor harmadik sír-ha-
lom!

Hát így vál-e búra ez a' bizodalom?

Vagy, ha már kezeim e' kis Angyalkának
Kedves tsókjaitól éppen meg-válának;
Vajha a' csoportos himlők helyt adnának
Ortzáján, siralmas szüléje tsókjának.

Jaj! de, — im' gyönyörű ortzája 's szép
teste

A' mellynél már szebbet Apelles sem feste,
Rakva van fekélyyel: ah! be ki-kereste
Gyászom tellyességét ez a' gyászos este. —

— Valóba keserves, hogy öleléседet
Nem költsönözheti ez, a' ki tégedet
Ölelt a' kín közt-is; 's e' meg-merevedett
Test, nem érzi tovább kedves szerelmedet.

Nem szól az arany-száj Anya' síralmára,
Kinek sóval tellyes értelmes szavára
Bámultunk, mert meg-ért vén ember' mód-
jára

Szól vala, sok tanult elmék' tsudájára.

Nem. — de óh fájdalom! kedves szü-
léjének

A' zokogás miatt meg-akadt nyelvének
Sem enged szólni; hogy baját szívének
Ki öntvén, a' terhek könnyebbek lennének.

Kedves Nénnyének-is sok könyv buzog
szemén,

Nyög Ötse' halálann és halála' nemén;
Most bámulok, úgy mond: bölts szavad'
érdemén,

'S még elébb Férjhez méggy kedvesem!
mint sem én.

Antal siráркоzó Anya 's Nénnye kö-
zött,

Síralmat mutató gyász - színbe öltözött,
Ő-is ez eseten nagyon meg-ütözött,
Hogy Húga testiből Lelke ki-költözött.

Mint haboz, egy holtak 's két élőnek
Attya'

'S egy keserves Anya' Férje' gondolatja?
Mikor akár merre szemeit forgatja,
Illy bokros bánatnak láttzik ábrázatja.

Fija, ez eseten el-bamút magában,
El-hal a' Leánya keserves bűjében
Felesége készűl Eszterre' sírjában,
Mit szólhatnak ezek egy édes Anyában?

Bizony ezek között kő-szikla lehetne
Szíved bár; de még-is meg-repedezhetne;
'S ha szíved e' baj közt örülne 's nevetne
A' gondviselés-is rád neheztelhetne.

Nem vétkezem-e hát? mikor bánatjának
Ellent-állok, vagy-is állani kívánok,
Esztere' halálán, és egész Házának
Sorsánn szomorkodó siralmas Atyának.

Gondolom: szívednek jobban-is tettzene
Banatodrúl inkább írni mint ellene;
'S való, hogy nekem-is siratnom kellene
Ezt, a' ki közöltünk az Iltenhez mene.

Sőt ártalmassan-is vigasztallak réged,
Kinek már tsoportra gyúlt keserűséged
Talám meg-is oltott, 's ha el-múlt inséged!
Emlegetem, újra bomlik könnyebbséged.

Jól vagyon: — de még-is tisztetnek
tarthatom,
Hogy légyen más bajánn nekem-is bánatom,
Már pedig, úgy tettik hogy Esztert sira-
tom,

Mikor vigasztalva bús Atyát biztatom.

De én merjek-e hát sebjére írt kenni,
Én, a' ki még Atya sem próbáltam lenni,
Annak, ki már próbált sokonn által-menni
Nemzeni Fiakat, 's a' sirba-is tenni.

Való — hogy ha ezek, rajtam történ-
nének,

Mellyek most Te rajtad öszve - ütközének
Könnyű gondolatim nehezenni lelnének
Illyen orvosságot mint a' más sebjének.

Mert elegenn vagynak kik más síralmának
Enyhítő okokat bőltsenn gondolának,
'S mikor az orvosnak fáj a' seb magának,
Ritkán veszi hasznát hasznos Flastromának.

És ha ez a' bal-sors engemet próbálna,
A' Te bőltsességed még jobb írt találna;
'S ha a' Te keserved az enyimé válna,
Az én gondolatom mind szárnyára szállna.
'S meg-vallom; ez a' seb, melly szived'
sértette,

Bajodat előttem olyan nagygyá tette,
Hogy bús elmém, magát mint egy erőltette,
Mikor az Orvosló-fűvet fzedegette.

Mert, ha közönységes volna szived' bajja,
Vagy csak egy kettővel közös volna jajja,
A' sebes szív sebjét bé-gyógyúlnak vallya,
Ha van más sebes-is, ki szint-úgy fájallja.
De én (Te azt mondd) társot nem
lehetek,

'S tán sebes 's nyomorúlt egyedül lehetek,
Mert minekutánna nyóltzat el-temetek.

Ah egek! Házamba új halált küldetek. —

— Igaz hogy ritka társ, a' ki így szenvedett,

'S a' ki tízen egybül ad kilentz tízedet, —

— De, lám a' bánatban követnek Tégedet
Elegenn; siratván kedves Eszteredet.

Im! egy nagy méltóság, a' ki örömedenn
Örült, most kesereg keserűségedenn,
Ez a' közös bánat, gyengénn 's édesdedenn
Enyhítő irakkal dolgozik szivedenn.

Ah!

Ah de , (azt feleled) akár kinek hattyá
Szívét ez a' bánat , nem a' más bánattja ;
Sírhat Leányomonn sok , a' ki nem Attya ,
De az-is tsak az én Eszterem' siratja.

Sót meg-sértett szívem még annál se-
bessebb ,
Hogy a' kit nem sértett , annak-is fáj e'
seb ,
Melly egyedül enyim — és mennél nemies-
sebb

Lélektől váltam-meg , annál keservessebb.

Ki vigasztalhat hát bús Atya Tégedet ?
Ha az-is baj , ha ki bánnya keservedet ,
Az-is pedig kinnal érdeklí Lelkedet ,
A' ki nem sajnállya kedves Eszteredet. —

A' Pap , a' halgatót könnyeenn bíztat-
hatja ,

Mert mindjárt az Isten' beszédit mutatja ,
'S ha könyvez gyermeke' halálánn az Attya
Ez a' vigasztalás : *Isten' akarátja.*

'S ez némellynek szívét meg-is enyhíthette ,
Ha igaz Lélekkel rá ezt felelhetette ;
Hiszem , az Úr adta , el-is az Úr vette ,
Áldott légyen azért szent Neve érette.

Bút szerez ellenben inkább némellyeknek ,
Szerelmeseikenn el-keseredteknek ,
Kivált ha néhányszor többen-is lehetnek ,
Kiket ki-szóllítani tettzett az egeknek.

Azt gondollya : kivált a' sok gyermek'
Attya ;
Ha egynek halála Isten' akarátja ,

A' többi-is, bár még az ég hallogatja
Ez változhatatlan rendelést várhatja.

És így valahánynak történik halála
Újjabb keserűség keres szállást nála
Akár ki rendelte, hogy halálra vála
Elég az, ha szívén sebeket tsinála: —

— Jól van. — de ne azt nézd; hogy
Isten el-vette,

Hanem; hogy övé vólt, 's ideig engedte
Tenéked; ha hát most magának szerezte
Perbe az Istennel nem szállhattz érette.

Most, leg-jobb korában találta az halál
A' millyenben Téged' már soha sem talál,
El-ijedsz ha bűnöd előtted sorral áll
Mennyi már, mióta olyan kitsiny valál.

Híszed-e: hogy tömlöttz a' test a' Lé-
leknek?

Ha híszed; örvendhetz az el-költözteknek,
Hogy szép Palotáján a' búldog egeknek
Olly koránn fel-válták tömlöttzét testeknek.

Ha még-is az halál bűneiknek bére
Vólna ezeknek-is, talám nehezére
Eshetne szívednek, hogy illy hamar ére
A' halál, bűneik meg-büntetésére.

De, híszen a' Jésus meg-hólt már érettek,
'S jól lehet igaz, hogy bűnös vérből lettek,
De tselekedettel még alig vétettek,
Azt-is meg-fizette a' kezes helyettek.

Külömben, a' halál a' hitetleneknek
Büntetés tsak; de nem az igaz Híveknek

Minden jóknak pedig 's a' ti Eszterteknek
Altal-menetele 's útja az egeknek.

Esztert hát ne sírased, sem ama' nyóltzakat
A' már szemed elől régen el-múltakat,
Mert olly helyre vitte az Isten azokat,
A' hol meg találták bődög hazájokat.

De tovább ízeretted volna életeredet?
Sőt áldjad az áldott Isteni kezeket,
Hogy, míg többről többre tetéznék terheket,
Meg-könnyebbitette Isten szegényeket.

És el-higyd, hogy jól tett az Isten ő
vélek,
Hogy már ők, a' mitől Te, és én-is félek
Nem félnek; hogy a' míg még élhetek,
's élek,

Sokat vétkezhetik ez a' bűnös Lélek.

Kit síratasz hát édes Atya! ha ezeket
Nem síratod? talám a' két test-véreket,
Édes Annyok szeménn le-tsorgó könyveket
'S ezeknek, sebeddel egyesült sebjeiket?

Úgy vagyon — ha mind ezt büntető
Páltzának

Lenni képzelheti bús Lelked magának,
Vétkes indulatok valóba volnának,
Nem érzeni süllyát Isten' oltorának.

Sőt, ha csak Atyai feddésnek itéled,
A' mint bánt Mennyei édes Atyád véled,
Azzal mutatod-meg, hogy az Istent féled
Ha kedvedet egy kis búval fel-tseréled.

De, ha a' mellyek most rajtad történének,
Véled bődögságod' kiszebbülésének,

'S ha minden űtések sebnek tettzenének,
Ezek egy bölts szívhez már nem illenének.

Nem vártad-e sebet, melly szívedet ér-
te? —

— Úgy de, hogy nem éri, vallyon ki
ígerte? —

A' halál új gyászfzal kilentzedszer sérte? —

— Az Isten küldötte, 's mit törődöl ér-
te? —

— Nem azt nézi a' bölts: mit szenved,
's szenvedett?

Hanem: hogy még a' sors mi reményt en-
gedett?

'S ha a' bal-szerentse rontja mindenedet
Örülly; hogy magadat meg-tartott Tegeedet.

Három volt, — egy holt-meg — kettő
meg-maradt,

'S miért ne adhatnál háromból harmadot? —

— Úgy de már kilentzet Isten ki-ragadott? —

— Tizen egygyet olyan fel-tétellel adott.

De, ha már az Isten úgy jobbnak-tartotta,

Hogy Uri-házadat egygyel tsonkitotta,

Lássuk: ha a' Halál Esztert választotta

Attya örömelebb mellyiket adhatta.

Agnest fel-neveltéd már, 's vagyon hoz-
zája

Nagy remény, hogy e' lefzsz vénséged'
Dajkája,

Antal egyetlen-egy Férjfi unokája

Atyádnak, a' kann áll József' lineája.

Gondolod most: könnyű azoknak beszélni,
A' kiknek gond nélkül vigan lehet élni,
Próbáld csak sorsodat bajommal tserélni
Engemet a' búért nem fogsz meg-ítélni. —

— El-hízzem : hogy nékem terhessen
esnének,

Ha csak kisebbek-is rajtam történnének;
De, nékem-is bódog szemeim lennének,
Ha, hogy ne sirjanak arra mehetnének.

Mert csak bódogabb az, ki szerentséjében
Ha tsonkúl-is, tsorba nem esik kedvében,
Mint kinek a' bal-sors jöven ellenében
Ezzel, siralom-is foglal helyt szívében.

Hogy kell hát nem sírni a' könyves sze-
meknek?

Ez ez a' mesterség; ez a' nagy Lelkeknek
Jele; ez nem tettzik sok gyászos szíveknek,
Ez egyik ajtaja bizony az egeknek. —

Szomorkodsz? — de miért? — mert o-
kot találtál,

Mellyért tsendességből szomorúvá váltál. —
— De, ha ellenkező okokat vizgáltál,
Már ennek a' bűnnek titkon ellent-áltál.

El-veszett valamid? — Isten többet a-
dott. —

Mind el-vette Isten? — meg-tartott maga-
dot —

Kilentz Magzaridat halál el-ragadott? —
Sokat adott Isten, ha még is maradott. —

— Hát ha mindnyájokat el-fogod temetni? —

— Áldás, annyi halált élve meg-érhetni,
'S ha néked-is véget fog a' halál vetni? —

— Fogadom : hogy akkor azt fogod szeretni.

Ha minden gyermekid életben lennének,
Mikor vég-óráid el-következnének,
Ah egygyút, mitsoda kint nem szerzenének
Egy haldokló Atya' keserves szívének.

Sírasd : hogy még-húltak és el-temettettek,
De örülly azonn hogy tovább nem élhettek,
Mert, kik síralmidnak most okai lettek,
Ha tovább élnének még jobban lehettek.

Azt mondod : ha hát jobb most egyszer
bánkódni,
Mint, ha éltek volna többször szomorkodni,
Most hát búsulnom kell, nem vigasztalódni,
'S ez egyszer gondomnak 's bumnak nagyobbodni.

Mert most egy tőmóban szenvedem azokat
A' meg-történhetett szomorúságokat,
Hadd szomorkodjam hát, 's hadd sírjak
most sokat,

Kilentz gyermekimnek nyögven halálokat.
Ne vigasztallyj tehát sőt szomorkodj velem,

Mert kilentz sebemet szívemenn viselem,
Síralmas szememet az égre emelem,
Akár mint vigasztallyj ; sírok, azt felelem,

Ám sírj, — hiszen nem rút, nem-is vé-
tek sírni,

De az indulattal nem illő nem bírni,
'S ha szabad a' holtat ki-sírva kisírni,
Tán szabad nékem-is vigasztalást írni.

Erre-is így felel szived bádgyadtsága,
Oda van Elzterem, egy szemem' világa,
Oda van Lelkemnek minden vigassága,
Mellyet kilentzedfzer Halál ketté vágá. —
— Ám sírasd hát, tsak hogy békével
fzenvedd-el,

Ha el-vetted a' jót, a' rosszát-is vedd-el,
Vigasztald magadat hív Feleségeddel,
Ki fel-ér tizen egy sőt több gyermekeddel.

Dítsóítsd az Istent, a' ki mint fiának
Néked jelét adta irgalmasságának
Attya lévén Földi Atya Leányának,
A' kit ő magához el-vive magának.

Mig nyögsz, sírész, imádjad az Isten' ha-
talmát,
'S kérd; hogy töröllye-el szemeid' síralmát
Mig élész könnyebbíttse Lelkednek fájdal-
mát,
Ha meg-halsz adja még mennyben nyügo-
dalmát.

Íratott 1786dikban.

*Felséges Mária Theresia halála' tiszte-
ségére írt Esztendő' jegyző Vers.*

There'sta KIRÁLY AszszonyVnk! eL-ha-
LÁL.

Noha sokkaL toVább éLni MÉLtó VaLÁL.
OLjan erős bajnok a' fegyVeres haLÁL.
Hogy rabot KIRÁLYI TronVsban-IstaLÁL.

*Ezen Versben, az U, V helyett vétették, a'
Jnek pedig nints I forma száma, (Stat
pene arbitrium, modo sit constanter.)*

*Méltóságos R. Sz. B. Gróff Széki Te-
leki József Ur ő Nagysága tiszteletére
1782dik Esztendőben, Oktob. 15dik napjá-
ra; mikor Ugotsa Vármegye Fő-
Ispánnyának instellál-
tatott.*

Vig hang'al ekhúznak Kárpatus' mellyéki,
Örvendvén Ugotsa' Vármegye' vidéki
Azonn; hogy leg-első szerentséje néki,
Hogy Telekié lett Fő - Ispányi Széki.

Vigann felel-vizsza ez öröm - Szavára
Egész Magyar - Ország, hogy már valahára
Szert tett, sok börtseknek várt kívánságára
Ez minden tudomány' Mestere' 's Attyára.

Eddig

Eddig szegény Hazánk mint egy irígylette,
Hogy úgy szólván, hasznát az egy Erdély
vette -

Annak, a' ki magát, a' mint érdemlette,
Az egész Világgal esmerőssé tette,

Kinek híre, nem csak Tátrát által hatja
Hanem a' Parnaszus-vize folyamátja
Az ott lakó bőltsék, 's a' bőltséknek Attya
Tudománnya hírét bámúlva halgarja.

A' ki mind Magyarak tükör mind Né-
metnek,
Hát az használyn-e csak ez egy Nemzetnek?
'S hogy ne lássa Népünk azt, a' kic fze-
retnek,

A' Máramarosi Hegyek ellent vetnek?

Hízen pedig Magyar néki-is Nemzete;
Erdélyben, de Magyar-vérből születteste;
Hogy van hát Erdélynek olyan betsülete,
Felettünk; miénk és tehát nem lehet-e?

Jól tudta ezt egy bőlts, kinek hatalmában,
Van-is, elő-mennifel-tett szándékjában:

Ezt adja azért ki parantsolatjában:

Teleki, Fő - Ispány légyen a' Hazában.

Bőlts Gróf! tudom akkor számossan
valának

A' kik ő magoknak Téged' akarának,
De az egek, 's szava Hazánk Királynak
Adminisztrátorul Békésnek adának.

Molt pedig Ugotsa Teleky nevének
Fejet hajt 's örvend, várt 's nyert szeren-
tségének.

Mivel, azon nevű Nemes Vármegyének
Gróff Teleky József rétetett Fejének.

Víg nagygyá kistsinnye, Aszszonya 's em-
bere

Hangszik a' Vivátnak hármossan ezere,
Mivel ma, a' minden Tudomány' Mestere
Köztök, Fő-Ispányi rangot 's nevet nyere.

Hálát ad Istennek 's dítő Királynak
Kit tart, a' mint illik örökös Urának,
Azért: hogy ez tzelja bölts akaratjának,
Miként használhasson a' Magyar-Hazának.

Tiszteli 's örvendi hatalmát 's erejét —
Tsókolva fogadja Fő-Ispánniát Fejét,
Vígann emlegeti böllog esztendejét,
'S ez áldással tölti egész nap idejét.

Élyjen Gróff TELEKY JÓZSEF ő Nagy-
sága,

És légyen szerentsés Várt Fő-Ispánysága
Élyj, Élyj! ez szívünknek buzgó kívánsága
Böltseknék tzimere, Hazánknek virága.

Szeresd ezt bölts Pallás a' kit Leányának
Tartnak az Istenek Ura' 's Királyjának,
Kinek ha Fiai vagynak vagy vólnának
Ez bölts Gróffot illik gondolni Fijának.

Bölts vagy, 's a' böltsesség kéz öltöze-
tébe

Az Atyád fejből ugrottál elébe,
Ugy van — ezt ott hagyta válasz e'
hellyébe

Szállást e' Nagyságos Gróff Úrnak fejébe.

Hogy

Hogy vihesse dolgát óhajtott végére
 Igaz útainak Te légy jó vezére,
 Önts több böltsességet ennek bölts szívére
 Hogy tudjon bölts gondot tartani Népére.
 Thémis! Oh igazság' Isten-Afszonykája
 Az idő' Leánya vagy-is unokája
 A' kire az égből van bízva reája,
 Hogy légy a' Népeknek ítélő - bírāja!

'S te-is, ez Anyának hív 's igaz születte!
 (Ki régen a' törvényt igazságban tette,
 De a' gonofzságot hogy nem szívelhette,
 Változtatta útját 's az ég - felé vette.)

Ti légyetek ketten két Vezéri néki,
 Hogy egyenlőnn függjön fontja két mértéki,
 Tudjon a' Nép előtt böltsen járni bé-ki,
 És igaz szék legyen törvény tévő-széki.

Ti álljatok ketten fellyül a' székére
 Vigyázván a' fontot - tartó jobb kezére
 A' sok virtusokból koronát végtére
 Ti fonjatok ennek érdemes fejére.

A' virtus, szerentse, békesség' kötele,
 A' közép igazság, a' kegyesség' jele,
 Gróffi rang 's tisztesség kiket érdemele
 Tartsanak és végig lakozzanak vele.

Hogy úgy végyen nagyobb hirt 's nevet
 magának

Hafznállasson nekünk 's szegény Hazájának
 Áld Isten Józsefet, a' kit Ugotsának
 Tettél József által Fő-Ispány Urának.

A' tíz úrólsó Versek, hasonló Esztendő-jegy-
 zök, mint fellyebb.

*Stagnantis cecini gelidas Peisonis ad undas
Carmina vix Teleki Nomine digna Tuo.*

BALATONI HIDEG-FERDŐ.

*Mellyet Vitzé - Ispány Szili Úr tsinál
tatott, és egy Ifjú Ur Akhilles Kápolnája-
nak nevezett; itt pedig azon Ferdőnek
szerentsétlenségét írja - le
a' Poeta.*

All már az Akhilles' deszka-Kápolnája,
Szili Úrnak lapos fenekű gályája,
És már csak azt várja: hogy Juliánnája
A' kinek szentelték érkezzen hozzája.

Azomban tsillagi a' kanikulának,
Mellyek az Északi nagy Medve-farkának
Szem-közbe ellene szegezve valának
A' kisdud bárkára nagy szelet hajtának.

Melly szél mivel szolgált az alsó sarkára
Fordítja az ajtót Hajnál hasadtára,
Melly eddig az égnek északi pontjára
Nézett, a' kis göntzöl szekér' rud' orrára.

Más nap a' kutyátul hajtott déli-székere,
Fellyúl nagyobb szelet hajt a' medve délre,
Heilyre áll a' gálya, 's az északi félre
Fordul az ajtaja a' Balaton - szélre.

Nézd-el az Akhilles' tüzimere mit hozott?
Erős Oroszlánnya medvévé változott,

Délről három ágú - villával dolgozott
Triton; de északról medve hadakozott.

Hajdan az Ákhilles' kerek paizsára
Boltozat volt mettzve fényes ég-formára,
Hol mivel az Észak láttatik jobbára,
A' Polus vólt téve közepső pontjára.

Egyez tehát Szili 's Ákhilles nevezet,
'Mivel hajójának kit e' vízre vezet,
'S melly ide Budáról szárazonn evezett,
Dél-ellen szolgálni Észak igyekezett.

De meg ijedt még-is és igen sajnálja
Azt, ezen Ákhilles' kised Kápolnája
Hogy noha kettős-is Oroszlány' dajkája
Még-is szerentsétlen, leg-első próbája.

Egy kitsinyded hajó vólt szolgálatjára
Rendelve, 's ki-kötve Balaton-partjára,
Kit küldött egy Fő-pap, ki e' víz nagygyára
Széllyel néz Tihánbúl Neptunus módjára.

Látván a' Kápolna: hogy egyik sarkának
Fordultával délről roszsz jelt mutatának,
(Noha semmi baja nem léve magának)
Így szól, a' kis tsónak rendelt szolgájának:

* * *

Menyj-el édes Hajóm! menyj-el szél-
mentébe

Apátur Uradnak szép lakó-helyébe,
Melly amott, ez magos hegyek ellenébe
Tsillámlik, mint *Délus* a' víz-közepébe.

Mond-meg: hogy a' szelek hartzolnak
merészen

Egy mással, a' déli és északi részenn,

Most Patronám neve Juliánnát tészen
De gályám ma hólnap Látonává leszzen.

'S hanem ha a' szelek kezdenek engedni ;
Nem akarván a' föld Látonát szenvedni,
Kéntelen leszsz Gályám néki kerekedni,
'S Délus felé, habos útaknak eredni.

Pedig, mint Látona bajos bujdoszával
Terhes vólt Fébussal Orvosok' Apjával,
Bennem-is Ákhilles' és Juliánnával
Apolló lakózik Orvos bölts Fijával.

De mérge Eolus dühös szolgájának,
Ellent-áll ez hideg feredő hasznának,
Kinek természeti melegje magának
Hideggel egyelest sokat használnának.

Bizony az Ákhilles' feredő-vízét - is
Tudom, nem forralta mesterséggel Tétis
Betsúltni lehetne úgy mint amazét - is
Ezen új Ákhilles' hideg-ferdőjét is.

Hidd-el : a' természet pusztá ajándéki
Jobbak, m g mesterek nem ártanak néki
Jobb Szili Úrnak-is hideg-ferdő széki
Mint a' forralt 's kevert-vizek' folyadéki.

Szolgállyon a' meleg ám a' betegesnek,
Jobb ez a' lágy-hideg az egészségesnek,
'S tán kik hasznos vizet tsinálnak a' testnek,
Gálennussal együtt hasznót magok lesnek.

Miért élt, hat hét száz esztendőt egészzen
Hajdan, amaz első emberi tenyészen,
Mert mind orvosságot, mind Ferdőt-is
készen

Kuruzsolás nélkül adott a' természet.

Ké-

Készítik a' testet , amaz Orvoslásra
Készítettett vizek önként lankadásra ,
De a' természeti lágy-meleg , nem másra ,
Hanem bádgyadtságból friss meg-újjúlásra. —
— De mivel a' szelek nem hagynak helyemben

Nyúgodni , Neptunust kérd az én Nevemben
Szolgait , a' néki készített veremben
Zárja , míg Patronám fürlik kebelemben.

Akhilles a' midőn indula Trójára ,
Még minek előtte fel-ült hajójára
Neptunus nevére készült óltárára
Szép áldozatot vitt , Nemzete' módjára.

E' híjjával vagyok tán én-is ezekenn
Az azolta szélről hanyatott vizeken ,
Azért , színt úgy mozgok ez lapos fenekenn ,
Mint mikor Budáról jöttem kerekeken.

Neptunus könnyen bír a' tenger-habjával ,
Bír a' Te Urad-is hajóm' mozgásával ,
Bir , noha nem bírhat a' szelek-fújtával ,
Tsak , a' mi híjjom van , hozza-el magával.

Maga szenteltyen-fel ez Pap Úr engemet ,
'S tegye állandóvá áldással helyemet ,
Áldja-meg , mind ferdő lágy-meleg vizemet ,
Mind Juliánnámat , mind Akhillesemet.

Ha az egek együtt így a' természettel
Dolgoznak ; bóldogúl ez igyekezettel
Akhilles , és ez új ferdés el-kezdettel
Meg-újjúl Akhilles Szili nevezettel.

A' Gályának ezen parantsolatjával
 El-indúl a' ladik szél-veszes útjával,
 Szerentsés-követ vólt, hogy el-indúltával
 Egy, vagy két embert-is el-nem - vitt ma-
 gával.

Jó utat jó ladik! menyj Isten' hírével
 Járj, ha ugyan járhatz ezer szerentsével,
 Kufzködj Balatoni - habok erejével, —
 — Ha nem fogsz-is halat, meg-telsz ma
 hal-lévvvel.

Indúl már — de hármát perdül indúltával,
 Nem bír a' hátullya kerengő orrával.
 Tódúlnak a' habok reá hármosával. —
 — Hát így bán-e Tétis kitsiny ladikjával?

Kerengési utánn neki eresztette
 Magát, és ugyan tsak Tihan - felé vette
 Útját; hogy Látóna a' mint emlegette,
 Délusban panaszszát végezze helyette.

De a' mint ezután sebessen evezett,
 Füred-felől egy szél ellene fzegezett,
 'S a' hab ellen mellyet súllyossan érezett
 Már haszontalan vólt, minden igyekezett.

Vízfsza - tekint amaz Deszka-Kápolnára;
 Melly ötet küldötte szél-vészes útjára,
 'S ekképp' ha szólhatna szólna szegény pára
 Tódulván a' habok egyedül magára.

Héj! de szerentsés vagy, hogy Te nem
 jöhettél
 Ez helyre, a' hová engem' eresztettél,

Ma-

Magad élsz, mert egy pár tövekhez köt-
tettél,

De énnékem bezzeg gyilkosommá lettél.

Számos Balatoni-Nimfák 's a' Sirenek
Látván, a' habok közt melly kinossan menek,
Hajó-törésemben hozzám sereglenek,
'S ekképp' kérdezgetve boszantnak mindenek,

Tán Jazon érkezett ide ama' gallyán
'S előre valakit küldött e' sajkáján,
Melly evez sietve maga szabad száján
Hogy az arany - gyapjat nézze Somogy tál-
lyán.

Kolkisba mégy-e hát arany prédátokra,
Hogy ilyen szél-vészszel jöttél e' habokra,
Kiknek így felelek boszszantó - szavokra:
Oda megyek, oda. — Szamárdra, vagy
Fokra.

A' Sirenek ismét másképp' boszontának
Mondván amaz Gallyát Nőe' BARKÁJÁNAK,
Engem szároz-helyre vágó madárkának
'S bARKÁBUL ki-repült Nőe' galambjának.

Menny úgy mond Somogyra e' viznek
partjára,
Hol olaj-fa helyet akadsz sok tser-fára,
'S vihetz az orrodban bús galamb módjára
Ágokat, az Urad' parantsolatjára.

Majd ha a' Déli-szél veri oldaladat
Vízfsza fordíthatod Füredre útat,
'S ha még nem találád szem közt az U-
radat,

Fáradtságod után tudom szállást adat.

— Meg-fordúl az ilyen tsalfa-kérdésekre,
'S tekint a' Füredi nagy épületekre,
'S a' Deszka-Kápolnát kéri az egekre,
Hogy el-ne indullyon e' zajos vízekre.

Kérje Akhillesét : hogy a' víz' partjára
Egyik Orozlánnvát állítsa strázsára,
'S kössön egy kötelet izmos derekára,
Hogy el-ne szaladjon ő-is utóljára.

Azutánn odébb ment, hanyatott vettetett,
Nem tudom Szamárdig vagy Fokig menetett?
'S el-végezhette-e azt az izenetet,
A' mellyel kéntelen Tihanba küldetett?

*Egy érdeemes Űri Gazda-Embernek
furtsa gondolatai, mellyeknek le-írásában a'
Vers-író ha hiijános verseket talalt írni
azzal menti-ki, hogy tsak hirtelen (ex
tempore) vagynak írva.*

Az Urak jó Gazdák — én szegény-is va-
gyok,

Gondolataim-is olyan szörnyű nagyok,
Hogy néha izzadok, néha majd meg-fagyok,
'S még Fijaimnak-is elég gondot hagyok.

Tanáts-kérőképpen kérdem az Urakat,
Hogy helybe hadgyák-e mint bőltsék azokat?
A' mellyek láttatnak nékem tenni sokat,
'S bőlts gondolatoknak mutatják magokat.

Udvarom kitsiny van, szűk benne a' hely-is,
Tzifra gondolatom' mentem a' helyyel-is,
A'

A' kontignátzió szép-is, és nevel-is,
Segitettem-is már magamonn ezzel-is.

Köbül Házom alá pintzét építettem,
Bóltos istállomat melléje ejtettem,
Mellynek a' tetején kertet készítettem,
'S Pasztorul Faunusnak egy török - fejt
tettem.

Való ritka látni két szemű lovamat,
De ez istállóval segittem házamat,
Mert el-nem szoritom vele udvaromat,
'S inkább lovam' lássam vaknak, mint ma-
gamat.

Egy darab kertemből halászó-tót tettem,
Mellyben a' halakat kötélre köttettem;
A' melly hal-tartásnak azt a' hasznát vettem,
Hogy tegnap délben-is más halából ettem.

A' Szűrűm egy partban úgy vagyon tsi-
nálva,
Hogy bele láthatok a' Házamból állva,
De már most az *Abriſz* úgy lészén formálva,
Hogy az ablakomból rá megyek sétálva.

Mostani szűrűmet bólt-hajtásra veszem,
Pajtának és marha-istállónak teszem,
De lássák az Urak, majd azt tselekekszem
Könnyebben mint ökröm hogy magam sem
efzem.

Felnyúl a' bólt-hajtást szépen meg-rakatom
Nyomtató szűrűnek ki - planéroztatom,
Némelly ellenségem' ottan el-nyomtatom
De a' bólt-hajtást-is egy-helyt meg-furatom.

A' pajtába hordják mind az eleséget,
De talállok olyan okos mesterséget,
'S gondoltam *machinát* a' fel-hordás végett,
Hogy a' fel-vittel sem teszék költséget.

Rá - rakják a' kévét mint sót a' mázsára,
Melly fel-emelkedik a' pajta' börtjára,
Mellyet ha el-raknak szűrű - ágy' formára,
Nyomtatást - is vállal a' *machin'* magára.

És tsak olyan legyen, a' ki meg-forgatja,
Az én mesterségem maga el-nyomtatja, —
— Az Úr ezt tsudalyja, — de nem tsudál-
hatja,

Mert Dédalus volt ám az én eszem' Attya.

Ama' *lyuk* a' magot botsátja alája,
A' hol kéz rosta lesz a' melly meg-rostályja.
Még alább egy malmot készíték hozzája,
Melly a' hullott magot meg-morsódogályja.

Mert ha még egy - két-fáz esztendőt él-
hetek,

A' pajtámonn által egy vizet vitetek,
Az hajtja a' malmot. — úgy-e örölhetek,
Sajót-is tsinállok 's ott iszom veletek.

(Az alá meg-újra pék-házat rakatok,
És egy várost veres kőből tsináltatok,
Másvá el-adni semmit sem hordatok,
Gabonát és 'semlyét itt distráhálhatok.) (a)

E' roppant pajtának másik oldalában
Jászol lesz' tsinálva, de nem bolondjában,
Ha-

(a) Ez tsak a' Poctának maga költemenye.

Hanem az ökörnek önként megy szájában,
'S le-húll munka nélkül a' széna jászlabában.

A' malomra folyó-víznek - is magának
Kettős kanálísa lefzen folyásának,
Egyik, orra előtt menven a' marhának,
Nem ad az itatás gondot a' szolgának.

A' pajtában a' víz meg-nem-fagy fel-
tefzem,
Kivül pedig tserép - kanálíra veszem,
Vagy lesz olly árnyékos jó meleg erefzem,
Mellyel, hogy be-nem-fagy, azt meg - tse-
lekefzem.

Az abrak lovannak tsorog a' jászlára,
'S lesz válú tsinálva koporsó formára,
Mellybül ha jól lakik fordul forrására,
'S iszik a' friss vízbül szetskás abrakjára.

Mert, nagy Urasággal estem szerelembe,
'S ezután nem veszek pénzt-is a' kezembe,
De úgy ám, hogy legyen valaki ellenbe,
A' ki legithessen minden szükségembe.

Magam lok vánkossal meg-rakom mely-
jemet,

Kendővel be-kötöm számat és szememet,
Nyakamba kerítem róka - fark bőrömet,
'S gyönyörködve nézem nagy épületemet.

Kotsist, és ló-hajtást senkitül nem várok,
Mert, vagy vak paripánn vagy lekcikánn
járok,

Éjtszaka lovamként fél-szemet be-zárok,
'S csak ott ébredek - fel, az hol lefzen árok.

Jó lesz e' jó Urak! jól meg-ítélyjétek,
 Vajha ti-is ilyen bődögök lennétek,
 És öszve sok rakás pénzt ne gyűjtenétek,
 A' melly csak míg éltek addig lesz tiétek.

Erre a' fenn-írt Gazda Ur ezt felelte:

Verset könnyen író, egy helyben nem ülő
 Kezével 's nyelvével rosz' hírt-nevet szülő,
 Míg szíved nem látja csak addig betsülő
 Azért az illyeket, jobb légy el-kerülő.

A' Poeta pedig ekképpen kezdi magát menteni:

Ártatlan *Poësis*! mivel érdemletted?

Hogy a' Vers-író-is szenvedjen éretted;
 Isteni nevedet hát hol, 's kitől vetted?
 Ha minden szentséged már ma el-vesztetted.

Egyezhet-e veled az állhatatlanság?

Kinél lakott hajdan amaz ártatlanság. —
 Nem. — hanem nem tudja a' bődögtalanság
 Ma: mi a' szeretet, 's barátságtalanság.

Az Igazság, a' kit hívták Afztreának
 Pindus' oldalában választá magának
 Szállást; mert a' Múzsák' baráti valának,
 'S akkor a' *Poëtár* hívták *Prófétának*.

Tán most-is *Próféták*, 's azért kell
 kerülni,

Az igaz szó szokott gyűlölséget szülni.
 Más ám a' *tsúfolók* között széket ülni,
 Más másonn nevetni, más meg-nem betsülni

Hát: — a' *Kép-író*nak ha ki parantsolyja,
 Hogy fessen egy embert, ki seggit szagol-
 lya;

Az

Az illetén embert már melyik tsúfolyja?
Az - e a' ki festi, vagy a' ki únszolyja?

Természete ellen van a' Vers-írásnak
Petstelenségére törekedni másnak. —

'S tudd - meg, bár a' verset tartsd igaz
mondásnak,

Hogy a' *Poētának* kell lenni tréfásnak.

Könnyeb' vólt Názónak a' szám-ki-vetése,
Kinek hamis színnel lett ki - űzetése,
Mint nekem - - - mord szemre - vetése,
Kinek semmi-sem ok az ellen-vetése.

Nem faj, hogy versemet verseddel trom-
foltad,

Hanem, hogy tromfodat haraggal gondoltad:
'S ha a' mint el-mondtad, ki-is úgy koholtad,
Ez verssel magadat ugyan el-vádoltad.

Borzadt a' bajuszod, ajakad reszketett,
Torkod szaporázott hegő lehelletett,
'S mivel mérges szíved versben nem értetett
A' magyarázatban n-int - egy fenyegetett.

'S azzal, hogy boszúdat értelenné tette
Versed, a' *Poëfist* maga ki-mentette,
Hogy az eredetét Istenektől vette

'S szent, mert a' haragot ki nem fejezhette.

Só tehát az, a' mit *Te borsnak* gondolál,
'S a' Te versed kedves *sót* azért nem talál,
Mivel a' *só* miatt fel - *borsolva* valál,
Mikor kedves tréfát haraggal tromfolál.

Pedig ámbár irtam ezt tréfa' képében,
Még - is valóságot találsz ez mesében,

'S ábrázol a' boszszús - - - szívében
Telhetetlenséget a' Város' nevében.

Magad meg-vallottad, hogy nagy tag bo-
londja

Vagy, 's az az elmédnek mindenkori gondja,
Hogy a' jószágodnak mind java, mind
rongyja

Tagba legyen; eztet magad' szája mondja.

Ha hát serénységed, olyan erőt venne,
Hogy a' mit gondoltál az mind véghez menne,
Nagy tag kívánságod addig nem pihenne,
Mig a' pájtád alatt Város' is nem lenne.

Mi tehát az oka fel-gyúltt haragodnak?
'S miből vettél olyan képzelést magadnak?
Hogy a' vers-írásban kik el-nem fáradnak.
Méltó betsületet Tenéked nem adnak. —

Mikor a' petseye lángonn forgattatik,
És elég izzó tűz mellé nem rakatik,
Külső színe ugyan meg-piríttathatik,
De belől sületlen 's véressen hagyatiki.

Lang az újjá szülés, erősebb annál - is,
Parás a' böltsesség, *Doctrina moralis*,
Szent vagy; de ha hatzor még szentebb
vólnál - is,

Találsz benned hibát és bár találnál - is.

Boszszús indulatok találkoznak benned,
Filozofussá kell hát először lenned,
'S ha, hogy ne boszónkodj; arra lehet menned,
Úgy kell a' meg-tisztult szívet lánggra tenned.

De, hiszen, erőt vett benned a' kegyelem,
Fel-váltá mérgeket már az engedelem,
Ben-

Benned - is változást hoz a' késedelem,
Meg - egyezel tehát e' részben - is velem.

Engemet mondottál Te állhatatlannak,
Lám, néked - is olyan indulatid vannak,
Boszszús gondolatid ki alig rohannak,
Mikor amaz lángtól hamar el-olvadnak.

Szent - Gáli Vendégség.

Nap-nyugoti részénn Wefzprém' tájéka-
nak

Nagy hegyek egymásba a' mint ragadának
Ligetje 's berke közt Szent-Gál határának
Vadászó erdeje vagyon Diánnának,

Magassabb ez erdős hegyeknek teteje,
Mint a' nagy Olympus' ketté-repedtt feje,
'S ez vadász Diánna' választott erdeje,
Minden Isteneknek szép mulató helye.

Tzéres - is találhat itt' gyönyörűséget,
Engedvén Diánna ennek - is térséget,
Bákhus - is meg - tartja azt az emberséget,
Hogy minden esztendőnn tart egy vendég-
séget.

Mellyre minden Istent 's Isten-Afszfony-
kákat,

Mind égi, tengeri, 's erdei Nimfákat
(Diánna tsinálván Bákhusnak bőr-zsákot)
Invitál tartani Bakhanáliákat.

Mostan-is Bákhusnak eszébe juttatt a,
Hogy kies erdejét nem rég' vadásztatta,

Fébus korussával öszve - hívatatta,
Laurus - koszorúját maga meg-fonatta.

Tegnap este tartá egyik vatsoráját,
Hol, módos és tettezes erdei pompáját
Mutatta, le-tévén vadász - tanítványát
Addig, míg szüntette Fébus a' nótáját.

Az ebédlő - házban ez rendelést tette,
Asztalat két - felé a' mint meg-verette,
Egyikhez az égi Társait ültette
'S földi Isteneit bal - felől mellette.

Felül az Asztalnál de nap-nyugott felül
Öreg Vitzé-Spánynénk Júnó ült leg-elöl,
E' mellett két - felül, mind kívül mind belül
Töb' kedves vendége ki-szabott renddel ül.

Pallas ült job'-felől a' Júnó' Test-vérje
Tsak közel, hogy egyik kezével elérje,
Ez után a' Tzérés' kalásza' fehérje,
A' ki nek Wefzprémi Fő - Bíró a' Férje.

Az Anyjok Tzibülé ült ofztán Sorjával,
Haladja a' többít magas homlokával,
Férje Baron - Kaj Saturnus formával
Hát megett süttogott sok szép leányával.

Mellé Fodor Juli kis Nimfa ültetett,
Ki mivel virágos kertben neveltetett,
Nyakába virággal töltt kosarat vetett,
Melly virág magával együtt születetett.

Nagy Nani szép Nimfa ül közel mellette
A' ki koszorúját tsipejére tette,
'S mivel a' piros nap fejét süttögette,
A' Merkuriusnak kalapját fel-tette,

E' mellett a' Tzéres' kisebb Leánykája
Mint sárgúlni kezdett kalászf a' formája,
'S hogy éppen térdemig ére a' szoknyája,
Reám mosolyodék Anyja Afzfzonykája.

Más-felől, az Anyja Júnónak melléje
A' szép Vénus üle a' Márs' Menyetskéje,
Kivel egy Fő-Bíró éli, tsak hadd élyje
Éltét. — Vulkánusnak nincsen szerentséje.

Az öreg Jupiter (mivel hogy szerette;)
Ülésit Vénusnak melléje ejtette,
Vitzé-Spanyunk magát (Junó meg-engedte)
Vörös vagy-is piros rózsza mellé vette.

Márs üle e' mellé két ábrázatjával,
Mutat a' Fő-Bíró tábori formával
E' mellé Neptunus nagy test-állásával,
Férkezett a' Sós-Úr prémes Kalapjával,

Kinek egy Szibilla vonúla melléje
A' Minós Egzáktor' öreg menyetskéje
Nyomba egy Dianna' már vén test-örzője
Gombás Gomba-szedő erdő-kerülője.

Lieus, Bakhusnak egyik katonája,
E' Nemes Helységnek az Öreg-Birája,
Most a' vendég-tartó Dianna' gazdája
Úri vendégeit jó borral kínálja.

Hely az asztal-végenn nekem-is adatott,
Mert ez Orféus-is elő-szollíttatott,
Hogy mindennel szem-közt ülyjek meg-ha-
gyatott,

'S én velem Jupiter nótákat fuvatott.

Egy halvány Afzfzonyság Fillis innen ki-
múlt,

Mert el - jött kedvese 's az ölébe borúlt,
 El-mentt az Úrával enni a' nyomorúlt,
 De más nap ebédre bezzeg vissza szorúlt.

Itt lett volna helye a' Herkulesnek - is,
 Az az egy Assessor Úr' Dánielnek - is,
 'S Pánnak, ama' farkas módra bögőnek - is,
 Egy öreg Szent-Gáli Kovács nevűnek - is.

* * *

A' másik asztalnak e' volt a' formája:
 Fellyúl Tatainé a' Nimfak' Dajkája,
 Kihez mint Anyjokhoz vonúltak hozzája,
 A' Szűzek kikkeltől ez Asztalnak tállja.

Egy felől Fő-Bíró' nagyobb Leánykája,
 Tzéresnek már félig meg-értt gabonája,
 Az én Euriditzém ül közel hozzája,
 Ki velem a' nótát néha mondogályja.

Mogyorósi Trézsi ült közel e' mellett,
 Ki Szűz Dejánirá módjára zöldellet,
 De szomszédja Faunus Tsoknyai nem kellett
 Ennek mert nagy orra két-rétűnn lehellett.

Nimfak' Apja tartja leg-hátul a' széket,
 Tatai, és visel a' lábán egy kéket,
 Mert midőn a' minap kapkodna ló-féket,
 A' ló a' lábába ütött egy vas - éket.

Ennél az asztalnál kéz-fogót tartának,
 A' kiket el-mondék vendégek valának,
 Másik keze felől a' Nimfak' Anyjának,
 Helyet az új Házas Ifjagnak adának.

Elől a' meny-Aszfzony Jursits Nánitzája
 És ezen hátulsó asztal' Helenája,

Menelaus Férje mellett a' szoknyája —
Kár, hogy a' Nősténynek nem kan a'
máskája ;

Mert Orosz Trézsia Náni' Vő-legénnye,
De e' Meny-Afzszonynak a' Vő-legény Nén-
nye ; —

— Isten adta egy pár erőtlen edénnye !
A' Leány Leányt vert Feleségül. — ennye !

Magyarósi Juli nyoszolyó - leánya
Ezen Házasságot egy tseppet sem bannya
Ez ama' Neptunus' egy karikliája
Piros rózsát mutat mikot nyílik szája.

Vivant ! ezen új párt biz' én-is szeretem,
'S ha nints kinek másnak, magam' ígér-
hetem,

Egy ingre gatyára hogy le-verkeztetem,
'S magamat egy ágyba szépen le-fektetem.

Igy vagyon egymásnak által ellenében
E' két Úri afztal ültetve rendében,
Kik közt mint *Fürmender* éppen közepében
Meg-ültt Merkurius Lengyel - süvegében.

A' *sétalan ro's* ez most nintsen kalapja,
De lógg tsifzmájának két-felől két tsapja,
Ki emitt Júnótól a' szót 's hírt fel-kapja,
És a' mit parantsol Jupiter az Apja

Által-vifzi ama' Szűzek' afztalára,
'S a' mit ott hall adja emennek tudtára,
Vagyon mindeneknek kész szolgálatjára
'S halgat a' vendégek parantsolatjára.

Dianna ki ételt, 's Bákhus ki bort adott,
Ez Úri Afztaltól még most kinn-maradott,

Egyik a' bort lesi, a' másik a' vadot,
Másképp' a' vendégség jól meg-szaporodott.

Élyjen az Uraknak szép kompániája,
Lehessen szerentsém mászor-is hozzája.

Vivant! — De el-fáradt az Orféus' szája,
Kezdje már a' Fébus húros mu'sikája.

Ez Bált melly Szent-Gáli Nemesek' jósága
Köszöni az Urak' tisztes társasága,

Élyjen. Szívemnek-is ez a' kívánsága
Szent-Gáli Nemesek' egész sokasága.

íratott 1784-dikbenn.

AJKAI VESZ EDELEM.

*Vagy annak le - írása: miképpen akartak
egy pár Föld-mérőt a' peres-földön
agyon - verni.*

Egy Beréndi, Rendeki, és Ajkai ember,
együtt - beszélgetnek.

Beréndi,

Hallottad-e Koma! hogy tegnap Ajkában
Nagy tűz vólt a' Falunk' határ' szomszéd-
jában,

Rendeki:

Én ugyan valamit tudok a' lármában,
De nem tudom, mi vólt mi nem? valójában.

Be-

Beréndi.

Nem fokkal dél-előtt hofzfzassan hallának
Siralmas hangjai gyászas harangjának,
Mellyek, hogy Beréndenn fülembé jutának,
Sok gondolatokra fok okot adának,

Mert olly idő tályban hallottam a' hangot,
Mikor imádságra sem vonnak harangot,
Sem hólnak nem adnak vég - tisztesség' 's
rangot,
Túznak gondoltam hát, de nem láttam
langot.

Rendeki.

Hát ha nagy és terhes felleget látának
'S az első elejbe úgy harangozának,
Vagy tán a' Faluba Püspököt hozának,
Kinek tisztességet haranggal adának,

Beréndi.

De túznek kellett ott Komám Uram! lenni
Mert a' túznek szoktak olyan jelet tenni,
'S láttam, mint-egy hegyről észre tudtam
venni,
Sok embert sietve haza felé menni.

Rendeki.

Meg-lehet, ehol jön egy ember Ajkárúl,
Ajkáinak nézem vad ábrázatjárúl,
Kérdezünk valamit tőle a' lármárúl,
Hadd tudjunk bizonyost eről a' tsudárúl. —
— Honnan jön Kend Szomszéd?

Ajkai. Ajkárúl.

Rendeki. Melly felé?

Ajkai.

Rendek felé megyek sőt Rendekbe belé. —
— El-mentt az Ingy' sellér?

Rendeki. még reggel.

Ajkai. reggel - e?

Köszönyje, hogy magát ebül nem viselé.
Mert, ha a' Pörösre, jött volna lántzával,
Mind lántzát, mind magát a' fejsze-fokával,
Majd meg-egyengettük volna; — már mod-
jával

El-vóltunk a' lesbe rendelve sorjával.

Rendeki.

Tán hát azért verték a' harangot fére?

Ajkai.

Azért ám; hogy ki-ki annak a' neszére
Készen legyen 's kapjon villára fejszére, —
— Ki-is omlott volna az Ingy'sellér' vére.

De vólt még-is esze, mert még a' Peresbe
Tsak bele sem lépett, — el-mért egyenest be,
Már mi imitt-amott renddel a' fúzesbe,
Várván, fegyveressen készen vóltunk lesbe.

Rendeki.

No. — hiszen el-ment már nem kell tőle
félni,

Ne restelyje hát kend szomszéd el-beszélni:
Mit lehet e' zajos lármárúl itélni? —

— Mi nem tudtuk a' nagy kongást mire
vélni.

Ajki.

Ajkai.

Úgy vólt biz' a' szomszéd! hisz' én el-mond-
hatom,
Én vóltam a' *Spion*, leg-jobban tudhatom, —
— Még ma-is ugyan tsak az vólt akaratom:
Hogy el-ment-e vagy nem? én majd ki-ku-
tatom.

Az Ingy'sellér maga mondotta magának,
Ennek a' mi Falunk egy Földes - Urának:
Hogy ő Rendekre megy. — de talán Ajká-
nak

Nem tudta Rendeket lenni szomszédjának,
Ezt az a' Földes - Úr hallván Tót - Vá-
'sonyba

Félt, hogy majd a' Perest el-mérik, — a-
zomba

Ajkára ekzfeszszust küldött alattomba.

Rendeki.

(Tán nem tudta hogy fok Ajkán a' gorom-
ba?)

Ajkai.

Bódén ment keresztúl a' követ Ajkára,
Ott az Ingy'sellérre rá - talált magára,
Ki maga mondotta; hogy senki szavára
Nem megy mérni senki' peres jószágára.

Ajkán meg-beszéli a' Követ ezeket,
Hogy Uraim! hólnap mérik ám Rendeket,
Vigyázásba legyünk én kérem Kenteket,
Hogy bele ne mérjék a' peres földeket.

E' szóra az Urak mind öszve-gyűlének,
A' parasztok közt-is rendelést tevének,

Engem' a' kit tartnak Falu' elejének,
Mint leg okosabbat *Spionnak* küldének.

El-mentem; 's a' Zsidó' házána! sert vet-
tem,

Mit akarok mit nem? nem-is jelenttettem,
A' Rendekekkel beszédbe eredtem,

'S őket beszéd közben okossan r'á szedtem.
Tegnap jött hozzájok egy Úr úgy mon-
dának,

Ma Város-Lódrúl-is másokat hozának, —

— Ma van a' kezdete a' mérő-munkának,
'S még a' peresben-is mérni akarnának.

Nem kellett nékem több; én tsak el-sie-
tek —

— Tudom már a' dolgot. — már jó hírt
vihetek, —

— Az utonn magamban örülök, nevetek,
Hogy illy förtélyyossan bánhattam veletek.

No — még parantsollyák: minden tal-
ponn légyen.

Mert, a' ki a' peres-földre ki-nem mégyen
Az Uraság attúl négy forintot végyen,

Annak pedig tsak egy pénz híjja-se légyen.
Az Ispány Uramnak kasszási vóltanak,

Annak még az Urak ollyan jelt adtanak,
Hogy maga 's munkási arra vigyázzanak,

Hogy ha harang kondúl, haza szaladjanak.
Küldöttek azomba szemlélő leseket,

Hogy ha látják jönni az Ingy'selléreket
Tsak hirtelen Ajkán jelentsék ezeket,

Majd adunk mi úgy-mond fejszés embereket,
Az

Az nap semmi sem vőlt tekergésűnk bére,
Mert még az Ingy'selér Kis-lőd felől mére,
Haza mennek azért a' lesek estvére
De kap ki-ki másnap botra szekertzére.

Ki-megyűnk a' lesbe ismét 's rábort járunk
Féltettük meg-vallyuk az igaz Határunk',
Tsak nem egész délig sokat lessűnk, vá-
runk —

— Mert tsak rá vigyázunk, hogy ne lé-
gyen kárunk.

A' mint az erdőbűl egy dombra fel-hága,
'S meg-állá Ingy'selér Uram ő Nagysága
Tsillámlík távolyrűl a' veres nadrága
Bezzeg, meg-nyílt akkor a' szeműnk-világa.

Egyik a' másiknak újjal mutogatta;
Szívűnket a' méreg egész' el-futotta,
Egymást a' sok les-társ eképp' szóllogatta:
Jön ám az Ingy'sellér, — ott van, az —
atta.

Hirtelen a' lesek öfzve szaladtanak,
Most mindjárt el-mérik olyan hírt hoztanak,
'Tsak hamar harangot, — hamar kondi-
tanak,

Mellyre a' munkások öfzve-tódúltanak.

Botra Paraszt-ember — Nemessek pus-
kára,

Talpra legény! — baj van — fejszére,
kaszára!

A' kinek egyéb nints, gyűjtő fa-villára. —
— Gyerűnk; az Ingy'sellért várjuk vatso-
rára.

Meg-

Meg-sem eléglették az egy adott jelet :
No! rajta még-egyszer, — tsendittsünk
még felet,

Görbe vak-Jantsira bízták a' kötelet,
Ki Északról nézi merre van nap-kelet.

A' harangot sére vervén másodszor-is,
Újjabb zene bona támadott akkor-is,
No! tsak rajta rajta! leszsz ma halál, 's
tör-is,

Hiszen, vóltunk már mi illy tsatánn mász-
szor-is.

Pap, 's Mester a' Pufzta-Templöm mel-
lől leste,

Miként vágatik - le az Ingy'sellér' teste,
A' Mester azt, mivel virraszsa majd este?
A' Pap pedig rcá a' tekisztult kereste.

Ment három Földes-Úr az egész Ajká-
val,

Ott vólt az Ispány-is számoskaszájával,
Megyünk a' pörösre 's meg-állunk sorjával
Kézbek szembe szálni a' Török-Hadával.

Még az Alfzszonyok-is kardra kerekedtek,
Ki-sütő-lapátot, ki sodró-fát szedtek,
A' várt tsata-helyre öszve-seréglettek
És mind egy vásári zenebonát tettek.

Rendeki.

Óh nyomorúlt elme! óh világ' tsudája!
Vad, de nem fél tsetsú Amazon' fajtája! —
— Ajkai férjfiak' szegény Armadája?
Hogy még Alfzszonyok-is kellették hozzája.

Ajkaj.

Ajkai.

Vártuk-is sokáig, — de mind tsak hi-
jába,
Mert el-mért a' pörös földnek szomszédjába.

Rendeki.

Szerentsés ember vólt bizony valójába,
Hogy nem akadt a' vad Parasztok-markába.
De minek már annak olyan gyilkos szerek
Fejsze, kasza, villa, bot, Paraszt-fegyverek.

Ajkai.

De tsak hamis az a' veres gatyás gyerek,
Olyanból lesznek ám a' túzes emberek.

Rendeki.

Bizony pedig annak nem-is vólt eszébe
Be-mérni a' kentek per-patvar földjébe. —
— Jobb lett vólna bizony addig 's a' he-
lyébe
Dolgozni, mint nézni ott egymás' szemé-
be. —

— Tudom én. — én vóltam a' zászló-
tartója,

Mikor ki-jött hozzá a' Falu-bírója,
Hogy várja a' peres' sok óltalmazója,
'S meg-akarják ölni, mellytől Isten ójja.

E' hírt az Ingy'sellér hallván tsak nevette;
És mindjárt a' Bíró-t hozzájuk küldötte.
(De talám nem ment-el) és meg ízentette:
Hogy időt tölteni kár leszlz ő érette.

Hanem, ha az Urak magok el-jönnének,
És a' duktussokonn vezetők lennének,

Azt

Azt kedvessen veszi, 's tartja szerentsének;
De úgy, sem mérné-el, ha haza-mennének.
Elég rút volt biz az. — sőt kár-is és
vétek;

Hogy olyan haramjás zendülést tevetek; —
— Pedig ha látnátok, majd meg-se mer-
nétek

Útni, mert az ugyan nem veszne belétek.

De ha már egy falú egy pár Ingy'sellérre,
Ment-is, tsak harangot ne vert volna fére —
— Szégyen tér biz' azért a' kentek fejére,
'S mondhatom: Ajkának szép hír lesz a'
bére.

De, hogy-is mertétek 's ki engedelmével!
Gondolom: hogy sem Pap' sem mester hi-
rével

Kongatni? — 's arra lett' nép' fel-zendül-
tével

Így bánni a' jámbor Isten' emberével.

Ajkai.

De azért Hetfönn-is meg-lessük ám őket,
Vigyázunk, 's rá várjuk majd a' veszen-
dőket. —

— Az ördög-is hozta a' meszszé nézőket
Közinkbe, — az ilyen Ingy'sellérezőket.

Rendeki.

Jobb-is ám; hogy ha már egyszer el-
kezdtétek,

Okos híreteket már tsak nevellyétek, —

— Bizony ha akarná bár mint őriznétek
El-ménné, mikor ti észre sem vennétek.

Me-

*Megyesi Somogyi János Úrhoz, mi-
kor még T. Nem. Vas - Vármegyének
subst. Vitzé-Ispánnává tétetett.*

Vivat! hát csak ugyan Vitzé-Spánnya
leve?

A' kit a' mi szívünk régen azzá tevé, —
— Nagyobbodott újjabb nagy ranggal nagy
neve

Annak, kit Nemzete Nagynak szült eleve.

Kitsiny a' mit nyertél véred' nagy díszének
De nagy, Ifjúságod' kitsiny idejének, —
És szép akármellyik Ország' Nemességének
Tétetni, az egész Nemesség' Fejének. —

Valóba nehéz vólt nékem el-találni,
Hogy bátorkodjam-e hát aggratulálni,
Hogy ne kelljen míg ezt akarom próbálni,
Vagy kellettlenne, vagy tsapodárrá válni,

Mert noha örömmel 's vigann érezdetem,
Hogy ékeskedhetik Neveddel Nemzetem,
De mivel ezt hozzád kitsinynek vélhetem,
Félő; hogy kellettlen lészén tiszteletem.

Ha pedig ezt tézsem Levelem' tételjének,
Hogy kitsiny ez a' rang Nemzeted' rang-
jának,

Félő; hogy tsapodár 's színes Poétának
(A' mihez nem tudok) lenni mondanának.

Nagy-is hát, kitsiny-is kevés-is elég-is,
Kevesenn kezdődik lám az elégség - is,
Alacsony először a' nagy Ditsősség - is,
Gráditsokonn menve adódik az ég - is.

Mél-

Méltóságos Atyád fegyverrel nevelte
Nemzetét, 's Nagyságos Rangra-is emelte,
Öttsét a' Papi Rend Istennek szentelte,
'S Fő - Apátságának Benedek rendelte.

Nagy rang, nagy a' név-is, de úgy követ-
kezett

Hogy a' nagy érdemű Somogyi Nevezet
Fogjon Thémissel - is János Úrba kezét,
Kit Thémis magának le - is kötelezett.

És így a' Márs' Fija 's Minerva Születte
A' Julziniánus' palástját fel - vette,
Attyának kard' *vasát* meg - ditsóította,
Mikor *Vas*-Vármegye Vitzé-Spánnyá tette.

Élyjen Nemes Hazánk' ditsóíttására,
Nevelkedjen rangja szívünk' örömére
Álljon - fel Asztréa' erősíttésére,
A' mérő - serpenyőt tartó jobb-kezére.

De adjon Júnó-is ez Márs' gyermekének,
Olly indulatokat páratlan szívének,
Mellyek tzáfolói óh vajha lennének,
Ez Vitzé - Spány Ifjú 's nőtelen Nevének.

Ez Vers-író pedig, ki Vers' sorotskáját
Vivátonn kezdette 's arra nyitja száját,
Kéri a' Nagy Úrnak Uri grátziáját,
'S Viváttal teszi - le utóbb - is pennáját.

*Assessor Ördög Pál Úrhoz egy tré-
fás Levél Pál - Fordulására.*

Indulj édes Músám! fúvj *Márs* készületed
Tudod, hogy Tégedet meg régen' ízeretet',
's

'S mára - is vár pedig töled tiszteletet
Pápában egy *Ördög*' ágyából születet',

Ne resteld útatad olly közelre tenni,
Mert magadnak menni fzeb' lez' mint izenni,
Külömben-is szép lez' most Pápára menni,
Mert ott a' tántz miatt nem lehet pihenni.

Ördög ez, de sokból ma Angyalt csinála,
Mert ollyan Angyal-fző zendülés van nála,
Melly a' lankadt testben frisseb' vért formála,
— jól vagyon — úgy-is ma *Saul Pállá* vála.

Kezd-el hát gyönyörű Györből az útatad,
Siess, 's mindjárt Tétenn változtasd lovadat,
Keresd-fel Pápában fennt írt szállásodat,
'S Az *Ördög*' markába ajánlyad magadat.

Követet küldj-elöl gyors Kurir' módjára,
A' ki mihelyt el-fog érkezni Pápára,
Könnyen rá akadhat *Ördög*' Pál' Házára,
Tsak a' Mu'sikának vigyázzon hangjára.

Meg-rántja *Lerántsis* húros száraz fáját,
Ekhóssan feleli más a' szekundáját,
Dob-izóra drombolja bögösse bordáját,
Kettő harsogtatja görbe trombitáját.

Menyj oda sok tisztes Vendégi közé be,
Állj-meg, a' Bandának által ellenébe,
'S köszöntvén ezen vig sereget rendébe,
Mond ezt: *Ördög* Pálnak nézvén a' szemébe.

Elyjen az! a' kinek öröm-poharára
Ennyinn öszve-gyűltünk *Pál-Fordulására*
A' Tántz és a' pohár, de ne ám sokára,
Hadd forduljon ezen *Ördög*' kurirjára.

1785.

Ro'sos Antal Úrhoz.

Sárgúl a' ro's - virág — Szombatra meg-
érik,

Melly *sóttalan ro'sot* sokann kik ésmérik,
Hogy meg-arathassák Vasárnapra kérik,
De néki az utat hólnap Szírtzre mérik.

Nem lesz szerentséje sem *Rohadt Mívának*
Sem a' Felső - Örsi *Ignátz' Bandájának*,
Kit Pán Diánnával ketten koholának,
'S tettek Mu'sikusok' 's Vadászok' Apjá-
nak. —

— Mikoron épültek Nagy Trója várának
Falai; már félig épültt bástyájának
Tetején feledte húrjait lantjának

Apolló, szerzője a' szép Muzsikának,

Melly lanttól a' hangot a' fal úgy be-vette,
Hogy mikor az utánn sétáltak felette,
A' hangot a' bástya akkép ejtegette,
Mint mikor Apolló lantját veregette.

Ha ott nem találom Házánál Gázdámat,
Ez hirtelen készültt tsekély mu'sikámat
Ott hagyom, 's most rakott falad ez nő-
támat

Repetálja a' minn kezdtem ez vers - számot.

Valahányszor lábad' nyomja kerítésed

Ez lesz *sóttalan ro's* első köszöntésed;

De jobb, ha Szombatig lehetne késésed,
Akkor tisztesebben léfzen tisztelésed.

Hát már csak hijjában oda fáradniának,
Három szép Fijai Ignátz' Bandájának,

A'

A' kik néked olyan köszöntést adnának,
A' millyent először Vénus a' Fijának.

Ha lefzserentsém jó — ha nem, azt sem
bánom.

Élyjen Ro'sos Antal, most - is azt kívánom
Hanem (a' mi mostan hogy el-múlik, szá-
nom)

Kérem : mászor legyen az a' Dinom-dánom.

*Egy természettel Poëtává lett Nemes-
hez Szenté Ferentz Uramhoz.*

Szent - Király' Szabadjann derék ember
Szenté,

Mert ezt Poétának Fébus fel - nem kente,
Még-is neki számos titkot meg-jelente
A' betűs pásztor-bot, 's szőrös juhász mente.

Tán nyáját Pégázus' halmán legeltette,
'S botját az ott fakadt forrásba ejtette, —
— Akar-hogy — tudom: vólt valaha mel-
lette,

Mert szcbben a' sípot Pán sem billegette.

Fogadott Fija ez talán Minervának,
Ki Vitéz ruhában, talpra az Attyának
Fejéből ugrott - ki, mint illet magának
Ezen természeti böltseség Annyának.

Ez Szentét-is böltsnek nem Attya nem-
zette,

De a' mit tud nem - is oskolákból vette,
A' tsupa természet Vers-íróvá tette,
Igaz hát, hogy Szenté Minerva' szülötte.

Im' a' páfztori bot nézd - el mivé vála,
 A' tyúk a' szemetenn gyöngy-szemet találá,
 Pedig, mind természet' ajándéka nála,
 A' mi e' Szentéből Poétát tsinála.

Már most Virgiliust Titirus meg-ette,
 A' Názó' lelkének két mértékét vette,
 A' több Poétákat tsupa tsúfá tette —
 — 'S hát a' természetről ez ki-telhetett - e?

Minden Istenekkel van társalkodása,
 Mindeniknek nála vagyon rajzolása,
 Vajba ártalmára a' Bákhus' forrása
 Ne lenne, nem lenne Szentének úgy mássa.

Epithalamicum.

Hát meg - van tsak ugyan a' mit szíved
 vára

Szép Ifjú! (egy szép párt páratlan ágyára)
 Mert ma, Kedvesednek ma Lakadalmára
 Fel-gyúltt sok Úri nép kedved' látására. —

— El-mene Pap János a' Vénus' kerjébe,
 Hol egy téli Piros Rózsa hevenyébe
 Túntt ráró módjára ragyagó szemébe
 'S r'a néze, meg-állván néki ellenébe'.

Meg sem elégedett tsak a' látásával,
 Hanem a' léleknek kész akarattjával,
 A' leg-első látást a' rózsa' hasznával
 Más négy érzékenység követé módjával.

Meg-szaglá 's jelenté első kívánását,
 Hát mindjárt nagy gusztus követi szaglását,
 Hozzá

Hozzá szól ; a' rózsá mindjárt szólja mássát,
Melly meg-tsiklándozá érzékeny *hallását*

Végre az ártatlan *Táktust*-is próbálta,
Mert a' mint a' rózsát fenn-állva találta,
Le-törte, bár kezét sok *tüske* szúrkálta, —
— Hátra még egy táktus, mert még el-nem
hálta.

Tövis között terem a' rózsá virág-is,
Meg-szúrja kezedet, ha tör-is ha vág-is,
A' szépet köröm közt tartja a' Világ-is,
Nehezenn készül-meg tsak egy Házasság-is.

Tudom: és meg-merem mondani szemedbe,
Hogy mihelyt ez rózsát meg-láttad mentedbe,
Mindjárt le-szakasztani vólt vala kedvedbe;
De áll'tt hol egy hol más *tüske* ellenedbe.

En ugyan, ha ilyen rózsára talállok,
Egy két szúrást érte túrni nem sajnállok;
Ez virágos kertben még tsak most sétálok,
Hiszen ha erőltet, majd én - is próbállok.

Bóldog - is a' kertész, bóldog valójába,
A' ki ilyen rózsát szorit a' markába,
De még a' rózsá - is bóldog ám magába,
A' ki illy kertésznek megy meleg ágyába.

Mert nem nagy mesterség; holmi rózsát
körükat

Tördelni 's azokból kötni koszorúkat,
De ilyen rózsákat télben pirosulókat
Nagy szerentse kapni magához - valókat.

Nem nagy dolog kapni vagy nyúlat,
vagy ebet,
De nehéz Dám vadonn nyíllal ejteni sebet.

Nehéz fatzánt fogni (de könnyű verebet)
 Vagy más igen kedves madárt szépnél szebbet.
 Tett, ez madarász-is egy szép madarkára
 Szert, mert csak nem régen fel-vontt hálójára

Önként szállt egy madár, 's úgy néz vadászára,
 Mint még eddig nem vólt 's most akadt párjára.

Szerentsés madarász a' ki szerentsére
 Illyent kap, 's vadászni nem megyen mesz-
 sére,

Kivált, ha a' madár, kit kerít kezére
 Önként maga r'a száll ártatlan lépjére.

Bóldog-is a' madár bóldog valójába,
 A' ki szép vadásznak kerül hálójába,
 De a' madarász-is bóldog ám magába
 A' ki szép madarat zárhat kalitkába.

Reménylem nem szánja be-zárni magát-is
 Vele, 's úgy tsinálni azt a' kalitkát-is,
 Mint örökös helyét 's kedves szállását-is,
 Hol tartja mind magát, mind a' madarát-is.

Öszve-is rekeszti őket a' szeretet,
 Mellyel madarának kedves hálót vetet',
 Most látnak mind ketten olyan ki-keletet,
 Mellyet sok madár bántt, de ez csak neveret'.

Régen 'a' vitéz Márs' szerelme fel-gyúla
 Vénusra, de a' hártz Vénusonn sem műla,
 A' szép az erőssel egy ágyba szorúla;
 De míg jádzanának a' nap meg-újjúla.

Kiket, hogy Vulkánus az ágyban találá,
 Tzéna-fálnyi vékony vas-lántzot tsinálá,
 Öszve,

Ölve-köté őket, 's nevetve sétála.
 Elöttök, a' midőn Vénus Márssal hála.
 Mondja - meg Vő - legény Uram hamar-
 jába
 Illy láthatatlan lántz, van-e a' börtjába?
 Ah! ha el-lophatnám. — nem lopnám hij-
 jába.
 Lennék én Vulkánus a' háló-szobába.
 Ez bört a' szerelmes szívnek kamarája,
 A' szívnek szerelme az a' lántzotskája,
 Vulkánus, az égő szerelem faklyája
 Vő-legény Uram Márs' Vénus a' mátkája. —
 — Akar-hogy van; — a' Te szíved ezt
 szerezte,
 Nem - is kívánsz egyéb társot ő helyette,
 Oh bizony Isten az a' ki ezt szerezte,
 'S a' ki köztök ezt a' szoros kötést tette.

FARSÁNG - BÚTSÚZTATÓ.

Ex Campania Anno 1784. 24. Febr. —
Stanislaus Ivó de Bor-kó, Ma-
gnifici Liberi Patris Vinosi Bachi,
de monte Tokaj, perpetui in Szeg-
Szárd, Arcis et Dominiorum Bada-
tsory et Somlyó Haereditarii Domini
Legitimus, Fesztő Iszidori, in diem 7.
Jan. 1784. incidente, in Conventu
Le-okadiae constitutus Plenipotentia-
rius, amicis suis, Maribus et Foemi-
 I 4 nis,

*nis, Vetulis aequae ac Junioribus ha-
Etenus Wessprimii in Hungaria Far-
sangizantibus, jam vero ascolios Bachi
utres per adventantem tredecimum A-
postolum evacuari, hisque Bachanali-
bus finem imponi metuentibus salutem
et amicitiam.*

*Bene recordari possunt praetitulatae Domina-
tiones Vestrae qualiter*

Ezen észtendőben el-múltt már hét hete,
Hogy Innepeimnek vagyon nagy kelete,
A' mellyekben, a' mit ízivetek ízerete,
Tántzban 's muzsikában elég részt vehete.

Diánna - is nem rég' jól meg-vendégele,
Ott vólt korusostól Apolló - is vele, —
— Sokszor a' torkotok száraz kortyot nyele,
Múzsika vólt bora 's tántz az elegele.

Édes Arany idóm! be hamar el-múla,
Fényes napom ködös fellegbe borúla.
Kedvem, melly szívemre bokrosan rodúla,
Ma a' szökő - nappal már fére - vonúla.

Eddig sok Vő-legény az ágyas - házába,
Szép Meny-afszonyának borúla nyakába
Más üres kosarat nyervén, bánatjába
Örömet kereste más lakadalmába.

Sok, fundamentóimat mind bölcsőségének,
Mind jövődő-béli siralmas sorsának,
Mostan vetette-meg — ha kinek hagyának,
Hólttig - való társot szerzeni magának.

Sok,

Sok, hogy el-nyerhesse szép Atalantáját,
El-szórtá érette fők arany - almáját,
'S majd az utánn nyitja siralomra száját,
Látván, oroszlánnyá változott márkáját.

El-néztem nevetve sok bor-nem-ízákat,
Miképpen majmoltak részeges formákat.
Sok hóljagos talpat, fájós láb-ikrákat,
Láttam, 's a' tántz miatt tántorgó bokákat.

A' hegedű-hangját alig érzettétek,
Már tántzos - indulat ütköze belétek,
És ha verdég - hívó érkeze felétek
A' lábnak a' tántzra nem mozdulni vétek.

Ha pedig a' tántzba nem invitálának,
Van mód; — öltöztetek talpig Maskarának,
Pedig, ha kik vagytok? mások nem tudnának,

Magatok képe-is jó volna lárvának.

Emez igazgatja haj-tövel dupéját,
Másik duplán, triplán tornyozza taréját,
Tsinál a' fejéből Sas-kesejűt, héját
Az Ördög ha tudná felténi portréját.

Némellyik a' haját máséval neveli,
Másiknak a' haja tollal vagyon teli,
Sok a' postscriptáját kövérré neveli.
De a' két tsipejét csak nappal viseli.

Sokszor mámorossan kellettlen-is ettünk,
Sokszor álmos észszel kéntelen neveltünk,
A' pénznek leg-nagyobb bosszúságot tettünk
Mert minden muzsika-hangot pénzen vertünk.

De jól van. — most vala ezeknek mind
helye

Mind modja, órája, napja és ideje,
Most keveredhetett-fel az agy-veleje
A' kinek külömben helyén van a' feje.

Az egy Péntek Szombat a' nyugodal-
motok,

Egyébkor nints köz-nap, nints vásárna-
potok.

Tsak hogy azt idővel, hogy most vígad-
tatok

Meg-ne sírassátok valaha magatok.

En-is mivel *Bákhus* személljét viseltem,
A' Zászlója alá sokat fel-szenteltem,
'S míg a' mulatsággal torkig be-nem-teltem,
Sokszor kedvetekért sok meleg port nyeltem.

Most pedig, már *Bákhus* bútsúzik tőletek,
A' kinek még eddig innepet ültetek,
El-megyen és tovább nem marad veletek
Ha ugyan már vele meg-elégedtetek.

Azt mondja, hogy eddig hússal tartottátok
Ezután vaj, csik, rák, hal lefűz vatso-
rátok,

Mellyet ha szerettek már ám ti lássátok,
De ő neki nem kell — hát Isten hozzátok.

Profzít a' táncz, *profzít* a' nyúghatat-
lanság,

Profzít a' krapula, és az álmatlanság,
Mellyre nyög, 's ekképpen szól az ártat-
lanság:

Óh híjjába-való sok hafzontalanság.

Vége

Vége van ezeknek. — Jaj édes Fijaim!
Hányszor szerelmessen öleltek karjaim,
El-hagylak titeket édes Barátaim!
El-múltak Innepim el-múltak napjaim.

Itt hagylak édesim! itt hagylak titeket,
Nem érzem már tovább szép szerelmeteket,
Nem járhatom tovább öszve-gyúlésteket
Hol gyakrann örömmel néztem kedveteket.

Bójt leszfz. — Iltennek-is időt szentel-
lyetek,

Vagy-is a' Papoknak vakonn engedjeteK,
Mig a' zöld-fársáangban fel-nyitom szemeteket,
És újra hörpentek 's tántzolok veletek.

Nec secus facturi. Datum &c.

Praetitulatarum D. Veflr.

amantissimus

FÜREDI VADÁSZAT.

*Mellyben a' Diánna arany-lábú szar-
vassát, vagy a' mint nekik tettzik Dám-
vadját, három Vadász kergette, de
mindenik el-szalasztotta.*

Kedve kerekedett nem rég' Diánnának;
'Tétis' a' Balaton Isten - Aszfzonyának

'S annak partján tsergő savanyú-kútjának
Egy kis időt venni látogatásának.

De nem hagyta puszta ottthon Házat-
tályaát,

Ott hagyta a' hatvan Kisérő - Nimfáját.
El-hozta magával csak egy *Komornáját*
Amaz arany-lábú kedves szarvaskáját.

A' Gratziák jártak ezzel a' Szarvassal
Kár volna a' Hettzbe botsátni Farkassal,
De nem lehet eztet sérteni nyíl-vassal,
Hanem ha ki hozzá dörgölözne hassal.

Vénus e' Szarvasnak szája' kedvessége,
Egy Minervát mutat teste' deréksége,
Nints-is a' Vadásznak itten nyeresége.
Hanem ha Kupidó léfzen segítségé.

El-vál a' Grófnétül e' szarvas egy este,
Meg-sejti két vadász, 's már a' berket nyeste
Erte; 's a' szerentsét közélrűl kereste:
Harmadik, e' kettő mit tsinál csak leste.

Mind a' ketten nyilat Kupidótul kértek,
De hozzá (sűrű volt a' berek) nem fértek
Bár magoknak kedves szerentsét ígértek,
Lest keresnek azért 's egy gunyhóba tértek.

Bezzeg a' harmadik, mivel hogy sajnálta.
Hogy ama' két vadász eddig útját álta
Sűrű vagy nem sűrű, nem igen vizsgálta
Útját hamarjában jól ki-is tsinálta.

Hajolt a' szarvasnak gyenge szelidsége,
Hogy akadt kedvének Nagyságos vendége,
A' vadász' kedve-is annál jobban ége,
Hogy van kézségének egy kis jelensége.

Meg-

Meg-lövi, gondollya, ha szerit teheti
Már-is jól el-készült nyílat emelgeti,
De mivel olly nyilván módját nem ejtheti
A' Balaton' partra jobb-kézzel vezeti.

Már itt a' vadásznak egész kedve tellet
A' ízélben kit Vénus-szívére lövellett, —
— A' Stibli-toppantást szaporázni kellett
Az aprót lépdeső arany-lábok mellett.

Amaz két vadásznak esvén értésére,
Hogy a' vadat emez kerité kezére,
Mindeniknek sáros epével forr vére,
'S indulnak sietve a' Tó' mellyékére.

Hogy majd ott lest vetnek 's titkos ver-
met ásnak

Ez két vadász-kézről szarvas el-ugrásnak,
Mondogattya egyik a' másik pajtásnak,
Hogy az első lövést ne engedjük másnak.

Amaz, míg jobb módot 's helyt keres
magának

Nyíl-vasát hasába verni szarvasának,
Emezek távolyról nyomában valának
Részesi akarván lenni a' prédának.

De mivel, a' kit már csak nem meg-kö-
tözött

Nem lehet meg-lőni sok vadászok között,
Amaz, míg titkosabb helyekre költözött,
Ismét ízem-közt egy pár barátba ütközött.

Elől tűz, hátul víz van kettős ostromba,
Elől barát, hátul egy pár vadász nyomba,
Nints alkalmas hely e' puszta Pagomba,
A' Szarvas-is vízfíza - meg-fordúl azomba.

Meg-

Meg-tudta-e vallyon a' szarvas sejteni?
 Hogy mikor rá fogát két vadász-is feni,
 Harmadik akarja még-is el-ejteni,
 'S tettzett-e e' fortélly? — nehéz meg-
 fejteni.

Hanem, mivel emez már soká kergette,
 'S sok belső tüzeket szenvedett érette,
 Szarvassa' szerelmét el-nem felejtette
 Hanem a' forráshoz vízfőz-is vezette. —

— Ez a' nagy Uraknak szokott vadá-
 szatja,
 Hogy ha a' nagy vadat egyszer meg-kap-
 hatja

'S meg-lövi, a' többit tovább nem zaklatja,
 Hanem az ádomást vígann meg-adatja.

Ez vadásznak ugyan nem esett kedvére
 Vadászatja, mivel fáradtsága - bére
 El maradt, de még-is buzgó Úri vére
 Tust vonat el-szaladt vadja' örömére.

A' hegyekenn lakó Eolus' bandáját
 Elő-szóllittatja, — kedves szarvaskáját
 Tiszteli, és mint egy kérleli Dámáját,
 Hogy mászszor örömeit szenvedje Dárdáját.

*Egy meg-örült vak Leány' képében egy
 Ur-sinak.*

El még a' szívemben az Úrnak szerelme,
 Haboz most-is bennem az Urért az elme,
 Vajha vigasztalná sorsomat kegyelme!
 'S szívemet szerelmes szived' engedelme.

Ah!

Ah? ha ényhülhetne szemem' látásával,
 De úgy bánt én velem Vénus e' kantzával,
 A' mint szokott a' jó mén-ló paripával,
 Mert jaj! már nem bírok szemem-világával,
 De, vajha simítani lehetne kezemmel
 Ortzádat, ha immár nem nézhetem szemmel,
 Mert vetekszik szívem síralma kedvemmel,
 Hogy szíved nem egyez régi szerelmemmel,
 Búsítlak-e vagy nem bús Lelkem'sorsával,
 Kezem' más kezével tett ez irásával
 Nem tudom, tudom azt, hogy szívem ma-
 gával
 Nem bír míg nem bírhat a' tulajdonával.
 Sok gondolat járja meg-bódúltt efzetet,
 Sok könyvvel árasztják meg-vakúltt sze-
 memet,
 Ha nem gyógyítja hív szíved hív szívemet,
 Nyomba kinos halál várja életemet.

Egy Álom:

Az éjjel, hogy testem, álomnak eredett,
 Előmbé olly forma álom kerekedett,
 Melly miatt bár az éj nyugalmat engedett,
 Szívemre mint békó sok gond tekeredett.
 Fagyos göröngy vala párnája ágyamnak,
 Egy kormos termés-kő vánkosa nyakamnak.
 Álmomban láttattam alunni magamnak,
 'S e' vala a' rendi álmadott álmomnak.

Két Afzszony jön vala nekem ellenembe
Szépek; a' mellyekkel még nem voltam
szembe,

Szűz volt-e mindenik? nem vettem eszembe,
Nem-is volt vi'sgálni kotelességembe.

Meg-fzöllit az egyik 's neveze Fijának,
De semmi ruháji ennek nem valának,
R'a nézni szemérmes szemeim valának,
De még-is örültem ilyen szép Anyának.

Mezítelenségit jobban szégyenlettem,
Mint maga, de mivel szép volt el-fzenvedtem,
Végre szemérmessen neki keseredtem,
'S kérdésére ilyen feleletet tettem.

Miért vólnék Fijad, nem tudom, szem-
telen!

De miért jösz' hozzám ilyen mezítelen?
Miért nem úgy mint ez, ki van veled jelen,
Mellyre kedves szókkal így felel hirtelen:

Ne tsudáld szép Fijam! mezítelenségem,
Mert én Vénus vagyok 's ez a' jelenségem,
R'a vett hozzád - való szerelmetességem
Hozzad jönni. — talám el-is érem végem. —

— Hát amaz kitsoda? ki szép Szűz-formába
Melletted áll; Szűzhöz illendő ruhába —
Dianna (felele:) az a' híres Bába,
Az-is veled akar szólalni. — de híjjába.

Meg-örülök 's meg-jön kedve mord ízi-
vennek,

Nagy szerentse mondék aluvó szememnek
Hogy előtttem Isten - Afzszonyi jelennek,
Mind a' szűzességnek, mind a' szerelemnek.

Mivel

Mivel azért úgy is, mind vak bátorságom
Meg-lehetős vagyok, mind kéz nyájos-
ságom,

Van a' szépekhez-is nem kis kívánságom,
Azt kérdem: mit akarsz? meztelen virágom!

Kezd Vénus felelni, de tekervényessen,
Szép szókkal, hogy szava annál jobban
tessen,

Meg-mondom szándékom úgy mond egye-
nessen,

Fogadd Fijam! szómat és engedj. — je-
lessen!

En szültelek Téged', ha jól jut eszedbe
'S biztam, mint Fijamnak az emberségedbe,
De még nem lehettem mind eddig kedvedbe,
Már valaha kérlek jó tanátsom' vedd-be.

Hányszor akartam már vinni veled végbe,
Hogy élhess világi szép gyönyörűségbe,
Mellyet míg kerülgetsz, eshet sz nagy inség-
be,

'S tűzemet kerülven hemény hideg jégbe. —

— Jó Anya! felelek: mindig szerettelek,
Meg-botsáss, ha eddig még nem-esmértelek,
Meg-engedj, ha szódra bátrann meg-felelek,
A' kikkel hitegetsz, nem egyezek velek.

Mit akarsz? csak hamar mond akaratodat,
Mert meg-útáltatod úgy velem magadat,
Mikor ekkép' tsűröd-tsavarod szavadat,
Igazán hallottam tsalfa szokásodat —

Ne légy olyan durva: ismét így felele,
Hogy olyan bátor vagy, el-ne szaladj vele,
K Sokat

Sokat meg - rontott már a' szerelem' szele,
Sok, hogy nem engedett szómnak bszszűt
nyele.

Jobb, engedd magadat, 's bízd az én ke-
zemre,

Szolgállok — fogadom az emberségemre —
A' minap Kupidó adta értésemre,
Nálad vólt, nem néztél sem főre sem
szemre.

Most hát magam jöttem, hogy fogjam
pártodat.

Ha szaladsz, meg-foglak: jobb add-meg ma-
gadat.

Tsak szüntesd egy kistsínyt vak bátorságodat,
Mert ha így harapdálsz, ki-verem fogadat. —

— De hová vezetsz hát? tán az új úttzára,
Mondom a' melletted álló Diánnára,
Hogy tölem egy vén eb nem kap húst fo-
gára,

Jobb hát csak kontzold-fel, 's edd-meg
Vatsorára.

Azért szól a' mellett tán a' Vénus szája,
Mert már a' Vénusnak régi katonája,
Most - is kezében van Kupidó' dárdája;
De mit akar ez a' Világ' *maskarája*?

Tudd-meg: hogy sem Vénus a' Kupidó-
jával,

Sem a' katonátok álnok fortélyjával
Semmire sem mentek, akarmi formával
Egy inkább Diánna' mint Vénus' Fijával. —

— Ne bolondozz: Vénus így felel ezekre,
Bizony nem vagy méltó ennyi kérelmekre,
Hát ha meg-haragszom 's fakadok többekre,
Juttatlak kéntelen keserűségekre. —

— Eb jádzik. — felelek. — De édes barátom!

Erővel akarsz már velem bánni látom,
De nem fordítom ám nyilaidnak hátom,
Dianna énnékem, nem Venus sajtatom.

Akkor meg - szóllala szerelmes szavával,
Dianna; 's így biztat igen szép módjával:
Jól tselekszed Fijam; lám ki-ki magával
Szabad; 's mit gondolsz ez meztelen formával.

Légy te az én Fijam, és fogagy'd szavamat,
Hívem meg-örízlek én, mint én Fijamat.
Tudom: hogy Te engem', eddig - is magamat

Szerettél, szeretlek én-is sajátomat.

Ha nyugalmat kíván hív szived magának,
Ne orúlj levele-hullott egy vén fának
Mellynek míg gyökeri ganéjzva valának,
Már régen egy-néhány tsemetét hajtának.

Ez aggottak helyert keress olyan fákat,
Magadhoz hasonló még fiatalkákat,
A' mellyek télben - is pirosuló rózsákat
Termenek; 's mint magam ilyen Diánnákat.

Fogadom, felelek szavát Diánnának
Annyiban; hogy szívem nem kíván magának

Sem vén fat, sem rózsát, inkább ez Any-
nyjának

Által-adom magam' hólttig Szűz Fijának

És ha már mind eddig éltem' virágjában

Nem indúltam bogár után bolondjában,

Inkább fekvén a' Szűz Diánna' ágyában ;

Mint másod magammal fél-fél nyoszolyában.

Ezutánn-is a' mint futhatok, szaladok

Kupidótól, 's válét Vénusnak-is adok,

Ez idegen tüztől ha szűzen maradok,

Ha búval fekszem-is örökre virradok (a).

Pindus és Pégázus.

Nehéz útja vagyon a' Pindus hegyének

Tetején eredett Pégázus' vizének,

'S míg oda jutának - fokat szenvedének,

A' kik e' forrásra víz innya menének.

Tsoportos kövekkel göröngyös üsvény-
je,

Sok-felé ágozik útja' tekervényje,

Tövisseel van rakva bokros szövévényje.

A' kényén nőtt lábnak fel-török itt kényje.

De a' kinek oda lehetett jutása,

Nem esik híjjában lába' fáradása,

Ott a' Fébus' kertje Pégázus' forrása.

Nintsen-is e' helynek e' világonn mássa.

A'

A' Borról és Serről.

B. d. D. Paulus Németi ex tempore.

Funde merum vati; reliquis cerevisia cedat,
 Utilius merum vatibus esse solet.
 Vina fugant duras e tristi pectore curas,
 Ergo merum potes, quisquis habere potes.

Igy lehet Magyarúl fordítani.

Tölts tele pohárral bort a' Poétának,
 Igyák mások a' sert; maradjon magának;
 Használ a' Vers-író restes pennájának,
 Ha elébe íszik minden Vers' sorának.

A' boros poharak, de úgy ám ha telik,
 A' szomorú szívet bár komorann lelik,
 Egy két ital után gyakrann meg-kérlelik,
 Bort igyon hát minden a' kitől ki-telik.

Az Ovidius' Szerelem' Könyvéből L. I.
Eleg. V. Aestus erat etc.

Meleg volt — 's már a' nap kezd' délről
 le-menni,
 Le-dülék egy kitsinyt az ágyra pihenni,
 De be-szoktam félig az ablakot tenni;
 'S Igy a' nap' sugárból egy kitsinyt el-venni.
 Úgy szívárogo vékony sugár a' szobába,
 Mint a' sűrű berek híves árnyékába,

Vagy, mint mikor a' nap hajnal' hasadtába'
Virraszt, vagy le-bújik éjjeli bóltjába.

Illyen fél homályos nap-súgárt szeretnek,
A' kik szerelmes Szűz' névvel neveztetnek;
A' hol a' szégyennel titkoltt szeretetnek
Költött rejtek bújó - helyet reménylhetnek.

Hát im' jön *Korinna*: Páfusban szövetett
Lepletskét fél-vállról a' nyakába vetett,
Hajának ki-bontott 's széllyel eregetett
Fürtjével, hó-színű nyaka be-fedetett.

Igy ment el - készülve 's illy gyenge ru-
hába'

A' szép Szemirámis az ágyas - házába,
'S *Lais*, kinek édes íze hajdanába'
Sok nyalánk férjfinak maradt a' szájába'.

Le-kapom palástját, 's jóllehet a' selem
Leplen-által testét mind egyre kémlelem:
Még-is a' kénytelen szemérmű' szerelem
Kűszködik a' vékony takaróért velem.

'S mivel úgy kűszködött, mint a' ki szerette
Ha nem győz — friss kezem hogy ezt meg-
sejtette,

A' fel-adott várat könnyen meg-vehette;
('S magát a' vár-őrzt-is rabúl ejtette.)

Ah ! a' mint vetettem szememet reája,
Be szép vólt takaró nélkül a' formája.
Valamint ép szűznek mutatta ortzája,
Úgy egész testének nints semmi hibája.

Vallai mutattak gyönyörű termetet,
Karjait ölelni melly vígan lehetett;

Melyjének gömbölyűnn ki-kerekített
Dombja, tapintásra születve született.

Kik Parnász'us kettős hegy-formát adának
Menetelessen nőtt haskója dombjának.
Hofzszatskan, de kartsún' termett derekának,
Tzombjai; két markos oszlopi valának.

Mit-is számlálghatom minden részetskéjét,
Talpig hiba nélkül találtam személlvét;
Irigylik tagjaim szemem' szerentséjét,
'S testemig szorítám gyenge testetskéjét.

Tudod már a' többit — lassú pihegéssel
Pihentetjük egy-mást költsön öleléssel,
Ah legyen többször-is ilyen delem; és el
Nem-tserélem, a' szép hajnal repedéssel.

*Egy Nagy Magyarhoz a' Magyar
Nyelv' el-hagyattatásáról.*

'S Hát faj? óh Nagy Magyar! mikor el-
lent - állnak,

A' Magyar Nyelv' egét támagató vállnak,
Nem hogy Herkulesként rajtad könnyít-
nének

Hogy tsillagink frissebb forgással menné-
nek, —

De nem vész-el azért régi Nyelvünk' rangja,
Hogy sok Haza-finál idegen a' hangja,
Az Írót, nem Magyar Nyelvünket utálják,
A' kik írásodat mord szemmel vi'sgálják, —
El-higyd, a' Felség-is, hogy a' minapába'
Német szót parantsolt a' Magyar' szájába,

Nem a' Magyar Nyelvet akarta pufztítani,
 Hanem a' Deákot Németre fordítani.
 Hogy így ha ez a' nyelv nálunk-is bővülne,
 Nemzetünk más néppel jobban edgyesülne.—
 Hogy pedig nyelvünket csak-nem ab'a hagy'a
 A' sok Nemes Magyar, 's Nemzetünknek
 Nagy'a :

Született nyelvünkön hogy ritkán beszélnek
 Azok kik Magyarok, 's Magyarok' közt élnek
 Nem tudnak Magyarul az okozza benne,
 'S nem a' meg-utálás leg-főbb oka ennek.
 El-szoktak nyelvüinktől nagy társaságokban,
 Járván imitt amott külső Országokban :
 'S ha tiszta Magyarra itthon beszéllenek,
 Rosszul esik a' hang, szólni szégyenlenek.
 Sőt az Úr-fiak is a' nagy Udvarokban,
 Nőnek Német, Olasz, Frantz társaságokban ;
 Idegen tselédek forognak mellettük,
 Kik a' szolgálatra jobban rá születtek.—
 Lehet : hogy a' szégyen utálattá válhat,
 Végre annyira - is nőhet az utálat,
 Hogy a' Magyar nyelvnek gyarapítójának
 Ellent - is kívánnak állni szándékjának.
 De hogy maga Hazá' nyelvét ne szeretné
 Valaki, 's — — itt azért üldözhetné,
 Nem lehet — akarmint gyanakodj iránta,
 'S hát ha nem-is Magyar volt a' ki meg-
 bánta.

'S tán személlyed iránt-való gyűlölsége,
 Lett Anya-nyelvünknek ilyen ellensége.—

Mert ha viseltetünk néha gyűlölséggel
E'hez , vagy ama'hoz ; noha jót 's jó véggel
Tselekszik ugyan az ; haragszunk arra-is
A' mit tsinál , noha érdemes munka-is. —
De mi az ? a' miért téged' gyűlölhetne
Valaki , 's olly kemény ellenség lehetne ?
Mit vétett , egy kedves Hazáját szerető ?

Egy alélni kezdett nyelvet elelőgető ,
Mind szent , mind világi böltsesség' tudója ,
'S annak egy részinek hajdan tanítója.
Egy nyelv , melly sok nyelvet forgat bölts
szájába'

'S közönségesíti kedves Hazájába'
Mit vétett Pindarus' elméjével bíró
Egy 's kedves Hazáját szerető Vers-író ? —
De szabad-e inkább nekem azt vi'sgálni :
Mit vétett , vagy minn kell néki sírdor-
gálni ?

Talám Magyarsága bajját ki-találom :
Vajha találmányom mese volna 's álom. —
A' régi tudósok bölts lelelményekkel ,
Sok vétket festettek szabados nyelvekkel ,
Kik magok ('s elméjek' tudós találmányji)
Ebekrül nevezett böltsék' maradványji.
Számos meg-hólt lelkek azért haragvának ,
'S tsúfolta Menippust Káron-is kutyanak. —
A' te elméd-is tud hasonlókát lelteni ,
'S mivel hogy Magyar vagy , nem tudod
el-nyelni ;

(Sok Könyv-nyomtatóknak szívét így sér-
tettetted,

Mikor titkaikat nap - fényre ki - tetted)

Ha a' csapodárság nagy lelkedhez férne,

'S fázad a' fél - hólnak-is életet ígérne:

Ha tudnál nevetve a' sírókkal sírni

'S tudnád az igazat 'Sidóul - is írni.

Ha magad' és édes Nemzeted' kárával

Mást gazdagítanál magad' munkájával,

Nem piszkálná szemed' a' mi most pisz-
kályja,

A' hasznos szándéknak ezer akadályja. —

A' nagy indulatnak ez egyik szokása,

Hogy hevesen esik maga' ki - adása,

Pedig a' melly falnak hirtelen rakása

Esik, hamarébb-is történik romlása.

Kezdjük azért alatt csak lassú munkával,

Míg minden társ, több-több társot hoz ma-
gával,

'S majd el - bámúl Hazánk, dolgunk' jobb
folytával,

Mit tett egy-két Magyar Nemzete' haszná-
nával.

*Az Aszszonyok ditséretéről egy Haza-
súlandó Ur - fihoz bízott Levél.*

'S hát! Te csak nem akarsz Aszszonyért
fáradni?

Pedig csak igaznak kell annak maradni,

Hogy

Hogy fáradság nélkül nem lehet haladni,
Mint éjtszaka nélkül nap-fényre virradni.

*Privilegium*nak tartod - e hát lenni,
Vagy tsak mint *büntetés* úgy lehet szenvedni?

Hogy a' legénynek kell Leány' kérni
menni,

Ha akar magának Feleséget venni.

Ha *Privilegium*: élj hát törvényeddel,
Ha *büntetés*; mint más, te-is tsak szenvedd - el,

'S e' sors, hogy először meg-kérd, és úgy
vedd - el.

Mindenként vele jár Férjfi-személyeddel. —

Úgy de, szégyen úgy-e fáradva keresni,
Jobb volna vadászként guggon ülve lesni, —
Jól van. — de sok berket kell ám addig
nyesni.

Mig az-az egy *Dám-vad* törődbe fog esni.

Kik a' jót fáradva keresik 's el-érik
Annak édességét a' végén ditsérik,
Azok még az édest 's a' jót nem esmérük,
Kik méhtúl a' mézít fullánk nélkül kérik.

Fáradságonn veszik a' pénzt 's a' jószá-
got,

Test 's elme töréssel kapunk Uraságot;
Szenvedünk sok ezer nyúghatatlanságot,
Mig kapunk, tsak egy kis színes bódogságot.

Ha hát, a' semmiért annyit törekedünk;
Ha egy darab értzért olly sokat szenvedünk;

Egy lelkes-állatért mit nem tselekedünk,
Melly nélkül úgy szóllván fél-élet életünk.

Fél, sőt igazságul azt merem fel-tenni,
Nem lehet Férjfinak Alsfszony nélkül lenni,
'S bár mindent egyebet meg-lehessen tenni,
Azt a' belső tüzet nehéz el-szenvenni.

Melly már gyermek, 's alig fel-serdültt
korodba

Alsfszony-búzt 's l'ány-szagot kever az or-
rodba

Úgy hogy, bár Szeneka lakion homlokodba,
Hilázik agy-velőd e'beli sorsodba. —

Hát mit hívunk *Domum contentiæ*nak

— — — — —
— — — — —
— — — — —

A' mi nélkül tehát én el-nem-lehetek,
Úgy-e az olyanért méltán szenvedhetek,
Leg-alább tsak addig míg arra mehetek,
Hogy a' magamévá egy ollyat tehetek,

De talám könnyen-is lehet azt találni,
Mert lehet máséval 's idegennel hálni,
Jól van. — ha nem tudtad tessék meg-pró-
bálni,

Tudsz e így tűzedben enyhülést tsinálni.

Azt nem ajándéknak tartsd, hanem pré-
dának,

Mellybül mennél többet lop ki-ki magának
Annál tágabban áll lántza zablájának,
Melly't vetni kellene vad indulatjának.

Azt

Azt pedig csak el-higy'd, hogy ha egy
nem léfzen,

A' kihez kösd magad' 's szívedet egéfzen,
Tobbel kínál Vénus, rajtad erőt véfzen,
'S bűnre vetemedel noha nem meréfzen.

Fáradni kell pedig az idegenért - is,
Utánna-járással szopfsz idegen vért - is,
Sokat kell szenvedni ezért a' bűnért-is,
'S mérget nyelni ezen színes édesért - is.

Nem magyarázom rád 's azt nem-is te-
fzem-fel,
Hogy már Te-is égnél ez idegen tűzzel,
De azt csak mondhatom, 's ha nem hitted,
hidd-el,
Hogy ha Afzfzony nélkül élsz, bizony ég-
ned kell.

Bizony jobb hát egy jót magadévá tenni,
Jobb jóért egy kitsinyt fáradva szenvedni,
Mint tűzedben égve Afzfzonytalan lenni,
'S halál hozó mérget botrúl szopva enni,
Bizony jó Afzfzonyért Gavallér légy
bár-is

Restellni fáradni vétek-is és kár-is;
És akárki mondja, ne hidd, mert fut 's
jár-is,

Bár a' ki után jár *Sárpíte* vagy sár-is.

Lám Hippoménes-is először nevette,
Egy szép a' sok épet vakká miként tette,
Mikor Atalantát sok legény kergette,

(*Ovid. Metam.*)

'S életeket tették kotzkára érette,

„Én-is néztem úgy mond már Atalantára,
De nem vetném érte fejemet kotzkára,
Nintsen olly szép Afzszony, mellyért va-
lahára

Fel-tegyem életem' kétséges próbára.

„Hát ilyen nehéz-e piros ró'sát szenni,
'S kis ideig édes lépes mézet enni,
Illy nehéz - e nőssé nőtelennek lenni,
'S az el-vesztet oldal - tsontot visszsa-venni.

„Melly kétséges soknak élte' reménysége
Soknak egy Afzszonyért futtában lefűsz
vége.

Ha mindennek illyen drága Felesége
Van; légyen éltémnek nőtelen vénsége.

„Mi gyönyörűségem nékem a' Dámába
Hogy fejem kotzkára vessem bolondjába,
'S hát már nem élhetne az ember magába?
Ha Afzszony nem volna a' nyoszolyájába-

„Kétséges fel-tétel; 's rá csak azért állok,
Hogy ha nyertes leszek, majd Afzszonnyal
halok;

Amazok, hogy futnak nints bolondabb nálók,
Én ugyan egy Ly'anért lépui-is sajnálók.“

Hihető, hogy mikor ő a' Szűzet látta
Vagy igen Neglizsért öltözve találta,
Vagy szerelmes Képét nem igen vizsgálta.
Hogy belől a' *bakter* tüzet nem kiálta.

Azomban, előtte forgós el-mentébe,
Tekint Hippomenes a' Szűznek szemébe,
De mint ha sebes láng tsapna-be szívébe,
Olly hamar fel-gyúladt tüze melegébe'.

„Jaj!

„Jaj! meg-engedj úgy-mond, hogy ba-
lúl ítéltem,
Hogy olyan gyönyörű állat légy, nem
vélttem,
De hogy már Angyali-képed' meg-szemlél-
tem,
Már ér'ted magam-is fel-áldozom éltém' —
Nints a' szép Afzfzonynál valóban drá-
gább kints,
Kivált ha a' szépség nagy jóság nélkül nints,
Nints rabság, nints tömlőt, értzből és
vasból sines,
Erős lábakonn-is ennél erősb bilints.
Nagy dolog a' szépség, nem néz az ér-
demet,
Nem néz gazdagságot sem elmét sem Nemet,
Sokszor, ha egy szépre ketten vetnek sze-
met;
Egy szép egy domb alá kettőt-is el-temet. —
A' tsupa szépségnek magadat meg-adni
Szégyen, de nem szégyen Afzfzonvért fá-
radni,
Vagy jobb ezt a' szégyent mind addig ta-
gadni,
Míg kénytelen nem vagy panaszra fakadni.
'S hol-is van Istennek méltóbb egy mun-
kája
Arra, hogy a' férjfi úgy szíttson hozzája,
'Sa' kinek lehessen (ha ugyan) szolgája,
Mint ez az egy Ádám' oldal - csontotskája.

Sok ember veszendő pénz' 's jószág' boldondja.

Soknak, a' tisztesség' fényes lárvas rongya,
Kedves, 's má. ez - e szebb, vagy ha ki
azt mondja:

Hogy nagy a' Férjfinak az Aszfszonyra gondja.

Negyven hétig vala egy Aszfszonyterében
Veled, 's fáradsággal hordozott méhében;
Hát még; mennyit szoptál tápláló tejében?
Éretted sokat túrt dajkádnak ölében.

Illendő a' költsönt tehát vissza adni,
Lehet negyven hétig Leányért fáradni,
Azután dajkálni 's Fiaddá fogadni

Mind addig, míg Fiad más fiát fog adni. —

'S hát az Aszfszonyi-Nemtsak azt érdem-
lette?

Hogy tsak fáradni-is restelleyen érte
Egy Ifjú, a' ki még tám el-sem-felette,
Aszfszony hív karjainn miképpen rengette. —

Nyomorúlt Aszfszonyok! óh mivé lettetek?
Hogy már fáradni-is szégyen érettetek. —
De úgy-e? ha egyszer Férjhez mehettetek,
Akkor osztán hálni nem szégyen veletetek.

Ah! Házasság-szerző Júnó - szülöttei!
Ártatlan barátim! Diánná' Szúzei!

Hartzolnak ez jámbor Vers-író kezei
Er'tetek, én kedves szívem' szerelmei!

Tudom: hogy ha tollam tsügged ez tsa-
tában,

A' dühös Aszfszonyok, a' kik hajdanában,

Dolgoztak, Orféus' el - szaggatásában,
Hartzolnak mellettem Furia-formában. —

Hízen : ha Afzszonyok dajkák nem vólnának,

'S arra természetel nem vonattatnának.
Minden gyümöltsei a' Férj-fi' magvának,
Száz esztendők alatt el-fogyatkoznának.

Hát — az erős Férj-fi hol vette erejét?
Erőtlen Afzszonynak szopta, úgy-e? tejét.
A' Főnek, Férjfinak nézd-meg első helyét,
A' tag, az ölébe rejtegette fejét.

Kigyót tart, az olyan Afzszony kebelébe

Kinek olly kis gyermek szopik az ölébe?
Ki fel - nevelkedvén, majd fel-serdültébe?
Görbén néz a' szegény Afzszonyok' szemébe.

Ni ! a' pendely - váronn mint *kommen-*
dánszkodik,

Pedig onnan bújt - ki 's onnan szaporodik,
A' síveg a' szoknyánn héjjaz 's agyarkodik,
Ígaz. — *de eadem* ha jól gondolkodik.

'S mivel vagy derekabb jó Férjfi! azoknál
Az úgy farba-rúgott szegény Afzszonyoknál?
Szépnek Férjfiak-is szébbirik magoknál,
De jobbak-is pedig, a' férjfinál soknál.

Tefz'-e hát valamit a' szőr 's a' szakáll-is, —
Kedves a' simaság már a' Férjfinál - is.
Erősebb vagy? — Kérdés. — de ha a'
vólnál - is

Erősebb az ökör még a' Férjfinál-is.

'S hát okosabbaknak tartják-e magokat
A' Férjfiak? a' kik panaszkodnak sokat,
Hogy nem-győzik észszel az elmés trom-
fokat,

'S szemmel, az élessen néző Aszszonyokat.
Mi hát a' Férjfinak az a' deréksége? —

A' külömböztető elme' tehetsége,

A' jó Igazgatás' okos mestersége, —

Ez a' közönséges Társaság' szüksége. —

— Ha rá szorítottanák az Aszszony-népe-
ket,

Szint' úgy véghez tudnák vinni mind ezeket.
Iám igazgatnak - is számos embereket

Sok Úri özvegyek sok nagy Ház - népeket.

A' nagy tudománnyal se kevélykedjeteK,
Vagynak Polikszénák 's mások kik veleteK,
Érnek, kiknek tudós, 's bölts emlékezetek
Szinte úgy fenn-marad, a' mint a' tiétek.

Meg-vetni való-e hát az Aszszonyi Nem?
Szégyen-e leányért fáradni? — Éppen nem.
Add hozzá, kit maga a' finnyás férjfi-fzem
Meg-vall, hogy az Aszszony tsupa kész sze-
relem. —

Barátom! ki tréfa ebben ki valóság,
'S nem íratna velem holmi Aszszonyosság.
Hanem csak itt áll-meg ez a' szó-szóllóság:
Szép Aszszony' trémere egyedül a' Jóság.

És kár nem fáradni a' széperért, ha jó-is.
Nem árt ha sok kintsel jószággal bíró - is,
De az elsőssel jó ez az utolsó - is.
Ezekre vigyázzon a' Házasuló - is.

Á T O K.

Ha már a' szép jó Aszszonyokat így
meg-ditsérte a' Vers-író, meg-engedi
ralám a' kellemetes Aszszonyi Nem;
hogy a' roszszat, melly különben-is
Nemének gyalázatjára van; meg-útkoz-
za; a' ki irtózik tőle, ne olvassa.

Castis omnia casta.

*Dirae ad formam Dirarum Beroaldi
In maledictam Lenam.*

V an egy rút vén Aszszony . . Városában
Már régen öltözött Kimera-formában
Motskos, szitkos, átkos nyelv kereng szá-
jában,
Hazug, hamis, tsalárd majd minden dol-
gában.

Fekete méreg forr heregő torkából,
Két-három kutya-fog látszik a' szájából;
Az-is a' tziklopsok ro'sdás hámorjából
Került 's nyárs-formára faragott nagygyából.
Két boszorkány néz-ki két durva-szeméből,
Sokat el-vesztett már az-is a' fénnyéből,
Epe-forrás módra buzog a' szívéből,
Egy ez a' viperák' faja' seregéből.

Pokol-beli búzt hajt meg-büdösültt szája,
El-szédül a' kire szellelte meg rája,
Golyvával vetekszik alul a' tokája.
Oh lábbal fel-fordúltt Világ' maskarája!

Minden jámbor ember iszonyodik tőle,
Mert milyen? mindenek jól tudják felüle,
Félnek a' szomszédok és futnak előle,
Mert *legio* ördög ordít - ki belőle.

Néha fel-puffasztja borskor-bőr-pofáját,
Varantsos béka-szin futja - el orzáját,
Dögletes füst - gőz iszonyítja száját,
Látsz itt, ha nem láttál Hárpiák fajtáját.

Ez, ha pokol-beli titkos mesterségét,
Meg-veti gyűlöli a' Férj feleségét,
A' barát barátját mint az ellenségét
Úgy nézi, 's felejtí régi egyességét.

Kontja Pirithous' 's Thezéus' barátságát,
Káosztornak Polluksal vólt Atyafiságát,
Tán Énéásnak - is szép hajlandóságát
Ez dönté dugába, 's Didó' boldogságát.

Mert száz ezer ennek álnok mestersége,
Nints titka sokának eleje sem vége,
Ez, minden jámbornak mérges ellensége,
És ha kinek árthat az a' nyeresége.

Forog mérges nyelve más' veszedelmére;
Vén; és még - is vágyik Ifjak' szerelmére,
Konkolyt hint sok Szűz - társ' termékeny
földére,

Fordítván magának azt szentséjére.

Híntegeti széllyel költött hazugságát,
És csak hazugsággal él 's tölti világát.
Az oltsót drágállyá, betsmeli a' drágát. —
A' vér-szopó ezzel óltja szomjúságát. —

'S hogy mered ellenem mozgatni nyelvedet?
Te! mérges viperá' magvából eredett!

Hí-

Hírem, 's betsületem már mennyit fzen-
vedett

Miattad, átkozott! 's mibe keveredett?

Jupiter! üsd agyonn lángozó menny-
kövel,

Vagy vedd a' mélységes Pokolba le fővel,

Ezt a' rágalmazót, ki minden erővel

Ujjat von, a' vele szem-közbe menővel.

Óhajtvá kívánnya 's várja, úgy itélem,

Ezt a' Te fejedre minden jámbor vélem,

En - is, mert képedtől kevereg a' bélem,

Minden szándékolat átokra tserélem.

Társul veszek minden jámbor embereket

Nyelved nyila miatt már - is sebeseket,

Kikkel együtt kérem a' Nagy Isteneket,

Hogy hozzanak rád sok vézedelmeket.

Tomjént vífzek a' nagy Ammon' oltárára,

Hogy forralyjon égő kén-követ torkára

Ennek, kit sok szívnek kész kívánságára

Régenn vár Plutónak pokol-beli vára.

A' Furiáknak-is könyörögni fogok,

Hogy legyenek készen a' tűzes vas-fogók,

És a' Hárpiáknak melyed' rágó fogók,

'S a' tűzes korbátsok, hátadonn tsatto-
gók.

A' föld ne adja-meg néked kenyeredet,

A' napnak melege süsse - ki szemedet,

Férgek elevenenn egyék - meg testedet,

Ördög-talponn állva vigyen el régedet.

Legyen egész melyed' darázsok' köpűje,

Láb-szárod Iszfion' kereke' küllője ;

El-is fogad Plutó 's g pifzkáló túje,
 Hajad Boszorkányok' rokkája' tsepűje.

Sokasodjanak-meg számoddal a' dögök,
 Szántsanak hátodonn vassal az ördögök
 Tereinjenek rajtad ludvértz sz-rtá rögök,
 Inkább az orrodra egyet én-is nyögök.

Száradjon - meg nyelved, roszíz szagú
 tokjába,

Hogy ne foroghasson olyan szabadjába:

Ültessenek hassal tűzes tsoroszjába,
 Akkor - is valamelly Hóhér legyen Bába.

Az éhség gyötörje telletetlenséged,
 Minden - féle ital legyen ellenséged,
 Meg-ne-halyj sokáig, soká legyen véged,
 De addig - is ezer kín gyötörjön Téged'.

Mig élsz légy szegénység eleven példája,
 Menyjen-által rajtad minden kín' próbája.

Oh Te! Pazifae' éktelen fajtája,
 Tegyen szükségedről a' Minos' Bikája.

Járjon még Vénus - is kedvednek ellene
 Ki szenteltt vitének már régen fel-kene,
 Tarkittson a' Plutó' pokol-beli szene,
 Dög, guta, kelevény, kofz, talyog, ruh, fene.

Hóltod után pedig, a' mit régen vára
 All-mesterséged, juss a' pokol' kinjára,

A' hol lesz a' harag' keserű pohára,
 A' mellyet gyújtogettz a' harag' napjára.

Hadd nyugodjanak-meg a' Tele-mented-
 del,

A' lelkek, mindennek kinjait te vedd-el,

Könnyebbítsd azokat a' büntetésséddel,
Mert mindnyája sem ér-fel a' Te vétkeiddel.

Részesúlyj a' szomjú Tantalus' kínjában,
Éh kopot helyette nyelj üres kádjában,
Zizifus nyugodjon a' hegy-óldalában,
Te görgesd helyette a' követ hijában.

Ne rágja a' nagy sas a' Titzius' máját,
Tsak ezt nyomorgassa a' kutya-fajtáját,
A' vad Tizifone minden Furiáját,
Tsak reád ereszsze, vérengző tsatáját.

Ott - is neked külön helyet engedjenek,
Minden büntetettek Téged' büntessenek.
Tudom: utálnak - is még ott - is mindenek,
'S nem lesznek elég kín az eleven szenek.

Én ugyan magamról igazán mondhatom:
Ellenkezik veled minden indulatom,
'S míg a' nyelvem', pennám', bírom és bír-
hatom,

Ki légy? mindeneknek le-festve mutatom.

Nem ellenkezik úgy a' tűz a' vizekkel,
A' meleg a' téli fagyos hidegekkel,
Sem a' körmös matskák a' kis egerekkel,
Mint én e' meg-veszett fogas szeléndekkel.

Míg ragyog tziprája az egek' bóltjának,
Míg változása lesz a' hód-világának,
Míg tsak véget nem - vet a' nap járásának,
Mind addig ellene - leszek e' kurvának.

Még holtom után-is lelke, a' lelkedet
Üldözi; meg-öllek mászor-is Tégedet,
Alig-is várnám már kínos el-vesztedet,
Az ég életeddel ha meg-elégedett.

Egek ! hallgassatok méltó kérésemre :
 Ne élyjen sokáig keserűségemre
 Ez : de el-is hiszem nem veti szememre,
 Hogy ilyen bal'samot töltök a' sebére,
 Már mint - egy képzelem, miként té-
 vesztére

Álnok mestersége a' maga fejére,
 Miként száll a' Hóhér' pallosa testére,
 A' ki sok jámbort vett átkozott nyelvére,

Jövel áldott óra : hozd-el halálának
 Napját ; mert eddig-is kínosak valának,
 Mellyeket éltt. — illyet sokan kívánnának,
 Vagy még nagyobbat-is néki ha tudnának.

Madarak ássák-ki akkor-is szemedet,
 Mikor bűnös tested már meg-merevedet',
 A' hollók és varjúk húzzák-ki béledet,
 Melly ártatlan vérrel meg-nem-elégedet',
 'S Mint-hogy nyelved vala bűnödnek
 majd - fele,

Sokat kiméltetlen rágalmaztál vele,
 Azt-is mérges szádból a' Hóhér' messe-le,
 Osztan a' sasoknak legyen eledele.

EGY - NEHANY

E N E K E K.

*Enek a' szerelemnek nehéz és rossz
váltárul.*

Pünkösti piros rózsákat,
Valamint a' bojtornyánokat,
Tövis között lehet tördelni —
Szing-úgy szép Feleséget - is,
Szing-úgy szép szeretőket - is
Sok fáradsággal lehet lelteni —
Sok fullánk lépni ezt a' lépet,
El-nyerni nehéz a' szépet;
Hol a' szerelem, ott a' félelem
S melly'k nagyobb? nehéz meg-felelni.

*Apolló borjú - páztorrá,
Jupiter szép szöke - bikává,
Pazifáé fa - tehenné vált.
Faunus nagy ütést szenvedett,
Hogy Dejanirára berzenkedett,
A' kivel akkor Herkules hált,
Máris lett az Istenek' tsufjává,
Kormos Vulkánu's' rabjává;*

Hogy feledtibe, *Vénus'* ölibe.
Virradtig el-alunni talált.

Fáradtság sok szégyen-vallás,
Néha *kurva*, *kurafi'* hallás
Késértik a' szerelmeseket —
Számossan kotzkára vetik,
Számossan még el-is temetik
A' szerelemért életeket.
Mennyi kérőit kardra hánta?
De tsak egyhez ment Atalánta.
Hát érdemel-e? az ördög bele
Bújjon *Kupidó* ilyeneket?

Nagy a' szerelem' insége,
Keserű mind kezdete vége,
De kivált a' vége félelmes,
Lám *Párisnak* tsálfasága,
Helenával esett barátsága,
Egész *Trójának* veszedelmes.
Addig dolgozott a' *Kupidó*,
Hogy maga gyilkosa lett *Didó*;
Piramus Thisbe, szomorú lesbe,
Egy kardba borúlt két szerelmes.

*Ének a' Páros és Páratlan Életnek
mind hasznáiról, mind alkalmatlansá-
gairól.*

Más-féle a' természet majd minden em-
berben,
Alig látni egy-formát kettőt egy ezerben,
Ki

Ni hegykét , Gógöft szeret ki szelid ártat-
lant ,

Ki a' páros életet , ki meg a' páratlant.

Pedig, ha válogatásnélkül meg-visgállyuk
Mindeniket jónak-is rosznak-is talállyuk,
Mindenikben van a' mi gyaláz , és ma-
gasztal ,

Vagyon a' mi keserít van a' mi vigasztal,
Hol van annál szebb élet? mint a' ki pár-
jával

Szelid Galamb-formánn él , 's úgy bír ,
mint magával ,

Kiket egy máshoz páros hűség kötelezett ,
'S költson mossa az egyik kéz a' másik
kezet.

Hasír, van siralmában a' ki rézfeszüllyön,
Ha örül, van ki vele egyszer'smind örül-
lyön.

Könnyebb pedig, ha van társ a' nyomorú-
ságban ,

Párosodik az öröm a' páros vigságban.

Ha máhez kezd , van a' ki tiitsa vagy
javallya ,

Ha bánkódik , van párja a' ki vigasztallya,
Öröm pedig a' búsnak a' jó vigasztaló ; —
A' Házastársnak , a' társ , éppen arra-való.

Öröm az igaz társnak itala 's étele,
Hogy ehetik 's ihatik hív párjával , vele.
Szeret mindenik , állandó kintsekre tevének ,
Öröm egyiknek szíve a' másik' szívének.

Van őriző mellette ha fekszik ágyába'
 Ártatlanul nyugosznak egymás' árnyékába'
 Nem égnék a' fajtalan szerelem' lángjával,
 Mert ez, úgy él amazzal, mint tulajdo-
 nával.

Ha el-fáradt, ölében, van ki meg-nyüg-
 tassa,
 Ha beteg, na nyomorúlt van ki ápolgassa,
 Nints pedig annál egy-egy nagyobb gyön-
 nyörűség,
 Mint ahoz, ki magánn nem segíthet, a'
 hűség.

Egy szóval, sok hasznait a' páros életnek,
 De, azok közt ám, a' kik igazánn szeretnek,
 Tsak a' ki már próbálta, az tudja mondani,
 A' mint hogy ez a' szokás már nem-is mo-
 ltani.

De lehet ezt a' jót-is, mint mást roszszá-
 tenni,
 Lehet roszsz Feleségnek 's gonosz Férjnek
 lenni,
 S mivel már közönséges nagyonn e' rosz-
 szság,
 Nem tsuda ha nem tettzik soknak a' Há-
 zasság.

A' ki tsak párosodik bujaság kedvéért,
 A' Leány tsak legényért, emez Menyets-
 kéért,
 Nem egygyez ez, az igaz Házasság' tziel-
 jával,
 'S tsuda itt a' párosság ha nintsen híjjával.
 Sok

Sok roszsz tsupánn tsak azért kíván Férj-
 hez menni,
 Hogy ha magot szaporít, tudja kire kenni,
 Sok legény azért kíván Feleséget venni,
 Hogy ha mált nem kap, tudjon kivel hál-
 ni 's lenni,
 Sok Aszszony, az Urával meg-nem-elé-
 gszik,
 Néha Pazifae-ként bika-húst - is eszik,
 Sok Férjfi jó Júnóját néha meg-utálva,
 Vétkezik, mint Jupiter vad-bikáva válva.
 Ez az leg-nagyobb oka a' lármás életnek
 Ah! a' kik ezt nem tudják, bóldogok le-
 hetnek,
 Ez az a' holtig-való kinos keserűség,
 Mikor nints, avagy tsak köz mászszor-is
 a' hűség.
 Soknak, azért nints dolga jól 's a' be-
 tsűlete,
 Hogy nem egyez emennek azzal természet;e;
 Ha egyik nagyon fősvény, másik veszte-
 gető,
 Készenn van ott még élven mind sír, mind
 temető.
 Néha az Aszszony fellyebb héjaz az
 Uránál,
 Melly roszszabb mindeniknek a' pokol' kí-
 nyánál
 Vagynak ezekenn kívül más házi-kerefsztek,
 Kiket bóldogok vagytok a' kik nem érez-
 tek

Van színt-úgy a' magános 's egyes élet-
ben - is

A' mi hasznos, a' mi szép, a' mi kellett-
len - is ;

Tudnak sokann magános életet úgy élni,
Hogy nem akarnák páros étellel tserélni.

Ki magát meg-tanulta szüzenn tartóztatni,
Nem szokta sem egy sem más dolgába' a-
vatni,

Ki nem érzi melegét a' Vénus' tüzének
Örvend és örvendhet-is páratlan életének.

Nints gondja sem Fijára sem Feleségére,
Szabados, nem köteles senki hűségére,
Ha senki' szerelmére sem bűzdül a' vére,
Nem vágy sem más' Férfjére sem Menyets-
kéjére.

Egyedül él gond nélkül magános Házában,
Ha mi titkos baja van tartja csak magában,
Öröm az-is, ha más nints akármí bűjjében,
Hogy senki sem tekintget a' szíve titkában.

Egy szóval, mint akármí szabad madár,
úgy él,

Sem hűség telenségtől sem panasztól nem fél,
A' Gavallér nem szenved, nem tűr a' Dá-
mának,

A' Dáma ha nints Ura, Ura ő magának.

De e' szabadtságból-is származhatik rabság,
Lehet e' nagy jóból-is rosszsznál-is rosszszabb-
ság,

Változhat ez örömből minden nap siralom,
Es nyúghatatlansággá ez a' nyúgodalom.

Ha

Ha nem szűz a' magános a' magánosság-
ban,

Esik, éfzre sem vévén nem reménylt rab-
ságban :

És gyakrann ollyannak leszfz nyomorúlt,
rabjává,

A' kinél jobb lett volna mást tenni mátkáva.

Ha nem győzi szerelme' tűzeinek hevét,
Torkánn akad 's nyelni kell ökredezve
levét ;

Ritka pedig az ollyan, a' ki meg-állhassa,
Hogy vagy néki ne légyen, vagy ő máska-
kassa.

A' legény addig *módiz*, hogy egyszer
módjával,

Titkonn szabaddá hagygyák mind ingel szok-
nyával,

'S követi tilalmassan a' maga' kárával

A' mit szűzenn vihetne véghez a' párjával.

A' Leány minthogy módi, nem tartja
szégyennek

Egyre tsapni a' leveit mind annak mind en-
nek,

Szint'-úgy rá tartja magát, hogy szűz az
ő Neve.

'S egyszer éfzre sem veszi hogy kurvává
leve.

Jádzik a' Politzia' be-mázólt *színevel*

Mintha nem-is esmérné titkos kedvesével,

'S míg tsak színnel kártyáznak, nő a' voj-
sa száma,

De mihelyt tők leszsz 'a' tromf meg-bukik
a' Dáma.

'S mikor sok mézes mérget, mellyet tit-
konn nyala,

A' már szembe tűnt Vénus torkára forrala,
Akkor oltán sajnossan, de későn fajtallya,
Hogy az édes téj-felnek savó volt az allya.

Mind ezt tehát, mind amazz, csak az
ártatlanság

Tefzi jóvá a' többi mind halfontalanság.
Mind párral mind pár nélkül lehet szűzen
élni,

'S lehet szűzesség nélkül mindeniktől félni.
A' szűzesség, a' minden kintseknél drá-
gább kints,

Ellenben, nagy szegénység van ott, a' hol
ez nints,

A' nőtelen, 's a' nős-is magát úgy tart-
hatja

Bóldognak, ha szűz vagyok igazán mond-
hatja.

Nem a' *Himen* 's a' *Fremum* tsinál szűzes-
séget,

Az szűz, a' kit idegen tűz nem lankaszt
's éget.

Szűz lehet mind a' páros szív, mind a' pá-
ratlan,

Ha bűjaság' vétkétől igazán ártatlan.

Ének a' Barátságról.

Sem dragább kints, sem ritkább nints
mint az a' hűség,

'S mint az-az egymáshoz-való igaz lelkűség,
Mellyel társához a' hív Barát és egyenes
Szív

Viseltetik; ez míg élünk egy gyönyörűség.

Úgy tettzik: a' fene-vadak e' társaságot,
Jobban tudják; 's jobban őrzik a' Barát-
ságot,

Mint az okos emberek; Kik közt vagynak
ezerek,

Kik ezt óltsóbbra betsúlik mint e' világot.

A' barátság olly *társaság*, hol mind *ítélet*,
Mind a' *törvény*, mind a' *bíró* tsak a' sze-
retet.

Tanú az igaz élet, 's a' jó lelki-esméret.
Ezt a' tudja, ki valaha hívőn szeretett.

Nem függ ebben egyik személly a' má-
sikátúl

De függ a' másikhöz-való barátságátúl,
Nints itt szolga, szolgáló, Fellyebb, vagy
alább-való,

Még-is ha vét társa ellen, fél 's tart ma-
gátúl.

Illy társaság két személlynél többül nem
állhat,

Sőt olyan-is ezer közül kettő ha válhat.

Mert más ám mást szeretni, Más meg barát-
rának lenni,

Szeretet barátságot nem mindig csinálhat.

Lehet ugyan valakinek két barátja - is,
De hogy kettőnek barátja legyen maga-is
Nem lehet, mert egy formán Kettőt sze-
retni talám

Nem lehet; és nem hiszem, ha maga mond-
ja - is. ✕

Nintsen ugyan e' Világonn a' ki szeressen
Téged, úgy mint magát tisztán 's tökéle-
tessen,

És így barátságot - is, a' mint igazságot-is
Csak alig ha e' világonn lelteni lehessen,

Igaz: de van a' hűségnek még-is fő pontja,
Mint van a' ki barátjáért verit-is ontja,
Van hát a' szeretetben e' romlott termé-
szetben

Öllyan; a' mit barátságnak tartsz ez életben.
Sokkal nagyobb két barát közt a' kötele-
ség,

Mint a' mellyet a' Férjéhez tart a' Fele-
ség,

Mert emez hív hit mellett, De annak hit
sem kellett,

S ezre sem veszi mikor meg-lelt az egyes-
ség. ✕

Sok titka van, a' mit titkol Házastár-
sátúl,

Az ember: de nem titkollya a' barátjátúl

Ha tsak, mind a' Házasság, Mind az igaz
barátság

Együtt nintsen egy személlyben, kit tart
sajátúl.

Egygyez egygyik a' másiknak akaratjá-
val,

Nem fél tőle ha esik-is néha kárával,

Egygyez a' szív, a' Lélek, 's az akarat-
is vélek,

Pirithous Pokolba megy Thézeussával,

Soha az igaz barátság el-sem-romolhat.
Erős kötél 's kötés ez, melly fel-nem bo-
molhat,

Ha hűségnek véget vet, Már nem igaz sze-
retet,

A' Világ-is előbb mint ez ólzve omolhat.

Ha meg-veted barátodat és el-válsz tőle

Soha sem vóltál barát, ki-tettzik belőle,

E' vólt szeretetednek Híjja és hűségednek,

Hogy hited 's hiteled nints állandó felőle.

Oh pedig melly sok ezerenn hív bará-
toknak

Nevét tulajdonítani akarják magoknak.

A' kik vagy betsületért, Vagy bűja szere-
tetért

Véget vetnek állhatatlan barátságoknak.

Sokat a' pénzért törődő fősvény szív 's
elme,

Sokat, tsak egy állhatatlan Afzszony sze-
relme

Annyira meg-veszteget (tudok olyvat eleget)
Hogy ha barát volt nem barát már ő Ke-
gyelme.

Vigyázz tehát, és meg-rostáld a' barátokat,

És mind addig Barátoknak ne tartsd azokat
Míg meg-nem-rapasztalod, Hogy károkat
nem vallod.

Mert e' Világ meg-veszteget sokszor sokakat.

Ének a' szemérmertlenségről.

A' szemérmes szív és az okosság
E' világonn nem tsekély boldogság,
Melly, ha együtt van a' bátorsággal
Bizvást szembe szállhat sz e' Világgal.
Dolga, befzéde a' szemérmesnek
Kedves, 's tartják mindenek kedvesnek,
Szeretik, bétűlik mind úntalan,
Nem úgy, mint a' ki gonosz, fajtalan,
De nintsen annál nagyobb útálat
Mint a' nagyonn szemérmetlen állat
Kinn ez egyszer úgy erőt vehetett,
Hogy szemérmetlennek nevezetett.
Botskor-bőr már annak az ortzája,
Dobja minden titoknak a' szája,
Sem tisztesség, sem rút nints' már annál,
Oktalanabb az oktalannál.
Nem gondol sem jó sem rossz hírével,
Sem maga' sem más' bétűletével;

An-

Annak jónak lenni lehetetlen,
 Annál minden betsület kelletlen.
 Nevezd azt tolvajnak vagy gyilkosnak,
 Bár monjad paráznának, lustosnak,
Ugy van, — úgy ám, ez minden mentsége:
 Mert oda - van szemérmertessége.
 Tsak néki kedve tellyjen, vagy tessén,
 Hogy dolgának jó vége lehessen,
 Fel-vefz sok szitkot, át'kot, motskokat,
 Betsületével nem gondol sokat.
 Mint a' szemérmetlen tolvajokat
 El - nem rettenji; ha látnak sokat
 Az akasztó - fán - is olyanokat,
 A' millyennek tudják magokat :
 Úgy a' néki szokott paráznáknak
 Tsúf büntetési a' sok kurváknak
 Tsak olyan, és szint' úgy nem szokatlan,
 Mint a' melly dolog el - múlhatatlan.
 Tsak egyszer ő néki kedve tellyjen,
 Nem bánja akarki mit felellyjen,
 Többnek tartja a' gyönyörűséget,
 Mint azt az utálatos rút véget.
 'S mivel már nem gondol ő magával,
 Mint külömben-is világ' tsúfjával
 Gázol másnak - is betsületében
 'S truttzol sok jámbornak ellenében.
 Ezek mondattathatnak gyilkosnak,
 Ezek pestisei a' városnak,
 Igaz szó hát 's nem híjjába - való,
 Mikor azt mondják : *ki - tsapni - való.*

Oh vajha itt - is véghez - mehetne,
 Bár ezek ellen törvény lehetne,
 A' mint vétkezik, úgy büntettetne,
 'S e' tűznek a' Hóhér tüzet vetne.

*Ének a' rossz' Aszszonyok'
 Tsalárdságirúl.*

Nehéz tudni tzeljät, végét,
 Ki-tanúlni mesterségét a' kurvának,
 Száz meg ezer útja vagyon,
 Tekervényes az-is nagyon Fortélyjának,
 Birj bár böltsek' nagy eszével,
 Leg - szentebbek' szentségével,
 Egy ördög egy menyerskével, Meg-tsalnának.
 A' hálót maga meg - veti,
 Ha rút képét festegeti Szép formára.
 Mellyből sok madár' nyakára
 Madzag, 's lép ragad lábára, Nem sokára,
 Hív, tsal, hiteget jámborúl,
 Itat mérget édes borúl,
 Másnak igen ritkán szorúl, Fortélyjára.
 Mézes kérdés, szép felelés,
 Titkonn adott tsók, 's ölelés, Első próba,
 Sokszor egy kis gyönyörűség,
 Szép ajánlás, színes hűség, Víz' hálóba,
 Hogy a' sokszor meg - rontója,
 A' ki száját meg - tsókollyja,
 Nem minden ember gondolijja Meg valóba.

De találkoznak okosok ,
Kiknek a' titkos gyilkosok Nem árthatnak —
A' kik - is látván ezeket ,
Segítségre ördögöket Hívogatnak ,
Mig végre az okosok - is ,
Bólts és ártatlan Ifjak - is ,
Az ártatlan madarak - is Meg - fogatnak.

Ha egyik kurva nem győzi ,
Kettő három addig főzi , Hogy végtére ,
Sok az egyet meg - ragadja ,
Mért egyik másiknak adja A' kezére ;
Ki szabad vólt , rabúl esik ,
'S mennél jobban törekedik ,
Még több békó tekeredik A' kezére.

Ha már egyebet nem lelnék ,
Vén Aszszonyokat rendelnek Kerítőknek ,
Akkor mér bizvást próbálni .
Ha illyeket tud találni Hitetőknek ;
Nehezebb pedig ezeknek
Meg - állni mesterségeknék ;
Mint sok ezer pokol-beli Ördögöknek.

Sem kenyerét , sem a' borát ,
Sem ebédjét , sem vatsorát Nem-sajnállyja .
Ád néki mindent eleget
Gondolyja , hogy mindezeket Meg-szolgályja ,
Ha dolgában véget érhet ,
Vagy kura-ít kap vagy férjet ,
Es a' gatyá mellé férhet A' szoknyája .

Sokat hazud , sok színt mutat ,
Gondol , forral titkos utat , Mesterséget .
Öszve-vefzt társot társával ,

'S abbúl tsinál ő magával Egyességet.
 Hét Ördög telik magábúl,
 Tűzet gerjeszt egy szikrábúl,
 'S magának tősz a' prédábúl Nyereséget.
 De ki tudná ki-találni?
 Ki győzné elő-számlálni Sok fortélyját?
 Így a' bolond az okosnak
 Tőri, 's a' tyúk a' kakasnak A' taréját.
 A' bölts elmét fenn-akasztja
 A' kurva; gonddal fárasztja
 A' szemest, és le-ragasztja szeme' héját,
 A' ki azért e' tűzektől,
 Tart, jobb, magát az illyektől Ha meg-ólyja,
 Ne légyen Kupidó' bakja,
 Ha őret a' Vénus vakja, Meg-tsókolyja.
 Jádzon ugyan de szemessen,
 Ugy-hogy vakká ne lehessen,
 De vízfőz tsalja jelessen, Ki meg-tsalja.

*Egy el-vesztett Szeretőjét sirató
 Áfszony' Énekje.*

Szerelmes jegyesem! Hol vagy Szerelme-
 sem!
 Melly nehéz kedvesem! Hogy róled el-esem
 Édesem!
 Talám a' berkeken', Vagy magas hegyeken
 Tsendes ligetekenn Múlat majd ezekenn
 Keresem.

Hol

Hol vagy? töljja víg kedvemnek!
 Vidámitója a' szívemnek!
 Oh szerelem, szerelem! légy velem, —
 Szívem viselem szép képedet,
 Régi szerelmedet.

Diánna' Szűzei! Vénus' gyermekei!
 Szívem' szerelmei! Szerelmem' tűzei!
 Magatok
 Vezérim legyetek, És rá vezessetek!
 Jár tudom veletek, A' kit én szeretek,
 'S síratok.

Nem találja szívem, helyét,
 Búnak erefztette fejét,
 Szerelmemet, szívemet, kedvemet,
 Szerelmesemet el-vefztettem,
 Özvegy, árva lettem.

Szívemnek jegyese, Kit lelkem keresse,
 Oda van kedvese, Nintsen szerelmese,
 Kegyese;
 Járatlan utakat, Bé - omlott kutakat,
 Hamis barátokat, Nem néki valókat
 Keresse.

Ezt könyvezem, ezt síratom,
 Ezt zokogom, ezt jajgatom,
 Aggodalom, siralom, siralom,
 Hóltig unalom már életem:
 Búba rekesztettem.

Sokat által-vere, Kupidó' fegyvere,
 Sok szívet meg-nyere, Kinn a' bú ezere
 Sebet értt.

Tudok ezereket, illy szerelmeseket,
 Le-tették élteket, ontották véreket,
 Ezekért.

Tisbe Pyrámus egy-másért,
 Meg-hólt, *Didó Éneásért*,
 Nem-is tsuda, Kitsoda, 's mitsoda
 Írat köt oda? szívonn vérzik

×

Ez seb; és ott érzik.

Én még mind ezeket, Noha nehezeket,
 Tűröm e' sebeket, Hofzfas keserveket,
 tűzeket.

Ah! légyen kegyelem! Vénus! légy te velem
 Gyógyítsd oh szerelem, Mert kinnal vi-
 selem Ezeket.

Nyögök, sohajtók, zokogók,
 Sirtam, sírok, sirni-fogók,
 Szerelmemet síratom, jajgatom,
 Ki-nem mondhatom Fájdalmamat

Régi síralmammat.

*A' Bal-szerentse ellen panaszkodó
 Ének.*

Hamis szerentsének történeti, —
 Be minden kedvemet el-temeti. —
 Sok nyughatatlanág, gondos álmatlanság,
 Szív-beli fájdalom, keserves síralom
 Fárasztják, gonddal rakott fejemet,
 Késértik buba merültt szívemet.

Oh! mikor lesz vége mind ezeknek
 A' szív-beli keserűségeknek?

Kö-

Könyvezzetek egek! Sírjatok fellegek!
 Mert emberi szemek Nem lesznek elegek,
 Elégge meg-síratni sorsomat,
 Elégge ki-fejezni kinomat.

Rajtam erőtt vett már a' siralom,
 Nem szólhatok, mert nagy a' fájdalom,
 Ha kezdem számlálni, Nem tudok találni
 Ez bokros jajjokat, ki-fejező szókat,
 Tsak nyögök és keserves nyögésem
 Bizonyítja kínos szenvedésem.

Vallyon bódog egek! mit vétettem?
 Hogy a' kínoknak így ki-tétettem;
 Talám minden bűnnek büntetési szűnnek,
 'S mind az én fejemre tódúlnak vesztetre;
 Lelkem tusakodik ő magában,
 De már tsak nem bele hal bújában.

A' világra miért-is szűlettem?
 Ha ilyen bódogtalanná lettem;
 Bódog valójában, ki gyermek-korában
 Sírba temettetett, 's része nem lehetett
 Az ilyen szív-béli fájdalmakban.
 Im' én miként nyomorgok azokban.

Tárgyúl tett bezzég engem' ezeknek,
 Súlyos rendelése az egeknek;
 Söhajva jajgatok, sírok míg sírhatok,
 Nyögök ha nem lehet, de erről ki tehet,
 Tsak az, a' ki réám botsátotta
 'S kinomat így meg-sokasította.

Ha hát senki sem segít dolgomon,
 Egek! szánakozzatok sorsomon;
 Pihenést adjatok, mert már nem bírhatok,
 Kín-

Kinnyaim' terhével, sebeim' mérgével,
A' kinok közt Istenem! légy velem
Ah! legyen már valaha kegyelem.

Ének a' Magyar Öltözet' panaszairól.
Régi Magyar Nótára.

Hová levél? Nemzetemnek jó világa!
Hol vagy édes Magyar Hazám' szép virága!
Oda vagyon el-hervadott, vált rosz' koróvá,
Elméd, erőd, tehetséged, 's régi Nemes
Virtusod, lett tsupa hijjába - valóvá.

El-veszett már természeted régi Nemem!
Ah! hogy leve így semmivé? én Istenem!
Nintsen leg - kisebb tseppje - is a' Magyar
Vérnek,

Hát fíjaink, maradékink, ha így megyen
a' változás; még valahára mit érnek?

Ha tudhatják a' törökök, meg-síratnak,
Hogy beléjek más ágokat óltogatnak.
De lehetnek - e Magyar magból más Nem-
zetek?

Nem, hanem az erőltett majmolások után
én - is akarmi Nemzet lehetek.

A' Magyar-is tud már színes *Politziát*,
Ha mit mond más, ez - is úgy mond *ita fiát*.
Hát ilyenek voltak-e a' régi Magyarok?
Nem Magyaroknak, de parasztnak mondanak—
ha színt mutatni mások előtt nem akarok.

Azt gondolyja az el-fajúlt Magyar gyerek,
Hogy a' Magyar lónak - is szép az Anglus
nyereg.

Majmolyja a' Frantz és Nemet viseleteket.
Azomban ezek nevetik, mikor látják nem il-
leni a' Magyar testhez ezeket.

Jer Magyar! ha Magyar véred van egy
fzóra,

Vágyik - e az igaz Magyar Bugyogóra,
Tsizma-fzárodat a' füled mellé rakatod,
Földott lábod' mo'sár forma Magyar tsúfoló
liblivel oh nagy Magyar! be-vonatod.

Hol az öved? hol a' Magyar mente, dol-
mány?

Minek az a' *laibli*, kaput, Rátz katzagány.
Minek az a' kurta gatyátsak térdig érő?
Hívd ide bár vagy Áttilát vagy Rákótzit,
én azt mondom: Tégedet meg - nem
esmér ő.

A' nadrágod miért nem ér hát bokáig?
Miért szabták tsak az inad' hajlásáig?
Láb-ikrádon *strimfli* vagyon 's a' lábod' fején
Topány helyett tsatos paputs, régi Nemet'
így tsúfolod, vesztet magadat idején.

Hol a' gutsma, tsákos süveg, 's a' kalpa-
god?

Minek az a' felleg-hajtó nagy kalapod,
'S nem tudod-e hogy vad bőrökkel ruház-
kodtak

A' Magyarok Stizithiában sőt itt-is míg más
Nemetekkel öfzve-nem sógorodtak.

Mutogatod a' *tajszlidat*, *Műtsérodas*.
 A' mellyedenn viseled a' taréjodat.
 Nyomó-rud formára tsinálod a' hajadat.
 Nyakra-való úgy fedezi mint a' Tseh-lónak
 a' hámja járomba szokott nyakadat.

Magyarságod néha még-is mutogatod,
 Nadrágodat Magyar formára varratod,
 De bugyogót mutat fellyúl a' gomb-'seb
 rajta,

Prém nélkül - is viseli már a' mentéjét,
 mutogatná, hogy még-is Magyar fajta.

Az állod 's az orrod - allya mezítelen,
 A' Magyar pedig bajúsz nélkül színtelen,
 Szép az, nap-nyúgotti Nemzet-beli ember-
 nek,

De Magyarnek kopasz orr - ally tsupa pi-
 szok, mással öfzve édes Nemem! hogy ke-
 vernek.

Ma Magyarnek akkora kard lógg oldalán,
 Valamint egy közönséges főző - kalán,
 Nem egyéb, tsak görbe bitsak, vékony
 gyík - leső,

A' se Magyar, tudja mi vólt? a' ki ilyen
 kardot kötött, és hordozott a' leg-első.

Igazán: hogy mennél inkább okosodik,
 Ez a' világ annál többet bolondozik;
 Hadd-el édes jó Magyarom! az ilyeneket,
 Szeresd, kövesd, ha Magyar vagy, és be-
 tsúld - meg Nemzetedet 's a' Nagy Magyar
 Öregeket.

*Ének egy Ifjúnak szerentsétlen életé-
rül. Iratott II. Máj. 1782.*

Születtem hétszáz hatvanban,
Tizen egyedik Májusban E' Világra,
Már húszon két éltendeje,
Hogy jutott el'tem' ideje Ez aggságra,
Kezdetivel életemnek
Kezdeté lett keservemnek,
Nints-is ideje szívemnek A' vígságra.

Fejem' búra tafzította,
Számát-is jajra nyitotta Születésem
Jajjal kezdődött életem,
Ezer jajjal leve létem 'S nevelésem.
Búval értem gyász napomat,
Búval élem Világomat,
Búval érni haláloamat Mit-is késem?

Tán az Anyám' teje helyett,
Míg szoptam-is, Tigris-tejet Hagytak színnom
Vagy szívet mardosó férget
Ennem, és keserű mérget Adrak innom,
Mert ha nézek bal-sorsomra,
Ezer jaj jön egy jajomra,
Új siralom siralmomra, 'S kínra kínom.

Életem' elsőbb ideje,
Egész három éltendeje Nyavalyába'
Tölt; kóró voltam nem virág,
Nem zöld, hanem egy száraz ág; Minapába'
Mikor azzal ditsekedém,
Hogy soha bajom' nem érzem,
Azt beszéllé mind a' szülém, Mind a' Bába.
Gyer-

Gyermek-időm sok ideig,
Mind tizen két esztendőig Nyomorúság;
Sok bajok közt nevedés,
Vilzsa-vonás, veszekedés, Háborúság,
(Most is sok baj bánt engemet,
Sok tereh nyomja fejemet,
Meg-fojtja már életemet A' boszszúság)

Akkor kedves Szüléimtől
Mészze, 's születte-földemtől El-is váltam.
Az idegen kenyeret - is,
Az idegen hűséget - is Meg - próbáltam.
Ott-is életem únalom,
Ott - is ezer aggodalom,
Ott - is keserves siralom - Ra fakadtam.

A' Világ' szín - mutatását ,
A' szerentse' változását Meg - érzettem,
Láttam türtem ezereket
Rofzfakat, de a' mellyeket Nem szerettem,
Az egy Isten vólt reményem
Atyám - fia az érzényem,
Meg-bánta meg- törött kényem, Hogy szü-
lettem.

Tizen ötödik nyárában	
Éltemnek, Papi-ruhában	Öltöztettek ;
Egy névvel Kollegiumba	
De valósággal Klastromba	Rekesztettek ,
Vóltanak ott - is gyilkosok	
A' színes irigy okosok	
Noha vóltak jók - is, és sok -	An szerettek.

Már magam - is azt gondolám
El-keseredve, hogy, talám Pappá leszek;
De,

De, hogy nintsenek kedvében
 Világnak, Isten' kertében A' kertészek,
 Nem akartam a' kenyérért
 Krístust követni; mert bérért
 Ha szolgállok, haszontalan Szolga léfzek,
 Ott-is azért úgy kézfűlök, hogy akármire
 kerülök Tudjak élni;

Mert jobb tudni kettőt hármat
 'S így kitsinnyel a' nagy jármat Fel-tserélni,
 Mentem-is a' mint mehettem,
 És a' mit tudni szerettem,
 Nem sok bolondnak engedtem Meg-ítélni.

De akármilyen tanult legyek,
 Látom: hogy kevésre megyek
 Mind azokkal,

Éuriszthéus uralkodik,
 Mig Herkules tusakodik A' vadakkal,
 Tartják böltsnek 's nagy okosnak
 Kfzánthust, és Filozofusnak;
 Verik fejét Ézopusnak Fa-botokkal.

Már hiszson egy esztendőmnek
 Közepénn, tsak nem időmnek Reggelében,
 Állegalok földet mérék
 Prokatorok 's Ingy'senének Seregében

Ott kezdtem okosabb lenni,
 A' tört törrel keríteni,
 'S e' Világnak tekinteni A' szemébe.

Itt-is látom múlandóság,
 Minden tsak szín-mutatóság Ő magában;
 Mézet méreggel kevernek,
 Borsot törnek az embernek Az orrában.

Minden tsak bú keserűség,
Színes szív, hamis Lelkűség,
Senkiben sínts igaz hűség Valójában.

De jól lehet hogy mind ezek
Keservesek, és nehezek Mindenekben:
Ha a' tromfot tromffal verem,
Sokszor a' hamist meg-nyerem Ezerekben;
De tsak egy'et neheztelek,
Hogy boszszút ollyaktúl nyelek,
Kiket a' barmoknak lelek Seregekben.

Mint beteges Oroszlánynak
Nehéz a' vad-kan' fogának Harapása,
Nehéz az erős Bikának
Neki szegezett szarvának Talzittása;
De egy roszíz szamár fajtának
Truttza goromba lábának
Kétszeres meg halásának Tsak nem mássa.

Szinte ollyan keservessen
Szenvedi, 's mérge mérgessen Forr szívébe,
Ha Nemes vérű embernek
Holmi buták tromfot vernek Ellenébe,
Sebjét sok szív azért fedí,
Mert mint sem ezt el-szenvedi
Inkább életét engedi A' helyébe —

Talál szívem bánatjában,
Menippus' iskolájában Orvosságot,
Mind ezeket el-szenvedem,
És szenvedve ki-nevetem A' Világot,
Fel-keres még, ha dolgába —
Tsúgged, meg-botlik a' lába,
'S rá kötözött ístrángjába Bele-hágott,
Vete.

Veremedjem akár mire,
Tsak ugyan észért senkire Nem szorúlok;
Tsak elmém maradjon épen,
Hogy el-ne élhessek szépen, Nem búsúlok.
'S noha tsonka bénna legyek,
Mindég leszsz számba mit tegyek,
Kenyeret kérni nem megyek 'S nem kóldúlok.

Hogy ha ki truttzól felettem,
Adok aztot a' mit ettem Ha kívánnya,
Ötet hitván szúr-gallérnak
Tartom, magam' Gavallérnak,
Ha nem bánnya.

A' Világnak 's az illyeknek,
Kurva'nnya sült tök-fejeknek,
Mit nékem az embereknek A' hitvánnya;

*Enek az Állhatatlanságról, Hűségte-
lenségről.*

Világ! Világi szín - mutatóság!
Nints benned jóság, nints állandóság.
En azt te benned sokszor kerestem,
De szándékomtól mindég el-estem.
Nagy darabját láttam e' világnak,
De mindenütt állhatatlanságnak
Festett áll-ortzája, melly szép szembe',
De belől tsalárd, túnt a' szemembe.
Egyik ember a' másikat tsalja,
Jótúl íjeszt, a' rofszat javallya,
Tudja minden bolond ember' Fija.
Már ma; mi a' színes Politzia.

Nints igaz ízív, nints hűséges Lélek,
 Néha kit jó barátomnak vélek,
 Az kerit nyomorúttat hálóba —
 Szín-mutató a' világ valóba.
 Ha kér 's adsz; köszöni 's meg-áld ér'te,
 De majd eszébe sem jut hogy kérte;
 Ha kérsz ígér, és biztat szép szókkal,
 De ereftt mindég üres marokkal.
 Szemben dítser, és nintsen jobb nála;
 Fére menvén Hárpíává vála,
 A' ki dítser a' szöll-meg tégedet,
 Színt mutat, de gyalázza Nevedet.
 Sok személlyt tartottam már kedvemben
 Tsupa Angyal vólt mint láttzott szemben,
 De későnn sírva jutott eszemben:
 Hogy kígyót tartottam kebelemben.
 Oh Világ! búval óh meddig veszt-el?
 Istenem! meddig szenveded ezt-el? —
 Oh festett képű szín-mutatóság!
 Oh világi híjjában-valóság!

Ének arról: hogy ritka a' jó Barátság.

Barátság Barátság! be ritka ez világonn,
 Szívesség, egyesség, csak egy sints sok
 Országonn.

Unalom, síralom,
 Keserűség, aggalalom,
 Mind az öregecség, mind az Ifjúság.

Úgy-

Úgy - hogy már, legyen bár
Sogor, vér, vagy testvér,
Nagy barátság, Atyafiság;
Színesség, hamisság,
Közöttök nem újság.

Igazán: hogy talán közelget az ítélet,
Mert üröm, nem öröm, A' mint telik az
élet,

Ha egy nap' szived kap
Egy kevés gyönyörűséget,
Látsz keserűséget Hólnap reggel;
Ha ma Lelkem örül,
Hólnap buba merül,
Mert sok méreg, sok boszszúság,
Bokros szomorúság

Tódul rám sereggel.

A' barát barátját, vagy a' ki barátja volt,
Gyűlöli, 's üldözi, ha csak kedve ellen
szóll't'

Színes szív, költsön hív,
A' ki magát hívnek vallya, —
Másfelől azt hallja. Sértett szívem,

Hogy a' ki hívségét
Mutatta 's készségét;
Lábom alá vermet ása;
Hamis fogadása,

'S nem volt nékem hívem.

Többnyire ha kire vet a' szerentse hatot,
'S ha kinek vagy kintset vagy betsületet
adott.

Fennt héjjaz, mint ha az

Mind örökké tartó volna,
 'S Hátra nem rukkolna A' fzerentse ;
 Sok hasonló Nemes
 Arra sem érdemes,
 Hogy tekintvén közös sorsát
 A' halandó ; társát

Víg szemmel tekintse.

Sok pedig bár eddig barátságot mutatott,
 A' Világ 's bujaság rontja az indulatot.
 És vagy a' tirkos ágy
 Miatt barátjával fel-hágy,
 'S idejét áldozza szerelemnek,
 Vagy ha bár velem jár,
 Unszolást mástúl vár,
 'S útját tekeríti fére,
 A' melly ellenére

Van a' szeméremnek.

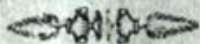
Úgy hogy már szívem bár keresne ba-
 rátokat,
 Nem győzné eléggé meg-rostálni azokat ;
 Ha csak remetévé,
 Vagy egy árva Gerlitzévé
 Nem teszem, buba merült fejemet.
 Más képpen nints éppen
 Tehetségem, szépen
 A' Világ szája' ízével,
 Pompás szerelmével

Közleni kedvemet.

*Hasonló a' Barátságtalanság ellen
Panaszolkodó Ének.*

Mulandó romlandó gyönyörűség!
Valtozó, gyáft - hozó keserűség.
Mennyi bűt okoznak bús szívemnek?
Mérgezik, mézit víg kedvemnek.
Múltság, barátság szárnyon járnak,
Unalom, siralom köze zárnak,
Mert igen hitetlen most a' hűség,
Kinn sir az ártatlan együgyűség.
Hogy ha ma szép napjaim kerülnek,
Egemre délyestre felhők gyűlnek,
Ha két szív egy-másnak most örülnek,
Az Öröme bánatok kerülnek.
Nyájasság, társaság egy órában
Öszve - háborodik, 's dúl dugában,
'S vagy két - felé válik az egyes szív,
Vagy egészen el-múl, 's nem léfzen hív.
Úgy hogy már vétek 's kár a' víg élet,
Sok jó közt tsinál közt bal ítélet,
Én ugyan úgy látom, hogy sok szívek
Akarmint mutatják, ritkán hívek.
Egy szíve van híve tsak egy szívnek -
De azt-is, ha van-is úgy tarsd hívnek,
Mikor által - menvén sok próbákon.
Erőt vesz az arany a' rozsdákon.

*Egy jámbor Személlynek panasz-a
a' rágalmazás ellen:*

Ni! mit gondolt nekem - is?
Találtt hibát bennem - is

Az irégység.

Ah! be keserves dolog,

Mikor színessen forog

Az ellenség.

Szemben édes a' negédes meg-tsúfolás, —

Mérget hozott, az átkozott ember szóllás.

'S mit vétettem ellened?

Hogy ellenem úgy fened

Agyaradat,

Motskodat rám háritod:

'S hát talám meg - tisztitod

Úgy magadot,

Ki mit adott, 's ki fogadott hír-mondónak?

Hogy magához, mondj kurvához hason-
lónak.

Nem társod ám mindenik,

'S nem olly könnyen billenik

A' szoknyája,

A' mint magát mutatja

Jó szívú indulatja

'S kedves szája,

Tréfálhatunk 's mütathatunk barátságot,

De nézzünk jót, nem bugyogót, nem nad-
rágot.

A' barátság' szeretés,
 A' senkit meg - nem vetés
 Nem - is véték,
 Bár ebek! magatok - is,
 Kik engem' ugattok - is
 Ne lenne sok gonoszra ok, nevetségtek,
 Veszteg ülne 's meg - ne dülne kegyesség-
 tek.

Hogy egy kistsínyt magamat
 Nyájos barátságomat
 Ki - mutattam,
 Sok nagy világ' roszszának
 Hogy talpig le - szólnának
 Okot adtam.

A' ki büzt tett, a' mit vétett abban gyanus,
 Lest keresnek Herkulesnek A' sok Faunus.

Jobb volna varrogatni,
 Jobb Verböztit forgatni,
 A' kezében,

Mint mást jobbat motskolni,
 Hazugságot koholni
 Ellenében. —

Igy színeli bűnnel teli motskos képit,
 A' hámis pör; fényes tükör rútat szépít.
 De kurv'anlya mindennek
 (Mind amannak mind ennek)
 A' ki bánnya;
 'S ki roszsznak tart engemet
 Jó de tiszta kedvemet
 Szemre hánnya.

Nálom nagyon nyilván vagyok, a' mióta
Élek, 's éltem, szeretetem' tiszta volta.

Akar-mint fenn agyarad'

Az arany tiszta marad

A' ró'sdátul,

Minn örülok és kinek

Nem kérdem én senkinek

K' — annyátul

Hálok mással, hív pajtással, Te-is hálhattz

Hát híjjába, más orrába mit piszkálgattz?

Ne hányd tehát szememre.

Ha mulatok kedvemre,

'S vígann élek,

Mert rágalmazásodtól

Agyarkodó fogadtól,

Úgy sem félek;

A' világot, ha meg rágott vízfőz - rágom,

Szóval Téged', 's irigységed' ketté vágom.

Mind a' kontzot mind a' bünt,

A' melly úgy szemedbe tűnt

Neked adom.

Ha sajnálsz élj vele,

Azt senki bánom, bújj - bele,

Fel - fogadom.

De az én betsületerembe ne gázolódj,

Mord szemeddel 's gaz nyelveddel ne mots-
kolódj.

Egy Ifjú Úrhoz vigasztaló Ének.

Ne gondolyj vele Pajtás! hogy le-nem
törhetted

A' rózsát, kinck a' Vénus' nevét engetted ;

Nem mind arany a' mi fénylik ,

tsillámlik a' réz - is ,

Sokszor rakott, ámbár édes

Füllánkkal, a' méz - is.

Jól tudom ez a' rózsá, mint napra forduló

Lett vólna szerelmednek könnyen meg - hó-
duló ,

De sok tövis, és sok szúrós

Szturnus' szakálla ,

Hogy le-törhesd (gyenge kezéd

Szúrta) 's ellent állá.

Vénusnak az kell, a' ki Vulkánus formába

Jön, 's a' kit Káron hordoz füstös sajkájába.

Más Márs-is vólt e' rózsánál ,

De le-nem mettzhette :

Mit gondolsz hát te Vénussal ?

Minerva' szülötte !

De a' béka-virágot se vélyjed ró'sának ,

Ne gondold a' vad-egrest édes malo'sának ;

'S külömben - is egy kis fetskét

Mit síratna egy nyár ?

Hifzen nintsen egy fél - pénzben

Száz 's ezer arany - kár.

Bellóna adott néked szopni a' tejéből

Hát miért szivnál mérget a' Vénus' me-
lyéből ?

Szégycelené Szűz Afziszonyod'

Minerva' szablyája

Ha sebet ejthetne rajtad

Kupidó' dárdája.

Még valaha keserves lészen ez rózsának

Körme közé kerülni holmi ostobának,

Még valaha ez a' Vénus

Biz' el - keseredik,

Mikor meg - únván Vulkánust

Mársra vetemedik,

De úgy jár a' ki eszik a' más' kanálával,

Mint a' hajó tudatlan kormányozójával.

Ritka, sotalant nem enni

Sok szakáts főztében.

El - szokott a' gyermek vészni,

Sok baba' kezében.

Téged, hogy meg-tsaltt Vénus szép ró-

zsa - színével,

Mind a' bajt mind a' szégyent szenvedd - el

békével,

Lám ellene hartzoltt Mársnak

Vénus még Trójánál.

Még - is maradt a' nyereség

A' Márs' táboránál.

Elég Nimfái vagynak a' te Minervádnak

Múla's szűzei között ez édes Anyádnak.

Külömben - is el - hull ám még

Ama' ró'sa szépe,

'S nem - is tsalárdok ezek

Mint a' Vénus' képe.

A' te szerelmed jóra még ezután vál-el,
Sok Nimfat egy Afzfzonyért miért-is hagy-
nál - el ?

Miért hagynál egész ménest
Akarmelty kantzáért

Szabadságod' miért vetnéd
Zálogba szoknyáért.

Ély jed még világodat Ifjú - legénységben
Még elég részted lehet a' páros inségben,
Ritkán fordul a' kotzkája

Jól a' szerentsének ;
Hogy öröm legyen ölében
A' szép menyetskének.

Egy má'sasót meg-egyél esmértségében
Annak, kit venni kíván szíved szerelmében
Mert nehéz ám esmérletlent

Kedveseddé tenni,
A' kivel vagy jó, vagy nem jó,
Mind holtig kell lenni.

Egy Afzfzonymnak nem elég esmértsé-
gére

Két három nap ; nehéz be-látni a' szívére,
A' Momustól kívánt ablak

Akkor nyíttatik-meg,
Mikor, a' külső szin mellett

A' szív esmértszik - meg.

Az a' *hű-bele balás* akkor sem mindég jó
Mikor az, a' mit akar az ember venni, ló,
Ezt pedig ha hibás lenne

Nem adhadd tserébe.

A' kit Szűznek köszöntöttél,
De Vénus képébe.

Ha látod a' te hozzád hasonló személynék
Szép nemes indulatit szerető szívének
Ezen veled meg - egyezőt
válaszszad mátkának
Ezt tartsd igaz Vénusodnak
Ezt szagos rózsának.

Szűzek' Éneke.

Jer ártatlan Galambaim!
Szűz virágzó virágaim!
Míg virágzik Szűz virágunk, jobb addig
Örülünk.

Mert ma - hónap hervadásra kénytelen
Kerülünk.

Minervának Szűz vendégi!
Dianna gyönyörűségi!

Hajdani Tündér Szűzeknek
Mi vagyunk társai,
Júnó' pávaival járó
Gyenge galambjai.

Az említett Galambokkal
Illefsük egy - mást tsókokkal.
Ez a' költsönös szeretet

Nem buja szerelem,
Mellyet közlök én Te veled
Te pedig én velem.

Szüléink' Házá' díszének
Minket tartnak, 's Örömének,

Kerti tellyes virágokat

Mint - egy bokronn termett ró'sák
mutat szép személlünk
Mi tehát úgy éllünk.

Addig lesz boldog életünk
Míg mint Szűzek úgy élhetünk,
Ha társa lesz e' galambnak

El - hervad e' virág;
Szüzességünkkel bomlik - el

Ez a' boldog világ.
Addig töltsük hát kedvünket,
Addig éljük életünket,

Lám úgy - is tsak addig tarthat
Ez a' gyönyörűség,
Míg magának nem kötelez

Bennünket egy hűség.
Tsak addig köz e' szeretet
Míg le - nem köteleztetett,
Mert akkor osztán meg - osztlik

Ez a' galamb - sereg.
Akkor ki örül, ki nevet,
Ki sír, ki kesereg.

Most vagyunk egy - más' mátkái
Mint egy Atya' unokái;
Mihelyt egyszer mátká - nevet
Férjfi vesz magára.

Sírva nézünk, szüzenn maradt
Mátkáink' sorára.

Igy mindég nem lehet élnünk,
Fell kell valaha tserélnünk

Örvendetes életünket

Síralmassabb sorssal.

Hol keverik a' jó ízű

Sáfrányt Török - borssal.

Úgy rendelte az Isten - is,

Hogy ne legyen, és nintsen - is

Állandósága magános

egygyes életünknek ;

Kit fel - váltott hittel köteles

Párja személynünknek.

Szabadságunk csak egy óra,

'S mint kis madár a' síp - szóra,

Magunknak kell a' hálóba

repülni valaha,

Ez az idő édes Anya —

A' lesz a' mostoha.

Időnk' Diánna Vénussal

Fel - oszták nem igaz jussal,

Mert Kupidó Diánnának

Kevesett engedett,

Sokszor a' ki kitsinyt örültt,

Elegett szenvedett.

A' mi így meg - betsúlendő

Tsak tíz' tízen - hat esztendő,

Ki tudja ? millyenre talál ?

Ha meg - párósodik.

Örül - e még jobban mint most ?

Vagy el - szomorodik.

Soknak ugyan változása

Lehet nagy Isten' áldása,

Úgy.

Úgy - hogy ha most kesereg - is
 Meg - vigasztaltatik ,
 És ezerszer búlgogabb lesz'
 Ha Férjhez adatik.

De csak az - is meg - vallhatja
 Hogy vagyon egy kis bánatja,
 A' mikor Szűz - kőzorúján
 Fej-kötőt tserélnek,
 Tsak nehezenn esik bíz' az,
 Akarmint beszélnek.

Míg hát bírjuk kőzorúnkat,
 Addig éllyük világunkat.
 Éllyünk mint Atya - fiúi
 Igaz szeretetben
 Vigarn, e' sok gondnal tellyes
 És rövid életben.

Kivált kiker meg - kerített
 Vénus már, 's meg - melegített.
 Míg még tart rövid időtök
 Legyetek társaink,
 Velünk nem soká mulató
 Édes barátaink !

Azért , hogy szeretetetek'
 Le - kötelezte Férjetek.
 Míg még a' seregben vagytok
 Ez gyenge sereget
 Szeressétek ; úgy szeretünk
 Még mi - is titeket.

Ha el - váltok , meg - síratunk ,
 Helyettetek mást fogadunk ,

Emlegéssétek - meg ti - is,
 Ez ártatlanokat,
 A' kik Szűz - barátotoknak
 Esmérik magokat,
 Bár mindég szűzenn élhetne
 Seregünk 's együtt lehetne,
 Hadd vigadnánk egy - más között
 Tiszta szerelemben
 Nyúghatnám én a' tiedben
 'S te az én ölemben.

*Egy különben vidám természetű Ifjú
 így panaszolkodik boldogtalanságáról.*

Jajra, búra születtem, 's érettem
 Júnó 's Lutzina kesergettek,
 Akkor, mikor Anyámnak, Dajkámnak
 Méhéből, 's kezéből ki - vettek;
 Mivel él'temnek, 's eredetemnek
 Unalom, siralom volt kezdete,
 Vagy lám — talám Megéra volt vala
 Fájdalmas testemnek babája,
 Mérges, férges étellel métejjel.
 Alektó szoptató Dajkája,
 Mert noha vérem vígnak dítsérem,
 Óhajtas, sóhajtas Hartzol vélem.
 Azonn vagyon a' sors - is a' bors - is,
 Mellyet a' bal sors tör orromba:
 Hogy sok álnok utakonn módokonn
 Meg - ölyjön még ifjú - koromba.
 Hogy -

Ugy - hogy ez nékem gyönyörűségem
 Vólna, ha bármég ma lenne végem.
 Félve élve kínomat, bajomat,
 Mind töb'rül-tö'bre nagyobbítom.
 Sirva írva, síralmas, fájdalmas
 Versem' sorait szaporítom.
 Bár mint síjetek, El - nem - érhetek,
 Tzéljára, pontjára Fájdalmimnak.

*De hirtelen fel-eszmélvén magát az Ifjú bá-
 natjaiból ilyen víg hangra fordítja
 Énekjét.*

De mit töröm fejemet?
 Hiszen nem csak engemet érdekelnek
 A' gond 's a' sok bajok - is,
 Illy szomorúnn mások-is énekelnek
 Alig vagyon ki olly nagyonn
 Örülhessen,
 Hogy néha ne kesergene
 Keservessen.
 Vigasztallyák magokat
 Ha találnak társokat A' szegények,
 Mint fáradtan utazó
 'S egymásra találkozó Jövevények.
 Könnyebb a' jaj, És a' sok baj
 Fogyatkozik:
 Ha sokára bús társára
 Találkozik.

Hát ne sírased sorsodat

Fordítsd szívem jajodat Vig örökre.

Azzal boldogabb lettél,

Hogy nem csak te születtél Gyöttelekre.

E' világban nints-is másban

Gyönyörűség,

Hanem abba', Hogy közös a'

Keserűség.

Hát ezer bajomba - is

Ha még ezer volna - is Vigann élek,

Tudok olyant eleget

A' kívül még életet Nem tserélek.

Fére gondok! *Hoppot* mondok,

Ha sántánn - is.

Hopp éjjélben, *Hopp* ebéden

S vatsoránn - is.

Egy Férjhez menésit meg-bánt *Asz-*
szony' Éneke.

Síralmas Életem,

Bánom tselekedetem',

Hogy Aszszonnyá lettem.

Éltem boldogságban,

Mig Szűz magánosságban,

Férjfit nem szerettem.

Nem jött kedvemre

Gond, bú - banat fejemre,

Síralom szememre.

Eltem e' Világonn

Mint kis madár az ágonn

Férfiz

Egész szabadságban,
 Sorsonn örültem,
 És tsak nem nyakig ültem
 Minden boldogságban,
 Nem jött kedvemre, 's a' t.
 Szűzesség' pálmája,
 Szűz fejem' koronája
 Vólt vígasztalásom.
 Nem - is vólt mondhatom.
 A' mint el - gondolhatom,
 Boldogságban másom.
 Nem jött kedvemre, 's a' t.
 Szép Társaságokat,
 Uri Gavallérokat
 Jó szívvel fogadtam,
 Mutattam magamat,
 Szűz hajlandóságomat,
 De kezet nem adtam.
 Nem jött kedvemre 's a' t.
 Egyik sem bírt velem,
 Közös vólt a' szerelem,
 Az - is pedig szűzenn.
 Szabadonn evezett,
 Háborút nem érezett
 Kis hajóm a' vízenn;
 Nem jött kedvemre 's a' t.
 Tsókolták kezemet,
 Karon fogva engemet
 Sétálni vezettek,
 Dianna' kertében,
 A' Nimfák' seregében

Királynéva tettek.

Nem jött kedvemre 's a' t.

Egyedül nyugodtam,

Vig álmokat álmodtam

Magános ágyamban;

Meg unván kedvemet

Vig öröm' énekemet

Dudoltam magamban.

Nem jött kedvemre 's a' t.

De jaj már énnékem!

Változik vig énekem

Ezer siralomra.

A' ki mellett ültem,

Hálójába kerültem,

Lép ragadt lábomra.

Jaj Szűz - Virágom!

Oda van jó világom,

Minden boldogságom.

Meg - tört kedvem' kénnye,

Ragyagó napom' fénnye

Felhőbe borúla,

El - hervadt zöld ágom,

Rabbá lett szabadságom,

Vig kedvem el - múla.

Jaj! Szűz - virágom! 's a' t.

Van már - - - -

- - - - -

- - - - -

- - - - -

- - - - -

- - - - -

Jaj Szűz - virágom 's a' t.

Társam az ágyamat,
Kis gyermekim álmomat
Nyugodni nem hadgyják,
Siralom szívemet,
Gond, bú, bánat kedvemet
Egész' el - ragadják.

Jaj Szűz - virágom! 's a' t.
Sírba már életem'
Elevenenn temetem,

Jaj! jaj! hová légyek?
A' magas hegyekre,
Kietlen ligetekre
Szarándoknak mégyek.
Jaj Szűz - virágom! 's a' t.

*Egy régi Ének, O me mœstum Bello-
gradum Magyarra fordítva.*

Oh én szegény Belgrád' Vára!

Oh síralmas Erősség,
Kinél vólt hajdan tsudára
Pállás, Múrs 's a' ditsőség,
Sok költséggel szereztettem,
Ország - kültsnak neveztettem,
Im' ! most szám - ki - vettettem.

Veszni tértem, veszni mégyek,
Bal - sorsra lett jutásom,
Nem hafznált, de jaj! mit tégyek?
Oly erőssen állásom.
Nem ellenség' praktikája,

Hanem egy tsalárd' pennája
Által, leve romlásom.
Bennem gyönyörűség vala
Nézni a' kegyes szemnek,
Sok Pap, sok Isten' Angyala
Mint könyörgött Istennek?
Sok tzifra, roppant Templomok,
Tsudára épültt Klastromok,
Ékessen tettzettenek.
Akkor vala Belgrád' Vára
Gyönyörűségnek helye;
Ellenségünk' boszszújára
Ronthatatlan ereje,
Kardok, ágyúk, Fegyver-sorok,
Golyóbisok puska - porok,
Minden - féle fegyverek.
Dob, síp, Trombita - szavának
Rettenetes hangjai,
Ezenn kívül Nagy Várának
Győzhetetlen Falai;
Sok tábori készülétek,
A' mellyek ellent - vetettek
Ellenség' haragjának.
De most jel lévén adatva
Mint - egy Júdás' tsókjával,
Jaj el - vagyok árúztatva
Egy tsalárd' egy szavával.
El - árúztatom büntelen,
Nyom, ront, veszt az Istentelen
Ellenség, illy szertelen!

Mennyj hát mennyj édes Katonám !

Mennyj - el vitéz seregem !

Isten hozzád nyugalomam !

'S minden gyönyörűségem,

Szabadságom' el - vésztettem,

'S a' mellyet benned vetettem

Oda van reménységem.

Felőled többet fel - tettem,

A' mit erőd mutatott,

Van egy tsalárd, észre vettem

'S mindentől meg - fosztatott.

Mennyj - el hát nézd - meg Hazádat,

Fújd szomorú trombitádát,

A' mint sorsod adatott.

Ki ne sirna, ha láthatja

E' keserves sorsomat,

Hogy ki valék Ország' Attya

El - vésztettem rangomat.

Oda hírem, betsűletem,

Oda hadi készűletem,

Raboltatik mindenem.

Minden meg - változott ; értem

Mindenekben végeket.

Vesztegessétek bár ér'tem

Meg - maradt erőtokeket.

Tegyétek - ki magatokat ;

Ezzel még több siralmokot

Hoztok : óh ! nem várt végem.

Isten hozzád hű Vezérem !

Vale ! Isten fizesse.

Neked ajánlom hű Vérem,

Élj soká 's szerentséssen,
De tartsd emlékezedben
És szánakozó szivedben
Szerentsétlen esetem.

Egy érthetetlen Ének,
Straßburger Nótára.

T sipke - bokor, kormos agyag
Énekemet énekeli,
Majd meg ürül a' poharam,
töltsd Koma teli.
Sárga rigó, tarka túró
rezes kalapátsot.
Bükk - fa nadrág, tüdős hurka
mamoros Kovátsot,
Akaszsa - fel három ágú
vas - villa' nyakára,
Fogj egy ebet, koppaszszuk - meg
jó lesz vatsorára.
Gyalogolni kurta farkú paripa'
körme' tetején,
A' kit meg - nem bír a' lába
járjon a' fején,
Komám - Aszszony fére - tsapta
paszamántos kontyát,
Ölbe hordja Tzigány Aszszony
Sikító porontyát,
Oda néki ha be vette majd
ki - is okádja,
Förödjünk - meg Komám - Aszszony!
elég nagy a' kádja.

Hagyma , rapé , répa lapát ,
 feneketlen kamarába.
 Tepnap szüle egy gyermeket
 a' 'Sidó Bába :
 Mester - ember a' nem tud
 Kapu fél - fat vágni ,
 Mustot innya , retket enni ,
 Szalonna - bőrt rágni ,
 Zöld köpönyeges katoná
 vállalta magára.
 Tsomót kötött amaz Ordas
 Le - konyultt orrára.
 Dinnye - hajbúl fa - karika)
 kurta tehenet faraga ,
 Nyulat öltek azt piritják ,
 Érzik a' szaga :
 Ritka madár okos ember
 ezenn a' világon ,
 Amoda függ sánta rigó
 egy le - törött ágonn.
 Tsonka Kanász a' lábára
 fa - mankót tsinála.
 Igyunk egyet gyere Pajtás !
 van egy garas nála.

Hogy sok börtsek sem érik - fel
 azt a' titkot ezekkel,
 Sokszor a' világonn - való
 teremtet dolgok közül,
 Holmi tsekéllységet vesz - fel
 e' bört munkás eszközül,
 Melly által véghez víz gyakran
 Tsudálatos dolgokat,
 'S tartóztatja a' kitsinyek
 által - is nagyokat.
 Tsak egy Afzszony völt az oka
 Trója' veszedelmének
 'S e' veszedelem ezköze
 Róma' épülésének.
 Egy Tzézárnak indulati
 mellyek forrtak magából,
 Lám *Monárkhiát* szerzetek
 a' Róma Városából,
 Eszter szegény 'Sidó leány
 ezköze völt sokaknak
 Az Asvérus' szándékátul
 meg - szabadulásoknak.
 A' Hollofernes' Vitézi
 szándékjoktól el - esnek,
 Judit által, ki által lett
 hólta Hollofernesnek.
 Úgy sokszor nagy ezközöket
 választ a' kitsinyeknek
 Véletlenül meg - esendő
 be - tellyesedéseknek.

H U N N I Á S,
V A G Y
MAGYAR HUNYADI,

A Z A Z

Ama' híres Magyar Vezér HUNYADI János'
életének egygy része, mellyet a' Virgi-
lius' Éneisse' formájába öntve, négy
sorú Magyar Strófákkal
le - írt

HORVÁTH ÁDÁM.

Bona intentio Publico non sufficit.
Monit. Christ. Polit.

G Y Ö R B E N

STREIBIG JO'SEF' BETÜIVEL.

1 7 8 7.

Nihil accidere mali bono Viro potest ; omnia
adversa Exercitationes putat. Marcet sine ad-
versa io virtus. - Nihil mihi videtur infeli-
cius eo , cui nihil unquam evenit adversi ,
quanto plus erit tormenti , plus erit gloriæ ;
Calamitas virtutis occasio est. - Quid mirum
si dure Generosos Spiritus Deus tentat ? con-
temptum periculorum assiduitas dabit. - Non
potest Athleta magnos spiritus in certamen ad-
ferre , qui nunquam sugillatus est. - Ille - qui
non projecit animam projectus ; qui quoties
cecidit fortior surrexit ; cum magna spe de-
scendit ad pugnam. - Divina semina in hu-
manis corporibus dispersa sunt , quæ si bonus
cultor excipit , paria his , ex quibus orta
sunt resurgunt. *Seneca.*

Sic petitur cælum , non ut ferat Ossan Olympus ,
Summaque Peliacus sidera tangat apex.
Ovid. Fastor.

Nobilibus (: Hungaris :) ut par est , mens ere-
ctior meliorque frons , & animus ad magnifi-
centiam factus. - Callidis & ingentibus consi-
liis valent , parique audacia , - major armo-
rum pertinacia contra Turcas. *Barclaii Satyr.*

Nec minorem ideo Solem cogita , quod Saturno
inferior sit. *Monit. Christ. Pelit.*

ELŐ-BESZÉD.

Magyar Hunyadi ez a' Könyvetske, mellyel édes Hazámnak kedveskedem; *Hunyadi*, mert ama hajdani Híres Vezér *Hunyadi János'* életének egy darabját foglalja magában. *Magyar Hunyadi*, mert Magyar szerzett Versel, vitézi énekkel tiszteli azt a' Magyar Hazájához utolsó pihenéséig hűséges Vitéz Magyart, a' kinek nagyra született volta, és sok bámúlásra méltó viselt dolgai, szinte úgy, vagy jobban meg-érdemlenének akár egy *Homerust*, mint *Uliszes*, akár egy *Virgiliust*, mint *Eneás*. Mert ha azt el-hallgatnám-is, a' mit maga Kis László Király az egész Ország után meg-vallott róla, a' maga *Diplomájában* Függő Petsétes Levelében; hogy *Hunyadi érdemeinek akár-melly nagy dicséret sem sok*: meg-ismérte ezt ő róla még az irigység-is; mikor a' fellyebb említett *Szilvius Eneás* meg-hallván halálát, így siratta-el őtet: *Sajnálom, hogy meg-holt az a' Keresztyén Hadi Seregnek Vezérje a' Vajda, vagy a' mint mondják Hunyadi; mert az ő halálával, a' mi reménységünk-is úgy tet'zik hogy meg-holt. Sőt a' mi nagvobb, sajnálta halálát, még az ő leg-dühösebb ellensége*

Mahumed Török Császár-is ; a' kinek, noha száz ötven ezerből álló Hadi Seregét Belgrád alól tsufúl , és nagy kárral el-kergette ; sőt magát-is tsak-nem halálra sebesítette ; még-is mikor *Hunyadi* halálát hírül vitték néki , úgy mondják , hogy meg-könyvezte.

Illyen nagy Ember , és illyen felséges ditséreteket érdemlett Férjfiú hát az , a' kit én meg-akartam e' Könyvetskében ditsérni ; illyen sokan által-ment *Eneás*-nak akartam *Virgiliussa* lenni : és ha ez az én tsekély munkám kűsinynek ítéltetik arra , hogy ezzel ollyan Ditsösséges Férjfiú ditsérteszen ; elég mentségem , és egyszersmind vigasztalásom az ; hogy maga Királya vallása fzerént , ötet illendő-képpen meg-nem lehet ditsérni.

Hogy valaha ollyan Nagy Sándor kapjak , a' ki *Hunyadi* temetsége felett meg-állván , ötet azzal-is fzerentséfebbnek tartsa , és vallja ; hogy én ő róla *Hunniást* vagy *Hunyadit* írtam ; a' hoz reménységem nints : de azzal tsak ugyan merem magamat biztatni , hogy azok a' kik *Hunyadi* nagy érdemeit vagy nem tudták , vagy nem elegeg betsülték , vagy a' fok újabb nagy Emberek' ditséretei között
er-

erről el-felejtkeztek ; ez Könyvetskének olvasása-közben vigan fognak emlékezni , hogy voltak a' mi szegény Nemzetünk-ből-is olyan Nagy Emberek ; a' kiket az akkori Világ fok tekintetben , tsak-nem első Héróknak tartott.

Az *Éneis'* formájára írtam pedig ezen tsekély munkátskát , fok okokra nézve ; mind azért , hogy *Virgilius* fok nagy emberek' , 's még ama' hajszál-hafogató *Skaliger'* ítélete szerént-is olyan Vers-szerző , a' kinek az ilyen szabású írásokban párja nints , a' mint hogy még ama' nagy emlékezetű *Voltér* - is nem szégyenlette ötöt a' maga *Henriássában* nagyon , sőt talám felesleg-is majmolni : mind azért , hogy az ilyen mód természetel-is leg-szebb , mind még azért-is , hogy *Hunyadi*nak fok-féle viszontagságai-is , ha a' dolgot nem a' külső színében , héjában , hanem belső valóságában nézzük , az *Éneás'* bújdosásihoz nagyon hasonlítanak , a' mint hogy ;

Magam-is mint-egy vádolni láttatom magamat , mintha az *Éneist* nagyon gyermekesen-is majmoltam volna , meg-nem tartóztathatván magamat , hogy némelly helyeken szóról szora-is le-ne fordítsam ,

(: noha már ez az *imitatio*, valakinek követésére nem tartozik :) de ezt egy részent azért-is tselekedtem, hogy ítélfessék-meg a' régi Deák, 's egyfizersmind mostani Magyar Poésisban gyönyörködő Tanult Magyar Urak, miképpen esnének annak a' régi Deák vers-szerzőnek gondolatai, és ki-mondásai Magyarul? mert ha az ízetlennek nem fog tetszeni, szándékom vagyon az egész *Eneist*-is hasonló szabású Magyar Verseken ki-adni; mellynek már közel negyed-része nálam kézfzen-is vagyon: a' miket pedig a' Könyv' levelinek illyán jegyzés-képpen fel-tettem; fok helyeken a' magam ki-mondásit, vagy egy dologról másikra való által-ugrást a' *Virgiliuséhoz* hasonlítván, azt nem mind fordításképpen tselekedtem; hanem a' hol szóról szóra fordítottam, ott világosan ki-is tettem, hogy fordítás. A' munkának egész öszve-rakásában pedig, miképpen találhattam-el a' *Virgilius'* formáját, és az a' hoz értő Túdósok' szája' ízet, az erről való ítélet-tételt azokra bízom, a' kik a' hoz nem csak fzeretnek tudni, hanem valósággal tudnak-is. Az én értelmem fzerént, a' miben leg-többet különböz a' *Magyar Hunyadi* az *Eneistől*, ez, az, hogy *Eneás* a' Róma' fundálására, mint bizonyos, és ő előtte tudva lévő tzelra

ügy

úgy szándékozott: *Hunyadi* pedig az ő sok nagy tselekedeteinek vége felé tudta-meg, kitsoda ő? és mitsoda ditsősséges halz-na lesz' az ő ditsősséges tselekedeteinek? mert egyéb aránt a' tzelra nézve, úgy hozatik itt bé *Hunyadinak* sok fáradt-hatatlan iparkodása, mint a' melly (: ám-bár az ő tudása nélkül:) a' Fijának Kirá-lyi-székre lejendő emeltetésének ellene állhatatlan eszküze volt.

Mivel azért mind a' személy a' kit ditsérek, mind a' Poéta a' kit követek, olyan igen különös, hogy én, ha gyen-ge vers-szerző létemre ilyen nagy dolog-ba, valami helyes ok nélkül kaptam vol-na; akár melly tudós Hazám-fiaitól - is könnyen meg-ítéltethetném érette: nem lészek talám terhére egy egyenes látású olvasó jó Barátomnak-is, ha egy két ízó-val ide teszem, mik indítottak engemet ennek írására? tudni-illik:

Nem egy-két magános személynek való kedveskedés volt a' tzelom; nintsen *Augustusom*, *Oktáviám*, *Marczellusom*; a' kinek kedvéért, (: a' mint sokan ítélnék *Virgiliusról* :) tselekedtem volna ezt; ha-nem a' mint ilylyebb meg-jegyzettem Ha-zám ditsőssége mellett buzgok; és annak

örülnék, ha minden hajdani nagy emlékezetű Magyar Fő Urnak, egy ilyen forma oszlopa volna a' Hazában: hadd tudnák az idegenek a' régiekért-is betsülni a' mostani Magyarokat, a' mostani Hazafiak pedig igyekeznének követni Attyaik' nyomdokait. Továbbá

Indított engemet a' Magyarúl írásra, különösen pedig a' vers írásra, egy érdemes Hazafinak T. Péczeli József Urnak, mind szóval való ferkentgetése, mind a' maga tudós munkáiban, 's nevezetesen a' Magyar Henriállá' Elöl-járó-beszédje' végén közönségesen a' Hazafiakhoz tett, igazán hafznos intése, és másutt is világ' eleiben botsátott igen helyes okoskodása arról, hogy a' nyelvnek tsinosgatása, igen fokot tesz a' Nemzetségnek pallérozására: hanem azt már nem tagadom; hogy ha ezt az ezen dolgban való hűséges fáradozásomat kissébb, vagy-is alacsonyabb matériájú munkákon kezdettem volna; és azután kaptam volna ebbe, fokkal könnyebben el-érhettem volna azt a' tzielomat, melly már harmadik oka annak, hogy ebbe a' munkába belé kaptam. Mert

Ha a' Hazában mind jóra való igyekezetemről, mind pedig olyan, a' milyen

lyen vers-szerző tehetségemről ismére-
tebb volnék, úgy hogy munkámnak az
Auctor' nevéből-is származhatott volna va-
lami tekintete; úgy a' Királyhoz, 's Ha-
zához való tükélletes hűségre, a' nagy
dolgoknak, minden nagyra-vágyás nél-
kül való végbe vitelére, a' hivatal vife-
lésekben természetl meg-kivántató egye-
nes lépésű gyorsaságra, a' fáradhatatlan
állhatatosságra, a' nagy méltóságban hely-
heztettekhez igen illendő türesre, és fok
alkalmatlanságoknak örömeft szenvedésé-
re fokkal könnyebben ferkentettek volna
Hunyadi példájával azok a' Magyar szí-
vek; a' kiknek természetl-is úgy kelle-
ne születni mint Magyaroknak; de a'
mellyekkel a' mostani században, a' mi-
kor heverésért sem ditsősséget, sem ju-
talmat nem adnak, úgy-is kénytelenek;
mert most, ha valaha a' *virtus* Templo-
ma a' ditsősségével úgy öfzve-van ra-
gasztva, hogy ez amannak bé-nyiló ka-
marája, az pedig emennek udvarló szo-
bája, és a' kettőnek egy ajtaja vagyon.

Szép az tagadhatatlan, mikor valaki
Nagytól születik, de fokkal szebb, ha
nagyak születik; szép volt *Hunyadi-*
nak, mikor a' Bétsi hármás Ország Gyű-
lésében, fok nagy méltóságú Hertzegek,
(5 Ve-

Vezérek , Grófok előtt , a' kik fényes ágyból lett származásokért született Uraknak mondathattak , a' Király után első széket nyert az a' Hunyadi , a' kinek eredetét talám az egész Gyűlésben egy sem vólta a' ki tudta vólta. Szép vólta , hogy egy olyan ember , a' ki születésére nézve leg-fellyebb-is tsak egy köz Nemesnek ítéltetett , már Rómától Királyi nevet és Koronát érdemlett ; a' Fija pedig valósággal a' Magyar Királyságot el-is érte. Szép vólta , hogy egy magános ember , maga fáradthatatlanságával tizen-két esztendő alatt annyira ki-terjesztette az Ország' széleit , a' mennyire az ő előtte vólta Hatalmas Királyok , közel ötven esztendő alatt vagy nem terjeszthették , vagy inkább el-is vesztették. Az ilyen jó vérrű Fiakból pedig ez a' termékeny és jó fajtú Haza , soha nem lett vólta szűkös , ha a' puhaságnak apródonként lett bétűszása után , a' jutalmat a' Tíztségekkel öszve-nem zavarták vólta. De azt akárki meg-vállhatja , hogy soha sem áll tántorgóbb lában a' közönséges Tárfaság , mint akkor , ha az akár melly dologban tett érdem , (: mellyet néha a' Nagy Atyák' sír-halmából-is fel-ásunk :) olyan Hivatalokkal jutalmaztatik-meg , a' mellyekben érdemet sem tettünk , s nem-is tudunk hoz-

hozzá. Az érdem jutalmat vár; a' hivatal pedig nem annyira annak való, a' ki valamelly más szabású érdemer tett, hanem a' kinek hajlandósága van reá.

Várhatom - é én ezeket a' képzelt hafznokat a Magyar Hunyadiból, vagy: nem? még nem vagyok benne bizonyos ha ezt nem, talám el-nyerem azt; hogy a' mi Magyar nyelvünknek szép, és akár minek le-írására alkalmas volt; ezzel-is világosabb léfz', ha ezt sem, már úgy nem marad egyéb vígasztalásom annál; hogy tisztefséget tettem, az ennél száfszorta többet érdemlett *Hunyadi Hamvainak* azzal; hogy az ő nagy érdemeinek emlékezetét frifsítem; 's ha az idegen Nemzeteknél, tsak felényi kedveségbe mehetne-is a' Magyar nyelv, mint a' Magyaroknál az idegen, azokkal-is el-hitetném ezzel; hogy találhat a' Magyar-is a' maga Nemzetében olyan nagy Embereket, a' kiket tzélül tehetne magának, fok *Odiszseák'*, *Eneisok'*, *Kassándrák'*, *Henriások'*, 's a' t. írásiban, tsinalásiban.

A' *Magyar Hunyadit* én ki-pótolhattam volna tizenkét, vagy leg-alább tiz könyvre; ha az a' néminemű nagyot ál-

álmadozásom, melly mikor e'hez fogtam, fokra kényszerített; a' miatt meg nem tsüggedett volna bennem, hogy ha fok Túdós Hazafiak' szája' ízét el-nem találom; tsak jobb lesz' a' kevés szépetske, mint a' fok rútatska: a' mint hogy úgy-is intéztem a' Könyvnek utolsó részét, hogy ha akár kinek-is volna kedve ki-tóldani, iktathat még belé, a' hatodik Könyv előtt-is két Könyvet, és utánna-is kettőt; még-is talál elég írni valót. Egy egész Könyv telne tsak némelly Magyar Királyoknak a' Felséges Második Jó'sefig való elő-számlálásából-is. - - A' mi már a' Verseknek formáját illeti, azon fokot tufakodtam magamban, ha vallyon a' Deák *Heroicum Carmennel*, a' négy-é, vagy a' két-sorú *Strófák* egyeznek - meg jobban? De a' mint közönségesen szokott lenni, hogy kiki a' maga fazeka' mellé szit, én-is a' négy-sorút találtam jobbnak: okaimat ide nem írom, 's addig helybe sem hagyom, míg azokat jó érzésű Túdós Magyarokkal nem közlöm; mert több ízem többet lát: annyival inkább meg-kellett pedig a' négy-sorú Versek mellett maradnom, hogy alig vagyok egynéhányad magammal tudtomra, a' kik ilyeneket szeretnénk írogatni; melly pedig a' Magyar nyelvnek nem utolsó vóltát mutatja,

ja, a' mennyire lehetett el-kerültem, hogy vagy únalmasá, vagy értetlenné ne tegyem vele a' dolgot, vagy szót ne szaporítsak, mind ezt, mind az *Eneis'* formáját találtam-e el, vagy nem? ha egyenes ítéletű Hazám'-fiai magok *Kriziseket*, rostálásokat, 's róla való ítélet tételeket velem Levél által közleni fogják, igen kedvesen vészem.

Tóldalékul mellé tettem a' Magyar Hunyadinak egy *Királyi Dónátziót*-is, melly az egész Hístóriát próbálja-is, világosítja-is.

Utóllýára-is arra kérem az érdeemes Olvasókat, hogy ezen tsekély munkátskámról az ítélet tételt igazán, de szeretettel tegyék-meg, és ha a' hibákon igazítani szereznek; azt elébb velem közöljék: mellyet ha meg-nyerek, rövid időu más három rendbéli darabokkal fogok szolgálni. Mert a' Magyar nyelv' gyarapítása' dolgában, ha tsekély tehetséggel bír-is; de a' jó indúlatban 's igyekezetben nem utólsó Magyar, mellyből írta ezt a' Magyar Hunyadit-is. Füreden 22. Martii 1787.

Horváth Ádám.

A Hunniás' Szerzőjéhez.

Ha *Akhilles'* szerentséjét *Sándor* azzal emelte,
Hogy annak viselt dolgait *Homérus* énekelte,
Hát *Hunyadi'* ditső híre nem ditsőül-é vele?

Hogy *Ofzlopot* érdeminek *Horváth Ádám* emele,
Horváth, a' kinél *Homérus* tsak úgy jobb 's úgy je-
lesebb,

Ha a' híre *Hunyadinál* *Akhilles* érdemesebb.

Halász Jó'sef Super-Intendens.

Állj-fel sánta * *Musám Horvát'* kotsijára,
'S ülj engedelmeből el' a' bakjára;
De ha *Hunniásnak* vágyol homlokára,
Ne légy ott, mint a' légy, nékie motskára.

*** **

A' Görög Nemzetnek *Homérus Iliášt*;
Virgilius íra Rómának *Æneášt*.
A' tűz eszü *Voltér* Párisnak *Henriášt*;
Szerze a' Magyaroknak *Horvát-is Hunniášt*.

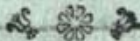
Eddig *Homérusunk*, úgy tudom, tsak egy völt,
Tudnillik *Gyöngyösi*, a' ki kár, hogy meg-hólt;
Egy nagy *Hérosunkról* ő ugyan méltán szólt,
De a' többit fedi meg-némúlt fetét bólt.

Be fokban kergeték *Poéta Gyöngyösit*,
Kiket ő úgy nézett, mint nem örökösit;
Horvát utól éré 's meg-fogá köntösit,
Kinek ha nem enged, féltheti üstökít.

(X)

Attila

-
- * Talám azért nevezi *Musáját* a' *Poéta sántának*, mivel maga-is már szinte esztendőtol fogva tsak alig járhat, minthogy a' szél (*beni-plegia*) érte vala.

Átillát 's Achillest mindig szült Nemzetiünk,
Mátyást és Uliffest Hazánkban lelhattünk,
De tudós Homérust keveset nemzhettünk;
Mert a' könyvek mellett nem igen ülhattunk.

Ha le-ült-is a' jó Magyar tanulásra
Ez előtt, fel-ugrott a' lárma adásra:
Jő a' Török 's Tatár, nő Fijaim Mársra.
'S ezért nem lehetett főbb gondja Pallásra,

Mind kettőt meg-verte, de míg Budára ért,
Új erővel ismét mindenik vízfőz-tért,
Míg tehát más tentát, a' Magyar ontot vért,
'S temette Homérus nélkül a' fők Vezért.

Ő strásalta mindig a' Keresztyénséget,
El-kergette róla a' Pogány inséget;
Nem üzhette azért a' bölts mesterséget,
Tsak kardal kereshet éles elméséget.

Tudnillik, a' mellyet Apja, 's Anyja adott,
De ki, mint más Nemzet, nem pallérozhatott;
Hanem természeti élével maradott,
Mert ősz helyt kénytelen volt fenni a' kardot.

Molt kezdő Minervánk Bellónát követni,
Kezd Vitézink után Poétánk születni,
Nem fogjuk ezentúl a' Héroft temetni,
Kit el-temettünk-is, kezdjük ébresztgetni.

Nem engedjük hírét ellenség' vasával,
Sem nevét romlani teste' romlásával;
Ellent-áll Gyöngyösi Kemény Jánosával,
Horvát a' Hunyadi János' pallosával.

Mások ébresztgetnek egyéb érdemeket,
Követvén az Ánglust, Frantzot, 's Németeket;
Mások elő-fogják a' Fejedelmeket
Kérni, hogy, mint Horvát, írjanak remeket.

Veszprémi ki-áfa fok holt orvosokat,
Horányi más Hazánk-béli tudókat,
Bod egy Athénában fel-támaszta fokát,
Mellyből Szerentsi Nagy épít városokat.

Van hát Hazánk-fija, a' ki orvosokkal,
Van, a' ki más-féle Magyar tudókkal,
Elő-áll Gyöngyösi s' Horvát, Hérofokkal;
Bövelkedni fogunk tudós Tórnásokkal.

Örvendek, meg-vallom, a' Magyar Hazának,
Melly eddig, és most-is nyíla *Bellónának*,
Hogy nem csak a' kardnak, hanem a' pennának
Végit-is meg-fogta, 's szolgál *Minervának*.

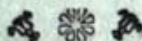
Ki a' Török kontzon kardját meg-pengette,
De Herkulesnek-is azt át' nem engedte;
Már most a' tollat-is körme közzé vette,
Többé, úgy reménylem, nem ír más helyette.

Mert kard van oldalán, tudomány elzében,
Kard-is illik, toll-is a' Magyar' kezében;
'S a' mint bővölködik vitéz erejében,
A' tudománynak-is úsz már özönében.

Van tiszteletére hát időd *Pallásnak*
Magyar! de senkinek nem köszönhet másnak,
Hanem amaz éfszfel 's kézzel hatalmasnak,
A' két fejű 's elzü *Jupiteri Sásnak*.

Ki által meg-éred, noha fok idővel,
Hogy *Márson* kínálja *Pallást* menyegzővel.
Be szép a' tudomány együtt az erővel!
Az arany gyűrű-is szebb a' gyémánt-kövel.

Most

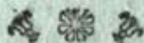
Most látszik, hogy ősöd volt bölts *Anacharfis*,
És vitéz Nagy-anyád *Pentbésilea-is*,
Esméri ezt Trója, amaszt a' könyvek-is,
Cátót és Camillát szült ám *Scythia-is*.

Gyöngyösi első volt, *Horvát* a' második,
Ki *Hérószaidról* böltsen gondolkodik;
Gyöngy -- -- *Homérusodnak* száma párosodik,
Ne félj *Scythia!* kardod meg-nem rosdásodik.

Mert a' mit tselekszel, magad meg-írhatod,
Mint bántál a' Hóldal, Magyarúl mondhatod,
Ajász' kardja sem kell; már vízfőz adhatod
Nyelvét-is, tollát-is, a' kinek akarod.

Mert nyelvedre nézve filemilét hangzaszsz,
Elmédhez intézve *Salamonnal* szóllaszsz,
Még író tollat-is már mástól nem váltaszsz,
Páva vagy, magadból azt-is szebbet rántaszsz.

Ciceró' nyelvén-is tudsz tenni parádét,
Ki most pallérozni kezded az Anyádét;
Tanulod, 's jól teszed bölts JÓSEF Atyádét,
Ebben sem léz', tudom sok ideig Kadét.

Ha fegyvere' végén el-vész jó Vezéred,
Mint a' 'Sídók' kezén a' Krisztus, nem kered
Klopflókot, se Virgilt, mert ám Magyar véred
Édes Anyád' nyelvén szebben meg-dítséred.

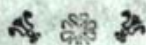
Ro'sda-rágta kardját szegre fakaszthatod,
Kijé vólt, nevét-is felibe írhatod;
'S minthogy tudománnyal éred in-lúlatod'
Se karját, se kardját porban nem hagyhatod.

Ezért dárdája-is ama' Hazáfinak
A' Hóldat le-dőfő vitéz Hunyadinak,
Nints ki-téve többé ro'sda fogainak,
'S a' mindent meg-évő idők' százzainak.

Mert négy oszlopokon *függ 's fénylik vas kardja,
Hogy a' feledékeny föld el-ne takarja;
Olvaſſa Hunniást, ki tehát akarja
Tudni, Hunyadinak mit mivelte két karja.

Lát benne egy Hazát szerető hlv Magyart,
'S Penn n' óltalmára termett két vitéz kart;
Egy

*Az az: négy foru versekben íratott a'
Hunniás.

Egy segyvert-is, a' melly táborokat zavart,
Es ki-tört ellenünk fent fok Török agyart.

Hires ez a' dárda Hunyadi' ** vasáról,
De fokkal hirefebb Hunyadi' markáról,
Hiresült Hunyadi Koronás Fijáról,
Sőt ma-is hiresült Hunyadi Hazájáról.

Mert paraszt had lévén minap a' tájában,
Harmintz-hat földje rohan hamarjában
A' gyilkos táborra, és ló nyargaltában,
Sok százat le-vere a' Maros' folytában.

E' kis feregnek-is János yolt Vezére,
Hunyadi föld termé fokak' védelmére;
Ki fok ezerekkel szembe vágni mére,
A' kik vágnak vala a' Nemesebb vérre.

Vitézebb egy nagy szív fokszor egy feregnel,
Bőltsebb és jobb egy fő milliom fejeknel,
Hazánk' fzeretete több az ellenségnél;
Zejk-is azért vala vitézbb ezereknel.

)(4)(

Vala

** Hunyadi Városa körül fok, és hires vas-bá-
nyák vagynak.

Vala az első-is Zejk bátor szívével,
Vala második-is nagy böltségségével,
Harmadik-is Hazánk' tűz szeretetével
Ő vala hetven-két kezű fergetskével.

Nézd-el itt egy bölts fő harmincz-hat markokkal
Hány kardot rántat-ki? és mind olyanokkal,
Kik soha sem víttak mérges bajnokokkal,
'S most ennyin meg-vínakvölgyekkel halmokkal.

Sokkal többet lehet észfzel, mint erővel,
Néhány kézből tábor telik egy bölts fővel;
Egy *Bátori* zöld-ág * nagy Török erdővel
Szembe száll, 's nem gondol nép-nötte mezővel.

Ha könyvet akarnék írni, ezerekkel
Tudnám ezt mutatni Magyar Vezérekkel;
De most nem azt írok, elég hát ezekkel
A' nagy Hunyadiak 's a' kis testű Zejkek.

Kit

* Nem *Bátori* ment *Kenesinek*, hanem *Kenesi* a' zöld-ágak alatt okosan masérozó seregével *Bátorinak* a' Török ellen segítségére; de tetízt a' Poétának meg-tserélni a' neveket.

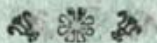
Kit kard forgatásra *Mávors* nem oktata,
Katona régula foha sem szoktata;
De az ész 's fzeretet olly útat mütata,
Mellyen fok Vitéznek elibe vágtata.

Nagy *Kenesit* játsék, és bátor *Bátorit*,
A' hol ezek ketten a' 'Török' tengerit
A' *Marosba* ölék, 's a' Magyarok' vérit
Meg-innya kívánó számtalan ezerit.

Kiknek kő-oszlopok vitézségek' helylén
Még máig-is fenn-áll a' *Kenyér'* - mezején,
Zejk-is e' mezőnek már az alsó végén,
Illyent érdemlene *Dévának* vidékén.

Sőt ezekénél-is fokkal betsefebb bért
Várhat, mert a' Török inkább tsak földet kért;
De a' Zejk bajnoka országot kívánt 's vért,
Mint ezt meg-mütatta, valahol hozzá fert.

Óh! ha *Heffar*, a' kit *Asia* fegített,
'S tiz esztendeig *Márs* mindég erősített,
Nevének örökös oszlopot érdemlett;
Ítéld-meg akárki Zejk hírt ki pénzén vett?

Ditsekedhetisz Erdély Zejk János eszével,
'S Hunyad-Vármegyei harmintz-hat kezével;
De Déva mezeje a' Maros vizével
Könyvez, hogy keveset gondolsz nagy hírével.

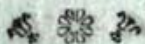
Ugyan mért nem emelsz bölts Hazád-fijának
Oszlopot, és vitéz harmintz-hat karjának?
De tudd-meg, hogy úgy-is, míg a' két Hazának
Híre léfz', léfz' Zejknek 's Famíliájának.

Szemmel láttad, 's tudod, hogy ő hirt nem lopott,
Múrványból, aranyból kívánhat oszlopot;
Mert sok ezer főnek nem módos kalapot
Emelt, hanem ésfzfel villogó kard-lapot.

Kit Hunyadi János, ha fel-támadhatna,
Vitéz Hazafját írva tsókolgatna;
Úgy, ha Zejk-is élne, de ez sem múlata;
A' Hunyadi útján ditsőiségre juta.

Termet ilyeneket a' Hunyadi határ
Többeket-is, millyen vala ez az egy pár;
Tudja jól a' rabló, és égető Tatár,
Ki hátára kötött gyújtó szalmával jár.

Mert

Mert hol a' kö-szikla eget tart *Árlájjal*,
'S mikor a' izomorú ég sir köny-hullással,
A' víz-is kömpölyög, és nyög vér-omlással, •
Melly miatt a' malom zúg fog-tsikorgással;

Ott, hol a' víz kristály, és a' bővség píztrang,
Mellyet bőven eszik nem csak az Uri rang,
Hanem a' izegény-is, és hol az ékhós hang
Úgy szól, mint a' leg-ízebb, és leg-nagyobb
harang.

Nem mészsze a' Kende kemény Koltz-várától,
Sem Trájánus Császár' Római útjától,
Sem a' *Decebalus* Király' városától, • •
Hol ő el-bútsúzik az ó Dáciától;

Ott

• Erdélyben Hunyad-Vérmegyében Hátszeg
vidéken Malom vizen, honnan a' Mélt.
Kendeffi Família iratik, a' patak, mikor
az ejsőtől meg-árad, olly vereffen foly,
mint a' vér.

• • Ez a' város volt Zármizegetúfa, közel Vas-
kapuhoz, mellynek helyén ma egy sze-
gény Vár-hely nevezetű paraszt falu fe-
szik, a' hol sok szép régiségek találhatnak
a' földben.

Ot fénylik még ma-is egy nagy Úri Nemzet,
Kit *Kende'* veriből hat ló hintón vezet,
Régi Família, * kedves emlékezet!
Mert nekünk őt vitézt egyfzeribe nemzett.

A' ki ezt nem tudta, olvas hiltóriát,
Meg-esmèred abból *Kendének* őt fjt.
Szülj óh kis Nagy-Erdély! ilyen Famíliát,
Mellyekben a' Magyar lássa *Hunyadiját*.

Ekkor *Kendoffiek* ötből állnak vala,
Kende és Hazának vala tsak őt fala;
Hazánkért táborba az-is mind ki-szálla,
'S két párt egyfzeribe *Mávors* fel-mészárla.

Négy el-vész Nemzetünk' meg-maradásáért,
Egy még-is meg-marad Hazánk' óltalmaért;
Ennek maradéka él annak javaért,
'S egy ** most barátkozik *Mársal* a' Hazaért.

Vala-

* Régi, mert II. András Király, a' Keresztes
Hádnak, fő Vezére, ki a' XII-dik Százban
élt, és uralkodott, ennek a' Famíliának
Nemességét confirmálta.

** Tudni-illik M. Kendeffi Ferentz, Jó'sefnek
második fja katonáskodik.

Valamint a' tömjén, mikor el-fogyott-is,
Jó szagát érzeti, a' hol nintsen, ott-is:
Úgy Hunyadi János, bár el-rothadott-is,
Hazafijaiban él, ha rég' meg-hólt-is.

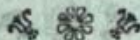
De éljen Horvát-is, 's azok-is éljenek,
Kik által sok hóltak élökké lettenek,
Hogy több Magyarok-is, kik el-senyvedtenek,
Ílly' ferkentők által éltet reményljenek.

Kikből maradékok jó példát vehetsünk,
Hóltak ákal élők elevenülhetsünk,
Fíjak, mint Atyáink, akként vénülhetsünk,
'S vitéz Eleinkhez méltókká lehetsünk.

Horvát Úr! kit én még drága Személyedben
Nem, de mint mást jobban esmérlek híredben,
Leg-jobban pediglen Hérósi Versédben,
Ha mi jót írhaték, tsak azt tedd könyvedben.

Mert bánnám, ha vitéz Hunyadi' Képének,
Kit nagy eszed 's kezed remekül festének,
Miat-

Miattam ortalaján olly szeplők esnének,
Kiknek oka homlok - verseim lennének.

Elj' fokáig, végre szívemből kívánom,
Hazánknak, 's ha szabad úgy szólínom,
Barátom!

Személyem' míg el-nem nyomja végső álmom
Söt porom' is, mikor el-húnytam ajánlom.

Írtam Bétsben az Auszriai

Pannóniában, 1787-ben,

Májusban

Andrád Sámuel.

A'

MAGYAR HUNYADI'

ELSŐ KÖNYV'

Summája.

Hunyadi a' Rigó-mezei veszedelem után való éjtzaka, ló hátonn, fegyver nélkül, kietlen erdőben tévelyeg; és szerentsétlenségénn tűnődik. — Hajnalra érkezik egygy forrás víz mellé, a' hol a' lova meg-döglik. Odébb indul gyalog Bulgár és Rátz-Ország' széleinn, a' Duna felé, — harmad nap múlva talál két Török Tolvajra, a' kik ruhájától meg-fosztják; de midőn az arany keresztenn, melyet nyakába szokott hordozni Hunyadi, meg-nem-egygyezhettek, és egygy-más közt öszve-vefűtek a' Tolvajok; Hunyadi egygyiktől el-ragadván a' kardot, azt meg-öli, a' másik el-szalad. — Továb menvén, más nap találkozik egygy erdőbe egygy Tolvajjal a' ki magát pásztornak tette. — Öszve-barát-

A
koz-

kozván a' Tolvaj Hunyadival, viszi őtet a' maga kunyhójába, és ott, mikor Hunyadi alutt, a' petsét gyűrűjéről reá esinért; Hunyadi-is a' beszéd közben meg-tudta, hogy az a' Tolvaj Drakulának, az Oláh, vagy is Havas-Alföldi Vajdának a' kisebbik fia, a' kinek Bátyját és Attyát Hunyadi meg-ölette. — Újokban-is össze-barátkozván, kéri a' Tolvaj Hunyadit, hogy beszéllje-el neki a' Várnai veszedelmet, és több történeteit.

Mú'sám! míg némellyek idegent dítsérnek
Hirdezd Te dolgait egygy Magyar Vezérnek.

Ki olly szomjuzója volt a' Török vérnek,
Hogy nagy indulati Országokat érnek.

Ki sokszor a' harczon vért verjétkézett
Kifsebb lévén népe, mint az igyekezett...
Húsz Török hartz közzül kétszer emlékezett,

Hogy ne emelt volna győzedelmes kezét.

A' viadal' hevét olly könnyen szenvedte,
És 'már a' Törököt úgy meg-rettentette;
Hogy az, a' kezéből kardját el-cjtette,
Ha ki csak *Hunyadi*' nevét emlegette.

Bujdosást, rabságot, hideget, meleget
Szenvedett, szomjuzott és koplat eleget;
Míg meg-bátorítá a' fél-hóld béllyeget
Irtózva rettegő Keresztyén sereget.

Míg nagy vitézsége ki-tűnt, 's lett a' vele
Született nagy szívnek olly bizonyos jele,
Hogy

Hogy magának örök oszlopot emele,
 'S Fijának Királyi-széket érdemele. (a)
 Egek! e' nagy Lélek mi nagyot vétet-
 tett? (b)

Hogy maga szenvedett ennyi kísértetet;
 'S a' kire az Ország' gondja rá tétetett,
 Gondot magára - is alig viselhetett.

Ha egy Hadi Vezér' egy Király' élete
 Annyi; mint egy Tábor' egész kelzúlete:
 A' Keresztyénségnek minden épülete
 Ezenn a' Bástyánn áll; 's hát ez-is reizket-e?

Az Isten többnyire lám úgy igazgatja,
 Hogy a' Király' bűnét az Ország íratja. . .
 'S az Ország' bűnéért most ez Ország' Atyja
 A' gondvilelésnek leve áldozatja.

Lám Róma, a' *Virtus*' házának mellette
 + *Ditsőség*' Templomát közel építette; . .
 Itt, amannak hevét Hunyadi szenvedte,
 Ezt, később a' Fija nyerte-el helyette.
 + Terhe Hazájának kétízéri bűnének,
 Olly súllyos vólt szegény ártatlan fejének,
 + Hogy Haza-fiai mikort hírt vevének,
 Szíveik-is csak-nem meg-repedezének.

A 2

Vagy-

(a) *Virg. Aeneid. L. I. v. 5.* Multa quoque et bello passus, dum conderet urbem, Inferretque Deos Latio.

(b) *Virg. Aeneid. L. I. v. 7.* Musa mihi causas memora, quo numine laeso. &c.

Vagy-is, a' *szerentse*, *fatum*, vagy mi neve?

Úgy szoktatja a' nagy szíveket cleve,
Hogy, ha *Herkulesre* égi terhét tevé, (a)
Könnyen essen akkor az izzadtság hevé
A' kik nem akarván tsak fészkekenn ülni,
A' ditsőtség' egénn szívetnek repülni;
Még alig kezd, gyenge szárnyok' tolla gyülni,
Mikor emelkedve fellyebb kell kékülni.

Ha a' *gondra* termett Nagy ember' szív-
vének,

A' gondok egygy üres órát engednének:
Talám nagyobbakra vágyódó Lelkének
Nemes indulati meg-kísébbednének. —

A' Török' markából alig szabadúla
Hunyadi, 's a' tsata még jól el-sem mőla,
A' Rigó mezején; míg sorsán bāmőla,
Bánatos szívére újabb gond tódúla.

Míg még alutt vérrel feketedett karja,
Nagy Lelké a' szégyen 's a' bofízúság marja,
Míg kívül izzadó homlokát vakarja,
Belől agy-velejét a' méreg zavarja.

Fél, ha jut szerelmes Hazája eszébe,
Hogy, ha hamarébb megy a' bal hír fülébe,
Mint ő haza menne; kettős kétségébe
El-veszti reményét, melly vőlt fegyverébe.
A' bel-

(a) *Senec. Tragœd.* Alcmena genitus bella per omnia Monstris exagitet coeliferam manum.

A' belső támadás titkos daganatja (a)
 Mellynek kelevénnyét ez az Ország' Atyja
 'S orvosa lágy írral maga tagargatja:
 Ha kéklik; most mérgét könnyen ki-adhatja.

De ha haza menő útját sietteti,
 Sietését nagyobb szégyen késlelteti;
 'S a' gondor fejből még ki-sem verheti,
 Mikor már Hazája újjal rettegteti.

Mint kell majd bajjai' emlegetésével
 Másodszor küszködni a' Török' mérgével,
 Miként mennyen haza illy pufzta kezével,
 'S máltól költsönözött maga szégyenével. —

Ha nem hárúlna - is a' szégyen nyakára,
 Miként emlékezzen ifjú Királynára,
 A' kit, óh! Várnánál szemci' láttára
 Jantsároknak kellett engedni prédára.

De míg így tünődik más szereztséjéről,
 Emlékezik egyszer maga életéről
 Hogy hát ha a' szomszéd tsata' mezejéről,
 Még az ő fejét-is elő-kérik bérül.

Ha úgymond a' Török a' vérnek mezejét
 Ott hagyván, fel-dúlta Táborunknak helyét.

A 3

A' Ki-

-
- (a) Az ilyen hasonlatosságokat Virgilius előszőr szépen 's hofzszatskán le-írja, azután alkalmaztatja, de itt a' rövidség' kedvéért, rövid (: *Synonymum* :) formában íratnak többnyire, mint pag. 4. a' madár' hasonlatossága - is.

A' Királyé után, a' fő vezér' fejét
 + Keresni, találja fordítani idejét. —

Meg indul — de lova a' hofzizas tsatában
 Éhenn el-fáradván, tétováz útjában
 Félő-is, út nélkül indulván vaktában
 Ez erdős és bértzes kietlen pusztában.

Már a' nap az alsóbb világra fordúla,
 A' piros est-hajnal setét el-múla.
 Az idő-is ez nap talám meg-búsúla,
 Mert feileggel, mint-egygy gyászszal bé-
 borúla.

Az erdőnn nagy bértzek állanak rakással,
 Rémitnek a' völgyek meredek nyílással,
 Mellyek ha jól öfzve-szakadnak egy-mással,
 Köveket hajt a' víz kemény mormolással.

Képzeli Hunyadi végetlen határnak
 Ez helyt; hol nyoma sints Falunak vagy
 Várnak,

'S mivel itt még talám madarak sem járnak,
 + Nem enged a' fáradt ló a' zablá' szárnak.

Veti hát a' meg-únt kantárt a' nyakára,
 Bízván a' bölts Vezér oktan lovára;
 + Ha talám az útonn, hol soha nem jára,
 A' marha vaktában találna tanyára.

Megy a' vadon-erdőnn setét éjtszakában,
 De ezer gondokkal küszködik bújjában;
 'S most, mint tsak Istennel egyedül vóltában, +
 Bal-lórlá' okait forgatja magában: +

Vádolja Hazája' gyilkos hit-ízegését,
 'S magának-is abban lett meg-egygyezését.
 Kép-

Képzeli kétfzeri káros hit-kötését,
 'S illy hallatós szókra fakasztja nyögését. (a) +
 „ Isten! Te igaz vagy; én és mi vétettünk,
 Mikor Sz. Nevedre szent fogadást tettünk;
 Azomban hit-fzegők; de tsak egygyfzer let-
 tünk;

Hogy van hát, hogy azért már kétfzer szen-
 vedtünk?

„ Kétfzer, de az Isten' igaz ítélete,
 Nyakunkba méltatlan büntetést nem vete;
 Vallyon hát, a' másik nagy bűn mi lehet? +
 Melly illy nagy büntetést meg-érdemelhete?
 „ Hit-fzegés-e az-is? — Hit-fzegés, és
 vétek,

Magyarok! a' hitet, mellyet le-tevétek (b) +
 A' Keresztyéneknek, azt-is meg-fzegétek,
 Mikor a' Törökkel új frigyet kötétek.

„ Ah tsalárd Julián! be meg-vakítottál,
 A' frigy meg-állásra jó tanátsot adtál,
 De egy-úttal ajtót más bűnre nyitottál,
 'S magad velünk egygyütt hit-fzegő maradtál.

A 4

„ Most

(a) Virgiliusnak szokása az illyen magában va-
 ló tünölődéseknek le-írása, sok van illyen
Aen. L. IV. jó ez mind a' Históriara, mind
 a' személyeknek kevesítésére, mind az in-
 dúlatoknak ki-fejezésére nézve.

(b) Itt ezt hit-le-tevésnek tsak maga vádolására
 mondja Hunyadi, mert a' Keresztyénekkel
 nem vólt a' Magyaroknak hittet petsételt
 frigy-kötések, lásd a' második könyvben.

„Most a' fok büntelen meg-hóltaknak
vére

Te ellened kiált az egék' egére,
'S ha el-értél ama' szenvedők' helyére (a)
Ezzel-is nagyobbúl a' te bünöd' bére.

„Vádol az én kettős keserves cseitem,
Mert én-is egyedül néked köszönhetem,
Mind azt, hogy magamnak veszni tértéletem,
Mind azt, hogy népemet nem védelmez-
hetem.

„Valamivel azok átkozzák fejemet,
A' kik haldokolva kiáltják nevemet;
Mind fejedre rakom; mert én mind vétkeket,
Tőled költsönöztem, mind büntetéscsemet.

„Ah nyomorúlt rabok! ah fél-hólt se-
bessék,
Vajha segítségül, óh vajha! lehefsek!
De — ha — fegyvertelen ám vízfíza-mehes-
sek,

Egy szökött rab lévén én-is mit tehefsek?

„Vér-fzópó Nemzettség! ah Pogány ne-
vezet! (b)

A' bódog szerentse be rád következett,
De várj! — fel-vonom még az el-fáradt kezét,
Mellyet vastag nyakad már sokszor érezett.

„Nem

(a) Nem örömeit itéli kárhozatra Juliánt; kü-
lömben-is betsúlta a' Papi rendet.

(b) *Virg. Aen.* L. IV. v. 367. *Hircanæque admo-
runt ubera tigris.*

„Nem leszsz mindenkor így. — Elszedbe
juttatom

A' Rígó mezei véres áldozatom'. —

Várd-el, mert Várnát-is meg-lásd — meg-
mutatom,

Hogy jobban meg-bánod, mint én most síra-
tom.

„Ellenkezik véled vérem, betsületem,
Szent hitem, vallásom, nemes természetem,
Nem tsuda, nevedet ha nem fzenvedhe-
tem. —

Nem foká, mind a' két szégyent el-temetem.

Azomban míg magát ekképpen biztatja;
A' ló egygyet botlik, elzebe juttatja,
Melly tzer-na szálonn áll heves gondolatja, —
'S ismét keseregve bal farsát síratja.

Sokszor meg-rettenve képzei magának
Mint-ha a' kergetők rajta rohannának,
Mint-ha Amurates, tanúlt bajnokjának
Rab lántzot készítne hatalmas karjának.

Hát-ha úton-állók jönnének elébe —
Fáradt a' lova-is, fegyver fints kezébe;
Hát-ha a' felleget ég' fetétségébe
Valami fene-vad jönne ellenébe.

Viszfza - mennyen-é hát? (a) viszfza
mért mégyen

Azért-é? hogy Török' prédájává legyen

A 5

Mit

(a) Virg. Aen. L. I. v. 37. Hæc secum: me ne
cepto desistere victam.

Mit? úgymond, e' volna valóba nagy szé-
gyen,

Hogy a' fetét semmi rajtam szégyent tégyen.

Illy küszködésekkel telik éjtszakája,

Míg nyögve botorkáz, fáradt paripája.

Szemeit az álom alá taszigálja, —

De van gond; van elég serkentő órája.

Egyszer, nagy únalma' vígasztalására,

Meg-ritkúl a' felleg hajnal haadtára, —

Le-ízall — tekint az ég' pirosuló farkára,

Mert alatta lova már tsak alig jára.

Meg-fogja fék-szárát vezet tseudeffen;

Széllyel vizsgálódik, hogy útra lelhesen,

Egy púszta gyalog út láttzik fetéteffen,

Melly egy forrás vízre vezet egyenesen.

Meg-áll, körül-nézi Hunyadi a' kútat,

Annál a' mellyen jött jártabb utat kutat;

Kettőt talál jó tört, de tsak gyalog utat

Az egygyik a' Rigó mezejére mutat.

Másk tekerülve megy egy hegy' allyának;

Ezt vélte a' Vezér bújdosó útjának;

De jobbnak ítélte (: fekjét a' lovának

El-vetvén:) a' hegyről meg-nézni magának.

Munkával a' bértzre míg fel-kapalzkod-

dik,

Az alatt a' nap-is ki-világosodik. —

Rá tekint Hunyadi — nagyot fohászkodik:

Keserves nap! — hát-ha e' lesz a' máso-

dik —

Szél-

Széllyelnéz, úgylátja hogy a' most ^{adit} nevezett
Tört. út, alig ha nem 'Sófiába vezet. (a)
De jaj! a' tegnapiól ha meg-emlékezett,
'Sófia-is néki keserves nevezet.

Alig mer rá nézni *Bolgár*' Országára
Az ötet üldöző Török' birtokára, —
Viszsa-vévén útját a' bértz' oldalára,
Indúl, az el-hagyott forrás víz' partjára.

Le-ér, — de jó lovát nyújtózva találja;
Mivel fokát izzadt 's fáradt paripája,
Vagy a' hideg vízből jól veve hozzája,
Vagy fáradtság miatt ki-fogyott párája.

Visszámítja az eret fél-holt marhájában,
Serkenti lágy meleg vérit, de híjjában —
Vajha! még társ lennél csak egy éjtszakában.
Szám-ki-vetett Urad' bolygó bűjdosztában!

Le-ül, a' víz mellett, könyökét térdére
Téven, le-görbészti fejét tenyerére,
Széjjel néz sohajtva az ég' négy részére,
'S ilyen panaszokra fokada végtére. (b)
„ Ah

(a) 'Sófia a' Dunához négy napi út, *Bolgár-Országban* (: vagy *Bulgaricában*;) vagyon. 'Sófiának neveztetett Sófia' Templomárul, melyet ott Justinianus épített: az előtt *Sardacide*nek neveztetett, a' *Sardusok*krul, a' kik ott laktak, de a' fok hadakozások miatt megerőtelenedvén, utóllýára csak a' Templom' neve maradott *Bonfu*.

(b) *Virg. Aen. L. IV. v. 533.* Sic adeo infest
secumque ita corde volutat:

„ Ah egek! Dél, Észak, Nap-nyúgot,
Nap-kelet!

Ha van még nálatok egy olyan szegelyet,
A' hol pihenhessek egygy órát, vagy felet,
Hadd végezzem-el azt e' víz forrás felett.

„ Ha bódog időket várhat még életem,
Szerentsétlenségem' itt-el-hadd-temetem;
Ha pedig kínommal ma el-végeztetem,
Istent, 's a' Hazámat most majd meg-követem.

„ Három út szakad itt öszve. — im ez
szérül

Jön bujdosásomnak kietlen helyérül,
Emez ama' véres Rigó mezejérül,
Amaz Isten tudja mere 's hová térül.

„ Emez a' tegnapot juttatja elzembe,
Ez, hogynem süllyedtem a' veszedelembe,
Amazt míg itt sírok, talám keservembe
Meg-érzem, jó helyre víz'-e? vagy verembe.

„ Húllásf álmos szemem szapora köny-
veket,

Mellyek, e' tiszta víz tsergedezéseket
Zavarván, adjanak jó vagy rossz jeleket,
Jótreményljek-é még vagy nehezebbeket?

„ Féllegzik az idő — ez minék a' jele?
Ah! ha e' leisz életem' utolsó reggele
U'ásglónak mivel köszönnyek? ezzel-e?
Hogy néki a' Török özlopot emele. (a)

„ Öz-

(a) Várnánál a' Török egygy alattsony özlopot
emelt;

„Ofzlopot. — Várnánál, — de ez egy
vezérnek,

A' kitől ott, minden tsepp vért elő-kérnek,
Nem elég; de kivált szégyen Nemes vérnek,
Ha engem' a' sírba nem hartzrúl kísérnek.

„Ő Király, ő gyermek, ő beteg létére
Élete' vesztével tört ellenségére;

Amurates' feje volna ennek bére,
'S ím! én így bújkálok Hazám' szégyenére.

„Jer hát e' járt úton lelkem! utóljára
A' rigó völgyéről ditsőfség' halmára
Szabjuak éles szabját gyilkosom' nyakára,
Vagynyerjünk ofzlopot Ulászló módjára. (a)

„Hová mégy? — kire töröz Vitéz! olly
tüzeffen?

Annak nyakát szegni ma miként leheffen?
Gyalog, fegyvernélkül, fáradtan, éheffen,
A' ki elől tegnap futánk seregeffen.

„Hová mégy? — ah gyilkos gondolat!
álj fére,

Ha már így ki-omlott ennyi néped' vére.
Leg-alább magadat Hazád' reménnyére
Tartsd-meg, 's élj a' pogány Török' félel-
mére. (b)

Hu-

emelt, mellyre fel-írta az ott lett történetet.
Lásd a' III *dik* Könyv' elején.

(a) *Aen.* L. IV. § 65. Accipite hanc animam,
meque his exsolvite curis.

(b) Tsak gyűlölségből nevezi a' Törököt *Pogány-*
nak.

Hunyadi magában míg így kételkedett,
 Az alatt már a' nap jól fel-emelkedett;
 Fel-áll, — nyereg helyet talpra kerekedett,
 Mert már akkor lova meg-is merevedett.

Indúl, — de már merre mennyen? gondolkozik,

Nappal járt útakonn járkalni irtózik;
 Mert ha Törökökkel szem-közt találkozik,
 Meg-ismerik, hogy fut, 's halállal áldozik.

Megy hát nagy erdőben, járatlan útakonn,
 Kősziklás bértzekenn, meredek árkokon.
 De a' tévedéstől-is félt, és ez okon
 Széllyel vi'sgálódik, minden hegy-hátokon.

Mind Rátz-Ország' szélinn intézi menését,
 'S mihelyt veszi észre nap' estvelődését,
 Jártab útra kerül, 's el-hányja lépését;
 Hogy éjjel pótolja nappali késését.

Tsavargó útjait úgy-is ki-tsinálta,
 Hogy három egész nap' semmi-se találta,
 Még innen a' Dunát négy napra számlálta,
 'S negyedik éjtzaka ismét neki-válta (:vátta:)

Hajnalba nagy erdőt látott nem mezfízé-
 re, —

Siet, — nap-fel-költre az erdőbe ére;
 És az éhség miatt fogyatkozván vére,
 Sűrűt keres, le-dúl a' zöld gyp' színére.

Már akkor a' Rigó mezei tsatánák
 Híre, tudtára volt Bulgár-Országának,
 Hogy még a' Magyarok, a' kik maradának,
 Közel a' szélekenn szökni indulnának.

Hu-

Hunyadi-is magát már jobban féltette,
Hogy, hát-ha a' Török őtet ki-hírdette,
Gyalog volt; fegyverét 's lovát el-vesztette,
Sem futhat, sem magát nem védelmezhetette.

E' kegyetlen nemzet örül a' prédának,
'S tudván, hogy a' hartzrúl szökött katonának

Kitsiny az ereje: számoſſan valának,
Kik az út-félékenn fegyverrel állának.

Ez helyt-is, a' hová Hunyadi érkezett,
Sok volt illy tolvajló gyilkos felekezet,
Kikkel ez jobbatska ebédre éhezett
Vitéz, fölöstököm-tályba foga kezét.

A' gyepenn fél órát alig pihenhetett,
'S tán e' pihenés-is azért engedtetett,
Hogy az éhség miatt már el-gyengítettett
Vitéz, meg-bírhassa e' fene nemzetet. -vel

Kap az oldlához szegény fegyvertelen,
De amaz a' földre rántja a' kötelen,
Ah! mit vihet véghez ez most erőtelen
Bajnokonn két Török, e' két Istentelen.

A' tolvaj emennek földön fetrengtélbe,
Tekint a' méregtől szikrázó szemébe;
'S olly félelem ötlík kegyetlen szívébe,
Hogy még a' fegyver-is reszket a' kezébe.

Meg-íjjed amaz-is; kezét tartóztatja,
De nagyon szembe tűnt drága ruházatja,
Mivel hát mindenik köntösét rángatja.
Önként hagyja magát e' Vitézek' Atyja.

Ki-fosztatván azért minden ruhájából,
 'S arany kereftjét-is ki-vévén nyakából,
 Maga ki-fejtőzik a' Pogány' markából,
 'S talpra áll ez otsmány birkozó tsatából.
 Meg-áll, nagyot sohajt, fogát tsikorgat-
 ja, (a)

Lángoló szemeit véressen forgatja,
 Szégyenli, hogy e' két vad szamar' fajzatja
 E' beteg oroszlánt ekképp' nyomorgatja.

A' Török tekintvén Hunyadi' szemébe,
 Ismét mintha nyilat lőtt volna szívébe,
 Egygyik a' másiknak fúgdos a' fülébe,
 De kardal sem mernek menni ellenébe.

Kapkodják ruháit, hogy odébb álljanak, —
 Tíz tizen-két lépést alig haladtanak,
 Meg-állítják egy-mást, hogy meg-oloztozza-
 nak,

Mellyel meg Hunyadi' új sebet szúrtanak:

Ah! ha jöttél volna gondolja magába

„ Előmbé a' rigó mezei tsatába,

„ Vagy ha volna kardod Hunyadi' markába,

„ Majd öltöztetnék vér színű ruhába.)

„ De mit? — rajta megyek, — el-ka-
 pom szablyáját,

„ Darabra aprítom mind tüdejét máját,

„ In-

(a) *Virg. Aen.* L. XII. v. 946. Furiis accensus,
 et ira Terribilis.

„ Inkább, mint két lator egygy Bajnok' ruháját

„ El-vigye, 's a' Pogány, Krisztus' keresztfáját. (a)

Ezt alig mondá-ki, hát ím! köntösének Rablói egy-más közt perleni kezdének, Pogányok! a' másénn nem egygyezhetének, Mellyik légyen Ura arany keresztfjének.

Gántsot vét Hunyadi el-indúlt lábának (b) +

Vígan várja végét e' kedves tsatanak,
'S míg ő nagy erején bámúl arannyának,
Azok egy-más ellen kardot-is rántának.

Új erőt szítt emez pihegő mellyebe,
'S míg azok vagdálnak egy-más' ellenébe,
A' mellynek a' keresztf vólt egygyik kezébe,
Ragad bal markával nyaka' gerintzébe. —

Le-rántja a' földre minden erejéből,
Ki-tekeri kardját a' másik kezéből,
'S azzal kergeti-ki vad lelkét mellyéből. (c) +
Már ez nem ösztözik arany keresztfjéből,

Meg-rettenti amazt emennek halála,
'S látván hogy olly jó per-öztóra találta,
A' kinél híjjába nintsen a' kard nála,
Ott hagyja a' prédát, maga elébb áll. *Arany*

B

Útat

(a) *Aen.* XII. v. 944. et humeris inimicum insigne gerebat.

(b) *Aen.* XII. v. 938. Stetit acer in armis, Dextramque repressit.

(c) *Aen.* XII. v. 930. Ferrum adverso sub pectore condit.

Utát ad Hunyadi futó Törökjének, (a)
 Kedvezvén már nagyon fáradt erejének,
 Elég most hogy neki kardot engedének,
 És minden ruhái vízfíza - kerülének.

Bátrabban keres már járattabb térséget,
 Vígál, mert nem bírta tovább az éhséget,
 Pálztori kunyhókat a' jó lakás végett,
 De nem lát egész nap femmi jelenséget.

Tekint a' vízfíza-nyert, és ismét mellyére
 Függesztetett drága arany keresztyére,
 'S erről emlékezik Istene' Nevére,
 Ki most elő - állott védelmezésére.

„Én Krisztusom! úgy-mond, kinek ke-
 resztyének

Vallói, én és fok ezer Keresztyének,
 Te ditsőségedért fegyverre kelének,
 De a' Pogányoknak prédái levének.

„Ha kereszted ellen én egyszer véter-
 tem, (b)

Mikor Szent Nevedre a' hitet le-tettem
 Pogány' hűségére; talám meg-fzenvedtem
 Érte én, 's fok ezer lelkek én mellettem.

„Hogy

(a) Aen. XII. §. 928 Ulterius ne tende odiis.

(b) Mint jó gyónó *pœnitens* úgy vallja, mint-ha
 maga - is meg - esküdt volna a' Töröknek,
 holott nem-is volt szükség, mikor a' Ki-
 rály meg - esküdött: hanem azért szól így
 magáról, mivel ő irt a' frigy eránt a' Ki-
 rálynak.

„Hogy pedig a' gyenge Király rá véte-
tett,

Hogy meg-fzegje hitét, mellyet egyszer le-
tett;

'S hogy a' hartznak terhe nyakamba vettetett,
Ellene mondanom nékem sem lehetett.

„Nem: — de im' meg-vallom, hogy
vétettem még-is,

'S hogy méltán áll boszízút ezekert az ég-is,
De kétfézer szenvednem e' bűnert elég-is,
A' hofzfzas kín után légyen már egygy vég-is.

„A' Téged' tagadó Törökkel küzköd-
tem, —

'S óh hányszor! — mind a' Te keresztédért
tettem,

Jól van, — a' Keresztnek lám hasznát-is
vettem,

Most-is gyilkosimtól azzal menckedtem.

„Engedd, hogy kereszted' erős óltal-
mában,

Hadd mennyen Bajnokod kedves Hazájá-
ban,

Ki már éhel hal-meg bujdosó útjában,
E' Kristust tagadó Török' Országában. —

Tévedve jól bé-ment már az nap estvére
Bulgárral utköző Rátz-Ország' földére,
A' hol szegény fejét nem rég' lok Rátz' vére'
Ki-ontatásának készén várta bére.

Mert György, ez Országának az a' Király-
kája, (a)

Kinek a' Hunyadi hatalmas szabalyája
Sok kárt, s' sok hasznót tett, fente fogá-
rája,

'S fel-tette magában, hogy útját el-állja.

A' hartzon meg-maradt, de el-szélelztetett
Magyarság, ízana-ízétt ment a' mint mehe-
tett,

'S mivel által-menni éppen itt kellett, tett,
A' Rátzság a' vérért most vérrel fizetett.

Ezt ugyan Hunyadi mindjárt sejdítette,
Hogy ő most-is útját nem jó felé vette,
De mit tudott tenni az éhség kergette,
'S bízott az Istenben, ki eddig vezette.

Megy egész éjtszaka, néz, vi'sgál tüzeket,
Már önként keresi a' vad embereket,
Kik ha vagyoniára vetik-is kezeket,
Tsak nem tagadják-meg tőle kenyereket.

Életét annyira már nem-is féltette,
Bízott, hogy hazája meg-fizet érte
Ha rabúl esik-is, — éhségét türtette
Mind reggelig, de már tovább nem vihet.

El-esik lábáról, szemét a' reggeli
Nap' fúgára felé könyvezve emeli. —

„ Ál-

(a) Ez volt György Rátz Despot, egygy a' leg-
nevezetesebb emberek között ezen könyv-
ben; most miért fente fogát Hunyadira?
lásd a' III-dik Könyvben.

„Áldott nap! Te léfzel tán már az a' deli }
 „Nap, a' mellyen lábom nyúgodalmát leli.
 „Engedd hogy most egyízer a' melly
 nem szokásom,

Légyen nap-kötekor egygy kis nyúgovásom,
 Már öt éjtízakai, 's négy napi járásom
 Fekvőre tserélte szökevény futásom'.

„Tudom; és nem tartom jó Hadi-Ve-
 zérnek,

Kit a' nap' sűgári meleg ágyban érnek,
 Véték szunnyadozni az emberi vérnek,
 Mikor a' madárcák már Istent ditsérnek. (a)

„De én már Vezéri nevem' el-vesztettem,
 Mikor meg-veretve szökevénnyé lettem,
 Így-is, már öt éjjel dolgoztam, fiettem,
 'S tovább mentem volna, de már nem me-
 hettem.

„Ennyi hihetetlen szomjan-éhezésem'.
 Hadd enyhítettse költsön egygy kis pihenésem,
 Tudom, minden óra drága, de nem késem,
 Megyek, csak hadd szűnjön egygy kitsit
 nyögésem.

Kínálja szemcit egygy kis szunnyadással,
 De boszszantja hafa álmát korogással.
 Vagy még előre-is egygy szem bé-húnyással
 Keresztjénn osztozik a' Török pajtással. —

B 3

Nints

(a) Már akkor hidegetske volt, a' mint majd
 alább meg-tetfzik; de még a' madarak é-
 nekelhettek reggelenként.

Nincs láttatja ezen kelletlen álomnak,
 „Mi halzna hát úgymond a' nyúgodalomnak,
 „Majd új utat izabok el-fáradt laboimnak,
 „Am legyen predája a' Rázt hatalomnak.
 Egygy kies hegy vala éppen ellenében,
 Az út alúl ment-el a' hegynek tövében,
 Ó ki-tér az útból a' hegy' tetejében,
 Ha valahol falu akadna izemében.

Lát közel egygy erdőt, (a) azon túl tor-
 nyokat,

De olyan meszszire képzeli azokat,
 Hogy odáig el-tölt egygy vagy több napokat,
 'S tán addig lábai sem bírják magokat.

Úgy intézi útját a' mint meg-kémlelé,
 De az erdő izélbe alig ére belé,
 Hát valaminth tegnap fölöstököm felé,
 Éppen egygy akkori-forma veszély lelé.

Jön, — talán akkor-is valakit kergete
 Egygy fiatal Pásztor, de deli termete
 Mást mutat; ismerős forma tekintete.

Gondolja Hunyadi: nem pásztor lehet e'.

Hiba van úgy látízik az egygyik izemébe,
 Fegyver az oldalán, nagy bot a' kezébe.
 A' mint megy Hunyadi mérélzen elébe,
 Meg-áll ő-is bátran ennek ellenébe.

Bamúl a' Vitéznek nagy tekintetere,
 Mellyen most az éhség tsak-nem lelket ére,
 Bá-

(a) *Aen.* I. v. 157. Quæ proxima littora cursu
 contendunt.

Bámúl tekintetes nyakárúl melyjére,
Arany lántzon függő arany kerefztjére.

Ez a' Pálztor ugyan rabolni indúla,
De hogy rajta ülsön a' félelmen mûla,
Hunyadi meg-lejtven hogy ez el-bámúla,
Halavány országja néki pirolsúla.

A' tolvajt emennek vitéz ábrázatja
Kézét reá vetni tiltja, 's tartóztatja.
A' Vitéz-is magát ízegényül biztatja,
Hogy tán fáradt karja kardját sem bírhatja.
„ Gondolja magában: én nem bántlak
téged',

„ De ha tudnád Örsém! melly nagy nye-
reséged

Akad; vádolhatnám, ha Rátz vagy, hűséged'
Hogy bántatlan hagyod ilyen ellenséged'

„ Halált érdemlenél ezért György Vaj-
dánál,

Hogy én velem ilyen félénk módonn bánál;
Bizony drágább lennék minden 'sákmán-
nyánál

'S fogságom sok ezer fogoly katonánál.

„ Hé pedig, ha tudnád, miként ki-satúlta
Erőmet az éhség már ötöd nap últa?

És melly erőtelen Isten' nyomorúlta

Hunyadi? miolta a' Török meg-dúlta.

De vólt még más a' mi mind kettőt rá-
szedte,

'S szemeket egy-másra úgy rá függesztette

Mivel hogy mindenik a' mint sejdítette,
Ismerte másikat, — bizony ismérhette.

De mivel a' Pásztor gyermekébb korában
Látta amaz; 's nem-is pásztori ruhában,
Hunyadi-is pedig hofzizas fáradtában
Nem kitsinyt változott az ábrázatjában.

Mint-egygy fel-ismerős emberrel álmo-
dott,

Egygyik a' másakra úgy rá gondolkodott,
Végte *Hunyadi* néki bátorodott,
'S köszön a' Pásztornak nyersen a' mint tudott.

Vízíza-felel az-is jámbor köszönettel,
Látván, hogy nints emez gyilkos készülettel,
Nevét, és hazáját, de nagy bertsülettel
Kérdezi, merről jön, vagy honnan tévedt-el?

Hunyadi Belgrádot mondja Hazájának,
Könyörög véletlen akadt Pajtásának,
Hogy ez itt járatlan, de jó barátjának
Légyen kalaúzza Belgrádig útjának.

Nagy ígéreteket ragasztta szavához. —
Szelídül a' Pásztor tévedt barátjához,
Hasonlítván forsát a' maga forsához,
'S vízi egygy berekben titkos kunyhójához.

Körül-nézi a' helyt Hunyadi, — tsudál-
ja, —

Pásztornak adta-ki magát a' Gazdája,
Vizsgálja a' nyáját; sohol se találja,
Gondolkodik — le-ül, — és így ízóll hoz-
zája:

„Barátom! Pásztornak adád - ki magadat,

Én pedig itt közel nem látom nyájadat,
'S mért tsináltad ilyen fére hajlékodat?
'S mit-is őrizhetnél itt? hanem-ha vadat.

„Ha olly tzállal hívtál kunyhódba engemet,

Hogy itt gyilkos módra végezd életemet:
Érzem olly erőben meg-fáradt kezemet,
Hogy ki-nem onthatod vér nélkül véretem.

„Most hogy fáradt, éhes vagyok nem tagadom,

'S kardomat kezembe kedvetlen ragadom,
De ha erőszakkal bánfsz velem; fogadom,
Hogy még egygy hirtelen magam' meg-nem adom.

„'S ofztán; ha gyikosúl meg-ölnél engemet,

Mit vennél-el tőlem? — az öltözetemet?
Többre kötelezed azzal hűségemet,
Ha le-hagyod tenni minden félelmemet.

„Ha pedig meg-állod tett ajánlásodat,

'S *Belgrádba* vezeted tévedt barátodat,
Meg-adom, tagadás és idő haladat
Nélkül, sok ezreket érő jutalmadat.

Meg-pesdül ezekre a' Páasztornak véri,
Látja hogy nagy ember; de ki? nem esmérí,
Fél-is, és tettzik-is a' mint ez ígéri,
Az ezreket érő út-mutatás' béri.

„Nefélj Nemes Vitéz! ekképpen biztatja,
 Tied ez a' kunyhó 's fázám' fele falatja,
 A' ki már próbálta mint én, az tudhatja,
 Melly jól esik az illy gazda' szolgálatja. (a)

„Nem tagadom, hogy én cabolni in-
 dúltam;

De tekintetedre mindjárt el-bámúltam,
 Örülök hogy hozzád még tsak nem-is nyúl-
 tam,

Kihez hívnek lenni magamonn tanúltam.

„Tedd-le hát jó Vitéz! minden félel-
 medet,

Most, a' mi kis időt szereztséd engedett
 Éli-vele; nyugtasd-meg el-fáradt testedet,
 Egyél a' mim vagyon verd-el éhségedet.

„Nintsen e' nyomorúlt pásztori kuny-
 hóba'

Sem ebéd a' konyhán, sem bor a' hordóba'
 Kenyerem van hagymám, 's ha mit a' boj-
 Járó útasoktól kapok hébe-hóba. [góba'

Kenyeret telz azért egygy póltzra elébe,
 Egygy pár fog hagymát-is talál a' febjébe,
 Az után kobakot ragad a' kezébe,
 'S a' forrásra vízért indul hevenyébe.

Fel-sohajt Hunyadi: Ah szereztsés lélek!
 Hol lappangasziz bennem? hogy van: hogy
 még élek?

Élek,

(a) Aen. I. v. 630. Non ignara mali miseris
 succurrere disco.

Élek, és a' kiket gyilkosimnak vélek,
Barátimmá lettek 's ebédelek vélek.

„Egek! hát tsak ugyan lám el-nem hagyatok

Ez, ennyi fok próbánn által-ment szolgátok'
Hát, — gyilkosim közzé nem veszi hozátok,
Mert azok között-is jó gazdát látok.

„E' tolvaj, ki engem' nyomorúlt koromba'

Igy fogadott, bizony nem olyan goromba,
Hogy ne igazítsa útamat jó nyomba —
A' Gazda a' vízzel érkezik azomba'.

Ettél-e már? úgymond. — „ettem, egyél velem,

„Én ehetem, mert fok fáradtság félelem

„Között, régen nintsen nappalom 's éjjelem, —

„Ötöd napja már, hogy az éh kortyot nyelem. —

Tsak egyél jó Vitéz! itt a' víz, igyál-is,
Jó ez, ha gazdagabb asztalnál vólnál-is.
Jó: felel Hunyadi, jobb a' jó bornál-is
'S kenyered akármelly gazdag asztalnál-is.

Tudom; mond a' Tolvaj: már régen próbálom,

Miólta ezt a' vad szzerentsét szolgálom,
Mert te sem vóltál ám főbb ember én nálom,
Sorsomat az úton majd elő-ízámlálom. —

Meg-hökken Hunyadi, tekint a' szemébe,
Ismeri formáját, de nem jut észébe. —

„Ki-

„ Király-fi lehet ez, vagy maga hittébe
 „ Tefzi méltóságát az enyím' elébe.
 „ Meg-szóllal a' tolvaj annak bámúltára;
 „ Ne nézz ez éktelen természet' tsűfjára;
 „ Egyél, 's ha jól lakol dúlj-le e' subára,
 „ Én megyek, valamit hozok vatsorára.
 „ Az el-megy, de emez tűnődik magába'
 „ Mi jelt találhatna tolvaj gazdájába'?
 „ S mi hozta azt ide, ebbe a' pulztába?
 „ Vi'sgálja vagyonját fővény kunyhójába'.
 „ Mire éhes hasát ízegény jól tartotta,
 „ Már a' nap a' délet tán meg-is haladta,
 „ A' mint hát a' Gazda a' helyt ki-mutatta,
 „ Szem-héjja az álmat nagyon javaslotta. (a)
 „ Ez a' Gazda úgy-mond, ha jól meg-
 vi'sgálom,

„ Alig ha többeket nem próbált én nálom,
 „ Szint' úgy tudta. — tudta, de nem-is tsudálom
 „ Hogy mikor jól lakom, majd el-ér az álom.
 „ De, hát-ha tsak azért maraszt vatsorára,
 „ És azért tsinála ágyat a' subára,
 „ Hogy majd ha aluszom, el-jó nem fokára,
 „ S veti gyilkos kezét vendégje' nyakára. —
 „ Oh nem! — ez a' vadság nem szo-
 rúlt tán bele, —
 „ Az én ígéretem többet érdemele,

„ S nints

(a) Ovid. Amor. L. I Eleg. v.

— — — — — mediamque dies exegerat horam
 Apposui medio membra levanda toro.

'S nints nemes szívének olly goromba jele,
Hogy a' kit jól tartott, most így bánjon vele.

Mit tégyen? az álmom szemét nehezíti,
Le-feküdni fáradt teste kényseríti,
Már a' jól lakás-is szándékát segíti,
Fel-áll hát, és magát fekünni készíti.

Fegyverét ki-vonja, 's a' markolatjára
Rcá-kötött szíjjat tekeri markára,
Fekszik szíve felől a' bal oldalára,
'S a' kardot fokával tartja a' nyakára.

Amaz a' prédáért nem mészíze fárada,
Gazdag vatsorával haza futamoda,
Hunyadi már aludt; emez tekint oda,
Nézi miként aludt, tsak el-mosolyoda.

Mosolyog: de jobban rá nézvén bámúla,
Hogy halvány ortzája néki pirofsúla,
Bal felére millyen okosfan fordúla,
Nyakát kardal őrzi, — gondot visel rúla.

Karjában olly nagyon mozog minden ere,
Hogy nyakárúl színt' úgy pattog a' fegyvere.

„ Vitéz! aluszol-e? heves véred ver-e?

„ Vagy tsak engem' ijeszt ez Isten' embere.

„ Ah szerentsés fereg! kinek ez Vezére,

Ennyi éhség után vékony ebédjére

Egygy darab kenyeret 's hideg vizet kére,

'S már-is mint vér fáradt testében a' vére.

„ Mikor aluszik-is kész minden esetre

Rohanni akármelly véres ütközetre. —

Isten! hogy teszed-ki ezt a' szeretetre

Méltó nemes szívet ennyi történetre?

„ Ki-

„ Kitúl félsz Nagy Lélek! hogy tsendes
álmodban

Oldalt fekve kardot fogál a' markodban,
Nem bízol-e még-is jámbor pásztorodban?
A' ki gazdáddá lett éhes bujdosztodban.

„ Vitéz! ki jól tarta lőt ágyat-is vete,
E' kételkedésre hogy kényszeríthete?
Van-e olly vad ember, 's olly kő ízív lehet-e?
A' kit meg-ne győzne ortzád' tekintete.

„ Már öfíszfel tarkázott fekete hajának
Két furtje igen szép színt ad ortzájának,
Ki-nyílt rósa színe módos ajakának
Bizony elég volna a' Vénus' fijának.

„ Izzadó tseppjei a' jobb vak-izeménck,
Homlokán le felé a' mint gördülénck
Most mintha koszorú árnyéket vetnének
Kerekdeden görbült izép izemöldökénck.

„ Már öfíze húzódni kezdett rántzorskái,
Vagy a' lok törődés', vagy idő' példái —
Gyönyörű teremtés, tsak-hogy már nem máj,
Született gyermeknek mutatják ortzái. (a)

„ Jó magas termetet mutat a' fekvése,
De minden tagjának egygy-máshoz illése
Tán szebb, mint azé volt. a' kinek nemzése'
Idején Jupiter három éjjelt kése. (b)

Míg így néz a' gazda alvó vendégjére,
Mind tsak több több jelek kerülnek szemére,
Mel-

(a) Már ekkor több volt hatvan es' tendősnél.
(b) Jupiter' fija volt Alcménától Hercules.

Melleyek okot adnak annak hitelére,
Hogy olyan ember ez, a' kit ő ismère.

Neki bátorodik, magát rá bírálja,
Hogyközelebb menvén jobban meg-vi'sgálja,
'S mind addig vi'sgálja míg ki-nem találja,
Ki teste lehet ez, 's kinek a' formája?

Ki-megy a' kunyhóból, fegyverét el-veti,
Hogy majd ha míg testét közel nézegeti,
A' Vitéz fel-ferken, 's füzemeit fel-veti.
Hogy nem akart roszíszat, arról el-hiheti.

El-kerül mellette hát megett láb hegyen;
Guggon a' vendégnek feje felé megyen,
Vi'sgálja, hogy vallyon kardján mi jel le-
gyen? —

El-bámúl a' kardonn lévő Török jegyenn.

Nem régen-is szolgált e' kard ezenkéznek,
Mert most-is belőle véres tseppek néznek;
Szíjját bőrne nézi, markolatját réznek, —
Oltsó kard ez úgymond egygy ilyen Vitéz-
nek.

Más jelt keres tehát, — nézi rá meresztett
Szemmel, a' nyakárúl le-lóggó keresztet,
Ah! ha Török volna nem viselné eztet,
Inkább hát e' kardért tán Törököt vesztett.

'S a' mint le-fektében nyakára fektette
Kardját; a' keresztnék lántzánn által-tette.
Kinn a' tolvaj magát csak-nem el-nevette,
Hogy a' Keresztyén jelt Török kard őrzette.

Még egygyfzer a' rezes kard' markolatjára
Rá-fekütt, 's erőssen rá-görbült újjára

Rá-

Rá-néz, 's veti szemét gyűrűje' gombjára,
Mellyen vékony mettzés volt persetformára.

Szemesebben nézván hát rajzolatjába,
Magyar tízimert talál egygy pais formába',
Közepénn koronát, kit egygy madár' lába
Körmönn tart, és gyűrűt hordoz az orrába'.

E' szörnyű látásra háborodik vére;
Fell-áll — tekint ismét Hunyadi' képére,
'S mikor több-több jelbűl már reá ismére,
Boszfűsűség 's irtózás érkezik szívére.

Izzad, kételkedik, haragszik-is, fél-is,
Indúl fegyveréért, de kard van ennél-is.

„ Ah! úgy-mond: Te fenébb száz ellenség-
nél-is,

„ Tsak ne ettél volna, ha fel-ébrednél-is.

„ Akármint nagyítsák hadi hatalmadat,
De tsak meg-próbalnám Török kard vasadat,
Nem tartom olly gyorsnak el-fáradt karodat,
Hogy meg-bírtad volna hajdani rabodat. —

„ Meg-ölöm. — Atyámért 's kedves Test-
véremért

Boszfűt állok; boszfűt ki-vájott szememért,
'S hát én e' gyilkosnak ezért az érdemért
Adtam szállást? — no — de — megyek
fegyveremért.

Ki megy; gondolkodik, fegyverét vi's-
gálja,

Hogy a' viadadalra elég-e szablyája? —

Bé-megy 's Hunyadira tekintvén reája,

Szívét a' félelem meg újra el-állja.

Ki-

Ki-megy ismét. — Ott kinn fel- 's alá-
sétála

Ingerli vak szeme, 's az Attya halála.
De a' bátorság is meg-tsüggede nála, —
Utoljára ilyen új módot találá.

„Erömhöz nem bízom, *Hunyadit* is-
merem,

„Tsak látására is meg-fagy minden erem;

„Magam halálára fordúlna fegyverem,

„Ha tsak egy ütéssel szívére nem verem.

„A' kardja ellent áll nyaka sérelmének,

„És ha nem halálos sebet ejtenének

„Karjaim; szikrái fel-ébredt szemének

„Engem' kard nélkül-is meg-eméiztenének.

De ha véletlenül meg-mondom nevemet.

'S hogy ő sütötte - ki az én bal szememet,

Maga viselése meg-tanít engemet:

Elégnek tartja-é karjához kezemet?

Vagy inkább, — majd mikor beszéllem
sorfomat,

Mind tsak úgy intézem előtte szavamat;

Mint - ha nem ismerném régi gyilkosomat,

Igy majd ki-tanúлом bátor bajnokomat.

Ha változik színe és nevét tagadja

Már bízom, és ezzel méltó jelít adja:

Hogy ellenem kardját fel-félve ragadja —

Meg - bírom talám ha bátorsága hagyja.

Az alatt már tsak nem föld ízínéig ére

A' nap, 's piros sugárt hány az ég szé-
lére;

Már Hunyadinak - is hírt ad forró vére,
'S a' Déli álombúl fel-ébred estvére.

A' Tolvaj fok-féle kételkedésébe.
Indúl jól nyugodott vendégje felé be.
Ki-is tözgölödve akadván ízemébe
Tsak nem hanyatt esik kemény ijjedtébe.

De meg - bátorodván kérdi hamarjában:
Mint aludtál? Vitéz! ez czifra ízobában
Ször subábúl készült puha nyoszolyában:
Sohajt e' kérdésre Hunyadi magában.

En ugyan, ugy mond, ezt nem egyszer
próbáltam,

Az ég alatt száraz földön sokszor háltam;
De most olly' édesen alunni találtam,
Hogy tsak-nem egészfén új emberré váltam:

'S ha néked úgy tetszik készítsük ma-
gunkat,

Estve van, indítsuk meg - nyugodt lábunkat,
Kezdjük - el az - éjjel Belgrádi útunkat,
Sicsfünk jobb forsal tserélni forfunkat.

„Várij egy kitsinyt Vitéz! a' Tolvaj felele,
Tudom: hogy vendégem többet érdemele.
De étlen tsak ugyan nagy parafztság' jele
Vólna, el-botsátni, vagy el-menni vele.

„Ki tudja: kietlen útunkban mi talál?
Kivált Te már úgy-is négy napig koplalál.
'S noha ma egy kurta kis asztalnál valál,
Éhel-is meg - ölhet Belgrádig a' halál.

„Tüzet rak erdei pásztorok modjára,
Ülteti Hunyadit ismét a' subára.

Itt

Itt van, úgy mond: hoztam egy kis vatsorára
Valót, itt ne-is vágygy gazdagabb konyhára.

„Ha bődög napjaim ízerentsés folytába
Jöttél volna hozzám az Atyám házába:
Adtam volna bővebb részt jó vatsorába,
Pompásabb asztalnál, czifrább palotába.

„Sokszor fél szememet sírva fel-emelem,
Mert régen e' kínos kenyeret, félelem
'S irtózások között kóltoltatja velem. (a)
Ah! ama Várnai véres veszedelem.

„Tsendül Várna hangja Hunyadi' fülébe,
Hirtelen tekint a' tolvaj' szemébe;
Amaz, mint-ha nem-is venné ezt cszébe,
Tovább megyen forsa le-beszéllésébe.

„Ha hallotad úgy mond híret Drákulá-
nak (b)

Ama' fegyverérül Nagy hírű Vajdának;
Ki kis Királlyá vólt akkor az Oláhnak,
Annak két fiatal fiai valának.

„Ki om!a Várnánál fok Magyarok' vére,
Sok futva víséle gondot életére;
Hunyadi ama' nagy Magyarok' Vezére
Futtában ez Oláh Vajdához be-tére.

„A' Va'da Hunyadi Jánost meg-fogatja,
'S ideig Őrizet alatt tartóztatja,

C 2

De

(a) Me quoque per multos similis fortuna labores
Aen. I. 628.

(b) *Aen.* I. 375. Si vestras forte per aures Tro-
jæ nomen iit.

De végre meg-lágyúl szíve' indulatja,
Meg-követi ötet 's haza botsáttatja.

„Haza megy' *Hunyadi* búsulva Budára,
Fenekedik otthon, dül fül *Drákulára*;
Egyszer nagy sereggel 's sebes szél' módjára
Fegyverrel rohana az Oláh Vajdára.

„Fel-dúlta Országát, Városit égette,
'S pusztító seregét mind addig vezette,
Míg egyszer a' Vajdét kézre kerítette,
Magát és nagyobbik fiát meg-ölette.

„Én valék kissebbik fija a' Vajdának,
Rám-is a' gyilkosok reám rohanának,
'S az egyik szellemtől már meg-is fosztának,
Mikor *Hunyaditúl* olyan hírt hozának.

„Hogy gyengénn bánjanak a' Vajda'
fijával,

Kit ő szándékozik el-vinni magával;
De én illy' meg-tsúfolt emberi formával,
Irtóztam el-menni Atyám' gyilkosával.

„Által-menék szökve az őrizetekenn,
Bujdosék kietlen hegyekenn, völgyekenn,
'S kapván az akkori háborgó hírekenn;
Itt állapotokám-meg ezen rátz szélekenn.

„Akkor a' Rátzokról olly' hírek valának,
Hogy a' Magyaroktól mind el-pártolának,
És hogy a' Rátz-Ország' (*György*) kis Ki-
rályának

A' Törökök frigyet 's hitet ajánlának.

„És így én, mind azzal bízattam magamat
Hogy ha György bé - fogad 's meg - szánja
forfomat,

Tán meg-boszúlhatom mérges gyilkosomat,
'S vízfőz - is nyerhetem kitsiny orfőzomat:

„ Azomban itt a' nép mind azt mondo-
gálja,

Hogy mind a' két felé fog a' György'
kaszája ;

És hogy Ő hűségét tsak annak ajánlja ,
A' mellyket erősebb peresnek találja.

„ Gyermekek eszemmel tehát mit te-
hettem ,

A' György udvarában jót nem reménylettem,
Már tsak egy szemem van, hát azt-is fél-
tettem. —

Gondold - el jó Vitéz ! mire vetemedtem ?

„ Egy marha pázstorhoz bojtárnak állot-
tam. —

De hogy a' koplalást 's munkát sokallottam :
'S azomban meg ezt az új futást halottam,
Ezen élet nemét jobban javaslottam.

Sorsa illy' keserves emlegetésébe
Tekintget a' Tolvaj *Hunyadi*' szemébe ,
De semmi változást nem látván színebe ,
Már minden reménység el-aludt szívébe.

Hunyadi is tovább már nem szenvedhetett.
A' *Drákula* kardját melly vala melette
Amannak láttára a' kezébe vette ,
És a' magáéval öszve nézegette.

- 'S így szól: „Viszsa adom úgy mond
a' kardodat,
„ Én vagyok *Hunyadi*, a' ki Országodat
„ El-vettem, ám próbáld boszszú-állásodat,
„ 'S öld - meg most ha tettik régi gyilkos-
fodat.
„ De mivel meg - vallván magad, rabsá-
gomat,
„ Nem hányhatd izememre boszszú - állá-
sodat,
„ Azért fogom én-is markomba kardomat,
„ Hogy meg - oltalmazzam ha lehet ma-
gamat.

Drákula ezt látván csak nem el-ájúla,
A' kardját el-ejté, lábához borúla,
Sírva vendégségül kegyelmet kóldúla,
Mellyre a' *Hunyadi* mérge - is el - múla.

Meg - fogja retzkető karját, — fel-emeli,
Drákula észre jön, *Hunyadit* öleli,
Fontos beszédekkel követi, kérleli,
'S holtig hűségére magát fel - szenteli.

Meg - ízánya *Hunyadi* végre, 's így biz-
tatja:

Oh vétkes Atyának nyomórúlt magzatja!
Meg - esik úgy benne ha goromba Attya,
Bűnit, minden gyermek mind holtig síratja.

Nagyobbra betsülöm nagy emberségedet,
Mint-hogy Atyád' bűnét, 's nem a' te vét-
kedet

Tsak

Tsak elő-is hozzam. Felejtsd félelmedet,
Hóltig barátomnak ismérlek tégedet.

Már *Drákula* lelkénn a' febek enyhülnek,
Hunyadi' szívének hevei is hülnek
Vatsorához fognak, a' tűz mellé ülnek,
Jól esznek, jól laknak, egy-másnak örülnek.

Drákula könyörög ez új barátjának,
Hogy még egy éjtzaka kedvezzen magának,
Adjon egy kis időt el-fáradt lábának,
Vegye még egy éjjel hasznát a' Subának.

Míg pedig az átom el-éri szemedet
Beszéld-el Várnánál vólt veszedelmedet,
És az azolta lett fok történetedet, (a)
Mellyeken a' bal sors hányt vetett tégedet.

C 4

M Á-

(a) *Virg. Aen. L. I. v. 757.* a prima die hospes
origine nobis, insidias inquit Danaum, casus-
que tuorum, erroresque tuos, nam te jam
septima portat omnibus errantem terris et
fluctibus aestas.

MÁSODIK KÖNYV

Summája.

Így kezdi beszélleni *Hunyadi* a' Várnai veszedelmet: A' Török meg-unván, 's nem bírván a' fok hartzot, békefélségre lép a' Magyarokkal; De a' Pápa akkori követje *Julianus* azon okból, hogy már az előtt a' keresztyén Fejedelmekkel a' Török ellen öszve szövetségzett a' Király; reá beszéli a' Fő-Rendeket 's leg-inkább a' Királyt, hogy bontsákfel a' frigyot, a' melly meg-is lett; *Hunyadinak* kedvetlenségével. Mennek hát a' Törökre, és pusztitnak egész Várnáig; ott a' hartznak kezdete előtt *Szent László*, a' ki akkor tartatott Magyar-Ország' *Pátronságának* Párt-fogójának *Nagy Lajossal* meg-jelenik *Hunyadinak*; Nagy Lajos inti őtet, hogy vigyázzon a' Királyra. Meg-verettetnek a' Magyarok, és a' Király *Ulászló*, vagy *Lengyel László* meg-ölettetik.

Le-dőlnek egy-másnak által ellenébe,
 A' tűz a' kunyhónak égett közepébe,
 Egyet sohajt *János* (a) beszédje' elébe,
Drákula száj tátva nézett a' szemébe (b)
 El-

(a) Ez a' *János* Hunyadi, a' kinek már pag. 35. az egész neve ki-vagyon téve; ezután már néha, de ritkán, Jánosnak fog-neveztetni.

(b) *Aeneid.* L. II. v. 1. Intentique ora tenebant.

El-kezdi beszédjét: de már-is könyvezett;
Várna! úgy mond Várna! keserves nevezet!
Kézf halál énnékem ez az emlékezet,
Mellyre barátságod mostan kötelezett. (a)

Halál 's halálnál-is kínosabb fájdalom,
Irtózva kesergek mikor el-gondolom;
Mint hágott nyakára, fok jaj szó 's fíralom'
Között a' Magyarinak a' Török hatalom! (b)
Mint bánt Nemzetemmel szemeim' láttá-
ra, (c)

A' melly annál nagyobb szívem fajdalmára
Esett, hogy e' tereh, melly hazám' nyakára
Le rohant, vállamonn függ vala jobbára. (d)

Ennek hallására ha kik nem sírnának,
Mondhatnám a' Krimi Tatárok' fájának, (e)
'S *Amuratesnek*-is talám ő magának
Nem hiszem könyvei ki-ne tsordulnának.

Fáj! de sebes szívem' új sebbe estében
Mit-is forgasson mást bús lelkem estében?
Mi öröme lehet egy bú' özönében:
Merültnek, hajdani jó fzerentséjében?

C 5

Úgy

(a) *Virg. Aen. L. II. v. 3. et seq. Infandum
Regina jubes renovare dolorem.*

(b) *Trojanas ut opes, et lamentabile regnum Erue-
runt Danaï.*

(c) *quæque ipse miserrima vidi.*

(d) *Et quorum pars magna fui.*

(e) *Quis talia fando, Myrmidonum, Dolopum-
ve, aut duri miles Ulixis Temperet a lacri-
mis!*

Úgy-is 'már a' déli álomnak fokátúl
 Meg-tsömörlött szemem, éjjeli álmátúl
 Fél; 's hát-ha kelletlen álmodozásátúl,
 Előtte képzelné a' mi el-múlt hátúl.

Ha hát olly' nagy kedved vagyon meg-
 hallani

Azt a' veszedelmet, mellyet ki-mondani
 Nagy kín, im el-mondom; noha az mostani
 Sebet, új febbel fogja újjítani.

Nagyon meg-érezvén a' már meg-töretett
 Török, a' fok maga' kárával tétetett
 Az erőt 's tábori minden készületet
 Vérel koronázó véres ütközetet.

A' vért békefésséggel akarja tserélni, —
 De nehéz ott frigyet kár nélkül reménylni,
 A' hol már a' nyertes nem tud mitúl félni. --
 Tsalárdsággal kezd hát *Amurates* élni.

Györgynek a' mostani Rátzok' Királyá-
 nak (a)

Fiai még akkor rabúl tartatának
 A' Töröknél; ez hát bőltsen e' dolgának
 Ezközéül, Györgyöt választja magának.

Azomban a' Török Tsáizár úgy értette,
 Hogy *Karambus* vezért ki rabúl ejtette
 Magát; György én tolem jó pénzen meg-
 vette,

Adván negyven ezer aranyat érette.

Kül-

(a) Mind a' György Fiairúl, mind a' *Karambus*
 Török vezérrúl leszsz alább bővebben.

Külde azért Györgyhez titkonn köve-
teket,

'S olyan tsalárd színnel botsátja ezeket:
Mint-ha ők meg-szánván fogoly vezérjeket,
Tserélni akarnák a' rab személyeket.

'S ha hajlandóságát találják sejtteni,
Próbálják mellesleg Györgynek említeni,
Hogy jó volna talám amaz elébbeni,
Hartz' hevét egy rövid frigygyel enyhíteni.

A' követek Györgyhez már el-érkezének
A' rabok' dolgárul mihelyt végezének
A' békefségrül-is beszélni kezdének,
De mint-ha ők ezért nem-is küldetnének.

György mint-ha a' Török maga fugallotta
Vólna, ezt a' fortélyt mindjárt sajdította,
De néki-is haszna feküvén alatta,
Hozzám küld,'s a' frigyét nagyon javaslotta.

„A' Török *Karambust* úgy mond haza
kérte,

Kiért fiaimat-is viszsza igérte,
'S negyven ezer aranyt kész le-tenni érte,
A' békefséget - is a' követ dítsérte.

„Hogy a' mint mostanság meg-kedvet-
lenedett

Tsászfárja, a' hartztúl el-idegenedett (a)

An-

(a) Mert az előtt nem sokkal hatfzor egy más-
utánn keményen meg-verte Hunyadi a' Tö-
rököt, és el-fogta *Karambust* a' fő-vezért;
éppen akkor mikor Mátyás fija született Er-
délyben Kolosvárt.

Annyit mint most enged, soha sem engedett,
Mellyel sok bajtúl ment engem' és tégedet.

„Ha hát segíteni fogod szándékomat,
Most vissza nyerhetem minden birtokomat.
'S ha másban kívánod hív szolgálatamot
Kész leszek melleted fel-kötni kardomat.

„Tudom: hazádnak-is nem kis nyeresége
Lesz ha a' Törökkel lehet békesége,
A' mit el-veszett-is vissza nyeri, 's vége
Lesz a' nagy tűznek-is, melly már régen ége.

Javallja a' frigyét György maga hasz-
nával,

Bíztat engemet-is szép ajánlásával;
Úgy-mint *Karambusért* ígért arannyával.
És Magyar Országai minden birtokával. (a)

Meg-ütközöm én-is ezen izenetre —
Szem-ügyet sem vetek a' nagy ígéretre:
Hazámért, akár-melly kétséges esetre
Vérem, 's a' Dítsőség hív az ütközetre.

De természetét-is tudtam a' magyarnak;
Hogy még sok hív kezek a' Török udvarnak
Kissebb határokat tsinálni akarnak;
Otthon némelly tunyák más vizet zavarnak.

Jobb hát, ha hartz nélkül, és nem-is sokára
Gazdag haszna lenne, 's meg-térülne kára,
Em-

(a) Mitsoda birtokai voltak Györgynek Magyar Országban? és mitsoda jussal bírta azokat; meg-lesz írva a' *Vidik* könyvben.

Emlékezem ismét György' barátságára,
Ki most rövid után el-juthat céljára.

Vízíza izenek hát 's magam' kötelezem:
Hogy a' békefégen én-is igyekezem. —
De kedves Hazámról el-nem felejtkezem,
'S Királyomhoz írni tollat foga kezem.

Jelentem a' dolgot, írok jó okokat,
Hogy rázogassa-meg a' Király azokat,
'S ha a' Magyaroknak reményli hasznokat,
Küldjön mentül előbb bölts tanátsofokat.

Hűségemnek nagyobb meg-petsétlésére,
Ezt-is oda tevém levelem' végére,
Hogy ha nem eshetik a' frigy ízánk' ízére,
Kész vagyok kardal-is Hazám védelmére.

György örvendve veszi amaz izenetet,
Siettetni haza a' Török' követet
A' Tsáfzár-is minden félelmeket le-tett,
Hogy a' békefégre engem' rá-vehetett.

Hozzám követjeit újra siettetni
'S még a' rendelt napot meg-is előzteti,
Vélvén hogy hív fejem' tán meg-szédítheti,
El-érkeznek azért jó korán követi.

Közli Királyom-is Hazám' Fő-rendével,
'S indul az ohajtott békefégs' neszével,
Szegedre egy-néhány bölts hív emberével,
Es Juliámmal Pápa követjével. —

Ott talált már engem' 's a' Török követet,
Előre magammal külön beszélgetett;
'S a' mint szavaiból ki-nézni lehetett,
Békefégre lépni nagyon-is szerezett.

Ölve

Öszve megyünk azért; 's egynéhány napokon

Nem tudunk egy-mással egygyezni azokon,
Az előre gondolt szövetség pontokórn,
Leg-inkább két vékony 's igen tsekély okon.

Mizsiát a' Török fog' hegyenn engedte,
Mivel hogy a' követ tsalárdúl színlette,
Hogy a' Tsászárszár olyan véggel ereztette;
Hogy ő rabot kíván 's rabot ad helyette.

Juliánusnak - is éppen nem tettzhetet,
Ha hogy ez új frigygyel dugába kellett
Dönteni, a' tőle már fel - űltetett
Pápától a' hartzra tett fok készületet.

A' Királynak pedig erőssen javallja
A' frigyét a' Magyar 's Lengyel Ország bajja,
A' jó békeiséget György - is jónak vallja,
Tudván hogy bírtokát így viszsza foglalja. (a)

Fel - állok, hogy végit szakasztom a'
pernek,

Ercim mint habja a' zajos tengernek
Zúgnak, 's a' fülembbe ilyen hangot vernek;
„ Inkább a' Hazádnak, mint egy két embernek.

Barátim! úgy mondék: semmi haszon
végert

„ Senki sem kénytelen kötni békeiséget;
„ 'S

(a) Már akkor nagy részit viszsza foglalta Hunyadi segítségével, de abban sem maradhatott békeiségen frigy kötés nélkül.

„S ha a' frigy nem mutat semmi nyereséget,
„Az osztatlan pernek kardal vetünk véget.

„Hát vallyon a' Magyar al-pereisé lett-é?
Vagy a' frigy-kötésre mi kényszeríthette,
Hogy György a' Fiait rabokká ejtette (a)
A' Török Karambus itt vagyon helyette.

„De mivel jobb tsendes békeféségben élni,
Mint a' fok tűz után újjabb tűztől félni,
Jó hát a' fegyvert-is, úgy lehet itélni
Frigygyel, de nem káros frigygyel fel-tse-
rélni.

„Ha tehát úgy tetszik hazám' Királyának,
„Légyen a' Töröké Bulgár' Országának

„Birtoka, mi legyünk Ura Miziának

„S valamit erővel tőlünk foglalának

„Régi Uraikra szálljanak mindenek,

„S a' rabok egy-mással fel-tserélteffenek.

„És ha a' Töröknek ezek nem tettzenek,

„En a' békeféségért hadakozni menek. (b)

„Azon

(a) Mikor Szendrő várát a' Török meg-vette;
két nagyobb fiának szemet ki-süttette; a' le-
ányát a' vezérnek feleségül adta, maga György
Lázár fiával szaladt a' magyar Országi jófza-
gába.

(b) Menek, túl a' Dunán szokott szó, e' helyet,
megyek. Vannak ebben a' könyvben több il-
lyenek, mint egy helyt egy helyett, meg-bódul,
és kiált, csapat, dugába dönteni, sze-szó, szanaszér,
bel, vannak pro vagynek: az ilyeneket a' Poéták-
nak színt úgy meg-lehet engedni, mint a'
Görögöknél a' fok-fele dialectus.

„Azon mondék Király! ne törd a' fejedet
 Hogy az Ország' terhe haza von tégedet,
 Hiszen az ég engem néked úgy engedett,
 Hogy az ütközetben viseljem képedet.

Meg-ijjed a' Török, refzket minden vére,
 Az én kezeimnek hartzra készültére —
 Tehát a' pontoknak tellyesítésére

A' Királytól időt 's rendelt napot kére.

Magát hittet, a' már meg-írt békeiségre
 Ajánlja. — a' Király a' szent szövetségre
 Igéri, de addig kifizetik míg végre
 Le-teszi hitét, az óltári szentségre. (a)

A' követek vígann követik útjokat,
 Hogy bé-telleyesítsék hamar mind azokat
 Az új szövetségben tett ajánlásokat,
 Mert bizonyos naphoz köttötték magokat.

A' napot ugyan csak meg-még sem tar-
 tották,

De a' tett ajánlást szentül meg-állották,
 Mizia' Szervia' városit fel-adták,
 'S a' vár őrizőket haza szállították.

Régi

(a) Némelly szentessebb Irók ezt nem akarják
 meg-eugedni, és fokképpen színlík ezen es-
 küvést; 's a' nagy mentegetésbe mészze-is
 el-mennek, úgy hogy a' Szentségre le-tett
 hitnek meg-szegését sem akarják bűnnek tar-
 tam. Hogy a' Szentségre esküdött-meg Vlász-
 ló, bizonyosabb mint nem; meg-vallja ezt
 a' többek közt Palma Ur, a' ki pedig jó lel-
 kű Pap Ur volt.

Régi fogságából *Karambust* ki - vették,
De nekem az ígért Díjját le - is tették.
Györgynek Rácz-Országot mind vízfíza - en-
edtek,

'S fogoly fiait - is haza erefztették.

Szegény balgatagok! bezzeg ha tudnátok,
Hogy a' frígyes társak újra törnek rátok;
Nem ilyen nagy vígság 's öröm, hanem átok,
Kiáltások között sírva útnátok. —

Ím'! még a' Törökök el-alig menének,
Ferentz Kárdináltul követek jövének,
Kit fő - vezérjévé nem régen tevének
A' Pápa' 's több társok' hajós seregének.

Írja: hogy most *Kármán* (a) é más tso-
ponjára

Gyúlt fok pártosoknak hódoltatására,
Amurates által fordult Ásiára,
Es minden erejét el-vitte jobbára.

'S hogy az örizetlen itt hagyott Várakat
Menteni, vízfíza-ne ránthassák lábakat,
Ö a' *Helleponti* tenger szorosfakat
Örzi, és egészízen el-zárta útjakat.

Ha hát most *Ulászló* szokott sérénységgel
Trátziára ütne a' Magyar Népséggel,

D

Most

(a) *Karman* (*Carmanus Iconii Tirannus*) a' kit
utóbb *Mahumed Tsászár* hódoltatott - meg.
Lásd a' VI. d. könyvben.

Most könnyen bánthatna 's igen bődlog
véggel,

Minden kára nélkül, e' pufzta térséggel.

Érkezik a' rofszának még egygy újja jele
Konstántinápolyból a' Tsáfzár' levele,

Ki ama' frigy ízerént mellyet köténk vele

Már a' Török ellen nagy hadat rendele,

Most úgymond nem jöhet a' belső lár-
mátúl,

Ha jön - is szorítsuk mind elől mind hátúl;

Még - foszthatjuk könnyen egész Európátúl

'S minden bírtokinkat a' Török jármátúl.

Ezen két rendbéli levelek' láttára (a)

Mindnyájunknak ízégyen térül ortzájára,

Hogy léptünk a' Pogány Török' unizottára

Új frigyre, 's a' szentebb frigy' fel-bontására.

Kivált *Juliánus* ki úgy igyekezett,

Hogy dugába düllyön ez az igyekezet,

Hol pirúlt, hol sárgúlt, és a' gyülekezet

Láttára, kis gyermek' modjára könyvezett.

'S így szólt: Isten! a' ki látod a' ízíveket

'S vizsgálod azoknak belső rejtekjeket,

Te ismerfz mind engem, mind e' fő-rendeket,

És ezeknek vétkes tselekedetjeket.

„Én tehát e' bűnből ki - mosom kezemet,

Síratom félelmes 's olly gyenge létemet,

Hogy

(a) Érkezett későbbben harmadik levél - is Káfsz-
triótátúl vagy Skanderbégtúl, a' ki harmincz
ezer embert ígért.

Hogy úgy el-néztem azt, a' melly mind
engemet,

Mind titeket kárba 's nagy szégyenbe temet.

„El-néztem: de láttam mint tükör for-
mában,

Melly nagy vesztünk forog gonosz fortél-
lyában,

A' Török követnek: a' ki valójában

Kém volt, követ képre festett áll országban.

Azomban, míg ügyét halgatással ójja
Nyelvem, a' izent hitnek néma szó-szóllója,

A' Magyar, a' vallás' nagy óltalmazója,

Lett a' barátsági Hitnek fel-bontója.

„Keresztyén Királyok' 's szentséges Pá-
pátok'

Mellé, hűségteket önként ajánltátok. —

Most a' hitetlennel hogy kezet fogátok,
Ez az új esküvés nem frigy, hanem átok:

„Hogy van hát, hogy a' köz haszonra
születtek,

Illyen magok' hasznok' vadászókká lettek,

'S a' tsekélly haszonért mellyet magok vettek

A' szent társaságnak száz annyi kárt rettek.

„A' sas ha a' síkonn a' nyulat kergeti,

A' körme közt való darab húst el-veti.

Mert így tereh nélkül jobban reménylheti,

Hogy amazz sebesebb szárnyal el-érteti.

„Ti pedig e' hittet mellyet le-tevétek

A' már jól el-pusztult Míziát nyertétek,

Sebes szárnyatokat lántzra kötöttétek,
De repülnétek még ha repülhetnétek.

„Szégyenl már a' Magyar ki-menni hon-
nyából?

Hová - is tud lépni szoros udvarából?
Én-is, mi menny-dörgést várhatok Rómából?
Pápám' menny-kövei mord felleg várak ül.

„De meg-engedjete; nem várom ezeket,
Reátok hárítom a' büntetéseket.

A' Római ízéken vádollarok titeket
'S bizonságul hívom gyanús lelketeket.

„Mit? hát a' *Hunyadi*' remek Vitézsége
Szívetekben ilyen tsekély reménység-e?
Hogy kinek kezétől reázzet ellensége
Illy hitván frigy legyen dítőlsége' vége.

„Ki tsak nem régen - is egyfizerre egygy
helyet,

Az illy' mohonn kapott tsekély haszon hel-
lyett

El-fogta *Karambust* és a' tábor helyet,
'S nyaka nélkül hagyott harmincz ezer fejet.

„*Nifzszánál* húz ezer Török' el-vezése,
'S egygy nyomban hatátori meg-győzet-
tetése,

'S a' Tsászárnak ettől lett meg - félemlése
Több, mint *Miziának* által-engedése.

„Király! 's Te nagy Vezér! már most
képzelletek -

Budára mitsoda pompával menétek?

'S

'S e' győzedelemből mit nem reményléték?
Ezt így ketté vágni ugy-e bizony véték?

„Ah! ha könyves ízemem látná mosta-
nában

A' Török zászlókat kiket csoportjában
Le-rakánk a' szent Szűz Anya' templomá-
ban,

Meg-repedne szívem kétes bánatjában.

„Hol van hát a' nagy szív? hol az igye-
kezet?

'S így kell e meg-kötni e' hatalmas kezet?
Ki mikor vokfolt- is, tudta hogy vétkezett,
'S kész szívvel a' hartzra menni ígérkezett.

„Lám akkor a' Pápát önként unfoltátok:
Hogy magát 's társait kaptsolja hozzátok.
Örült fijainak szentséges Atyátok,
'S még több társot ízerzett, mint-fem gon-
doltátok.

Nem múlt az ajánlás ezen szent emberen,
Nem múlt sem az időnn sem hajónn 's fegy-
verenn,

Venetus Burgundus megy már a' tengerenn,
A' Görög népek - is várnak fok ezerenn.

„Oh vakság! oh lágyság! oh lelkek sé-
relme!

Oh kerefjtyénségnek közös veszedelme!
Mikor eizembe jut e' társok' gyötrelme;
Reped bennem a' szív, meg-bódúl az elme.

Tudom: hogy ott voltam és én is vétettem,

De mikor már nyelvem' ízolni készítettem,
Hunyadi bölts nyelve szóllott én helyettem,
A' kire tsak rá-is félve tekintettem.

„Féltem, hogy ha ellent mondok, vagy
bútsúzó,

Azt mondják: vért szopom, 's kerefsztyén
bört nyúzó.

Jobb hát, ha magam - is ilyen notát húzó:
Hogy jobb ma egygy veréb, mint holnap egygy
túzó.

„De a' mit vétettem néma halgatással
Vilfza-potolnám most hármás kiáltással.
Ha e' kárhozatos nagy bűn meg-bánással
Meg-igazúlhatnék. — bizony nem-is mással.

„Hatehát van nemes szemérem bennetek,
Ha van az Istentől egy kis félelmetek,
Kit méltó haragra fel-ingerlettetek,
'S méltán nem fokára ki-kél ellenetek.

„Ha érez szívében, a' kerefsztyénséget
Gyámolgató Magyar még annyi hűséget,
Hogy inkább kárával kölsön özönytseget
Ezzel; mint Pogánnyal tsekély halzon
végett.

„Ha még ditsőfségre vágyódó szívetek
Gyepre a' Törökkel kifiztet ki-mennetek, (a)
Ha

(a) Gyepre a' Törökkel; régi Magyar-mondás
annyit tesz mint Deákul: *aperto marre*,

Ha még győzhetetlen karú vezérek
Szomjúzza a' Pogány vérit érettetek.

„Ha ég szívetekben, mint nem rég'-is ége
Még, ama' végetlen élet' reménysége:
Mellyet ez átkozott frigynek nyeresége
Tsak nem annyira vitt, hogy most legyen
vége:

„Valóban illendő; míg jobban's meszszire
Nem terjed, e' tsúfos frigy-kötésnek híre,
Bontsuk - fel, és álljunk az elébbenire
'S keressztyén társaink ígéreteire.

„Mert mikor azokkal öszve esküvétek,
Már ez a' hatalom nem tsak a' tiétek,
'S az ő hírek nélkül rút dolog és vétek
Vólt; hogy a' Töröknek baráti levétek.

„De ha attól féltek, hogy ezzel véttetek,
Én az Isten előtt állok érettetek,
'S nem-tsak meg-botsátom e' béli vétkeitek
Hanem a' hartzra-is el-megyek véletek.

„'S hát! a' Márs fiai' tüzzel forró vére
Mársal nagyobbakat próbálni nem mér-e?
Melly már a' Ditsőség belső küszöbére
Léptete, 's tábori kofzorút ígére.

„Dolgot ad *Asiá* most *Amuratesnek*,
Kit frigyes társaink a' tengerenn lesnek,
Trátzia Grétzia tíz hűz fegyveresnek
Fegyver zörgés nélkül hatalmába esnek. —

Tettzenek e' hangok tsak nem minden
fülnek,

Már a' le-tett hitet meg-fzegni készűlnek,

Már a' haláltúl-is nem igen rémülnek,
Sőt az igaz hitért meg-halni örülnek.

De bennem sokáig habozott az elme,
Biztatott a' fényes ditsőség' szerelme,
De rettent a' gyanús szív' kétes félelme,
'S előre el-látott Hazám' veszedelme.

Györgynek-is halavány komor tekintete,
Rám kétséggel tellyes bús szemeket vete,
Pillantásából - is jól észre leheté
Venni; hogy a' hartzra nints igyekezete.

Háromszor emelém szóllani nyelvemet.
Hogy ki-mondjam én-is igyekezetemet;
De mind a' háromszor találtam érdemet
Györgybenn, mely szavamban meg-gátolt engemet.

Látván a' fő rendek, hogy tsak sohajtással
Beszélgetünk öszve György, és én egy-mással,
Kezdik helybe hagyni lassú mormolással,
Hogy jobb leszíz fel-hagyni a' frigy fel-bon-tással.

Ezt látván *Julián* Hazánk' Királlyával
Öszve súg; a' Király Királyi szavával
Ígéri, ha egygyet értek a' Hazával,
Hogy meg-ajándékoz Bulgár országával.

Ah bódogtalan nép! de — hát nem tud-játok?

Hogy a' mit a' bűnért ígértek-is átok. —
Szegények! a' vadat még meg-se-fogtátok
Már a' bőrit nekem ajándékozzátok. —

Meg-

Meg-köszönöm — 's noha még nem enyéz-
fzett - el

Kétségem, az ilyen gazdag ígérettel;
Tetterem félelmem' bátor tekintettel,
'S ki-mondom értelmem' ilyen felelettel:

„Ha markomban volna Hazám' nyeresége
Azt-is meg-tsúfolná hiti szegettsége,
Azomban, ha halál leszíz - is a' hartz vége,
Hazámé, nem enyim, karom' vitézsége.

„Ti dolgotok Nemes Urak! el-rendelni (a)
Hol, miért, 's ki ellen kell zászlót emelni?
Énnékem tisztetnek illő meg-felelni
Véremet, 's éltetemet Hazámnak szentelni. —

„*Julianra* látom a' hartz nagyon rá - ért
De ha már szóllanom kell Hazám' hasznáért;
En hitet nem szegnék sem Bulgariáért,
Sem az *Amurates'* minden Birtokáért. —

„Ha olly' nagy erővel jönnek segítségre
Két felől-is, a' már meg - tört ellenségre:
Ezt a' könnyű dolgot vigyék magok végre.
Minek osztozó társ a' keiz nyereségre? —

„Ök frigyet sem bontnak, mert nem - is
kötöttek —

'S ha azzal, hogy frigyes társainká lettek:
Tölünk-is segítő erőt érdemlettek,
Ez a' maroknyi nép mi leszíz ő melletek? —

D 5

„ Dc

(a) *Aen.* L. I. v. 76. Tuus o regina! quid optes?
Explorare labor, mihi iussa capessere fas est.

„De ha segítséget a' Magyarok kértek;
'S amazok tettek-is már költséget értek,
Követtek! helyettünk, majd ha viízfza-tértek
Ám kölfönnyétek-meg, a' mit meg-ígértek.

„Ajánljuk-meg e' két szövevényes Párnak,
Pápa szent Atyánkna'k 's a' Görög Tsáfszárnak,
Hogy, ha ők, mi tőlünk segítséget várnak,
'S nem léfzen rá szükség; mi sem tartjuk
kárnak. —

„Ha, míg az erőtlen Törökre fietne
A' Magyar, a' kotzka vakot nekünk vetne;
Bizvást akár mellyik társ hitet fizegetne
'S a' hiti-fzegettnék könnyen felelhetne.

„De tefzem: hogy vólna tellyes remény-
ség - is,

Hogy egész Európát meg-nyerjük; de még-is
Félő, hogy e' bűnért boszízút áll az ég-is,
'S ifzonyodna tőlünk a' keresztyénség-is.

„Érhetünk míg mi-is olly' végső szükséget,
Hogy kéntelen - is kell kötni békefséget!
Elő-vennénk akkor a' jó ellenséget

De nem megy' a' tűzbe a' ki már meg-égett.

„Az éhség, dög-halál, (mert az egek
Attya

Ezt, mind közönséges bűnért osztogattya;)

Hit-fzegő Hazánkat ha meg-látogatja;

Ezt akkor a' Török mind vízfza-adhatja.

„Termézet ellen van — 's úgy lehet
tartani

Hogy képtelenség ezt tsak ki-is mondani,

A'

A' mit *Julianus* ebből a' mostani
Kis viszketegségből mere javallani.

A' szentségben lévő titkos testre le-tett
Hit' meg-szegésével így meg-fertéztetett
Krisztusnak szent neve, ha kit meg-bűnte-
tett,

Bizony meg-bűnteti a' Magyar Nemzetet. —
„De mivel én, csak egygy vagyok a' Ha-
zába;

Ha hartz van Királyom', 's Hazám' szándé-
kába,

En ezt a' szándékot nem döntöm dugába
'S miért-is viselném a' fegyvert híjjába?

En nem vonogatom magamat, éppen nem,
Lakadalom nékem a' Törökre mennem,
Tudom: hogy Hazámért mindent kell fzen-
vennem.

Tsak hogy, frigy bontóvá ne kelleffen len-
nem. —

Julianus szómnak végét sem várhatja,
„Lám úgy mond Hunyadi kardját jól biz-
tatja;

„Légyen hát a' Király 's ország' akaratja
„A' kiknek kéfzen van bűnök botsánatja.

Bulgária nékem írásba téttetett
'S Királyi petséttel meg-erősítettet,
Hogy hartzra indullyunk már el-végeztetett,
Es hogy ne halaszszunk sem napot, sem hetet,

Átkozott gondolat! melly tanátsúl adta
E' bűnt, 's Királyunkat így meg-vakította;
Bú-

Bűnünk a' leg-nagyobb bünt fellyől haladta,
Zeng felette az ég, reng a' föld alatta. (a)

Reng, 's elől-járóba jelenti rengése,
Hogy a' több és nagyobb büntetés sem kése
Reng, 's a' fok keresztyén vér' özön öntése
Árjának, helyt készít zúggó repedése.

A' rakásra tódult komor felhők között
El-bujt, 's e' nagy bűnön szint' úgy meg-
ütkezött

És néki búsult nap, homályba öltözött,
'S sietve siettes helyekre költözött.

Kezet fog az ég-is a' szomorú éggel,
Irtóztat szokatlan félenk sietésséggel,
Hogy az alatt könnyen küszködjön 's jobb
véggel

A' kétségbe esés a' vak reménységgel.

A' földnek részei belől meg-indulnak,
És olyan hallatlan erővel mozdulnak;
Hogy egész városok omolva le-húllnak,
'S a' vizek folyáfi viszfára fordulnak.

De meg-nem ijesztenek e' rettentő jelek,
Nem a' föld-indulás, nem a' forgó szelek,
Én tehát Szegedrül Mars útat rendelek,
Indul az egész nép, 's a' Király-is velek. —

Már

(a) Ezek a' jelek követték ezt a' gyűlést, föld-indulás, forgó-szelek, szokatlan sietés; a' föld-indulás pedig olyan erőben, hogy egész városok le-omlottak, és a' vizek fel-felé folytak.

Már a' *Skorpiónak* vége felé jára
A' Nap, 's nagyon fűt nyílas tsillagjára,
Izenget a' borzas tél, hogy nem fokára
Jég tsapokat aggat a' bak' ízakáliára.

Míg hát imígy amúgy bé-nem hártvány-
nának

Reszkető hajjai a' zajos Dunának,
Egyenesen néki váttánk *Orsovának*,
'S tsak hamar népcink által-is szállának.

Ballagunk, 's találunk fok városotskára
Mellyeknek a' népség készűl dúlására,
De nem erőztettük maga szabadjára,
Őrizvén az erőt erősebb munkára.

Bodonnál egy kitsinyt meg-fzállunk, pihe-
nünk, (a)

Innen, mint-ha vonna meg-bántott Istenünk
A' fekete tengert tévén fel-ellenünk
A' Duna 's a' Hemus hegy közt odébb me-
nünk.

Van egygy nagy erősség a' Duna' men-
tében,

Ditsóséges Város hajdani nevében
Nikápoly, melly esvén a' Török kezében
Sciltarónak kezdi hívni nem régében.

Egy felől a' Duna folydogál mellette
Más felől nagy bértzes hegység kerítette,
A' Török (hallásbúl a' nép meg-fejtette)
Ez Ország' kintseit mind ide vitette.

Ez

(a) Bidinum. erről leszsz alább - is emlékezet

Ez hír a' köz-népnek úgy eszít vesztette.
 Hogy noha a' Király maga ellenzette,
 A' meg-szagolt kintsre, fogát fenegette
 És már a' nagy Várat vívni-is kezdette.

De mivel ez helyen jó számmal hagyatott
 Őrizőktől a' Vár jól oltalmaztatott,
 A' vakmerő 's szabad rabláshoz szoktatott
 Nép, az ostromlástól ismét el-tiltatott.

Hanem mivel szép volt a' hely' kiefsége
 És gazdag körűlte a' mező' térsége,
 Úgy kívánta népünk 's lovaink szűksége,
 Hogy légyünk e' tálynak kis-korig vendége.

De mivel a' fáradt testnek engedett
 Napokon-is a' nép mind csak készülgetett,
 Kár volna gátolni ez igyekezetet

Azért, újjabb útról rendelés tétetett.

Itt már kellet járni homokos helyekenn,
 Nehezebb útakonn, hegyekenn, völgyekenn,
 Viz-horta árkokonn, szoros ösvényekenn,
 A' lovaknak terhés meredek bértzekenn.

Itten találkozunk öszve *Drakulával*
 Atyáddal, ama' bölts 's nagy Vitéz Vajdával
 Úgy beszélle velem mint jó barátjával.
 Vajha élünk volna okos tanátsával!

„*Amurates* úgy mond csak vad' üldözetre
 „Több embert vísz' mint ti ezen ütközetre,
 „Kevés a' Töröknek e' nép egygy főzetre.
 „De kész volt *Julian* már a' feleletre.

„Míg

„Míg úgy mond vészödik amaz a' ten-
gerrel

„Mellyet őriz Ferentz hajókkal, fegyverrel,
„Sokat rehetünk mi e' kevés emberrel
„A' Görök sem mészze vár hatmintz
ezerrel. —

Fel-fohajt az atyád; talám meg-érzette
Vesztünket, 's népünket (mivel kitsínylette)
Négy ezer jó lovas néppel segítette
Kiknek a' Bátyádat vezérül engedte.

Sírt butsúzásakor, és végezetre tett
Nékem 's a' Királynak olyan ígéretet,
Hogy ő tsendes szállást ad 's jó őrizetet,
Ha rosz vég választja-el az ütközetet.

Ah! nagy lelkű Vajda! vajha! a' mint
Téged'

Szerentséssébbé tett gyanús szívűséged;
Vízíza-mentem, 's lettem volna jobb ven-
déged

Mint fogságom után mérges ellenséged.

Az el-bámúlt tolvajt a' bátya' 's az apja'
Sorsa' említése mint-egy nyakonn tsapja,
A' hofzszas halgatást hát félbe harapja,
A' szót a' Hunyadi' szájából ki-kapja

„Bár úgy-mond Atyámnak jobb vendég
módjára

'S szebben jöttél volna látogatására
Vagy ő is utánnad ment volna Várnára
Nem hajtván egygy hitván boszorkány
ízavára.

Mikor

„Mikor az én Atyám onnan meg-érkezett,
Rólad, mint jó barát ízépen emlékezett.
Örült, hogy foghatott olly' vitézzel kezét,
És utánna menni nagyon igyekezett.

„Igyekezett Téged a' már elébbeni,
Törökkel tett kötés ellen segíteni,
Vágyott veled együtt hírt nevet szerzeni,
Mert a' nagy ízív, nagyot ízokott reményleni.
„De leg-inkább ellent állt, hogy még út-
jában

Egy vén aszszony *Szullon* nevű falutskában,
Bele-tekintett é az Isten titkában,
Vagy mi? illy jövendőt kiált' az úttzában.

„A' Király a' hartzonn szerentsétlen
léfzen,
A' Török nagy híri győzedelmet vészzen
De a' magyar Tábor nem vesz-el egészen,
'S nem foká hasznosabb ütközetet téfzen.

„*Fekusa* volt neve ez vén bölzorkánynak
Mit nem téfz' egygy ízép-fzó egygy Vitéz
Vajdának?

Nem mér annyi erőt ígérni magának,
Hogy ellene járjon egygy Banya' ízavának,
„Bizony tsudálatos útakonn forgattya
„Minden dolgainkat a' Végzélek' Artya! --
„De eregy már tovább oh *Pallás' Mag-*
zattya!—

Hunyadi hát ízavát ekképpen folytatja.
Meg-segítvén Artyád e' négy ezerekkel,
Megyünk, és küszködünk a' magas hegyekkel.
Sok

Sok várakkal, 's falu forma Helyfőgekkel
Mellyeket nepeink tűzzel égettek - el.

Sőt a' véres szájú Magyarfág ezeket
Rabolván bűnre-is veték a' Kezeket,
Fel-dúlják az óltárt 's templom' szent Hel-
lyeket,

Pusztítják a' *Bulgár* 's *Görög* szentségeket.

Ezt látván a' Király mindjárt parantsolja,

„Hogy a' szent Hellyeket senki ne rabollya;

„Mert Istené ezek; ki meg-boszfizúllója

„A' bűnnek, 's perünknek igaz el-ősztója.

„A' hartzonn az erőt Isten osztogatja,

„A' győzedelem-is az ő akaratja.

„Ő tehát a' népnek dühös indulatja'

„Tűzét boszfizu-álló tűzzel el-ólthatja.

„Most az Isten' ügyét óltalmazni megyünk:

„Nó hát erőszakot az övénn ne tegyünk;

„Máfutt mint ellenség húzzunk vonnyunk

vegyünk,

„De a' szent helyyekenn irgalmasok legyünk.

Sőtakkor meg-szánván e' szegény nemzetet,

Mivel mindent dúlni erővel kellett;

Egynéhány Török rab útnak erefztetett.

Kik szanaszét vigyék ezt az izenetet:

Hogy valakik önként fel-adják várakat

Választani hagyja a' Király azokat,

Hogy akar más-felé fordítsák útjokat

Akar hűségünkre ajánlják magokat.

Míg fok vár és város a' maga hasznára

Hajlott Királyunknak szep ajánlására;

E

Tsak

Tsak neveti ama' nagy két kősziklára,
Epült, egyik *Sumen*, másik *Pesek* vára, (a)

Ezek meg-akarták erőnket próbálni,
Inkább, mint vároktól őlly ingyen meg-válni.
Könnyebb-is vólt minket alá-taszigálni,
Mint nekünk a' magas bértzekre mászkálni.

A' Király hát népit neki botsátotta,
Leg-elebb-is *Tarnó János* be-rontotta
A' kaput, *Peseket Leske* ostromlotta, (b)
Fel-hágott már; 's erős bástyáit bontotta.

Sokakat meg-ölnek sokat el-fogdoznak,
Jajgat a' vár népe, sírnak kiáltoznak;
Sokat a' Magyarok mind addig nyomoznak,
Míg-nem hanyat-homlok alá ugrándoznak.

E' meg - van; de roszszúl fúj a' Török
fzele,

A' Király a' Kardját még alig tette-le
Ím érkezik *Fereñez Kárdinál'* levele
Mellybe már én félve tekintettem bele.

Mit

(a) *Schumen*, *Sun*, vagy *Sunium*, és *Pesich*, *Pesechium*, régen erős város *Bulgariában* a' *Hémus* hegy bért eínn.

(b) *Tarno* (*Tarnovius Joannes*) *Lesko* (*Lesco Bobricius*) Lengyel Fő emberek, *Ulászlónak* *Hadi Tif tjei*. Ez a' *Lesko* fogta-meg *Ulrik Grófot* és vitte *Budára* --- egy *Tarnó*, vagy *Tarnovszky Lengyel Báro* adott f állást *János Királynak*, mikor *Ferdinand M. Ország*ból ki kergette. A' mint írják *Revai Péter*, és *Zer-megh János* vid. *Belus*.

Mit ir? — a' Törökök meg-tsalván azokat,
 „ Kik hajókkal őrzék a' Tenger partokat ;
 „ Által szállították egész ráborokat,
 „ 'S még több erővel-is segíték magokat. —
 Mit tsináljak már én? — félni szégyenlet-
 tem ,

Ne hogy a' sereg-is féljen én mellettem, —
 Minap hűségemről ígéretet tettem,
 De kitsiny az erő, Hazámat féltettem.

Kértem hát a' Királyt: hogy vízfíza-fordúl-
 junk,
 A' veszedelembé önként ne induljunk,
 Inkább a' *Drakula* tanátsán tanuljunk,
 Mint a' tenger mellett egygyenként el-hul-
 junk.

Vagy, ha a' szemérem kifiztet a' probára
 Ím itt van helyünkbe *Sumen*, *Pesek* vára,
 Várjuk-bé itt, küldjünk több népért Budára
 Talám a' *Görög*-is el-jön nem lokára. —

De már a' fiatal heves természetet
 Jobbra tanátsolni tovább nem lehetett,
 A' síkra le-szállni sokkal jobb' fzeretett
 'S ottan indítani véres ütközetet.

Hemus, *Mesembernél* kezdődik, 's hofzszára
 Ki-terjed egészízen *Maczedoniara*,
 De fok helyett könyök 's térd-hajlás formára
 Ki-agozik csak-nem a' Tenger' partjára.

De kivált Várnánál kettős ki-hajlása,
 'S a' nagy hegynék apróbb halmokra oszlása

Meneteles teknő forma völgyet ása,
Ez az a' Magyarok' keserves ízállása.

Várna maga épült a' völgy' izorossára,
Két felől mellette két nagy hegy'hátára,
Két vár állt: egyikről *Makropolis* Vára
Másikról *Galatta* néznek-le Várnára.

Ezek mind őrizet nélkül hagyattak,
'S a' fegyveres népnek könnyen ízállást adtak,
Az oldalban szőlők 's gyümölcs fák láttattak,
És kieselégekkel mint-egy tsalogattak.

Bal kéz felől a' mint fent épült *Galatta*,
Posványos tó vagyon a' hegynek alatta
Mikor kergettetett e' lábba ízaladt, a'
Nagy Váradi Püspök 's a' fogát ott hatta. (a)
Ide

(a) *A' fogát ott bagyra.* Tsűfolódó forma ki mondás, 's talám a' Vitézi versben alatsón, 's a' mint nevezik kon ha f ó (*Culinaris terminus*) félve tettem ide; de a' batorított, hogy a' régi vitézi vers írókban is el-vétve találhatni ilyeneket. -- Az első Könyvben p. o. ebben a' strófában: Egyszer nagy unalma' vigasztalására: az utolsó sor hasonló közönséges ki mondással volt először írva: A' ló sem bírta már tovább, szegény pára. Ezt hogy *szegény pára* egy nagy tudományú Méltóságos Hazafi konyha főnök itélvén, így méltóztatott igazítani az egész sort: *Mert alatsa lóva már tsak alig jár;* a' mint hogy én-is ezt helyesnek itélvén, ama' sort emezzel fel-tseréltem: ha többet-is találtam hasonló

Ide tsalt bennünket a' hegy' kiellége
A' barom' itatás 's tüzi fa' fűkülsége,
Mind Királyunknak-is egy kis betegsége,
Kinek térd-hajlásán mérges kelés ége. —

Siet a' Török-is kétséges útjával,
Már *Drinápoly* alá ért roppant hadával,
Hallván hogy Ulászló már-is fok prédával,
Rakottan, ott pulztít rabló táborával.

Onnan heted napra meg úgy el-sietett,
Hogy a' nagy tüzekből mellyeket égetett,
Eftendenn, akárki jól hozzá vethetett
Hogy egygy mért-földnyinél nem meszízebb
lehetett.

Ellent-vetett ugyan a' hegyek' fok ága,
De vólt a' Hóldnak is tsekély kis világa,
'S az égnek a' tüztől fényes piroslága
Már közel-léteknek jele, 's bizonylága.

Látván hát távolyrúl a' tüzes jeleket
Serkentjük a' Hartzra vágyó vitézeket;
El-rendelünk minden jó készületeket,
És meg-kettőztetjük az őrizeteket.

Még reggelt sem várunk; hajnal hafadtára
En, György és Julián, 's ha kiknek szavára
Vólt egy kis tekintet; gyűlünk csoportjára,
'S megyünk a' beteges Király' szállására. —

E 3

Be

e' könyvben vigyáztalanfágból ejteni; enged-
jen meg Hunyadi, a' kit ditsérek, és Vir-
gilius, a' kit követni akarék.

Be hamar változik a' szív' akaratja;
 Most leg-ízegényebbül magát a' bíztatja,
 Ki nem reg' a' Hazát ily nagyonn nógatja
 A' hartzra, 's a' prédát koránn osztogatja.

Nem mér *Juliánus* a' líkonn hartzolni,
 „Szekerekk' A' úgymond körül-kell fántzolni
 „A' Sereget, onnan könnyű lesz' tsúfolni
 „A' Törököt, mikor nem mér ostromolni.
 „Ferentz - is az alatt új erőt fog hozni,
 „'S fogja a' Törököt idáig nyomozni;
 „Mert a' hajós sereg mit tud már dolgozni
 „Ha tsak a' vizekkel nem fog hadakozni.

Tettzett-is e' tanáts némelly félenkeknek
 Sok Magyar Uraknak, és sok Lengyeleknek,
 A' Király-is várván a' mérges sebeknek
 Gyógyultát; ellene nem mondott ezeknek.

György, a' ki akármelly kész veszedelembe
 Bátor vólt, bátrabban tekint a' ízemembe.
 Nem szóllott, de mintha súgná a' fülembe
 Hogy kár így rohannunk önként félelembe.

De én-is magamban tsúfosnak képzelem,
 Hogy *Amuratesnek* már-is győzedelem'
 Kőszorút ígérjen a' Magyar félelem;
 Hát, az ijjedteket ekképpen kérlelem.

„Szép-is volna biz' az; hát a' ki mint fene
 Vad *Amuratesnek* úgy jöve ellene,
 Most mikor a' dolog a' sullyára mene
 Ily' gyalázatosan fántzba rejtezzen e'?

„ A'

„A' jó kezdettől függ a' hartznak jó vége, —

Mihelyt tudva lészén szívünk' félénkfége,
Meg-újúl a' felénk Török' reményfége,
'S a' magunk népének el-vész serényfége.

„A' mint megy' a' dolog az elő tsatába,
Olyan indulat száll minden katonába. —
Félve megy' a' serény ló az Oskolába,
Ha leg-előizsör - is meg-bötlik a' lába.

„Mindég a' Magyarok' bátor serényfége,
Vólt a' Törököknek szerentsetlenfége:
A' sántz már kéntelen óltalom' keszfége
'S a' meg-győzötteknek végfő reményfége. —

'S hát, ha sántzba vévén kitsnáy sere-
günket

A' nagy Török tábor körül-fog bennünket,
'S el-zárja a' síkra ki-mehetésünket.

Mivel tartjuk akkor éhező népünket? —

„Az-is nevetséges 's tsúfos emlékezet,
Hogy a' gyalog, 's imígy amúgy fegyverke-
zett

Hajós sereg, e' gyors lovas gyülekezet'
Nyomába, olly serény lépéssel érkezett.

„Ha mind addig sántzba szorúlva kop-
lalunk,

Míg az el-érkezik; éhel - is meg - halunk,
Mind Török' markába kerül az általunk
El-foglalt éléfés fok majorunk 's falunk.

„Ott lett volna helye várt vitézfégének
Ama' Ferencz híres hajós seregének,

Mikor *Afiaból* a' Török' népének
Hajói a' vizenn által - evezének.

„ Még az én szívemnek nagyobb remény-
lége

Volt eddig, a' Görög Császár' segítsége,
De a' mint én látom, már annak-is vége
Van, 's csak a' kardra van karunknak szük-
sége.

„ Úgy-é hát Fő Rendek! hogy síkra kell
szálnunk

'S tavalyi mód szerént vakmerőnn próbál-
nunk

Az erőt: egy kézből tízet kell tsinálnunk,
Másként a' Töröknek meg-nem lehet ál-
nunk.

„ Ne nézzük a' Török roppant fokaságot,
Hanem a' nagy szívet 's Magyar bátorlágot,
Melly sokszor sok Török' torkára úgy hágott
Hogy a' fokból egy-száz, ezret-is le-vágott.

„ Ez a' jó óltalom, illyent kell készíteni
Török holt testekből kell fántzot keríteni,
Arra kell a' Magyar Legényt meg-tanítani
Mint kell a' zászlóig kardal útat nyitni?

„ Kivált most a' Török úgy meg van
íjesztve,

Hogy csak ma légyen jól egyszer meg ra-
készttve,

Faradt ló-ként fülét farkát el-eresztve
Itt hagyja e' gazdag megyét útat vesztve;

„ Jer

„Jer hát velem Vitez Urak! a' próbára,
Felsük Török vérrel a' Várna' falára:
Itt vala a' Magyar, kit Várnára vára
A' Török Törökből készült vatsorára.

Oly' mérgeffen szedte homlokom a'
rántzot,

Mintha a' Császárra most verném a' lántzot,
Meg-találom akkor, gondolám, a' fantzot,
Mikor Török sípra kell járni a' tántzot.

Láttam a' beizéd közt 's mosolygónn ne-
vettem,

Miképpen refzketett Julián mellettem;
Hogy szoros a' kaptza magam-is érzettem,
De a' fantzba bújni nagyon szégyenlettem.

Hajolnak az Urak szavam' tanátsára
Söt György már-is kapkod kard' markolat-
jára,

A' Király' szem ügyet sem vet fájdalmára
A' vér betegenn-is hívja a' tsatára.

Közelebbről várván már az ellenséget
Által-adják nékem a' Fő Vezérséget
Én - is tsak hirtelen a' készület végett
Szemeffebben körül nézem a' térséget.

A' posvány mellyéket hátul szekerekkel
El-zárom; 's mivel ez egy felől bértzekkel
Erős volt, más felől motsáros vizekkel
Ide tsak öt Magyar zászlót rendelek-el.

A' völgyből a' hegy közt be-nyúló árkokat
Bé-rekeztem ásván jó erős fantzokat,

A' Királyra bízom a' völgy tályékokat
Hogy a' Nemességgel őrizze azokat.

Allítom jobb felől Várna' ellenében
A' derék fereget egész erejében,
Mert ez a' Töröknek jobb keze' ügyében
Vólt, 's hamarébb érte mi felénk jöttében.

Itt állta' *Ban* (a) a' nagy zászló' erejével,
Az *Egri Püspök* 's György a' maga népével,
Julian a' vezes kereszt' szent jegyével
Meg-külömböztetett vitézek' rendével.

Hátul a' tábor hely' védelmezésére
'S a' talám hanyatló szárny' segítségére
Szent László zászlóját, 's a' *Leskó* kezére
Bízott Lengyeleket rendelem végtére.

Magamnak egynéhány ferény Oláhokat
Tartottam, leg-frissebb 's nyugodt lovasokat.
Semmi rendes helyhez nem kötvén azokat,
Hogy mindég nyomomba lódítsák mago-
kat. —

'S mikor onnan odébb indulni kezdettem
Testemben egy lafsú lankadást érzettem,
Reng a' föld alattam, az ég zúg felettem,
'S egy febes forgó-ízel támad' környűlettem.

Szent László Zászlója ölzve-ízaggattatott
En a' nagy ízelvélzben mint ei-ragadtatott

Nem

(a) Franco (Dalmatiæ Banus) Rozgoni Simon
Egri Püspök.

Nem tudom hol voltam: hallottam szózatot
'S mellettem két Angyal-le-fzállni láttatott.(a)

Angyal, de koronás Király tekintete,
Fenyés ábrázatja, fehér öltözete;
'S a' mint rám mind kettő villám szemet vete,
Minden belfő részem 's tetemem reszkete.

Egyik tsendes hangal szól de hallhatóval
„Lajos vagyok úgymond 's jöttem szent
Lászlóval

„Hogy néked tudtadra adjam egygy két
szóval

„Mit tehet az Isten a' frigy' fel-bontóval.

„Szent László Hazádnak dicső párt-fogója

„Van velem, a' kinek még hafadt zászlója

„Sokak halálának komor hír-mondója;

„De a' Te éltedet az Isten meg-óllja

„Úgy vigyáz az Iffjú Király' életére

„Hogy mikor a' hírért buzog heves vére,

„Ha roszfz helyre rohan feje vesztésére

„Ez ne legyen a' több nép' veszedelmére. —

Mire észre jöttem, már akkor próbára

Hat ezer lovast küld, a' hegy' oldalára

A' Török: kik nézven népünk' táborára,

Nyilakkal kezdenek löni boszsfzújára.

Mint-hogy hegy' oldalnak kell vala indulni

Nem hagyá a' népet a' Bán ki-mozdúlni; —

Mér

(a) Aen. L. IV. v. 702. Devolat et supra caput
adstitit.

Mér a' biztos Török közelebb nyomúlni,
Már hát a' Magyar-is neki kezd búfúlni.

Hátat vet a' Török a' gyors kergetőnek:
De ím' mikor csak-nem már rabokká lönek,
Segíteni a' dombon sok ezerenn jönnek,
Enged a' kis erő a' nagyobb erőnek.

Rohan hanyat-homlok a' Magyar le-felé,
'S míg a' Török hátul jó izűm szeldelé,
Csoportosabb 's nyugott népbe botla belé,
Ugy - hogy futásának helyét alig lelé.

Fut a' Magyarság-is utánna sebesen,
Húll a' meg ijesztett Török - fej ezressen;
Sarkokba van a' *Bán*, nyomja, de szemessen,
Üzi a' *Váradi Püspök*-is tüzessen.

Üzi, de nyomorúlt, ő a' szent Írással
Jobban tudván bánni mint a' hartzolással.
Míg megy győzedelem' 's öröm' kiáltással,
Jön a' derék sereg szörnyű ropogással.

Meg-íjed a' Püspök; és hátra fordúla
György után, ki régen már vízfőz-nyomúla
Megy: — hogy közel érje a' lápnak indúla
De szegény lovastúl a' posványba fúla.

Az Egri Püspök-is úgy meg-ízorítottott,
Hogy futva *Galata Vár*-felé vágdatott
De hogy a' Táborba haza hátolhatott,
Soha-is a' hartzonn többé nem láttatott. (a)

A'

(a) Az Egri Püspök hová lett kétséges; hanem
az méltó a' meg-jegyzésre: hogy mikor Ju-
lian' tanáttsa ellen Hunyadi *gyepré* akart

A' fántzig kezdett már a' Török nyomúlui,
Szent: *László Zászló* a' őrizetit dúlni,
Nem kem a' Királlyal oda kell rándúlui,
Mert a' végső remény balra kezd hajolni. —

Meg-fordúl a' kotzka, alig érkezünk-el,
Nem bír a' fok Török kitsíny feregünkkel.
Uránnok, fok vérbe fertőzött kezünkkel
Kergetve két ezer lépésig megyünk-el.

A' Király a' hartznak úgy néki hevüle,
Hogy már alig győzött ki-térni beltüle, —
Csak ugyan meg nyerém fok kéréssel tüle,
Hogy én velem együtt más felé kerüle

A' Bán és Julián már alig állának, —
Megyünk — az Oláhok nyomunkba valának:
De mihelyt a' Királyt 's engem' meg-látának
A' Török Vezérek, szörnyen kiáltának.

Nagy biztatáfokkal lármáznak egymásra,
Kifztetik Istenre, szentségre, vallásra,
Az igaz ügyökre, a' frigy' meg állásra
'S vagy nagy ditsőffégre, vagy végső romlásra.

„Kristus! a' fíköltő hangok így zengének:
„Kit Istennek hísznek ezen Keresztyének
„Még - is mi ellentünk olly hitet fzegének
„Mellyet le a' Kristus nevére tevének

„Kris-

szálni a' Törökkel, ez a' Püspök-is öfzve-ka-
pott Hunyadival, 's a' többek kö t a t felel-
te: Én ugyan *Corvine!* ba hartzolni kell, har-
tzolok, és tudom hogy itt halok - meg; de te majd
bárat fordítasz 's jobb időre tartod magadat. —
Lám még-is meg-szaladt a Püspök.

„Krisztus! mutasd-meg hát most Istensége-
det:

„Veszesd-el e' gyilkos bűnre vetemedett

„Hit-szegő kegyetlen keresztyén népedet,

„Melly mikor minket bánt, tsúfolja neve-
det.

Zengnek mind két részről mérges fiktá-
fok

Kemény kard pengések fok tsont ropogások.

Kardját más nyakára alig szabja - rá fok,

Mikor az ő fejét el-tsippentik mások.

Alig láttzik híjja a' Török tábornak,

Mert más áll helyébe egy le-szeldelt sornak,

Mint a' hordó lyukánn a' most forró bornak

Ki-folyt tseppje helyett újjabb tseppek forr-
nak.

Vagy mint míg *Herkules* kardjával dolgo-
zik.

A' sebes farkány'nyak új fejjel bimbózik;

Többet nő a' Pogány mint-sem fogyatkozik

Egy Török helyébe száz is találkozózik.

Meg-toljuk tsak-ugyan keményen végtére

De mikor sebesen megyünk ízfőre

Találunk egy-néhány meg-terhelt tevére

'S meg-ijedt lovaink ugrádoznak fére.

Elzemenn-is alig voltam a' lármába',

Hol ide, hol oda futok mint a' kába —

A' Török, a' Magyar Tábor' bal-szárnyába

Nagy kárt tett, — hát oda mégyek hamar
jába'.

Ott

Ott mihelyt a' dolgot helyre segítettem,
 Iffju Királyomat keresni eredtem;
 Mert nagy hevesléget annyira féltettem,
 Hogy a' miatt magam keveset tehettem.

Addig ment a' meg-tolt Török' üzésébe,
 Hogy már a' Jantsárok' feles seregébe
 Ért, vérrel villogott a' kard a' kezébe',
 'S hogy meg-lát' még helyebb indulá
 mérgébe?

Egek! melly nagy tsuda! két harmad
 magával

Küszködik a' mérges *hárpiák'* fájával;
 Tsak-nem el-ájúlék hogy meg látám tával,
 Sieték nyomába egy-néhány Oláhval.

Kértem az Istenre; kedvezzen magának,
 Tartsa továbbra-is erejét karjának;
 Mert az ő halála az egész Hazának
 Halál 's kész nyerefég a' Török' Hadának.

„Az tsak köz katona' nem Vezér' tör-
 vényye,

„Hogy addig üldözzön a' míg tartja kénnyé,
 „Jöjj-vizsiza hát velem Táborunk' re-
 ménnye

„Vitézink' ereje, Hazánk' szeme-fénnye!

„Most a' Török Tábor már jól meg-
 tolatott,

„És el-vesztett minden bátor indulatot —

„De fél a' Magyar-is, mert régen láttatott

„Királyunk, már talám hólnak gondolta-
 tott.

Ügy-

Úgy is vólt. — A' Királyt rá alig beszé-
lem, —

Jön — a' György' seregét hátrálni szemlé-
lem —

Utánna rugtatok futva, — mind azt vélem,
Hogy jön az én kedves Királyom-is vélem. —

En el-mégyek. — Györgyöt már ki-fegí-
tem, —

Széllyel-nézek — hát nints Királyom mel-
lettem —

Kérdezem — azt mondják: hogy mig én
fiettem

A' Király vízfza-ment. — tsak el-kefere-
tem. —

Vízfza-ment valóban nem fokad magá-
val,

Víni a' Jantsárok' egész táborával;
A' kik észre vették hogy már vak kotzskával
Fel-hágy mind a' két fél az nap' a' tsatával.

Nem-is értem odébb őket egy hajtással
A' honnan a' Királyt annyi sohajtással
Vízfsza-hívtam — zúgnak szörnyű kiáltással
Mint lepik a' varjak a' dögöt rakással.

De míg oda értem sebessen mentembe',
Szellyel - nézek ha hol akadna izemembe;
Hát egyszer míg rágom fogamat mérgembe,
Im' ! jön egygy áll-ortzás lovas velem
ízembe (a)

„ Ne

(a) Virg. L. II. v. 772. Infelix simulacrum,
atque ipsius umbra Creusæ

- „Ne jöjj már Hunyadi úgymond védel-
memre,
„A' Török tart számot már az én testemre,
„Menj - vízfza, és viselj gondot hűsé-
gemre
„Esküdt, 's még életben maradt seregemre.
„Nékem már a' Török el-vette fejemet,
„Tudom, hogy tábori modonn el-is temet
„Te menj haza, viseld Királyi képemet
„'S kérd-elő a' Török Császártól éltemet.
„Köszönöm jó Vitéz! vitéz hűségedet
„A' mellyel Királyod már meg - elégedett
„Tartson-meg az Isten Hazádnak Tégedet
„Ha már engem' tovább élni nem engedett.
„Menj hát, hagyj itt engem' szerelmes
Vezérem!
„Menj, mert most ha szöksz - is, nem tilt
a' szemérem,
„Néked a' jobb forfot már most meg-ígérem.
„Mert a' hit-szegésért bér volt az én vérem.
„Te-ki úgy vigyáztál az én életemre,
„Hogy nyitva volt szemed minden lépé-
semre,
„Ne jöjj tovább kérlek próbált hűségemre,
„Ne vonj már kettős gyáaszt szomorú
népemre.
„Menj-el, tartsd erődet bóldogabb
időre,
„'S szert tévén idővel népeššebb erőre,

„ Akkor *Amuratest* vond ofztán kérdőre ,
 „ Mért vetette kezét a' koronás főre.
 „ *Juliánnak* pedig mond-meg a' nevemmel,
 „ És egyebeket-is ints - meg esetemmel
 „ Melly fzerentsétlenül jádzottam hitemmel
 „ 'S mint fizet az Isten érdemért érdemmel.
 Menj hát. — No megyek hát — de ki be-
 fzéll velem ?

Hát ha ez az árnyék tsak képzelt fílelem ,
 Közelebb ugratok , jól meg-nézdegelem ,
 Ki-nyújtom kezemet, hogy majd meg-ölelem.

Háromszor akarék borúlni nyakára
 Mind háromszor kezem tsak híjjába jára. (a)
 A' tsupa semmi vált élő test formára ,
 Tsak olyan mint a' füst, álom, árnyék,
 pára.

A' mint-hogy hirtelen semmivé-is vála. —
 Ah kedves Királlyom keserves halála! —
 De ha már a' Pogány gyilkosoddá vála,
 Ezt a' fel-kent testet ott bagyjam-é nála? —

Ah! nem. — érte megyek. — hát látom
 mezfízére

Martzangolt testéből mint buzog a' vére ,
 Keserveßen nézek egygy dárda' hegyére,
 Zafzlóval függesztett halavány fejére. —

Meg-

(a) *Aen.* L. II .v. 792. Ter conatus ibi collo
 dare brachia circum, Ter frustra comprehensa
 manus effugit imago.

Meg-állj Pokol-béli *Furiák'* fajzatja!
Vérem szereztsédet mindjárt hármaztatja;
Hadd légyek ha karom 's kardom nem bír-
hatja

Én-is dühösséged' 's mérged' áldozatja,
Immár rohanék-is a' veszedelembé,
Mikor az áll-orczás szó juta eszembe;
Hogy szegény Hazámnak ezen gyötrelmébe'
Maradt még reménye az én életembe'.

Vízfő-mégyek azért a' tábor' helyére; (a)
Hol már mindeneknek foly az óra' vére.
Julidmus maga maga' szégyenére
Nagyon javaslotta, hogy vonúljunk fére.

Ritka szónak engedtt több ember mint
ennek.
Én mégyek, — 's hírt adok tsak hamar min-
dennek,

Hogy a' Duna felé az éjjel Istennek
Hírvél, ki merre mehet, menjen, —
mennek.

F 2

HAR-

(a) Történt ize a' Várnai veszedelem 1444-dik
esztendőben. Török két annyinál több veszett-
el mint Keresztyén. A' Király' halála pedig
miként történt, maga meg fogja beszélni a'
III-dik Könyvben.

HARMADIK KÖNYV

S u m m a j a.

Tovább megy Hunyadi a' maga történeteinek le-írásában; emlékezteti a' tolvajt; hogy mikor a' Várnai veszedelemből vízfőz-jövet Drakulához be-tért Hunyadi, amaz ezt megfogatta, de azután betsülettel haza kísértette. --- A' maga jószágában tavaszt sem várhatván Hunyadi a' belső zenebonák' tsillapítása' végett Budára ment, a' hol az új Király választás kedvéért tartatandó Ország' gyűlése időre határoztatik. Hunyadi pedig küldetik a' Török ellen, a' ki már a Szávaig hozta rabló lovas seregét; azt nagy serénységgel meg-győzván, szemközt találja vízfőz-menet a' Magyar követeket, kiknek kérésekre ment a' Cziliai Gróff ellen, a' kit-is addig szorongat, míg az Ország' hűségére vízfőz-terít? onnan megy az Ország' gyűlésére Pestre- a' hol a' Kis László Királlyá, maga pedig Hunyadi Fő igazgatóvá Gubernátorrá választatik. --- A' Kis Királyt a' koronával fokáig szép módjával kéri-vízfőz Fridrik Császártól, a' ki nem akarván engedni, fegyverrel rajta ütnek. --- Hunyadi Skanderbéggel öszve-főzvetkezik a' Török ellen; de Skanderbég el-késik; és Hunyadi a' Rigó mezején nagyon meg-verettetik.

Igy lett Nemzetemnek híre' 's ditsőffége'
 Vészttével Várnánál a' tsatának vége.
 De vitéz Királyom' gyászos temetsége
 Volt *Amurates*nek leg-főbb nyerefége.

A' mellynek hogy legyen ott örökös jele,
 És az egész környék ditsekedjen vele.
 A' Török az ott lett történettel tele
 Íratott, alacsony oszlopot emele. —

Fut a' katonaság az erdőbe széllyel,
 Megy' a' Duna felé, de ezer vészéllyel, —
Julán is odébb állott azon éjjel.

De nézd-el mint jádzik a' fors a' kevéslyel:

Futását nyomorúlt nem jó felé vette,
 Valaki halálra meg-febesíttette, —
 Még élt, mikor el-ment Szanoczi (a) mellette
 Más nap; 's a' hit fzegezt fzemére vetette.

Fél-mezitelenenn a' földönn heverve,
 Szemeit az égre emelni sem mervé,
 Halálos kínnyait kettőzte keserve. —
 Így szól, bús kezével hergő, melyét verve:

„Szünj - meg hamar füzj-meg kínos
 lehelletem!

„Lengyel László Királyt én-is hadd köve-
 tem,

„Bizony ő utánna vészteni életem'

„En, én, igaz jussal én következhetem.

F 3

Óh

(a) Szanoczi (Sanoceus) nagy és tanult ember;
 Ulászlónak követe volt a' Lengyelekhez,
 hogy adjanak segítséget a' Török ellen. Vid.
 Callimach. in Belio.

„Óh százszor boldogok, boldogok valátok,

„A' kik Várna alatt szerelmes hazátok'

„Kedvéért, hatalmas Iffju Királykátok'

„Szemei' láttára tegnap meg-halátok. (a)

Én pedig azokkal kik velem valának
Egyenessen néki vátték a' Dunának,

És harmadnap alatt hozzánk el-jutának

Öt vagy hat ezerenn, kik meg-maradának.

Onnan által - megyünk havas - alföldre

A' hol már az Atyád jó szállást igére.

De nem emlékeztén tett ígéretére,

Tudod már mit tsinált 's mi lett bűne' bére:

Siettem, mert tudtam *Fridrik'* kívánságát,

'S a' ránk törekedő *Tsebek'* gonofzságát;

A' kik eszre-vévén Hazám' árvaságát,

Majd újjabb rabságra készítik rabságát.

De ez új méreggel meg-keferítettett

Lelkem, tsak-nem minden reménységet le-
tett;

Ne tsudáld hát, hogy ez új sebbel sértetett

Szív, bűnös Atyádnak meg-nem enged-
hetett.

A' keferűséget a' szégyen kifiztette,

Mind kettőt a' harag kétszeresítette;

A'

(a) *Aen.* L. I. v. 94. O terqve qvaterqve beati
Qveis ante Ora Patrum Trojæ sub mcemibus
altis Contigit oppetere.

A' nyughatatlanság mérgem' segítette
 És könnyen háramfzor hármossá tehette.

Tudom, hogy a' nemes szívnek nem-
 szokása

A' Durva haragnak holtig fent tartása,
 De a' Te Atyádnak bűne' meg-bánása
 Nem vólt elég-tétel, 's fent maradt rovással.

Hogy jobb indulattal buzgott nemes vére,
 El-ereíztett, 's holtig hűséget ígére,
 Sőt nagy embersége ki-jelentésére
 Katonái által haza-is kísére.

Ez még tsak annak-is meg-orvoslására
 Kevés vólt, hogy árva Hazám' látására
 Nem mehettem korán, hanem olly sokára,
 Mikor már a' roszsz hír kész szégyenre
 vára. —

El-is ment már a' hír, — késő enyhíteni,
 Kesereg hát szívem orthonn, 's azt izeni
 Budára; hogy szabad légyen kesergeni
 Míg magam, 's népem-is magát ki-piheni. —

Piheni! de mi vólt az én pihenésem? —
 A' sok ezer gond közt azonn törődesem;
 Hogy a' Várnánál lett szégyen' szenvedésem
 A' Töröknek viszsza-adni meddig késem?

A' tél már az időt fagyra változtatta,
 A' vizek' partjait öszve - ragasztotta;
 A' föld' színet fehér hóval borította
 Mellynek a' mag tsírák bujkáltak alatta.

Kemény szelet hajtnak északról a' jegek,
 Ritkán látnak fényes nap' sugárt az egek,

Valamit hordoznak a' komor fellegek,
Mind fagy, havas eső, jeges fergetegek.

A' nap már közepénn nyomja Bak' tsillagát
Fűlt szobába vonja fok nyers Vitéz magát
Törli véres kardját fóltozza kalpagát
Tűzszögve szagolja most-is Várna' fza-
gát. —

Az el-lankadt 's fáradt testek meg-újúlnak,
Sokann a' hartz után hartzolni tanulnak,
Félelem, fáradtság, bánat, éhség múlnak
Betegek épülnek, sebesek gyógyúlnak. —
Gyógyúlnak. — De az én sebem' mer-
geffége

Nem enyhül; és nints-is semmi reménysége,
Tsak a' hartz, 's a' boszszú-állás' mestersége
Nyughatatlanságom' 's töredelmem' vége. —

Új hír, új kín bántja szivemnek kínjait
Új veszély váltotta-fel ama' Várnait
Mert ama' vér-szopó még meg-nem álla itt
A' Szávaig küldé rabló lovagjait.

De várj, vérrel hízott mord medve' faj-
zatja (a)

Fel-kél még a' Magyar, eszedbe juttatja
Hogy fene vad' és nem vitéz' indulatja
Az, a' melly a' földhöz vertetfolytogatja. —

A' fereg gyűjtéshez hozzá-is kezdettem,
Mellyel a' Törökre törni törekedtem;
De

(a) *Ovid. Trist.* At lupus et turpes instant mo-
rientibus urfæ.

De még dolgaimat jól rendbe se szedtem,
Fő rend Társaimtól szomorú hírt vettem.

Hogy a' Lengyel László' szomorú halála
Belső zenebonát 's háborút tsinála:

Melly hír úgy szívenn lőtt, 's olly roszsz
helyt találta,

Hogy réményiségem-is kesz méreggá vála —
Hát már, az én sórsom mind holtig így
leszsz-e?

Hogy minden tze'lomtúl el-vettefsem meszsz
Orizágunk ő magát maga - is veszszsz
Es a' Törököt-is Budáig ereszsz.

Nem várhattam tehát otthon ki-keletet,
A' fok gond Budára menni fiettetett;
A' hol velem együtt fok öszve-gyűjtetett
Fő rend, 's nep, addig-is rendeléseket tett.

Míg az egész Ország Pünköst innepjére,
Pesthez gyülekezzen Rákos mezejére.

Annak ott leendő el-végezésére

Ki üljön a' székbe Ulászló' helyjére. —

Az alatt-el-jött már a' vidám ki-kelet.

Hátra verte a' *Kos*, szarval a' *Hal* jelet.

A' melegebb napok öszlatják a' tolet,

A' hartztól üresült időnek vége lett.

Arvánmaradt Hazám meg-szóllít engemet,
Hogy készíttsem újjabb hartzra fegyveremet,
Nem-is fok tűz kellett gyújtani véremet;
Rendbe - szedem azért hamar seregemet.

Veszem egyenesen útam' *Miziának* —

Hozzám még az útban olyan hírt hozának

Hogy már a' Törökök Szarnon városának
Környékénn a' Száva mellett predálnának. —

Siettem, mert féltem attól-is hogy hátul,
Újjabb roszfz, új bal hír ne jöjjön Budától —
Lattzik a' Török tűz már Szarnon Várától
A' melly tsak húsz-ezer lépés a' Szávától. —

Tüzeket rakatok a' Száva' partjánál —
Rá ismér a' Török a' hód' világánál
Hogy Tábor; de a' melly még túl a' Szaván
áll,

'S szem-ügyet sem vet rá elébb virradtánál.

En-is a' tűz mellett keveset mulattam,
Eltendenn a' Száva vizét át-úsztattam,
És gyors seregemet tsak addig nyugtattam;
Hogy még éjjél előtt-meg-is indulhattam.

Sietünk Szarnannak sebes lépésekkel,
Hogy akkor üsünk-rá véletlen kezekkel,
Mikor leg bátrabban 's nyugottabb lélekkel
Hajnali álomban méllyen merülnek-el.

Súgárit a' piros hajnal tsirkáztatja;
Az új tavasz dérről elegyes harmatja
A' mint a' zöld füvet gyöngy színnel fűttatja,
Almos szem-héjjunkat vígan jádzódtatja. —

Aluszol most Török gondolom magam-
ban,

Héj! ha tudnád miként hordozom mar-
komban

Éltedet; alig ha aludnál; azomban
Rá-ütök az édes hajnali álomban

Harfog a' kard-zörgés , a' lovak hortyognak

A' széllyel-dúlt rontott sátorok ropognak ;
Hangjai fok öszve-tsikorgatott fognak
Az álmos Török dob' zörgéfinn ki fognak.

Egygyik alig ér-rá jaj' ki-mondására ,
A' másik fel-ébred szomszédja' jajjára ;
Sok álmos szem ügyet sem-vét a' kardjára
Lót-fút , fir , őt-kiált , meg-őrült' modjára :

Mint a' föld-indulás mormoló neszére
Álmos ijedtség száll a' ház-nép szívére ;
'S mikor az agyából ki-ugrik vesztére
Véletlen a' padlás le-rohan fejére.

Igy a' Török Tábor mint elze-veszettek ,
Míg álmos szemekből tsípát törölgettek ,
A' busúlt Magyarság 'sakmánnnyává lettek ;
Kiknek az álom-is hartzola mellették.

En el-nem-eresztem élve a' kit érek ,
Még a' meg-hóltnak-is több halált igérek ;
Nem bírnak a' zavart néppel a' Vezérek
'S rettentik őket - is katonáik vérek.

Ehol jön elémbe egy fél-mezítelen ,
Üstökönn ragadom szegényt fegyvertelen :
'S úgy tsapom a' lovam' mellé le bal felenn ,
Hogy ki-szakadt álmos lelke azon helenn.

Dühösködésemmel talám kárt-is tettem ,
Mert egynek a' gombját míg el-tsippentet-tem ,

Az alatt három-is el-mene melletttem ;
És a' mennyit kaptam, többet el-vesztettem.

Van

Van egygy sűrű erdő Szarnon ellenében,
A' Török Tábornak nagy része féltében
Ide vonta magát; én-is hevenyében
Vadászni indulék a' vér' erdejében.

Sokat a' vadakból rab szíjra fűzettem, —
Már a' tábor' helyt-is magamévá tettem,
A' katonafágnak jó osztályt engedtem,
És gazdag predával Budára siettem.

Siettem pihenni, de vallyon lehet-e?
Fejemnek a' gondtól egygy kis pihenete,
Nem ím' jön elémbé hazám' üzenete,
Hogy köztök az ördög megint konkolyt
vete.

A' *Czileai Gróf* egynéhány társával
Neki bizta magát széles birtokával
El a' meg-holt Király' halála' háznával
És újjat kezd vonni az árva Hazával. (a)

Ennek már nagy Attya nagy emberre vála
Herman, mivel annak Leánya *Borbála* (b)
Sigmond Tsászárné vólt; fok kints valánála,
Melly most a' Hazának vesztére szolgálá.

Mert

(a) Erre a' *Czileai Gróf*ot *Ulrikot*, *Fridrik Tsászár* kifiztette; hogy *Szakoleza* tályékát *Pongráztól* ki akkor oda való *Kapitány* vólt foglalja - el. *Pray Annal.* L. I.

(b) *Barbara Czileai Gróf Herman' Leánya* vólt *Sigmond Császár'* és *M. Király'* második felesége, igen fertelmes életű *Aszfzony*; *Hermania* vólt *Fridrik*, *Fridriknek Ulrik*.

Mert most *Ulrik* Horvát, és Tót - Ország-
gokat

Rabolta, meg-is vett már sok várofsokat.

Közben - veték azért Barátim magokat

Hogy vízfíza-foglaljam fegyverrel azokat. —

A' jó vitorlának elég egy kis szellet,

Hív szívemnek-is sok úntatás nem kellett.

Indúlok, (Budára az izenet e' lett)

Négy ezer lovassal fel a' Dráva mellett.

Petávia vagyon a' Dráva' mentében

Ennek egy szép vár volt által-ellenében

Itt lakott és Úr volt egész Vármegyében

Ulrik. — de majd bele-nézek a' szemében.

Által-ufzom Dráva' vizét hamarjába

Rablók és pufztítók egész Czileába'

Addig, hogy a' kevély *Ulrik* Gróf, magába

Tér, 's hív tagnak vallja maagát a' Ha-
zába.

A' nyert békeffégnek mellyet meg-ígére,

Három-ezer embert hagyék őrzésére,

Magam el-siettem Rákos' mezejére

A' már közelgető Ország gyűlésére.

Hol az *Attya'* hólta után születtetett

Neveletlen László, Királya' tétetett;

'S addig, míg a' Király fel-nevelkedhetett,

Az igazgatóság nekem íteltetett.

Akkor a' Fő Rendek' parantsolatjára

Fegyverrel rohanék Atyád' birtokára;

Tudod már a' többit, — mert noha fokára
Hazám Drakulától (a) elég tételt vára.

Látod hát Barátom! hogy nem úgy mint
fene

Vad, mentem Hazádnak 's Atyádnak ellene
Mint ember embernek engednem kellene;
De Hunyadi, úgy mint *Gubernator* mene.

Még az Atyád' dolga el-sém végeztetett
Az alatt *Fridrikhez* már követ küldetett;
A' ki a' Tsafzártól ha roszsz feleletet
Hozánd, az ellen-is új hartz rendeltetett.

Fridrik Erőbetet, László kis Fiával (b)
Magánál tartotta 's a' szent koronával —
Majd két esztendeig kértük szép módjával
De nem gondolt Fridrik Hazám' szép szá-
vával

Kardal tekintünk hát koronánk' dolgába,
'S mint a' sebes menykő a' fa' oldalába
Rohanok, és mégyek-be *Karintbiába*
'S pusztitok tüzeffen *Fridrik* országába'.

De

(a) Drakula olyan forma név volt a' Havas-al-
földieknél, mint az Egyiptomiaknál Farahó:
avagy tsak a' Vajdárkat ők úgy nevezték; de
ezen könyvben mint tulajdon neve úgy vé-
tetik, és a' fia-is Drakulának neveztetik.

(b) Erőbetet nem kérték, mert már régen meg-
hólt; hanem Lászlót, és a' koronát.

De nagyobb gondja volt fogadott Fijára
Fridriknek, mint 'számos városi' kárára,
 Még tsak nem-is küldött népe' óltalmára.
 Visziza-mégyek azért gazdagonn Budára.

Tábori ruhámat még le-fem vetettem,
 Országom' Nagyjait már-is meg-sejtettem
 Melly vas-villa' izemet forgatnak mellettem
 Hogy Király' személye' viselője lettem.

Fajt amaz *Ulrik* Gróf sok jó barátjának,
 Hogy olly korán nyakát szegtem hatalmá-
 nak ;

Sőt fájt a' mi nagyobb *Györgynek*-is magának
 Hogy engem' önála elsőbnek tartának. (a)

Inkább - is akartam e' terhet le - rázni,
 Nyakamról ; a' mellyet rozízra magyarázni
 Kezdetek : mint magam' vérivel tsatázni
 'S visziza - vonásokkal hazámat gyalázni.

De belém új kedvet önt Hazám' szerelme,
 Kiszttet, a' Törökre fenekedő elme :

Hogy mostani rangom neki új félelme
 Lelíz, 's az én karomnak nem kis segedelme.

Hív szívem, mig Hazám így ellenem jára
 Akadt egy idegen de jó Barátjára,
 Ama' *Triballusok*' vitéz Kirallyára
 A' ki mar kéfzen volt és tsak tölem vára.

Skanderbég, halhattad ezt a' nevezetet,
 Ki *Ibán* Attyától zálogba vettetett

A'

(a) *Aen.* I. v. 26: Manet alta mente repostum
 Judicium Paridis, spreteque injuria formæ.

A' Töröknek; a' kit imádva refzketett
 A' Pogány és Sándor Úrnak nevezgetett.
 Kit minek-utánna meg-tsalt mesterfég-
 gel (a)

Öszve-szövetkezénk erős szövetséggel
Amurates ellen. — reménylett jó véggel
 Mert az tsak magával sem birt *Skanderbég*gel.

Miként bír hát maga e' kettős teherrel,
 Ha én rajta mégyek egy olyan emberrel
 A' ki tsak nem rég-is hallatlan fegyverrel
 Hatvan ezret vert-meg tizen-hat ezerrel.

'S valóba a' Török hatalomnak vége
 Lett volna, 's második *Murát* temetsége
 A' rigó' mezején; de már ellensége
 Vólt izélnak, a' György' hiti-szegéttsége.

Mint a' ki bujdosva szokott jönni menni
 Viszfa-tettzik annak foká otthonn lenni;
 'S akárki maraszfa nyugodni, pihenni,
 Úti-füvet készül talpa alá tenni.

Enbennem-is a' hartz úgy terméshetté lett,
 Hogy tán nem-is élet a' nélkül az élet:

'S

(a) Skanderbég, vagy Kasztrióta, az Attya helyett kezes lévén a' Töröknél, annyira érdekesítette magát, hogy Épirus' és Albania' Fejedelmévé tétetett; akkor el-pártolt a' Töröktől, és negyvenszer verte-meg a' Törököt; holott 16. ezernél többet soha sem szokott az ütközetre vinni.

'S nyomja bár Lelkemet halál vagy ítélet
Ha hartzra kell menni azonnal fel-éledt.

De már azt nem tudom: mi különös Lélek
Bennem; hogy a' Török hartzért halok
Élek.

Kiket mind örökös ellenségnek vélek,
'S irgalmatlanabbúl tudok bánni vélek.

Magamnak érzem-é vesztemet vagy annak?
De bennem olly mérges indulatok vannak,
Hogy ha rám egyszersmind fok ízázann ro-
hannak

Mint orofzlán bátran megyek e' vad kannak.

Kivált most, mint kígyó a' farka' vágását
El-nem felejtetem népem pusztulását,
A' Várnai hartznak várva várom máffát
Hogy nyakába vízfíza döntsem a' fort kását.

Úgy végeztem azért most *Kástriót*ával
Hogy a' közép őfszfel Szent Mihály havával
Ő Bosznia felül nyomúljon hadával
Én hazúl indulok Hazám táborával

A' Töröknek az-is alkalmatlan lészén
Hogykezdetet a' hartz hideg, őfszfel vészén,
Az-is; hogy ha ketten két felől mérészén
Rajta megyünk 's útját el zárjuk egészszén.

Hufzon-két ezerrel már én a' Dunához
Értem Orzsovánn túl Szeverin' varához.
Küldök Györgyhöz hajdan Hazám' barátjá-
hoz,

Hogy készüljön ő is nyúlni a' kardjához.

De nem engedte-meg néki déltzeg vére,
 Hogy ő régi Vezér 's Királyfi létére
 Vezérségem alatt a' Márs' mezejére
 Jöjjön, kofzorúzott feje' szégyenére.

Gondol azért 's izen szép ki-fogásokat,
 De mind úgy intézte a' jó György azokat,
 Hogy vádolt mind engem' mind a' Magya-
 rokat

És nem hagyta helyben ez új szándékjokat.

Fel-gyulladt a' méreg lángoló szívembe,
 Fortélyt tapasztalván olly jó emberembe;
 A' kit birtokába én magam tettem-be
 'S meg-mentettem éltét sok veszedelembe.

Velem vala színe mind a' Nemességnek,
 Mérgelődnek ök-is 's tüzzel-lángal égnek
 Nagyobb-is e' titkos tsalárd-lelkűségnek
 Ereje 's félelme, mint az ellenségnek.

Rá rohanunk azért a' György' orfzágára,
 Mint ellenséggé vált barát' birtokára,
 'S kölykétül meg-fosztott orofzlán' módjára
 Rablunk, tüzet hányunk sok szép várofára.

Ezt meg-hallván fel-hágy György a' vi-
 tészéggel

Nem jön mi ellenünk tábori kézfzéggel;
 Hanem új kezét fog a' vólt ellenséggel,
 El-árúl engemet álnok mesterfzéggel.

Meg-izeni titkon a' Török Tsafzárnak,
 Hogy már a' Magyarok Rátz-orfzágban jár-
 nak,

Még

Még *Skanderbég*től-is segítséget várnak,
Hogy együtt rohannak a' Török határnak
Jó leítség azért ötet belyebb ereíztetni
'S vízfőzsa-menő utját jól bé-keríteni.
És míg a' máséra ő a' fogát feni
Maga' országától megszűze rekesztetni. —

Míg itt a' Magyarság tör, ront, pusztít,
éget,
El-únom az alatt várni *Skanderbég*et;
'Sofának tartok, tudtam a' térféget,
Mert ott jól meg-vertem már az ellenséget.
Hát ím' jön két Magyar, egy pár Rátz Ne-
messel

A' kiket küldött György, 's már *Amurateffel*
Beszéltek; de mostan el-fogattak lessel. —
Így járunk ám néha a' hív *Akháteffel*.

Ezek ki-beszéllik György' minden titkait
'S hogy már nyóltzvan - ezer serény lovassait
Hozza, úgy intézvén a' Tsászárt, dolgait;
Hogy kétferezessse most ama' Várnait.

Meg - búfúlok, rágom nyelvemet mér-
gembe',
Hogy kinek tudtomra soha életembe'
Nem vétettem; 's a' ki olly színes volt
szembe',

Így akar dönteni a' veszedelembe.

Nehéz a' harag közt tisztán gondolkozni
De késő-is volt már jól meg-határozni,
Vízfőzsa-menni leszfőz-é, jobb vagy hadakozni?
Vagy a' Törököt-é vagy Györgyöt nyomozni?

Ha vízfőzfa-nyomúlva el-veszttem helye-
met ;

Meg-tsalom *Skanderbég* kedves emberemet ,
A' kit e' temerdek fok nép porba temet
Míg ő a' ki rendelt helyen vár engemet.

De ha itt maradok , el-zárja útamat ,
'S ha a' hegyek közzé szoríthat magamat ;
Mig ide nyomozza *Skanderbég* nyomomat ,
Talám elébb hírül víszik halálomat.

El-nyomúlék azért egy-kevéssé fére
Bulgárral ütköző Rác-ország szélére.
Hol már ha népemnek jön segítségére ,
Skanderbég , könnyebben 's közelebb-is ére.

Itt gyönyörű kies térfégek valának ,
Húsz ezer lépésre hofszan el-nyúlának
Körös-körül kies nagy hegyek állának.

Ez völgyet a' Rácok hívják *Kosonának*
Mint hofszúkás tolyás olyan a' formája
A' *Sitnicza* vize által folydogálja ,
Bosnyáki hegyekenn fakad forráskája
'S a' Dunába szakad kígyós tsatornája.

A' Török tábornak itt által-jöttével
Íjeszt egy vén Ászfzony nem jó szerentsével ;
„ Hogy mikor Hunyadi által-ment népével
„ Tsak egy nap foly vala zavarodott lével.
„ De a' Török tábor ezt úgy meg-zavarta ,
„ Hogy a' zavarodás harmad-napig tartta. —
„ Ő a' nép' fokságát mondani akarta
Az én szívemet-is ugyan tsak az marta. —

De

De mit nekem hetven, nyóltzvan 's több
ezerek?

Ezzel még magam-is ütközni meg-merek;
'S ha *Skanderbég*től-is segítséget nyerek,
Török vérrel folynak ezek a' víz erek. —

Egy kis dombótska volt a' völgy' hajlá-
fában,

A' *Sitniza* annak folyt-el az allyában,
Itt holt meg, egy *Murát* Tsáizár hajdaná-
ban,

'S fekütt egy kő - oázlop alatt sír-halmában.

Ki mikor ez helyen kézfűlt a' tsátára

Sok rigó repdesett és szállt fíakjára

Sőt mikor oázlopot tettek-is halmára

Sereggel sok rigók gyűltek oázlopjára.

Ez hely rigó mező nevét innen vette,
'S a' Török e' dombot szent helynek kép-
zette,

A' Tsáizár hát útját ide fieltette,

Mert a' szent oázlopot én tőlem féltette

De én ezt az egész dombot el-foglalám,

Mert itt könnyen hozzám fér, ha meg-nem
tsalám

Skanderbég' serege, a' Török-is talám

Nehezebben piszkál onnan alól alám.

A' Török ezt látván kéntelen vívé-be

Temérdek seregét a' völgynek öblébe.

Félt, hogy ne kerüljön *Amurát*' elébe

Hajdani *Druszája*' temető völgyébe.

Én a' viadaltól mind tsak tartózkodtam,
Mivel, hogy *Skanderbég* közelget, hallottam,
De már a' boszszontást tovább fokallottam,
Népemet hát harminz-két részre osztottam.

Biztatom a' kétes szívű vitézeket
Hogy el-ne tsüggefszék baj-vívó kezeket,
Nemes bátorsággal táplálják szíveket,
Nem egyszer láttak már ennyi ezereket —

El-nézem a' Török' temérdek fereget
El-fogta egészen a' nagy völgy' réteget,
Mintha a' levegőnn látnék fok felleget,
A' melly el-borítja egészen az eget. —

Kitsiny seregemet már jól rendbe-fzedtem
A' dombról két felé szárnyat erefztettem
Szekelyt (a) vasaók' vezérivé tettem

'S négy szegű seregben közbe helyheztettem.

Kezdi a' nyilazást a' Török tüzeffen,
Vízfsza-veri *Bánfi* (b) a' tüzet mérgeffen,
Losontzi Benedek hogy többet tehessen,
Közelebb megy' a' jobb szárnyal egyeneffen.

Úgy, hogy noha későnn majd három órára,
Úgy rá tör a' Török sereg' bal-szárnyára;
Hogy mire én oda értem új tsatára

Meg szaladt a' Török, engem' bé-nem vára.

De míg én *Losontzit* segíteni siettem,
Meg-tolatott *Bánfi* mire észre vettem; —
Hogy

(a) Szekely János. Hunyadinak Attyafia.

(b) Bánfy István és Losontzy Benedek Magyar
Fő emberek, akkorba híres Kapitányok.

Hogy a' Tsaszár fellyebb nyomúlt meg-sejtetem ,

Noha még Székelyt nem igen féltettem.

De ha ez utolsó segédre hagyatott
Nép már ilyen hamar meg-háborítatott
Féltem , és fiettem. — már fel-is ugratott
A' Tsaszár a' dombra , de fort nem bontha-
tott.

És míg Székelyvel erőssen versengett ,
Meg hallja , hogy az én mérges ízavam
zengett ;

Kard vasam a' Török' kaponyákonn pengett,
Meg-íjed hát , 's újjabb erőért izenget.

Nékem , az újjonnan ellenem hozatott
Erő , új gondot ád , és méltán adhatott ;
Egy tsapat Magyarinak nem tsak egy tsapa-
tot

Kellett hátra-verni , hanem ötöt hatot.

Sószom az elsőtől az utolsó forig ,
Sok kevély *Bajákat* le vertem a' porig ;
Üztem *Amuratest* szintén a' fátorig ,
'S nagy vér-ontást tettem , mind nap le-ment-
korig.

Sántzba veszi magát a' Török végtére ,
En-is helyre verem népemet estvére ,
Ejjél a' Nemesség tölem órát kéré ,
A' hólnapi hartznak el-íntézésére.

Számba-veszem tehát mind a' sebesséket ,
'S a' szekerek közzé be-küldöm ezeket ;

Bíztatom erőssen a' hív vezéreket,
Hogy jó Hazájokért ne szánják véreket.

Tartson a' mint tarthat karunk' vitézfége,
Míg Skanderbégnek-is el-ér segítsége,
Kivel, ha meg oszlik nevünk' ditsőffége,
Azzal lezsz a' Török ditsőffégnek vége.

Rendelek jó korán hajnal' hasádtára
Nyúgottabb sereget az első próbára,
Mert Székely serege olyan volt jobbára,
Hogy még semmit sem tett, csak a' szótól
vára.

De bezzeg a' Tsászfár ugyan azt végzette
A' kinek még negyven-ezer volt mellette,
A' ki még a' kardját tegnap fel-sem-vette,
A' leg-első forban ő is ezt vezette.

El-kezdjük hajnalban 's már nap' fel-köl-
tére

A' karomonn folyt-le a' Török nyak' vére;
Mérgibenn a' Magyar ebédet sem kére
Mert kapott Török húst fölöstökömjére.

Azomban a' Tsászfár mind csak azt vi'-
gálja,

Hol, és merre villog Hunyadi' szablyája? —
Látván hogy eréjét híjjába próbálja

'S ez maroknyi Magyar mindég útját állja.

Maga hát, mind az én népemet zaklatja,
Ha jól meg-szeldelem meg odébb ugratja
Seregét; a' izomféd szárny' hegyét szag-
gatja,

Addig, hogy bajnokját fére tsalogatja.

En

Én-is bolond ézfzel mind tsak azt gondolám,

Hogy tsak külön akar velem vívi talám,
Hát egyszer hírt hoznak; hallám, és fájlalám,
Hogy az Istentelen forrót döntött alám.

Meg vólt parantsolva két vezér Basának;
Hogy míg ezek engem jobbról boszontának
Addig ők a' Magyar sereg' bal-ízárnnyának
Hat annyi sereggel néki rohannának.

Úgy lett, de Székely-is bezzeg elő szedte
Erejét; az egygyik Basát el kergette
Másk előt magát szaladni színlette
Akkor vízfza-fordúlt 's a' nyakát el-vette:

Meg-szalad a' Török vezérje' vesztével,
Utánna a' Magyar szörnyű hével-lével;
De tsalt *Amurates* áll mesterségével,
Mikor engem fére von vala népével.

Mert mikor a' Török már meg-futamoda,
'S úzve a' Magyarság futkos ide oda;
A' harmadik Basa dobolva jelt ada,
'S az el-széledt népre új néppel támada.

A' Tsászárt már én-is meg-nyómtam, ker-
gettem,

De a' tábor helytől meszfze nem szjettem, —
Fel-ugrom a' dombra. — mindjárt észre vet-
tem,

Miert ólálkodott a' Tsászárral mellettem. —

De már késő. — látom a' Török sereget
Jönni, mint egy fűrű szeles fergeteget,

Melly már bal-szárnyamba nem talált eleget,
Fel a' hegynek vágtat, 's engem-is fenyeget.

El-estt ez napi fáradságom' bére,
De hogy rá ne üssön Táborom' helyére,
Minden seregemet vízzem ellenére,
'S ki állok elébe a' hegy' mellyékére.

Ezt látván a' Török meg-állítja magát,
Nem merte a' hegyre fellyebb hozni fogat,
Állva várja a' szép est-hajnal' tsillagát,
En-is megúntam már az nap' a' hartz' szagát.

Vízfőz-megy estendőnn vígannszállására,
De én sírva néztem népem' bal-szárnyára,
'S csak a' vólt szememnek vígasztalására
Ha nézett a' Bafa fej' kaponyájára.

Éjtszakára kelve rendelek lefeket,
És meg-kettőztetm az őrizeteket;
Hogy míg vitézeim nyugtatják testeket,
Amaz ne koholjon új mestersegeket.

En-is a' nyugalmat keresve kerestem,
Mert már két egész nap el-fáradott testem;
De még álmomban-is *Skanderbéget* lestem,
Semmit sem nyughattam, tzelomtól el-estem.

Hát ehol az első hajnal' hasadtára
Zeng a' hegy bög a' föld, bús bika modjára;
Fülem fél álmosán nevez a' lármára,
'S emlékezik Lelkem szomorúnn Várnára.

Várnára, és éppen Várnától érkezett
Egy ezer sebekkel rútúl meg-vérezett

Kép (a) kit ama Lengyel Lászlónak képezett
Szemem, és e' gyálfoslatásra könyvezett.

Tsonkázott kezci, szeldelt képe, ízája, (b)
Vállára bitsaklott feje, kék ortzája,
Írtóztat, de még-is el hitet formája,
Hogy ő a' Magyarok' ama hív Királya.

Pihegett még most-is és felve refzketett,
Takarná sebjeit de már nem lehetett;
Ah tsupa vitézség! ah tsupa ízeretet,
Hogy így el-változál miképpen lehetett?

Tűnődtem sokáig, 's némánn kételkedtem,
Álom-é vagy árnyék a' mi áll mellettem? (c)
Sokszor rá tekintve el-el-keferedtem,
Végre hozzáfzollok 's szómat így kezdettem.

„Vitéz nemes Király! ki mind fegyveré-
vel

Hatalmas, mind kettős Királyi nevével,
Ugyan ki mert bánni 's ki engedelmével
Illyen kegyetlenül ártatlan fejével?

„Az nap, hogy Hazámnak nagy vesze-
delme lett

Várnánál, egy árnyék szót adott és jelet,
Hogy

(a) Ollyan formánn, mint mikor Hektor Eneás-
nak meg-jelent a' Trojai veszedelemkor Virg.
Aen. L. II. v. 270.

(b) Itt ennek a' látásnak le-írásában van maj-
molva Eneásnak Deifobussal való beszédje.
Aen. L. VI. v. 495.

(c) Aen. L. III. v. 173. Nec forpor illud erat
sed coram agnoscere vultus, velatasque comas
praesentiaque ora videbar.

Hogy fárattan a' sok holt test rakás felett
El-estél és vitéz éltednek vége lett.

„Akkor én jól-lehet ez meg-merevedett
Test' kép, tiltott, 's tovább menni nem en-
gedett

Siettem meg-látni Királyom! Tégedet
És a' Jantsároktól el-venni testedet.

„Mert, még leg-először a' hartz' kez-
detével,

Nagy Lajos sugár közt fénylő szent képével
Meg-jelent, 's parantsolt az egek' nevével,
Hogy vigyázva bánjak a' Király' éltével.

„De nem mertem neked ezt meg-jelenteni,
'S ezzel a' népnek-is kedvét el-veszteni,
Hanem a' mint könnyen lehetett sejteni,
Mind nyomodba válék éltedet menteni.

„Parantsolva kértem mint-egy, Felsé-
gedet,

Hogy Te ki ne mozdítsd közép seregedet,
De mivel nagy Lelked szómnak nem enge-
dett;

Fáradtsággal kellett mentenem éltedet.

„'S mondhatom, a' látott Nagy Lajos'
nevére

Nem vigyáztam annyit magam' életére
Mint arra, hogy vitéz Királyomnak vére
Ne legyen a' gyászos hit-szegésnek bére.

„Mikor a' szomorú látás el-érkezett,
Hogy már a' vad Jantsár nyakadhoz férke-
zett,

Szi-

Szívem Nagy Lajosra firva emlékezett
De már hijjába volt minden igyekezet.

„Vólt ugyan még erő Vezéred' kezébe'
Rohantam a' gyilkos Jantsárok' közzé-be,
Háromszor ragadék Királyom' testébe,
De fok ezer kard jött karom' ellenébe.

Mellyre a' test' árnyék ekképpen felele;
„Híjja nélkül vala hűségednek jele, (a)

„Mindent f'et többet-is tselekedtélvele
„Mint egy jó Atyától egy fi érdemele.

„De ama' Julian' nagy negédessege,
'S biztató szavának mérges édessege
Okozta, hogy légyen éltem' kínos vége
'S ez emlékezetes testem' kissebbsége

„Mert mikor pántzélós ruhámat rám
vettem

Atzél sisakomat a' földre ejtettem;
Az egyik test őrző el-ájúlt mellettem;
Hogy ez már nem jó jel, mindjárt meg-
sejtettem.

„De ha minden vitéz minden kis esetre
Meg-íjed, és felve meg' az ütközetre;
Mit tsinál majd a' kard' s dárda' zördületre?
Ha rá tör a' bátor a' meg félemletre.

„Nem-is illett volna, hogy egy Király'
vére.

Meg hűljön sisaklya' történt el-estére:

De

(a) Aen. VI. §. 509. Nihil o tibi amice reli-
atum est, Omnia Deiphobo solvisti. ---

De vajha Vezérem' okos beszédjére
Inkább hajlék vala, mint a' Pap' kértére.

„Mikormár Táborom kemény ütközettel,
Sok holt testet sok holt testel temetett-el,
Ehol jó *Julián'* fáradt lélekzettel

'S imádja a' Magyarat szörnyű dítsérettel.

„Már úgy-mond mind a' két szárnyat
úgy meg tolja

Népünk, hogy tsak alig marad hír-mondója.

Hogy van? hogy nem mozdúl a' *Király'* zász-
lója?

És azt Amurates tsak állva tsúfolja.

„Tsak az *Hunyadinak* minden mestersége
Hogy mikor a' hartznak ditsőül leszsz vége;

Ki-ne tesszen a' nagy *Király'* vitézsége,

'S tsak az övé legyen a' hartz' ditsőssége,

„Azomban, ha Te-is ki-mozdulsz néped-
del,

Meg verhetd a' Tsászárt erős fegyvereddel;

'S hogy épen maradjon óh ne-is szenvedd-el,

'S végezd-el a' hartzot nagy vitézséged-
del. —

„Buzdúl heves vérem *Julián'* szavára

Ki-mozdúlok, és rá tsapok a' Tsászárra,

A' ki már rettegett, fokat nem-is vára,

Hátra nyomúl a' több sereg' példájára.

„Kétszer hívtál-viszfza, ah! mind jút
eszembe,

Bízтам ugyan bízтам bízтос vezérembe',

De már nem tagadom azt verték fejembe,
Hogy gántsolni akarsz kéfz ditsőffégembe'.

„Vilfza-fzöktem tehát töled harmad-
szor-is,

És fok száz Törököt le-fóztam akkor-is;
Hátat vet a' Jantsár bomlik már a' for-is,
A' Tsásfzár futóba indúlt háromszor-is.

„Valahányfzor hangzott kard vasam'
pengése

Mind annyifzor füstölt feje' gőzölgése.
Már közel vólt hozzám hallott pihegése,
Menne. — de meg-vala gátolva menése.

„Meg fogja egy Basa a' lova' kantárját,
'S ekkép' pirongatja meg-íjedt Tsásfzárját;
'S hát Te a' ki bírod e' világ' határját
Félfz-é e' kis hartznak meg-gázolni fárját?

„Im' a' Magyaroknak gyermekdéd Királlya,
Tíz-hufzad magával a' tsatát ki-állja
'S hát a' Tsásfzár, a' kit fok ezer szolgája
Öriz, egy gyermeknek fekszik-é alája?

„Meg-áll a' Jantsárság e' fzóra refzketve,
'S míg én a' Tsásfzárra fenekfzem sietve
Jobb felől a' lovam óldalba böketve
El-esik, a' nyakánn engem által-vetve.

„Akkor a' Jantsárok el-lepnek engemet
Ki gördül sílakom, a' fegyver el-temet,
Sok ezer sebekkel motskolják testemet,
Kiáltja a' Tsásfzár; vágják - el fejemet.

„Óh Isten, ha szabad boszszú-állást kérni
Méltóztass neki-is ilyen fontal mérni. (a)

Vajha Hunyadirol lehetne ígérni,
Hogy boszszú-állással tudjon vilziza-térni!

„De kedves Vezérem! az ég' rendelése
A' boszszú-állással mánál tovább kése;
Sőt meg - tiszteltetik sok Magyar' vesztése
Hírével *Amurat'* Tsászfár' temetése.

„Tudod: hogy a' Török frigynek eszten-
deje

Még ki-nem tölt; minden népednek ereje
El-vész: a' boszszúnak nintsen még ideje
'S ma Vér' mezeje leszsz a' Rigó' mezeje.

E' szóra lebeszlen el-mene mellettem,
El-tűnt — az álomból én-is fel-ébredtem,
Tsorgott rólam a' víz, 's észre nem vehet-
tem

Hogy sirtam-é vagy csak néki melegedtem.

Szorúl a' lehellet pihegő melyembe,
Míg e' szörnyű látást forgatom eszembe;
Sokat, kételkedem 's gyanakszom feltembe,
Ha szálljak e' ma-is a' Törökkel szembe.—

Lám azzal biztatott Ulászló' képzése:
Hogy itt leszsz *Amurat'* Tsászfár' temetése;
'S tán a' boszszú-állás csak ez egyben kése,
Hogy sokMagyarnak leszsz együtt el-vesztése.

Későn

(a) *Aen.* VI. 530. Di talia Grajis Instaurato,
pio si poenas ore reposco.

Későn a' hartz után jutott az eszembe,
Hogy más *Murát* fekszik itt egy sír-ve-
remben,

Mellyet, a' mint meg vólt mondva képzé-
semben:

Bezzeg meg tisztelék keferőségemben

Fel költ már, ígárit a' nap ragyogtatta —
Látom a' Törököt a' Dombnak alatta,
Mert azt, a' táborral már körül fogatta
'S mint egy hegyenn épült várat ostromlotta.

Tegnapí soromat én is meg-bontottam,
A' *Sitnitza* felől egy zászlót sem hagytam;
Egyenest a' Jerék tábornak tartottam

'S Félénk vitézimet akképp' szóllogattam:

„Nem esett ugyan-el szívem' reménysége,
De látom, kétséges még is a' hartz' vége,
A' Töröknek tegnap történt nyeresége,
Lett a' mi népünknek nem kis vesztesége.

„Körül vagyunk véve, vízfőz nem mász-
hatunk

Már *Skanderbégtől*-is semmit sem várhatunk
Ha ki szabadúlni vagyon akaratunk,
Hartzoljunk keményen a' míg hartzolha-
tunk:

„Tsak oda fiesünk a' hol többen várnak
Egyenessen néki tartunk a' Tsászárnak,
Annak a' feje lesz az egy harsz a' kárnak,
Mellyet kell vallanunk mikor így be-zárnak

„Nagy reménységem van, hogy azt el-
nyerhetem,
Tsak kövesd példámat Szerelmes Nemze-
tem.

Én ímé ki tettem kotzkára életem'
A' közép fereget majd magam vezetem.
„*Martzali* (a) a' Népnek álljon jobb
szárnyára

A' balt az Ötsémre az Oláh Vajdára
Bízom, Ki ki markát úgy nyomja kardjára
„Hogy ma szert tehessünk a' Tsászfár nya-
kára.

Megyünk de *Székely* az első tsatába,
Vitézül el-esik kemény hartzoltába,
Ennek *Bánfi István* nyomúla nyomába
Ez is meg hal hamar, ugyan egygy órába.

Én a' Nemességgel 's az Oláh fereggel
Vívok a' *Jantsárral*, a' dühös féreggel
Tzélom volt *Amurat* Tsászfárhoz jó reggel
Köszönteni menni vas ro'sda' méreggel.

A' mint tűnt ragyogó fíakja fzemembe,
Mintha kéz nyereség volt volna kezembe;
Le szóok húsz harmintz Jantsárt siettembe
Meg-ugrék a' Tsászfár, és nem vár engem-be.

Magát a' menedék fántzba vette belé,
Fut a' rémült Török ki egy ki más felé,
De

(a) Martzali Imre, egy az ország Bároiközzül,
akkor Királyi ajtónn álló volt, *Jánitorum*
Regalium Magister.

De a' míg ezeket bús karom mívelé,
Hírül hozzák egyszer *Martzalit* mi lelé?

Hogy míg *Losontzival* várt prédát kerestek,
És fok Török soronn által útat nyestek;
Kemény hartzoltokban mind ketten el-estek
'S Fetreng, az *Amuráth*-fir halmánál testek.

Akkor jut eszembe hajnali látásom,
Hogy nagyonkorán van még bozsfizú állásom,
Így tett tiszteiséget roszfz magyarázásom
Miatt, *Amuráthnak* fok meg-hólt pajtásom.

A' rémült Tsászfárba bátrabb indulatot
Önt *Szekély* zárlója a' melly el-fogatott;
Küld a' tábor helyre temérdek tsapatot;
Melly már alig talált Magyart ötöt hatot,

Körül nézem én is jobb és bal kezemet,
'S hát minden vitézim el hagytak engemet,
Dúllyá már a' Török 's el-lepte hegyemet, (a)
El tserélem azért félelmes helyemet:

Sietek e' völgynek bértzes szomszéd-
jára —

Az erdőbe érek nap' hanyatlottára;
És onnan tévedtem ez erdős pusztára
Ezen nem-is reménylt Gazdám' szállására.

H 2

Negye-

(a) Ez a' veszedelem történt 1448-dik esztendőben Hunyadi Gubernatorságának 4-dik esztendejében. Sz. Mihály hava' utollyán indultak el a' Dunától, Mindszent Hava' 19-dik napján kezdették a' hartzot, és ezt a' hartzot követő fogásából Karátsonra szabadult meg Hunyadi. --- A' Rigó mezején harmincz négy ezer Török veszett-el.

 NEGYEDIK KÖNYV.

Summája.

Az Irigység a' Tolvaj Gazdának szívébe be száll, és álmában el hiteti őtet, hogy Hunyadit örökös rabbá ejtheti, a' mint hogy be-is vizsgálja. — Hunyadi, György' elébe vitetvén pirongatja Györgyöt, Hunyadi rabsága' híre el érkezvén Budára, nagy zenebona támadt az országban, — gyűlés tartatik. — Nagy Lajos a' kis Mátyásnak meg jelenik álmában, hogy mennyen az Attya' mentésére. Mennek is fok Fő rendek Lászlóval és Mátyással a' Hunyadi' Fiaival Szegedre; és onnan Dienes' Esztergomi Püspököt a' két Ifjú Hunyadival Szendrőre botsátták; a' hol meg egyeznek Györgyvel hogy az öreg Hunyadi szabadonn botsáttasson, László Györgynél kezesnek maradjon, Mátyás pedig vegye el a' György' Leányát. — Haza jöven Hunyadi tegyvert fog György ellen, és annak Magyar országi birtokait el-foglalja, de utóbb a' Magyar Urak kérésére meg enged néki. Sőt azután rajta ütven a' Török azért, hogy Hunyadit el-botsátotta, Hunyadiboz folyamodván György segítségért, ez el-megy maga, és a' Mura mellett a' Törököt keményen meg verte, Fritabéget a' vezért el fogta, és a' rabokat Györgynek ajándékozta.

Hunyadi

Hunyadi ezeknek ki beszéllésével
Nem bírt már bánatos szívé' keservével;
Küszködik el-eget könyvező szemével
De eltelik végre ortalma, könyvével.

Bamúl a' gazda is könyvező szemekkel,
Miként jádzik a' bal fors az erőfékkel?
'S a' bús előtt kedves közös keservekkel,
Bíztatja Vendégjét, édes beszédekkel.

Sorsa le írása tartott olly' sokára,
Hogy már az éjtszaka hajnal felé jára;
'S már álmatlansághoz szokott szem héjjára
Nem jön tsendes álom teste' nyugalmára.

A' Gazda szép szóval kezdi javallani,
„Hogy jobb leszsz egy kitsinyt talám e' mo-
ltani

„Búval terhelt fejet, álomra hajtani,

„Azután lábunkat útnak indítani.

„Talám míg az álom nyugtatja testedet,

„A' nemes *reménység* kétséges Lelkedet

„Meg szálván, annyira meg-újít Tégedet,

„Hogy el felejteti minden keservedet.

Úgy is lett, az álom a' nyugtatás végett
El jön, 's Hunyadinak hoz-is *reménységet*.
De hoz, amannak is mérgelesebb vendéget
Vendégje' vesztére vágyó *irigységet*. —

Míg dolgoz az álom a' Tolvaj' testében
El-jön az irigység *Amurat'* képében
Györgyöt 's Ulrik Grófot állítja elében,
Vitéz Vendégjének a' földön fektében.

'S képzeli magának a' tolvaj álmában,
Mintha ő *Hunyadit* fogná aluttában,
Györgynek lántz és békó tsergett a' marká,
ban,

Mellyet készült vetni *Hunyadi*' nyakában.

Ulrik, a' fejére éles kardot mére,
Hunyadinak még tsak meg sem pesdült vére,
Amurates siet menni mentségére,
Rabúl kéri, 's érte nagy kintset igére.

Fel ébred e' szívet rémítő látásra,
Rá tekint a' subánn aluvó pajtásra. —
Az aluszik, de ez a' már aluvásra
Rendelt időt, szánnya a' gondolkodásra.

A' mirül az ember nappal gondolkodik,
Többnyire éjtízaka mind arúl aggódik:
De ez az ches kan, ki makkal álmodik,
Másképp' magyarázza álmát, 's agyarkodik.

Amuratest, *Györgyöt*, 's *Ulrikot* álmában.
Ez életét meg-unt *Tolvaj*, nem híjjában
Képzelte; mert őket tsak ez éjtízakában
Hallotta forogni vendégje' szájában.

De ő ezt líteni jelentésnek vélte,
Jó vendégjét a' *György*' rabjának ítélte
'S hogy az ő markában vagyon ennek élte,
Mellyel magának-is jobb sorsát reménylte.

Mind így gondolkodott a' bolond magá-
ban;

„Minden segítségem veszni fog híjjában,
„Mivel *Hunyadinak* maga Hazájában
„Számos irigyei vagynak mostanában.

„Ha

„Ha a' nagy jutalmat mellyet meg-ígére
 „Meg adná is, ez a' Magyarok' vezére;
 „Nem ültethet engem az Atyám' helyére,
 „A' ki segítséget maga mástúl kéré.

„Ulrikot már régen ellenséggé tette,
 „Györgyöt is a' minap meg keferítette;
 „A' Török, országot kész adni érte,
 „Hazája-is alig köt kardott mellette.

„Ha Tehát én ötet *Belgrádba* vezetem,
 „Sorsom jobbúlását alig reménylhetem:
 „Sőt míg én e' szökött rabot kísérgetem
 „Györgynek-is reménylett kedvét el-veszt-

hetem.

„De ha adom ötet Györgynek a' markába,
 „Mint Lelkem álmában talám nem híjjába
 „Képzelé; míg a' hír el-fut Hazájába
 „Az alatt eshetik Török' rabságába.

„Erős most a' Török két nagy ütközettel,
 „Mellyekenn a' Magyar nagy erőt vesztett-el,
 „György-is könnyen bán hát az árva nem-

zettel,

„S jól tehet fél szemű e' szám-ki-vetettel.
 „Mellyet tsak azért-is örömet meg té-

fizen,

„Hogy ez *Hunyadinak* kettős halál léfzen,
 „Hogy ő, ki nem rég' is pufztított merészen
 „Rab; 's az én ízerentsém helyre áll egész-

fizen.

De ám, ha sorsomat meg nem változtatja
 „En el-keferedett elmém' gondolatja;

„Ez illy boszszú állást méltán kívánhattya
 „Egy hív Fitól, annak szerentsétlen Attya.
 „Édes az, ha a' fok boszszútszenvedettek,
 „Magok gyilkosinak gyilkosi lehettek,
 „A' meg folytott gyengék mint egy meg-
 éledtek

„Ha a' folytogató haldoklik mellett. —
 „Ah! de miként vessem ezekre fejemet?
 „Hogy árúlhassam-el Nemes vendégemet?
 „Ki már hűségére le-kötött engemet,
 „S el-vehette volna most-is életemet.
 „Bizony az egek-is nagyobb dolgok
 végett

„Örzik e' nagy Vitézt, 's merő Vitézséget;
 „Ki, ki álván e' fok szerentsétlenséget,
 „Erhet még, a' fok baj után, bódog véget.
 „A' ki fok szél-vészéből rév-partra érkezik
 „Hív kormányosfárúl híven emlékezik;
 „Tán ha Hazájába bódogúl érkezik,
 „Hunyadi-is, rólam el-nem-felejtkezik.

Ekképp' hánnya veti kétséges elmével.
 A' tolvaj; mit tégyen Nemes vendégjével?
 Küszködik a' kétes remény, félelmével,
 Barátja' hűsége Attya' szerelmével.

Végre el-tökéli csak ugyan magába',
 Hogy Attya' halálát nem hagyja híjjába',

'S Magyar ország felé vezető útjába' (a)
Bé vízi Hunyadit *Szendrő* városába,
Fordítja már a' nap tüzes kerekeit,
Oszlatja a' sötét ég' apróbb tüzeit —
A' hajnal ritkítja pirosuló színeit,
Fel nyitja a' fáradt Hunyadi szemeit.⁴

Mennek 's bátorsággal követik útjokat,
Mind ketten jó véggel bíztatják magokat;
Néma halgatással gondolkodnak fokat,
Hol 's mikor érik-el fel-tett szándékjokat?

Szerentsétlen Vitéz! be meg-vakíttattál,
Holott már c' gazdád' Attyánn tanulhattál;
Ott szállást kerestél, 's fog házba zárattál,
Itt vezető helyett gyilkosra akattál.

Bé vízi Hunyadit *Szendrő* városába
A' Tolvaj, és Györgynek hírt ad hamarjába',
Hogy itt van kedvére, ki a' minapába'
Pulzátva ment által Rátzok' országába',
Örül az irigy György fogoly madarának,
Rab házat parantsol kedves Barátjának;
Kinek köszönheti egyedül magának;
Hogy Urává tudott lenni országának.

Örül *Drakula*-is, — *Hunyadi* ellenbe
Látván miként esett veremből verembe;
Egy veszedelemből más veszedelembé,
Györgyel mentül előbb kíván lenni szembe.

H 5

Fel-

(a) Mivel Belgrád tsak maga' titkolására fel
költött Hazája volt Hunyadinak; már most
nem törődött vele akar mere vezesse, tsak
hogy hamarébb érje Hazáját.

Fel-viszik hát szegényt lántzonn György
elébe. —

Meg-áll *Drákulán*ak által-ellenébe',
Teként mindeniknek tüzeffen szemébe,
'S így szól a' nagy lelkű Hunyadi, mergébe!
„'S hát Te! háladatlan áspisok' fajtája!
„Hafztalan föld'-terhe, természet tsudája!
„A' vízfzás természet be jól el-talállya,
„Hogy kinek legyek én rabja, vagy szolgája?
„Én ugyan békódtúl Gyilkos! nem rette-
gek,

Nem nyögnek örökké ágyban a' betegek,
De vízzé vál a' tűz, és tűzzé a' jegek (a)
Ha ezt büntetetlen el-nézik az egek.
„Azt ugyan bús lelkem nehezen gon-
dollya,

Hogy két karom légyen sebem' gyógyítója,
De tudja meg, minden vérem' szomjúzója (b)
Hogy ered véremből még meg-boszfzúlója.
„Tudja e' hitetlen fél-vak, az átkozott,
Az Attya fiastúl miképpen áldozott
Azért, hogy engemet rabsággal kínozott,
Holott az ennékém kevéssel tartozott.

„De Te! ki egyedül nékem köszönheted
Országod' vagyond' szerentséd' életed',
Feje-

(a) *Trist.* L. I. Eleg. VII. Undadabit flammās
et dabit ignis aquas.

(b) *Aen.* IV. v. 625: Exoriare aliquis nostris ex
ossibus ultor.

Fejedet kétfzeres haláltól féltheted,
Mikor meg-tartódat békóba vereted.

„'S talám ezt a' lántzot azzal érdemlettem,

Hogy fok városidat minap el-égettem;
Azzal még eléggé meg-azt-šem-büntettem
Hogy Te fegyvert fogni resteltél mellettem.

„De hiszen azért-is kész bozsfú állásod
Vólt, Amuratesnél tett árulkodásod;
'S hát, még halálomra vagy on e' vagyásod?
Vagy, mit akar velem vér'fzomjuhozásod?

„Vagy, azzal-is akaríz tenni új érdemet?
Hogy Amuratesnek adíz rabúl engemet,
Ah! adj mentúl elébb, — váltsd fel fzégye-
nemet.

Ő meltóbb ara, hogy gyötörje Lelekemet.

„De ha van még benned fzív, és nemes
Lélek,

Add hírúl Hazámnak, és hitesd-el vélek,
Hogy én ki Tégedet Királlya' tevélek
Rabod vagyok, — rabod, de tsak ugyan
élek.

„Azután akármit tselekedj bár velem,
Bár adj a'Töröknek könnyebben fzívelem, —
Tömlözt, fszám-ki-vetés, üldözés, félelem'
„Közt-is, hív Hazámhoz vonfzon a' fzerem-
lem.

Györgynek a' fzívébe félelem ütközött
Ortzája magára halvány fzínt öltözött;

Rettegi (ah nagy szív!) az így meg kötözött
Rabja' tekintetét, a' vas békók között.

Neki pirúl végre halvány ábrázatja,
'S rabját tsúfolódva ekképpen biztatja:

„Ezt egy árva Haza' tutora és Attya,

„Egy jó szomszédjátúl miként kívánhatja?

„Jobb lefzsz a' Magyaroknak, ha tsak azt
gondollya;

Hogy el-esett 's meg-hólt hív óltalmazója;

Mint, ha rabságának komor hír mondója

Bánatját, kettőzött bánattal unszollya.

„Majd meg erőltetnék szegények mago-
kat,

Hogy ki szabadítsák *Gubernátorjokat*.

'S vesztekre ellenem emelvén kardjokat,

A' porba temetnék minden hatalmokat.

„Inkább hát a' Török udvarnak izenek,

Hogy egy vitéz rabbal látásokra menek;

Hadd lássák közelről a' ki már ellenek

„Annyit tett, 's a' kivel olly' rég' versengenek.

Fel búzdúl a' méreg Hunyadiban erre,

'S olly tüzeffen tekint e' két vad emberre:

Hogy *Drákula* félvén, mind azt nézi merre

Bújjon-el, lerogyik, 's meg-fagy minden ere.

A' hír tsak hirtelen kél sebes szárnyára,

És mint a' könnyű szél repül a' Dunára.

'S onnan által viszi a' Magyar' határra,

Melly hatalmas rabot kapa *Szendrő Vára*.

A' bír-, mellynél nintsen virgontzabb egy
 állat, (a)
 Melly mihelyt született mindjárt szárnyra
 szállott,
 Mennél több a' futás rajta 's a' szolgálát,
 Még annál ferényebb 's gyorsabb lábra állott.
 Tsak kitsiny előszőr, míg meg-nem
 kémleli,
 Hogy ötet a' Környék miképpen kedvelli?
 De meg nő tsak hamar, a' földet el-teli,
 'S egéiz' a' felhőkig fejét fel emeli,
 Ezt, az *Oriások* között utólyára
 Szülte az Anya föld, az ég' boszszújára;
 'S lába' ferénysege' gyorsabbítására,
 Szárnyakat raggatott kezére lábára.
 Ez vízfízás természet' tsuf'züleménnyé-
 nek
 Valamennyi tolla van szárnyas testének,
 Annyi szeme, szája, fülei növének,
 'S két-két nyelv felel-meg, mindnyája fü-
 lének.
 Hord, víz, fok igazat, 's fok költeménye-
 ket,
 'S addig fokszorozza a' már meg letteket.
 Mig a' lelegendőkkel ki tóldja ezeket,
 'S nagy zajjá tesz, minden levél zörgéseket.
 El

(a) Itt egynéhány versekben a' bírnek le-írása Virgiliusból vagon fordítva. *Aen.* IV. v. 174.
Fama malum, quo non aliud velocius ullum -

El érvén ez a' hir nagy hangal Budára,
 Öfzve gyűl az egész népség a' lármára;
 „Hogy a' feje vesztett Haza' fír - halmára
 „Most gyászos oszlopot emel Buda vára.
 „Hogy György, *Amurates* Tsászárnak engedte
 „Rabját, mellyért Györgyöt Királlyá-is
 tette,
 „A' Török; és a' szent Koronát meg vette
 „Fridriktől, 's hogy már György el-is ment
 érette.

Gyászfzal borúlnak-el a' vár hegy' bértzei,
 Feketénn hártványznak a' Duna' vizei,
 Sírnak az országnak nemes Fő rendjei,
 'S Hunyadinak *László* 's *Mátyás* gyermekei —
Nagy Lajos, mint maga Vére' párt-fogója,
 Siet le ízállani menybűl, hogy meg ójja
 Népit, míg Nemzete' Vitéz baj-vívója'
 Rabfágát, a' Török Tsászár meg ízagollya.

Le ízáll; meg jelenik *Mátyás*nak álmában.
 Hogy fieslen hamar a' György' országában,
 Mert tsak ő egygy remény a' ki valójában
 Segíthet jó Attyánn, kemény rabságában.

„Ne rettentsen úgy-mond időd' gyengesege,
 „Mert Te vagy kis gyermek! Atyád' reménysege,
 „Vitéz dolgainak ditső nyeresége,
 „'S ditsőfféget váró fáradtsági' vége.

Fel-ébredvén így szól *Mátyás* a' Bátyjának;

„Kedves Bátyám! melly szép álmaim valának.

„De a' mit látásim tőlem kívánának,

„Nem lehetek Ura magam e' munkának.

„Jer velem az édes Atyám' nézésére

„Mert nékem *Nagy Lajos* nagy dolgot ígére,

„Lehet, hogy gyermeki álmom ízerentsére,

„Szerelmes Atyámnak fordul mentségére —

Zeng már a' nagy város nagy zenebonával,

Rakásra gyűl a' fok Fő-rend nagy lármával.

Megy hát és *Matyást*-is fel-viízi magával

'S így szól a' bölts *László* szomorú ortzával:

„Nemes Urak! a' kik fok nagy nemzetteknek

„Fejei vóltatok: ha most az egeknek

„Tettzett; hogy kormányal ez történeteknek

„Motskofullyon fénnye ditső neveteknek.

„Hogy, nem tsak a' Török így el-gyengítette,

Hanem kedves Hazánk azt-is el-vesztette;

A' ki olly' vitézül hartzola mellette;

Nemes bátorságtok hát így el-vesztette?

„Hogy sem vérrel a' fok vért vízfíza ne verje,

Sem vízfíza kívánni Vezérjét ne merje; —

Mertezt, hogy hazája kérje, 's vízfíza nyerje,

Kízteti fok meg-hólt Magyarok' ezerje.

„Ha

„Ha nints a' Magyaroknak ereje, Vezére'
Tsúfos rabságának meg-büntetésére:
Vegyük meg azt pénzen; kinek nemes Vére
Erős lesz, a' ízégyen' el-törölésére,

„Ha ő viszszá jöhet haza szabadúlva,
Lesz annak ereje nem fok idő múlva,
Ezt, a' minn most Hazánk kesereg búsúlva
Eszébe juttatni Györgynek könyve' hűllva.

„Im én, ki most Hazám előtt sirán kozom,
Gyermeki időmet készen fel áldozom;
Hogy vagy az Atyámmal a' békót hordozom,
Vagy ki szabadítom 's hozzánk viszszá hozom.

„Van az én szívemnek nem tsalárd reménye,
Hogy nem veszett még-el Hazánk' izeme
fénnye:

Tán tsak a' Szendrői út' sok tekervénnye
Közt, nőtt ilyen nagyra a' hír' költeménye.

Hallván a' szomorú Fő-rendek ezeket,
Tsudállyák e' már-is nagy Lelkű gyermeket,
Alig lehet látni egy két irígyeket,
Kik helybe ne hagynák e' jó beszédeket.

Amaz Hunyadira már fel-fegyverkezett
Irígyfég, szegénynek most mint egy kedvezett;

Vagy talám Budárúl el-is-felejtkezett
Míg a' Tzileai Gróffal ölelkezett.

Mert míg *Matyás* körül *Nagy Lajos* dolgozott,

Az alatt e' tsalfa Lélek, az átkozott,
Ulriknak Hunyadi' sorfáról hírt hozott,
Ki mindég Királyi póltzról álmodozott.

'S tudta, ha *Hunyadi* meg-hal rabságában,
Hogy könnyen emel ő szarvat a' Hazában,
Mert néki főgora *György*, ki mostanában
Esett a' Töröknek nagy barátságában.

De mivel a' bal fors változhat 's változik,
Fel-tette magában, hogy ő úgy dolgozik,
Mint a' ki *Hunyadi* sorfánn szánakozik;
De ezzel-is maga javának áldozik.

Megy' hát; de *Matyás*-is fiet a' Bátyyával,
'S egynehány, a' Magyar Nemesség' nagygyával,

Hogy míg *György*-is odébb' nem áll nagy rabjával

Ki-szabadíthaffák szegényt jó módjával.

Szegedenn mindnyájan meg-állapodának,
A' Fő rendek; és tsak egygyet választának
A' ki szószollója légyen a' Hazának,
Kivel *László* 's *Matyás* el-is indulának,

El-érnek *Szendrőre* sebes fietséggel,
Hol időzött vígan *György* a' rab vendéggel,
Igyekeznek szólni bátor reménységgel
Ez jó Barátból lett szomszéd ellenséggel.

Dienes ki Fő Pap vala *Esztergomba'*
Bámúl, hogy a' jó *György* most millyen gombba,

Melly könnyen felelget ? 's tsak mint - egy
álomba'.

De az iffjú *László* fel - szólal azomba :

„ 'S hát; az én jó Atyám tsak azt érdem-
lette,

„ 'S előtted illy nagyonn meg-útáltá lett-e?

„ Hogy a' ki a' Török' járomból ki - vette

„ Nyakadat, most ennyit ne tennél érette.

„ Természet, törvényre jót jóval fizetni;

Szabad a' gonoszt-is gonoszfizal büntetni,

De nagy szívet illet azt el-engedhetni,

'S nagy vadfág a' boszfizút mind hóltig kö-
vetni.

„ Mikor az Atyámat békoba veretted,

Ha mi merged vala akkor ki-önthetted;

Ha a' boszfizú-állást már véghez-vitetted,

Fizesd-meg Hazámnak a' mit tett érette.

„ Ha a' Vezér Téged' a' Haza' képében

Bántott; ne büntesd azt Hazám' Vezérjében.

Talál a' jó barát illy hív emberében

Mentséget, barátja' kéntelen vétkében.

„ Ha pedig tsak maga' mérge' unfizoltára

Tett kárt, 's a' Hazának nem-is vólt tudtára;

Ím' az az ártatlan Haza, ki jót vára

Te tőled; most minket küld ki-váltására.

„ Váltságúl ha kintset kívánsz vagy jószá-
got,

Fizettünk előre már egész országot.

Fizetett az Atyám olyan méltóságot,

Mellyért el-engedhetd e' tsúfos rabságot.

„ Jól

„Jól tudom, hogy érzed 's méltán érezheted,

Melly szív mardosó volt ez tselekedeted;
'S azért nem erefzted, ha nem erefztheted,
Hogy boszízú-állástól féltheted cleted'.

„De ha a' rabbá lett Hunyadi' szablyája
Szerelmes Hazáját tovább nem szolgálja;
Hidd-el, hogy én bennem bűnöd meg találja
Azt, a' ki Attyáért még boszízúját álja.

„Ő már a' fok hartzonn el-erőtlenedett
Lévén, nem foká bánt ha bánt-is tégedet;
De én, ha kértemnek szíved nem engedett,
Örökké szívemenn vífelem vétkeket.

„Ha hát azt a' Hazám' bűne érdemlette;
Hogy rabsággal kelljen fizetni érte,
Erefzd-el azt; 's engem' tégy rabbá helyette
Vagy ezt, kik előtted könyörgünk mellette.

„Ha Hunyadi bűnös, és nem a' Hazája,
Kedved a' büntetést úgy-is el-találja,
Mert im' jó Attyáért, a' Fia ajánlja,
„Hogy mostani rabod' rabságát ki álja.

Buzdúl a' kis Mátyás' nagyra termett vére
Nagy Lelkű Bátyjának ilyen beszédjére:
'S míg György hallgat fejét hajtván könyö-
kére,

Így szól Bátyya' szava' bé-fejezésére.

„Engedd, hogy ezeknek meg-ajánlására,
„Mechesünk szerelmes Atyánk' látására.

„Veres olztán engem' az ő békójára

„Sok jó Hazafiak' 's Fiak' példájára.

Bámúl a' Durva György e' bölts befzéde-
kenn,

Bámúl a' felséges elméjű gyermekenn,
Tekergeti e'zét titkos kerekékenn
'S aggódik hasonló okos mentségeken.

De akár mint á'ffa vad szíve' forrását
László' szavainak nem tud adni mását,
Ezzel végzi azért hofzszas hallgatását:
Meg-engedem úgy-mond Atyátok' látását.

Megy' hát a' hív László útját fiettetve,
Mátyás kis Öttsétől nyomba kísértetve,
Találja hív Attyát búval emésztetve
De szabadonn, egy nagy házba őriztetve.

Ki mihelyt meg-látja 's bé-lépni találja (a)
Lászlóját a' záros küszöbön hozzája:

Gyorsann két karjait emeli reája
És könyvezve ilyen szókra fakad szája:

„'S hát el-jöttél? Fiam! és várt kegyef-
séged'

„Meg nem gátolhatta iffjú gyermekféged,

„Melly nagy édes Fiam! fiúi hűféged!

„Melly nagy gyönyörűség nekem látni
Téged!

„Ör-

(a) Itt nagyon majmolva, vagy-is tsak nem szó-
ról szóra fordítva van Virg. *Aen.* VI. v. 684.
Isqve ubi ubi tendentem adversum per gra-
mina vidit &c. mikor Eneas az Attyához Po-
kolba le-ment.

„Örvendek a' kín közt, hogy szódat
hallhatom,
„'S én-is szerelmemet szóval mutathat-
tom, —

„Vártalak-is, és vólt ilyen gondolatom; —

„Már bal forsom' végét vígabban várhatom.

„Már — ha Atyafágom szíved' erre vette,

„Te vagy'olly erőben, hogy fáradj érette;

„De ezt a' kis Mátyást mi kényszeríthette;

„Vagy, ő tsak forsomon' sűrni érkezett-e?

Így felele *Mátyás* ezen bészédekre:

„*Nagy Lajos'* képe vett én Atyám ezekre,

„Melly nékem meg-jelent 's unfzolt az ege-
kre,

„Hogy jöjjenek béköid' könnyebbítésekre.

„*György* meg nézédre most időt enged-
dett,

„Ah add édes Atyám! add a' jobb kezedet,

„Hadd öleljelek-meg engedd-meg tégedet,

„Kéfsz vagyok véremenn meg-venni éltedet.

Így szólván könyv-özön tsorgott ortzá-
jára;

Az éltés Vitéz-is, kinek bánatjára

Véletlen öröm jött; sirt gyermek módjára,

'S könyveztek borúlva egymásnak nyakára.

Az irigy *Ulrik*-is innmár el-érkezett,

'S a' *György* ízerentséjén nagyon örven-
dezett,

Mivel e' rabságból, kiinn Buda könyvezett,

Néki ditsőlléges rangja következett.

De György már magában előre, mióta
*László*val beízllett, jól ki- is koholta,
 Mit tegyen rabjával? 's a' mint el-gondolta,
 Azt *Urik* *Grofnak*-is ekképp' javalolta:

„*Hunyadi* rabságát Buda észre-vette,
 'S már követeket-is küldöttek érte;
 Nagyonn könyörgenek Fiai mellette. —
 Már minden reményt szívem el-velztette.

„Mert a' nagy írigység könyörölősegre
 Vált, és a' Fő Rendeek kiztettek az égre,
 Az égre, 's mellettem tett igaz hűségre,
 Hogy adjam-ki őtet ha bár kezességre.

„Ha *Amurátesnek* adnám már rabomat,
 A' Magyar fel-dúlna kitsiny országomat;
 Esmérik magában tsekélly hatalmammat,
 'S méreggel boszszúlnák gyenge haragomat.

„Olyan két gyermeke van e' Vitéz rab-
 nak,

A' kik az országnak már-is törvenyt íznak;
 Ezek, ha az Attyok' póltzára fel-kapnak,
 Vélhetném sorfomat százszorta rosíszabb-
 nak;

„De ha a' Török-is talám meg - ízagolja,
 Hogy a' Magyaroknak erős baj-vívója
 Rab volt, 's el-íszabadúlt bizony meg - órolja,
 'S minden boszszúságát én rajtam pótolja.

„Adjam-é hát még-is a' Török' kezére? —
 De hát-ha szégyene' el-törölésére,
 Fel-talál esküdni annak hűségere,
 Belém köt-'s halál lesísz úgy-is bünöm' bérére

„Óh

„Oh hányszor meg-bántam tselekedete-
met!

Hogy miért emeltem ellene kezemet?
A' mennyit gyötrött már e' dolog engemet,
Fel-nem venném fokért kétes félelmemet.

„Nintsen-is e' roszíznak egyéb remény-
sége,

Hanem, félelmemnek minden jelensége
Nélkül, mutatandó tettemnek mentsége,
A' mellynek egy erős kötés légyen vége.

„*Mátyás, Hunyadinak* kisszebbik magzatja,
A' bölts természetnek ritka rajzolatja;
Beszélt már én velem és kért hogy az Attya
Helyett, rabbá lenni volna akarátja,

„Oly felféges ennek minden mozdulása,
Hogy Magyar-országban, a' mellynek szokása
Az új Királyoknak szabad válaftása,
Igen könnyen lehet fő póltzra jutása.

„Az én Leányomnak kerjük-meg ezt
Férjnek (a)

Így a' barátságnak 's egyszersmind a' vérnek
Hármas kötelei köztünk fokat érnek. —

„Ök most meg-fzorúltak, mindent meg-igér-
nek.

I 4

Tettzik

(a) Nem egygyeznek - meg a' Historicusok, ha
vallyon Leánya volt e' Györgynek, vagy uno-
kája, a' kit Mátyás el-jegyzett. Ivanits a'
kit említ Pray Annal L. I, ezt az egész tör-
ténetet maga szájából hallotta Hunyadinak,

„Tettzik *Ulriknak*-is a' *György*' akaratja,
 Ő azért *Hunyadit* 's *Dienest* hivatja;
 Jön a' szabadúlt Rab; de jön kedves *Attya*'
 Nyomába mind a' két Felséges magzatja.
 „*György*

's ezt-is, hogy *Despotis Gnatam Comiris Cileae neptem uxorem duceret*, ugyan ezen szókkal írja *Bonfinius*-is, a' ki tsak-nem egy időben élt Hunyadi-val, e' szerént szoros értelemben *György* *Veje* lett volna *Ulriknak*; fokann ellenben világossan ki-teszik hogy *Ulrik* volt *Veje* *Györgynek*, hogy hát a' *Magyar Historia*' rostalásába (mellyet úgy-is eléggé vádolnak a' külső írók főt magok a' Magyarok-is) belé ne erefzkedjem, tsak ezeket jegyzem-meg.

1. *György* Oregebb volt *Ulriknál*, mert mikor *Ulrik* tsak harmintz-két eíztendő volt már *Györgynek* olyan *Fia* volt, hogy *Vezérnek* hagyta *Szendrőben*.
2. *Györgynek* *Felesége* nem volt az *Ulrik*' leánya (ha tsak második nem) hanem *Hírene* a' *Görög Tsafzár*' *Huga*. De azomba.
3. Mikor *György* ki-szaladt orszagából 1440-ben, tsak *Lázár* fiával szabadúlt-meg, minden háza népe rabúl esett, egy *Leánya* volt, azt a' *Török Vezér*' feleségévé tette (Pray ugyan emlekezik, hogy volt *Szilágyi*-is *Veje* *Györgynek*; de kérdés, mikor lett *Veje*ve)
4. 1440 tól fogva 1448-ig elég idő van, és több mint *Mátyásnak* akkori ideje; és így lehetett akár *Hírenétül* akár mástól *Györgynek* leánya, akkora.
5. *Neptis*, nem mindég unokát, hanem unoka atyafit-is tesz, kivált *Bonfiniusnál* fok helyen,

„György mutatja magát vídámabb orszá-
val,

Befzéll, 's tanáts székét ül rab barátjával
'S mint olyan ki élni kíván hatalmával
Szabadságot ígér, de ilyen módjával:

„Ímé én meg-bántam 's mint-egy ízégyen-
lettem,

Hogy jó barátomat rabommá ejtettem:
Meg-vallom, hogy fokot tettél én érettem
Engedj-meg nagy Vezér! tudom hogy vé-
tettem.

„Vólna barátodnak mostan hatalmában,
Meg-kívánni a' kárt, kit a' minapában
Tettél, e' hűséges szomszéd' országában,
'S haza nem botsátni Tegedet híjjában.

„De, hogy fzemre - hányást várnom ne
kelleffen;

Ám nékem az Ország semmit se fizessen,
Tsak, hogy a' barátság erősebb lehessen,
Erős kötelekkel ciebb meg-köttesse.

„Mátyás Felésegül végyc-el magának
Az én Leányomat; *László* az Attyának
Maradjon helyébe nálam, nem ízolgának
Hanem barátsága' képe' 's zálogának.

I 5

Hunyadi

mint Dec. III. L. VI. Agriensis Episcopi
nepris Giscrae desponsatur. És így nem szük-
ség hazuglágba hagynunk a' két Historicust
ebben. *Despotis Gnátam*, mert az a' *Gnát*
lehetett Ulriknak *Neprisje*. --- De hiszen úgy-
is korán-meg-hólt.

Hunyadi szemeit a' földnek szegezte,
 'S hallgatva a' dolgot mint egy ellenezte,
 De Mátyás a' látást magyarázni kezdte;
 'S magát könnyű szókkal mindjárt kötelezte.
 És mivel nagy Lelke' 's nemes indulatja'
 Titkát, gyenge nyelve nem magyaráz-
 hatja. (a)

Maga ez a' fogoly Atyának nagy Attya,
 Mátyás' ajakait ekképp' igazgatja:

„Én az én Atyámnak vagyok hatalmában,
 „A' ki ha ezt jónak itéli magában,
 „Talál olly két kezest két kedves Fijában,
 „A' kik könnyítsenek rajta rabságában.
 „Lám meg-ajánlottam 's kész voltam ar-
 ra-is,
 „Hogy az Atyám helyett maradjak fogva-is,
 „Atyám' jobb voltaért im' azt mondom
 ma-is,

„El-venném, ha mindjárt Hárpia volna-is

Hunyadinak tsak könyvbuzog a' szemébe,
 Sok gántsokat talál Mátyás' belzédjébe;
 De ha jut szerelmes Hazája eszébe,
 Mind el-nyeli, a' mit gondola mérgébe.
 Fej-

(a) Még ekkor Mátyás leg-felyebb sem volt
 több hat es' tendősnél; de az ilyen nagyobb
 embert illető gondolatokat könnyű el-hinni
 arról, a' ki olly alacsony (a' mint mond-
 ják) született lévén, ollyan példa nélkül való
 Király tudott lenni; még pedig mindjárt Ifju
 korában.

Fej-tsóválva bámúl kis Fija' szájába ,
'S gondolja : „ Szerelmes Fijam ! nem híj-
jába'

„ Akkor jött e' vendég az Attya' házába ,
„ Mikor a' Törökkel volt leg-jobb tsatába' ,
„ Millyen nagy örömet éreztem ma-
gamba' ,

„ Hogy mikor leg-forróbb tüzes hartzol-
tomba'

„ A' Vezér Karámbus került rab szíjjamba ;
„ Othon ferfi magzat születék Házamba'.

„ Hát im' örömet Mátyás hármaztatja
„ Most-is ; 's a' rabságba belé fáradt Attya'
„ Szabadítására , minden ábrázatja'

„ Változása nélkül hallatik szózatja.

Láflzó fokáig néz szomorú Attyára ,
Örömet ajánlást az Attyától vára ;

De végre szerelme' bizonyítására ,
Így ajánlja magát ő - is utóljára : —

„ Sőt nagy köszönettel fordúlok hozzátok ,
Hogy ötet árúba nem botsátottátok.

'S már barátságtokba nints egyéb hibátok.
Hanem, hogy helyette kezeft kívánátok.

„ Gyanus ott úgy láttzik nekem a' békeffég
A' hol kezes által készül az egyeffég ,
De ha már Mátyásnak tettzik a' Feleség ,
Miért ne tettzene nekem a' kezeffég ?

„ 'S hát, én ne lennék-é Atyám' barátjának
Rabja? kit mint kezeft csak úgy kér magá-
nak ,

Add-meg édes Atyám! a' mit kívánának
'S légy Attya helyettem az árva Hazának.

„Menny-el édes Atyám! menny Isten'
hírével

Vézéreljen az ég Hazádba békével.

Jó barátod leszsz György 's Atyám' kezese-
sével

„Úgy báník, mint maga' édes gyermeké-
vel. —

A' nagy fájdalomtól kétszeresítettett

Nagy Haza-fiúi 's Atyai szeretet

Miatl; szem-héjjai alatt rejtegetett

Könyveit törtetni tovább nem lehetett.

Sokáig tsudára könyveit hullatja

Ez, az illy nagy szívű egy-pár gyermek' Attya,

El-pirulván végre éltes ábrázatja,

Illy' formán hallatik keserves szózatja:

„En rab vagyok, és ha magam' érdemével

Annyira nem mentem György' emberiségével,

Hogy sok jó-tétemnek meg-esmerésével

Úgy bányon én velem mint jó emberével.

„Ha már most, meg-öszül fejem' szégye-
nére

A' Haza jött ez Vén rab' ki - mentésére:

Most e' két Ifjúra, nem mint gyermekére

Néz ez rab, hanem, mint Hazám' követjére.

„A' mit hát *Dienes* 's a' többek végeznek,

'S a' miben gyermekim magok meg-egyeznek,

Láffák: mert most engem' kit rabnak neveznek,

„A' mire akarnak arra köteleznek. —

György Hunyadi többre nem kényszerítette,
Mert rettegett, 's ezt-is alig reménylette;
Barátságát újjabb szókkal jelentette, —
'S az egész egygyezést írásba tétette. —

Hunyadi itt tovább egy napot sem vára,
Ezer tsokokat rak kedves *László*jára,
Mátyást Diennel György' kívánságára
Ott hagyja, és indul *Szegedi* útjára.

Mátyás a' rá tufzkolt mátkát el-jegyzette;
'S míg a' házassági időt el-érhette,
A' Leányt az Attya' házához vitette,
És sok Fő-rendektől haza kísértette. —

Millyen nagy öröme vált a' nép' bánatja?
Mikor az árváknak meg-jött édes Attya;
Azt egy jó Hazafi nagynak gondolhatja,
De egy nyelv eléggé nem magyarázhatja.

Az erőtlen Haza' erős Vezérjének,
Rabbá lett, de meg-jött védelmezőjének
Márs' kofzorúival ékes ősz fejének
Látására, sokann a' Várba gyűlének.

Sok az öröm miatt könyveit görgette,
Sok az el-múltakat vigann emlegette;
Végre *Hunyadi*-is körül nézegette
A' népet, 's beszédjét ekképpen kezdette:

Egek! meddig kell még, 's mennyi gyötrelemre

Jutnom; 's ki tétetnem koros vénségemre,
Hogy

Hogy van? hogy Hazámnak 's magam' szé-
gyenemre,

Még jó barátom-is valat ver kezemre.

Ah! ha nem vétkezem ezen fohajtással,
'S durva gyilkosomnak roszszat kívánással;
Hazám! mert tsak veled van dolgom, nem
mással,

Illendő-é késni a' boszszú-állással?

„Szívemet a' méreg annyira furdálja;
Hogy Lelkem egéfszizen a' harag' szolgája:
És vigasztalását sohol-se találja,
Valameddig Györgyön boszszúját nem állja.

Mellyre a' Fő rendek ekképpen szóllának:
„Parantsolj; Te vagy most Feje a' Hazá-
nak;

„'S Méltán a' Magyarok roszsz Fiak vólná-
nak

„Ha édes Attyokért boszszút nem állnának—

Sokan kik a' rigó' véres mezején k
Nagy veszedelmétől mentek lehetének;

'S *Iliria* felé visszsa-sietének

Már akkor békével haza érkezének.

Szem-közbe találták a' segítség' végett
Hunyadi nyomába menő *Skanderbéget*,

Ki mivel már későn hozott segítséget;

A' haza menőknek rendelt jó mentséget.

Hunyadi ezeket míg öszve számlálja,

És több sereget-is gyűjtöget hozzája.

Érkezik új hírrel a' Mátyás' szolgája

Hogy meg-halálozott el-jegyzett Mátkája—

„Jól

„Jól van; hát nem fült-el úgy-é a' tsal-
faság,

Ez a' tor énnekem öröm és vigasság —

Ha meg holt a' gyermek, oda a' komaság;

Oda van a' jegyes, nintsen hát Házaság.

„Igaz, hogy az nem-is vólt akaratommal,
'S azt-is meg-kellene bocsfázulnom kardom-
mal;

De talán ha rosfázul bálnék a' nászommal
Néki-is lehetne ugy banni *Láflómmal*.

„De mikor már egyfzer meg-holt a' Fe-
leség,

Nem szükség a' zálog, nem kell a' kezeffég;
Engedd óh György' s Ulrik' bűnével terhes
ég!

Hogy vérrel müljon-el e' gyanús egyeffég,

„Gyanús és óh bizony Nemzetem' vefz-
tére

Tzéloz, a' mit Hazám nem-is vefz' cfszére —

De hát, el-állott-é ez vén Bajnok' vére

Hogy e' káros frigynek ne járjon végére

„Nem hanem el-mégyek, meg-bocsfázú-
lására

„Annak, ki illetlen fog-házába zára —

Megy-is már fok néppel Rátzok' orfzágára,

Hogy néki-is rabja légyen *Szendró* Vára.

De cfszébe jutván már el-indúltában,

Hogy fok jófzága van Györgynek a' Ha-
zában;

A' mellyeket néki ígért szorúltában,
A' Törökkel való békeffég' dolgában.

Rajta megy': 's nagy fojtást vízf-véghez
azokon

A' már úgy-is néki ígért városokonn;
Úgy hogynagy hirtelen egynehány napokon,
Urrá teszi magát az egész birtokon.

Ott meg-fem nyugodván, rabló seregével,
Rátz országra indul a' Haza' nevével
De szemközt akadott a' György követjével
'S Lászlóval, a' Szendrőnn hagyott kezefiével.

Mert György hallván hírét rabja' haragjának,

Kitől már birtoki el-foglaltatának;
Jobb tanátsot adott, de későnn, magának,
Hogy kedvét keressé boszszús barátjának

El-küldi elébe fok ajándékokkal,
A' kezes; egynehány Fő Nemes Rátzokkal,
Hogy azok akarmelly szép ajánlásokkal
Köffenek új frigyét az erős bajnokkal.

László, az Attyának érkezvén elébe,
Az öröm 's boszszúság hartzolnak szívébe'.
„Ah Szerelmes Fiam! így szól könnyezettébe':
„Most-is rab vagy-é még az Atyád' nevébe'?

„Hát én, gyermekemet tsak azért nem-
zettem?

Hogy ő szegény kezes 's rab legyen helyet-
tem,

A' fok jó's fok rossz fars közt, melyet szent-
vedtem,

Ezzel-is fzerentsés, 's fzerentsétlen lettem.

„Tartoztál, mert Fi vagy, hogy értem
szenvetdél,

De hogy ilyen nagyon példásan szerettél,
Én érdembe vészem a' mit tselekedtél,
Mert ezzel Hazádtól sokat érdemlettél.

„A' méltó jutalom míg idejét múlja,
Addig-is fszerelmes Atyád meg-boszszúlja
Sorsodat, 's kettős lefzsz Györgyönn kezem
 fullya,

Mert mi ellentünk-is kettős volt bszfzúja.

De a' Rátz Nemesek addig reménykedtek,
'S szóllottak a' Magyar Fő rendek mellett;
Hogy egyfzer lassanként mind le-tsendefed-
tek,

A' tüzek, a' mellyek ízívében gerjedtek.

László még maga-is jól szólott érte,
Hogy György, mint tulajdon Fiát úgy sze-
rette,

Ötet; mellyért noha nagy vólt a' *György*
tette,

A' jó Lelkű öreg mind azt el - engedte.

Haza megy' *Hunyadi*, hogy magát csendes-
sen.

Valahol meg-vonva nyugalmat keressen ;
De nem lehet ; óh de miként-is lehessen
Hogy a' nagy ízív egy két napot pihenhesse.

A' Hazában ki-gyúlt támadás' tüzei.
Nyughatatlansága' újabb eszközei —
Mellynek óltásában míg serény kezei
Dolgoznak, érkeznek a' Györgykövetei. —

Hogy hogy? — „talám úgymond a'
Rátzok' Királlya

A' Magyar-országí birtokit lajnájja. —
Szomorú a' levél felve nyúl hozzája,
De fel-bontván abban ezeket találja:

„Sokáig magamban fokat kételkedtem,
Hogy hozzád küldeni kéntelenítetttem;
Mert mivel ellened parasztlul vétettem,
Már nem vagyok méltó, hogy lépj-is érettem.

„De tudván, hogy példás Nemes Lekü-
féged

A' segítségre-is színt-úgy rá vész' Téged',
Valamint újonnan durva ellenséged'
Barátoddá lenni hagyta emberséged.

„Mertem, de azért-is méltán bátorkod-
tam,

Mert a' kárt, a' mellytől már régen tartot-
tam;

Te miattad vallom, vagy-is már vallottam.
Hogy Vezér rabomat haza botsátottam.

„Mert a' Török Tsásfár mihelyt meg-
hallotta,

Hogy várt nyereségét haza szalasztotta.
Szabadulásodat rajtam boszszúllotta,
'S már *Fritzbég* Vajdáját reám botsátotta.

„Ki

„Ki a' *Mura* mellett volt *Krizon'* várának
Mellynek köfalai rég' el-puflutának
Új bástyákat tsinált 's azt tette magának
Az én erőm ellen erős óltalmának.

„Onnan a' Rácz földre sok ki-tsapásokkal
Puflutit, 's kegyetlenül bánik a' Ráczokkal,
Tudod, hogy én magam nem bírok azokkal
Az engem' üldöző fene Pogányokkal.

„Kit hívjak magamnak már most segítség-
re,

Tsak Téged; tsak téged kifiztetlek az égre,
Jöjj erős fegyverrel ez vad ellenségre,
'S a' mit el-kezdettél Te magad vidd végre.

„Tudom, hogy egyedül néked köszön-
hetem

Eddig is, hogy *Despot'* névvel neveztetem;
De hogy nyugodalmas lehessen életem,
Azt-is tsak egyedül Te tőled kérhetem.

„Te néked tsak tsupa neved' hallására
Meg-rémül, 's üressen marad *Krizson'* vára.
Jövel hát Barátom! barátod' szavára
Kitsiny országotskám' oltalmazására.

„Felejtsd-el képtelen vakmerőségemet,
Sőt vádolásomra tégy újabb érdemet,
Emberséggel győzd-meg goromba létemet,
'S holtig hűségedre kötelezz engemet.

„Ha semmi érdemem' tapasztalására,
'S tsupán tsak nagy szíved' bizonyítására,
Úgy rá-ijesztettél az *Psák* Basára,
Hogy fél-holtan szaladt *Szendró* városára.

„Ha mikor meg-víván Erdélybe *Metsettel*
 Meg ölted a' Vezért okos ütközzetel,
 Jól-tettél én velem e' számkivetettel,
 Ki a' Török miatt országot vesztett-el.

„Sőt hogy hízlalhassad szemem' Pogány'
 vérrel,

Nékem-is Török' fejt küldtél egy szekérrel,
 'S meg-ajándékozáál a' meg-hólt Vezérrel,
 Kit nem érdemlettem tőled semmi bérrel.

„Meg-hült-é hát nemes óltalmazóm' vére?
 Hogy el-ne jöjj szegény Barátod' kértére,
 Hitetlen szívemnek szégyenítésére,
 'S az engem' üldöző Pogány' félelmére.

„A' kinek a' világ bámúl hatalmodonn,
 Végy most óh erős szív! erőt haragodonn,
 Segítség e' tsak reád szorúlt Barátodonn,
 A' kinek terhe függ egyedül válladonn.

„Az a' termézzettel forró gyűlölséged,
 Mellyel a' Törököt 's a' Török-is Téged'
 Üldöz, serkentse-fel nemes vitézséged'
 Hogy érezze kardod' fullját ellenséged.

„Hallatlan jó-téted' meg-esmerésére,
 Orzlopot emelek emlékezetére,
 Hogy még Unokám-is késő vénségére,
 „Vigann emlékezzen *Hunyadi'* nevére. —

Mit nem tesz' a' szép szó a' meg-fértetettel?
 Nem bír a' boszszúság már a' szeretettel,
 Jól bánik, 's nem-is szól sokat a' követtel,
 Magam mégyek-ugymond-el a' felelettel.

Készül; de ez másképp' már nem-is lehetett,

Mert a' György' országánn ez ő ellene tett
Török agyarkodás ha erőt vehetett,
Akkor már a' szomszéd Magyar-is félhetett.

Jollehet útjában volt tartózkodása,
A' belől szikrázó tűz' ki-gyulladásá;
A' mellynek olajja 's leg-jobb táplálása,
Ez, ha otthonn nintsen a' Királynak mássa.

De volt *Hunyadinak* nem kis reménysége
Ahoz, a' mi neki tanúlt mestersége;
Hogy az ő nagy híre 's szokott ferenysége
Altal, e' külfőnek hamar leszen vége.

Úgy-is lett, tsak hamar el-ér a' Dunára,
Hol egy-néhány ezer néppel *Szendrő* vára
Már várta, a' kikkel további útjára
Megy', a' *Mura* mellé *Krizson* vár'tályára.

Három nap és éjjel mindég megy', és végre
Hajnakra a' mezős *Krizsoni* térsegre
El ér; nagy köd támad reggelre az égre. —
Úgy tettzik az ég-is el-jött segítségre.

Hunyadi a' ködös árnyéknak alatta
A' fáradt sereget lassan ballagtatta;
És már tsendes útját annyira haladta,
Hogy a' Török Tábor' neszét meg-hallhatta.

Egyszer ki-búj a' nap fölöstököm tályonn,
Erőt vesz' a' fényes sugár a' homályonn,
A' Török taborra a' már szabad szájon
Eresztett lovasok, rá-ütnek mindnyájon.

Tekint a' meg-ijedt Török a' zászlóra,
Félig el-hal, mikor rá-néz a' hollóra:
Mellyrek dífzes lévén gyűrűvel az óra,
Tudta már — és kapkod ki talpra ki lóra.

Tudta már, hogy a' lett újra ellensége,
Kinek írtóztató karja' nehézsége,
Nints hát véle kardal vinni reménysége
Hanem a' futásban van minden mentsége.

Hallik már hangja-is rettentő szavának,
Melly maga kéfz halál fok Török Basának;
Annyira, hogy szűk vólt *Krizson*' határának
Térsége, a' futó Török Táborának.

Nyomozza *Hunyadi* lerényebb screggel,
Űzi, öli, vágja kegyetlen méreggel,
'S folytatja vitézül mind estig, a' reggel
Kezdett véres hartzot, az ijedt *Fritzbeggel*:

Sok ezer Török' fejt nyakáról le-nyelet;
A' Vezért rettentvén ez a' gyászos eset,
Mikor az erdőben búvó helyt keresett,
Sok ezred magával szegény rabúl esett.

Vilfíza-megy' *Hunyadi* a' nyert ditsőffég-
gel,

'S kötelezvén *Györgyöt* újabb szövetséggel,
Meg-ajándékozza minden nyereséggel,
Sok ezer rabokkal 's azok közt *Fritzbeggel*.

De mivel utjában vala *Bodon*' vára,
Melly már Nemzetének fokízor vólt karára:

Ezt porrá égetvén *Fritzbég*' boszszújára
Maga nagy pompával haza megy' *Budára*. (a)

K 4

ÖTÖ-

(a) Sokann, a' mint Turótzi-is, és Práy, ezt a' *Friczbéggel* való hartzot utóbb téfzik mint a' *Giskrával* való belső zenebonát. Sőt Práy mutat egy Levelet-is, mellyet erről 1454-ben irt volna *Hunyadi Fiderik* Tsáfszárnak; a' mint hogy ez a' *Hunyadi* Grófi levelében nem-is emlittetik, kivált ha Práy szerént még előbb *Mahumedet* verte-meg *Hunyadi*, azután *Fritzbéget*; de azon kívül hogy az 1449-ben (a' hová téfzi Bonfinius) vagy 1450-ben történt dolgot is írhatta *Hunyadi* 1454-ben; könnyű volt el-téveszteni a' *datumot*-is, a' mint az ilyen tévedésről másutt-is panaszkodik Práy; a' Poétának pedig szükségesképpen ide kellett ezt tenni, 's hihető is, hogy ha a' *Hunyadi*' el-botsáttatásáért támadott *Mahumed*, vagy akár *Amurates* (a' ki 1450-ben holt-meg) Györgyre; nem soká kellett ennek a' hartznak esni a' *Hunyadi*' fogsága után.

ÖTÖDIK KÖNYV

S m m á j a.

A' kevélység, irigység, viszszavonás, és párt-ütés öszve-esküdnék Hunyadi ellen: a' mint-hogy Losonc mellett Giskrával hartzolván Hunyadi a' Magyarok ott hagyják, és meg-futamodnak. Hunyadi maga maradván meg-győzetetik, de csak hamar új fereget gyűjt --- Giskrának fok őrizetait meg-vészli, és addig szorongatja-hogy békeféltre lép, --- A' Magyarok' pártossága miatt el-idegenedvén Hunyadi; minden eréjét a' Királynak a' Tsáfzár' kezéből lehető ki-szabadítására fordítja. Melly az *Auszriaiak* által nagy erővel véghez vitetvén, Bétsben nagy gyűlés tartaték, Magyar *Auszria*, és *Tsch* országok' Fő Rendei között --- Ott Hunyadi a' Gubernátorságról le-mond. De a' Kis Király meg-ajándékozván *Besztierre* Vármezejével, egyfzersmid örökös Gubernátorát teszi; *Ulrik* igyekezik Hunyadi' halálára, de rá nem mehet.

Ekképpen akadván *Fritzbég* György' markába

A' félelem, a' melly a' György' udvarába' Régen múlt; bele-unván szállásába, Költözik hirtelen a' Török Basába.

A'

A' *félelem*, melynek halvány tekintete
Ha kinek ortzáján félszket kelzithete;
A' kevély szívekre zárt, lakatot vete;
'S minden bátorságot onnan ki-kergete.

És ha még e' mellé *gondok* férkezhetnek,
'S meg-terhelik szívét a' meg-félemltetnek,
E' kettőből tsúfos magzatok születnek,
Kik *kétségbe esés* névvel neveztetnek.

Megy' hát a' meg-ijedt *Fritzbég*nek szívébe;
'S az ott fent héjjazó *kevelység* helyébe
Mellyet még *Mahumed* küldé vezérjébe
Helyt ver, a' *félelem*; 's reszket kebelébe.

El-pirúl 's izégycnli a' már számkivetett
Kevelység, e' nagyonn tsúfos történetet,
Szállást kér tserében a' fel-segíttetett
Györgytől; de a' szállás meg-nem enged-
tetett.

Öszve-húzza magas homloka' rántzait,
Felhökig emeli aranyos szárnyait
Széllyel-néz, vizsgálja kedves magzatjait,
Hol 's mi ként zavarják e' világ nagyjait?

A' mint repül fennyen a' Duna'-mentébe',
Mindjárt az *irigység* akada ízemébe; (a)
Kit ő még a' világ' első kezdetébe'
Szült, 's a' barátságnak tett vólt ellenébe.

K 5

Halál

(a) Itt a' *kevelység*, *irigység*, *vissza-vonás*, *párt-
utés*, mint Pokolbéli Tündéres személlyek úgy
gondoltatnak. A' *kevelység* szült az *irigység*-
get, az *irigység* a' *vissza-vonást*, és *párt-utést*;

Halál szín ül ennek szeme' pillájában,
Százszor-is változik színe egy órában.
Tsak akkor láthatni nevetést szájában;
Ha a' *Virtus* elő-nem mehet dolgában.

Ez Magyar-országban már fok nagy Há-
zákat

Rontott, 's vesztegetett fok Hazafiakat,
Most-is e' tsúf tsuda, veszedelmes lakat
'S Tsúfos zár alatt tart fok nagy Ferjfiakat.

Siet a' *kevelység* kedves születtéhez,
És már közel repül Buda vár' hegyéhez:
Hol nem meszfe esvén irigy gyermekéhez
Így kezd a' bús Anya mézes beszédjéhez.

„Im'! edés Leányom! én, e' szamkivétett
Jöttem; hogy a' tőled nékem készítettett
Szálláson keressék tsendesebb életet;
Mert már *Amurates* engem' el-kergetett.

„Ha már itt állandó helyt leltél magadnak,
Talám azok szállást énnékem-is adnak,
Kik a' *Békeffégnek* ama' fene vadnak
Ellene, kértedre már fegyvert ragadnak.

„Ah szerelmes Anyám! amaz így felele:
Szállásom elég van, szolgálhatok vele,
Mert az egész Ország irigygyel van tele: —
De, hát Te-is mint én nyomorúlt léssel-é?

„Mert

a' *kevelységnek* testvérjei a' *bájaság* és *fürvés-
nység*. Az ilyen mesés gondolatok többnyire
ezen ötödik könyvbe vagynak rekesztve; de
itt-is a' történet valóságos igaz.

„Mert én ugyan mégyek a' mire mehetek,
Sok félénk szívekbe meleg ágyat vetek;
De jó ízint magamra ritkán öltözhetek,
Eszkendőbe egygyet alig nevethek.

„*Urikot* egészízen magamnak foglalám,
'S véle a' többit-is annyira el-tsálám,
Hogy Magyar-országban egy nagy Úr fints
talám,

Ki magára nyerget ne tett volna alám.

„De tsak *Komorovszky Péter* van *Liptóba'* (a)

Ki *Pongrátzal* újjat vonván hébe-hóba
Turótz Vármegyére megy' fosztogatóba;
A' többi még alig vagyon indulóba'.

„Mert úgy el-ment híre *Hunyadi'* nevének,
Annak a' nagy, Török Tsáizár' félelmének;
Hogy valakik itthonn valamit kezdének,
Mihelyt ő haza jött, le-tsenedesedének.

„Én ugyan ellene vátig fegyverkezem,
Az egész országot lántzonn tartja kezem;
Sokak boszszújára Királynak nevezem,
De bizony, hogy Király, magam-is érzem.

„Mert már a' Pokolba minden gyerme-
kemet

Vízfzsa le-kergette, egyedül engemet

Ha-

(a) Ezek egyik Liptó, másik Turótz Vármegyét birták, és egy-más' birtokait rablották, pusztították.

Hagyott; 's ha vesztetre kaphat még vér-
fzemet

Vagy ki-vér engem'-is, vagy meg-fojt, 's el-
temet.

„Rettentí a' népet nagy szíve' *bűsége*
A' melly mind kettőnknek erős ellensége.
Hazáját magához vonja *embersége*,
'S tiltja a' *támadást* hires *Vitézsége*.

„Ama' *viszszavonás* már gyászba öltözött,
És a' *párt-ütéssel* Pokolba költözött;
'S mikor a' *Szeretet* engem'-is üldözött,
Alig leltem szállást e' fok *félénk* között.

„Jer hát, ha le-tudnánk tépni Szerentsére
A' koszorút, mellyet Mária rakott fejére.
Jer velem a' fetét Pokol' feuekére!
Adjuk *Leányimnak* e' dolgot eszére.

„Hogy ha ők dolgunkban minket segítné-
nek

Hunyadi' virtusi meg - gyengülhetnének,
Mert vállára ezen Pogány' félelmének
„Rakták-rá terheket minden Keresztyének.

Meg-indúl az Anya Leánya' szavára,
'S ezer átkot szórván e' szegény Hazára,
Hirtelen mindenik kél sebes szárnyára,
'S repülnek a' Pokol' barlangja' szájára.

Elől a' barlangos Háznak tornáttzában(a)
A' rettentő Pokol' első ajtajában

A'

(a) Itt ez a' hat vers Virgiliusból van fordítva
Aen. VI. 273. Vestibulum ante ipsum pri-

A' gond 's a' *síralom* rendel egy sorjában
Feküsznek mindenik egy-egy nyoszolyában.

Itt ül sorban a' fok fáraa betegség-is
A' felelem, és a' komor öregség-is,
Az ízetlen ébség, és a' fősvenység-is,
Mind rettentő formák, 's az otsmány *szük-*
ség-is.

Itt van a' *Halál-is* a' bűnösök' bére,
A' munka, 's az *álom* a' halál' Testvére,
A' bűnből költ öröm, és a' más végére
A' bartz állt, e' *Tornázt'* túlsó küszöbére.

Közepénn e' *Tornázt'* tágos mellyékének,
Van temérdek fája egy szőlő-tökének,
Mellynek vén ágai vastag veszszejének
Mefszze el-ágoztak és ki-terjedének.

Itten *haszontalan álmodozásokat*
E' szőlő fa alatt mondnak lenni fokot;
Ha nem tudsz álmodni itt keresd azokat,
Ennek árnyékában vonták-meg magokat.

A' vad-*Furiák-is* rendel egy-sorjában
Feküsznek mind külön, 's mind vas nyo-
szolyában.

Úl a' *viszsa-vonds* mérges áll-ortzában
Fonva kígyós haját veres pántlikában.

Kinek a' *párt-ütés* ragadt bal-karjára,
'S rá borúlván kedves Testvérje' nyakára,
Most-

misque in faucibus orci, Luſtus, et ultrices
poſuere cubilia curæ. 's a' t.

Most-is édes Anyók' kettős boszszújára
Panaszszal felelnek egy-más' panaszszára.

Az *irigység* vérrel forgatja szemcit,
Látván siránkozni két bús gyermekeit.
'S fel-nyújtván méregtől reszkető kezeit
Ekképp' harsogtatja a' Pokol' vermeit.

„Óh a' Pokolbeli Lelkek' Istenei! (a)
'S az ott lakó néma meg-holtak' Lelkei'
Óh *Khaos* oh tüzes *flegeton*' vizei!

'S a' Pokol' öblének süketes helyei!

„Hát, senki sem jön-é nekem segítségre?
Hogy vigyem dolgomat óhajtott jó végre,
Hogy egy Férjfiú tör ennyi ellenségre,
És alá tászigál mind a' sötétségre.

„Lám a' *fösvenységnek* minden szüle-
ménnye

Lakosa e' földnek, és nem jövevénnye;
'S hát tsak az én Anyám, a' *fösvenység'* nén-
nye

Velem illy erőtlén, és illyen szegény-e?

„El-néztem e' földönn ama' *bujaságot*

Miként töltötte-bé az egész világot,

El-untam szenvedni tőle a' *tsúfságot*,

Hogy nékünk egy Magyar így nyakunkra há-
gott.

Én

(a) *Aen.* L. VI. v. 264. Di quibus Imperium est
animarum, umbræque silentes, et Chaos et
Phlegeton loca nocte tacentia late.

„Én 's az én Anyámnak minden maradéki,
Éris 's a' párt-ütés tsúfja vagyunk neki;
El-foglalták szívét a' *Virtus* hajléki
Nekem 's az Anyámnak nintsen benne széki.

„Ha hajdani bódog időm jut elzembe,
Miképpen forgattam kedvemre kezembe,
A' Magyart; tsak meg - nem bódúlok mér-
gembe,
Hogy tovább üldözni nints tehetségembe.
„Melly fennyen nyugodtam 's nevettem
Budában.

Mikor a' párt - ütés véres áll-ortzában,
Sok véres habokonn úszkált a' Dunában;
'S minden vért kiáltott az egész Hazában.

„Nagy Lajos az igaz egyszer számki-ve-
tett,
'S az Anyámmal együtt ide le-kergetett;
De mihelyt ez öreg Szent el-temettetett,
Ismét a' Magyarnál szállás engedtetett.

„Az *Anyám* a' Török Tsáfzár' udvarába'
Magam helyt találtam 'Sigmund' Országába';
Bé-ízált a' párt-ütés a' Horváth Vajdába,
És a' *viszszavonást* küldötttem Romába.

„És ekképp' négy felől négyen ostrom-
olva,
Hullott a' fok Magyar rakásra omolva,
El-gyengült ereje, magával hartzolva,
Maga' Királynéját 's Királyát lántzolva.

„Mindég attól féltem ki most ki-kergete,
Hogy ha nagy Attyának nyomdokánn me-
hete,

Ennek leszsz egyedül olyan tekintete
Mellytől Magyar-ország le-tsendesített.

„A' mint-is a' reá tőlem fel-készttetett
Párt-ütés; ellene olyan homályt vetett,
Hogy ez a' nagy nemből vesztünkre született,
Király-Finak lenni meg - nem esmertetett.

„Ekkor a' párt-ütő egy-mást ostromolta,
Károly' fejét *Forgáts* két felé bárdolta;
Nagy Lajosnét Horváth posványba gázolta,
'S *Királynéját* rabbá lenni parantsolta.

„És így a' párt-ütés magát jól viselte,
Az én' és az Anyám' székünket nevelte;
Mikor a' Hazafi ezrenként szeldelte

A' Hazafit, 's egymás' vérit itta, nyelte,

„De a' *viszszavonás* sem vőlt ez időben
Magyar, Lengyel; és *Tseh* közt gyengébb
erőben

Mikor még olyant-is vett vőlt üldözőben

A' ki lírátkozva nyögött a' bőltsőben.

„Már ama' nagy tsillag jól meg-fényese-
dett,

Ki Magyar-orzágra az egből eredett;
Hunyadi — jó koránn míg fényre terjedett
Probáltam el-nyomni; de ő nem engedett.

„Egyfzer a' nagy *hűség'* 's *szeretet'* ké-
pében

Ment a' *viszszavonás* néki-is elében;

Fel-

Fel-költ, 's mikor nem-is vette jól eszében,
Hazafi' vért ontott Hazája' nevében. (a)

„De a' Hazájához vonzó nagy szívetet,
Ott-is meg-gyengíté a' nagy titkózetet;
Élze - vévén magát, ennek véget vetett,
'S az idegen ellen víni jobb szívetett.

„Sőt a' kemény Török hartzonn hevül-
tében,

E' nagy szív, hazáját forgatta eszében,
És egyszer vészünkre küldött levelében
Tsenedséget tsinált az egész megyében.

„Sokszor az Anyámat futóba ejtette,
'S a' Török udvarból tsúfúl ki-kergette.

Mert hollós zárlóját a' mere vezette
Ezer kevély fejek hullottak mellette.

„Valahányszor kedves szállását el hagy-
ta,

A' *Kevelység*; arany ízárnnyát mutogatta
Néki-is; és kemény szívet tsalogatta:

De nem nyitott ajtót 's magát meg-nem adta.

„Úgy hogy az Anyámnak maga' szégye-
nére

Vissza-kellett menni hajdani helyére;
Melly néki még jobban vált ditsőflégére,
'S tífikázó fúgári' ki-tündöklésére.

L

„Vég-

(a) Egyszer hadakozott azok ellen, a' kik Ersé-
betnek pártját fogták; de tsak hamar ott
hagyta, és a' Török szélekről irt haza, hogy
akármí jó móddal békelteffék-meg Ulászlóval
a' Királynét; a' mint az meg-is lett.

„Végtére nem bírván a' hóldas záfzlóban,
A' *Visz/za-vondás*-is vólt már indulóban;
Ha fényes ruhában 's tífztánn villogóban
Nem lelt vólna szállást ez nemes Héróban.

„A' *Vallás'* szent képit öltözte magára,
És veres keresztet vett-fel a' vállára:
Az okos *Hit-szegés* ült a' keresztfára,
'S így nagy mesterséggel küldötte Várnára.

„De mi hasznunk vala ezen mesterségben,
Ha ez mind úgy vala rendelve az égben:
Hogy motsok nem eshet ezen fenyeffégben;
Melly miatt dolgunkat nem vihetjük végben.

„Sőt ezen ezernyi-fók szenvedésekkel,
És mind azokban tett bátor lépésekkel.
Ki-mutatta mint-egy bisonyos jelekkel;
Hogy Atyafisága vagyon az egekkel.

„S már ez a' Magyarok' ditső tsillagzatja,
Súgarit olly erős fénnel ragyogtatja:
Hogy a' Keresztyének FőPapja's szent Attya,
Romából Királyi páltzával bíztatja.

„Ha pedig ékesül feje Koronával,
'S hatalma nagyobbúl Királyi páltzával,
Ellenünk annyira mehet hatalmával
Hogy az egész Pokol sem bír virtusával.

„Útat tsinál nagyra termett két Fiának,
Örökítésére a' szent koronának;
Kik, ha követői lesznek nyomdokának,
Vége lesz az mindnyájunk' fók fáradtságának.

„Jer hát jó Leányim! most csak hamar-
jában,

Ez leveles szöllő' töke' árnyékában,
Főzzük ki-magunk köztugyan valójában,
Hogy dönthetsünk forrót ez bajnok' nyaká-
ban.

„Innen vittem egyszer Rátz-ország' szé-
lére

Tsalárd álmadozást *Drakula'* szívére,
Melly miatt ez erős Magyarok' Vezére
Jutott jó barátja' vasas tömlöttzére.

„Itt vigyük hát most-is véghez tanátsun-
kat,

Vessük-öszve négyen erőssen vállunkat;
Terheljük - meg számos álmokkal magunkat,
Azután ereszszük repülni szárnyunkat.

„Igy szól a' párt-ütés jó Annya' szavára:

„Senki *Hunyadinak* annyira nem jára
„Ellene, mint már én; és már bizonyára
„A' Magyar fok kardot köszörült nyakára.

„De mihelyt haza jött nagy győzedelem-
mel,

Úgy el-tölt minden szív kétes félelemmel;
Hogy tisztelve áldják ez újjabb érdemmel
Ékesült bajnokot félénk szerelemmel,

„Ha hát mindnyájunknak tanátsom tet-
tzene,

Ellene rohannunk egyszersmind kellene;

Giskrát a' Téb vezért tüllént ím' e' fene (a)
Néném Tizifone bújtsa fel-ellene.

„Az irigységg gyorsan járjon; és reptében
Sok Magyar Uraknak tsapjon-bé szívében:
'S dolgozzon a' kardnak mérgeklítésében,
Mellyet már én adtam a' Magyar' kezében.

„Magam el-repülök Losontz' mellyékére
Hol a' Magyar erő' meg-gyengítésére
Bastyát-is rakattam, ha hogy fzerentsére
Ottan omolna - ki a' Hunyadi' vére.

„A' kevélység pedig tündöklő tollába
Repüljön a' Török Tsáfzár' udvarába;
Kinél ha félelem múltat mostanába,
Könnyen talál szállást Mahumed fiába.

„Sok olajjal elegy az ifjúnak vére, (b)
Fel-gyúl a' Ditsősség' leg-kissebb nevére,
'S Attya' gyalázatja' el-törölésére,
Ez lelész a' Töröknek Bélgrádnál vezére.

„Negédes álomban kell bánni szívével,
'S bízgatni a' hartznak ki-menetelével,
Egyszermind a' belső támadás' hírével,
'S a' vitéz Hunyadi' őszes vénségével.

Az irigység magát vígabban mutatja,
'S mosolyog e' szóra komor ábrázatja,
A'

(a) Giskra akkor kezdett újjat vonni a' Magyarokkal, mikor Ulászló Királlyá lett; és ő a' kis László mellett mindenkor hiv volt.

(b) Az olajos vér a' Tholericusoké; mint a' fős, a' sangvineusoké.

A' kevélység szeme' héjját pöllogatja;
 'S aranyas szárnyait vigann tsattogatja.
 Nem késnek; tsak hamar szárnyokra száll-
 lának

Vérengző serege ez négyes tsudának.
 Egy Bosnyáki hegyenn meg-állapodának,
 Mikor már Hazánkhoz közelebb jutának.
 Onnan öfzlik kiki a' maga útjára,
 Száll a' vízfza-vonás nem foká *Giskrára*,
 'S hírül adja néki hogy *Losontz'* tallyára
 Mennyen; mert oda leszfz mindjárt egyik
 vára.

„A' párt ütő Magyar már meg-irígylette.
 „Hogy *Hunyadi'* magát Királynak tettette;
 „Nints igaz hűséggel már egy-is mellette,
 „Téged választának vezérül helyette. —
 Vitta már Hunyadi' a' pártos népséggel
 A' várat; és vólt-is olyan reménységgel;
 Hogy míg *Giskra* el-jön a' várt segítségével,
 Végit-is szakasztja a' hartznak jó véggel.

De a' vízfza-vonás' erős unfzoltára
Giskra sem halasztja el-jöttét fokára.
 'S mikor már harmadik mért-földnyire jára
 Jön a' hír, *Hunyadi'* pártos Táborára.

És ezt az irígység mihelyt meg-sejtette,
 Minden mesterségét ő-is elő-vette;
 A' pártos szíveket egy fúzerre szedte,
 'S éjtszaka titkosann öfzve-gyűjtögette.

Mérgetöntvén minden Főrendek szívébe,
 Megy', a' már méreggel tölt szívek' közzé-be,

És egy zöld kofzorút tartván a' kezébe
Így szól a' Nemesek' öfzve-gyűlésébe:

„Hogy vagyon? nagy Urak! 's miként
engedetek?

Hogy egy Hunyadinak szolgai levéték.
Ennyi nemes szívnek bizony szégyen'svétek
Hogy ilyen jött-mentet Királya tevéték.
„S hát azt gondolja - é balgatag szíve-
tek?

Hogy ez a' ti nagyon biztos Vezéreték,
A' ki miatt fokszor ki-omlott véretek,
Nem magáért hartzol, hanem ti értetek?
„Boldogtalan népek! ah! ne gondoljátok;

Mert kofzorús fejét addig tzipfrázzátok,
Hogy egyszer a' midőn meg-sem gondolnátok:
Tsalárdul a' nyeret fel-teszi reátok.

„Hogy a' Hazafi vért kéntelen ontotta,
'S kardját mind tsak Török' vérbe mártogatta;

Magát olyan hívnek tsak azért mutatta,
Hogy tsaljon, a' hívfég' színének alatta.

„Ha hol a' Magyarok nyertessék valának,
Ötet tartottátok mindenkor okának;
Úgy hogy nints már annyi szála ősz hajának,
Mint fejére rakott Márs' kofzorújának.

„S ez az ő karjának félénk imádása,
Lett, fok félénk szívnek olly el-tsábítása:
Hogy ez a' Magyaroknak már szava járása:
Hunyadi' kardjának sobol fintsen mássa.

„Pe-

„Pedig a' kik jelen vóltatok, tudjátok:
Hogy mikor Várnánál Iffjú Királykátok
El-elétt; ő vonta a' veszélyt reátok,
Nem úgy fogván kardját a' mint ti szoktátok.

„Az Iffjú Királynak ez vén irigylette,
Hogy magát vitézebb modonn visélgette;
Kemény hartzoltában ott álla mellette,
'S szegénnyt a' kegyetlen *Jantsárnak* engedte.

„De nagyot mutató színes tekintete,
Tsuda, hogy rajtatok olly erőt vehete:
Hogy e' véres hartznak bús emlékezete
Közt-is, senki semmit szemére nem vete.

„A' rigó mezéjén tsupánn ő érette,
Az Ország, a' színét mind oda vesztette;
Még-is mikor a' Rátz tömlőtzebe vetette,
Ti-ti, könyörögni mentetek mellette.

„Hogy néha vaktában 's tsak vakmerő-
féggel,

Szerentséssen hartzol a' vad ellenséggel;
Ez-é az? a' miért illyen ditsőféggel
Illetitek, 's tsak-nem Királyi Felséggel.

„Híre a' világot úgy el-hítegeti,
Hogy egész Europa, hatalmát reszkeri.
'S néki, (nagy szívetek' ez, ez kifertheti)
Róma a' koronát már-is ígérgeti.

„Bizony oda tzelez minden mestersége,
Hogy korona légyen fok nagy tette' vége.
Mellynek fennyen-látó szíve' kevélysége
'S maga-viselése, elég jelensége.

„Ez egy koszorúm van meg, míg ezt
kergeti,

'S ha *Giskrát* meg-győzvén ezt-is el-nyer-
heti;

Azt nemes szívetek bizvást el-hiheti,

„Hogy magát Hunyadi Királlyá téteti —

Zúg az egész népség ezek' hallására,

'S készülnek *Giskrával* nem menni próbára,

És az erős Vezért egyedül magára

Hagyni, vitézsége' meg - próbálására

Már a' *part-ütes*-is magát jól biztatja,

A' mint annya' ízava' végit sem várhatta:

Az irigy szíveket még többre, nógatta

Hogy *Jánosnak* vermet ássanak alatta.

„Jobb úgy-mond nagy hire' szégyeníté-
sére

„Által-szökni tőle *Giskra'* hűségére;

„Hogy fok koszorúi' ékesítésére,

„Itten omollyon-ki nagyra-vágyó vére.

Keserveßen hallja *Pelsötzi* ezeket (a)

A' maga' vesztére néző beszédeket,

'S ekképp' szólítja-meg a' hív' Vezérjeket

Meg - ölni kívánó pártos Fő rendeket:

„Ah! nemes nagy Urak! hát így el-ve-
szett-e

Hűségtek? 's *Hunyadi* tsak ezt érdemlette?

A'

(a) *Pelsötzi István*, a' ki ezen a' hartzon halálra
sebesítettven, minek előtte meg-holt volna,
ki-vallotta az öszve-esküvést.

A' ki midőn Hazánk nem-is reménylette
Sok Hartzot, sok tüzet szenvedett érte.

„Való: hogy nekem-is nehezenn eshetik,
Hogy *Hunyadi* Király' névvel nevezgetik:
De ki leszíj hát méltóbb, ha ő meg-öletik?
Mert egy Főt, egy Vezért tennünk tsak kel-

„Ha le-törésére fennyen nőtt szarvának
Így öszve esküdni tettzett a' Hazának;
Bartsak már egygy kis szebb módot gondol-
nának,

„S ne lenne a' Magyar gyilkosa magának.

De a' *párt-ütésnek* kegyetlen szózátja
Mérges szavát újabb hangal hármaztatja;
Vízíza-fordúlt éli kardját mutogatja.

'S a' gyilkos szíveket erőssen nógatja.

A' szegény Hunyadi álmában habozott,
'S mind tsak szerentsétlen hartzról álmodo-
zott,

Mikor a' *párt-ütő* Magyar, az átkozott
A' mord irígységnek óltaránn áldozott.

Le-száll Unokája' élte' mentségére
Nagy Lajos, *Hunyadi'* nyugovó helyére,
'S álmában szegénynek jól adja eszére
Hogy hólnap vigyázzon maga' életéte.

Ő mihelyt hajnalban szemét fel-vetette,
Leg-elébb-is Giskra' táborát nézette,
Még mezfíze volt — de ő népét rendbe-
fzedte,

'S táborát előre meg-erősítette. —

Érkezik már a' *Tseb* fok számú sereggel
 Ki-fzállítja népit a' hartzra még reggel
 Hogy *Hunyadi*' szívét mind estig méreggel
 Rágja, és motskolja fényét mord felleggel.

Rá-üt az el-készült *Hunyadi Giskrára*,
 Tekintget a' pártos nép, édes Attyára;
 'S nem mér által szökni vezérje' láttára,
 Kiket pedig *Giskra* nagy örömmel vára.

A' *bűség* melly vala *Hunyadi*' szívében,
 Olly' hatalmat festett nagy tekéntetében
 Hogy már az irigység reízketett féltében,
 'S imádta a' *virtust* *Hunyadi*' képeben.

Mérgét a' *part-ütés* hogy ki nem önthette,
 Ugy a' mint az el-múlt éjjel el-végzette:
 Már a' Magyarságot tsak arra kíztette;
 Hogy egy kis ijedést mutasson érette.

Igy hartzol a' pokol' fajzatja az éggel,
 A' tisztelet 's *Virtus* a' mord irigységgel,
 A' viszfzás félelem tsalárd reménységgel,
 Így vitt a' hív Vezér kettős ellenséggel.

Már a' pártos Urak mit tselekedjenek,
 Hogy a' *Tsheknek*-is baráti légyenek;
 'S azonn-is valami tsúfot ejthessenek,
 A' ki elől nyilván el-szökni féltenek.

Ki-fzall az irigység mérges búsultában
 Öltözik *félelem*' kék áll-ortzájában
 A' Magyar a' hartznak leg-jobb divatjában
 Meg-szalad, *Hunyadit* ott hagyja magában.

És így a' mit nyilván véghez nem vihetett;
 Úgy mutatá magát mint meg-győzettetett;

A'

A' pártos Fő-rendek' serege, tettetett
Futással vesztette-el az ütközetet.

Míg *Giskra* a' pártos Magyar így futtatja,
Körül-nézi magát árva hazánk' Attya,
Búsúl, rágja nyelvét, ősz haját szaggatja;
Mint bán jó Annyával fok el-fajúlt fattya?

Éjjeli látása sirva jut eszébe —
Nintsen elég erő kevés emberébe —
Nem bízik, fok próbát ki-állott kezébe
Hogy meg-tartsa éltét kettős kétségébe.

Márs' kofzorúival fel-ékesítettett
Homlokát fordítván, ő-is hátat vetett,
A' tsúfos irigység örült, és nevetett,
Mikor e' hatalmas Vezér kergettetett.

Kinek még megy' *Giskra* mindenütt nyo-
mába,
Le-szálla *Nagy Lajos* sűrű köd formába,
Kézen fogja Jánost 's a' köd' árnyékába
Bé-viszi a' szomfzéd kis városotkába.

Hol menedék helyet találván magának,
Átkozza titkait pártos Magyarjának;
Mellyek hogy még rozfszabb végre tzélo-
zának,

Még az nap' tsak ugyan ki-nyilatkozána.
„Ah nyomorúlt Haza! Így sohalyt ma-
gába

Hát minden szándékom így vesz-é híjjába,
Hogy a' bolond Magyar, ez meg-örült kába
Maga veri kardját a' maga' hasába.

„A' hálá - adatlan viperák' magzatja
Maga édes Anyya' hasát ki-szaggatja;
Hazámat, melly maga bűne áldozatja,
Gondok közt nőtt fejem tsak maga síratja :

1 „De én ki Hazámért már mennyit szen-
vedtem,

É őt felettébb-is hív voltam; mit vétettem?

'S a' pártos Magyartól mivel érdemlettem?

Hogy így az irigység tzéljává tétettem.

2 „Mikor a' párt-ütés tüze, itthonn égett,

Én magam szenvedtem kint az ellenséget,

'S Nemes Nemzetemnek ditsőffége' végett,

El-tűrtem fok veszélyt, fok keسرűséget.

„'S hát az én hűségem jutalmazására,

A' Márs' gond közt ölfűlt híve' homlokára

Rakott, kofzorúknak le-szaggatására

Hazám-is ellenem támad utóljára?

„Hűség leszűz-é tehát neve hűségemnek?

'S fűzerelem, Hazámhoz vonzó fűzerelmem-
nek,

Ha még hátra-lévő rövid életemnek

Idejét, áldoznám párt-ütött népemnek.

„Nem büntetnek-é-meg az egek engemet,

Ha kegyetlen Hazám mellett, fegyveremet

Emelem ezután, a' ki már engemet

Im'! idő-nap előtt meg-öl, sírba temet.

„De ha fel-állanék védelmezésére,

Hív szívem magának jobb forfot ígér-e?

'S hív leszűz-e? hűségem' meg-segítésére

Valaha, ez pártos Hazafiak' vére.

Oh

„Óh! nem — de magamat mit-is vesztegetem?

Ha csak magam vagyok, ki Hazám' szeretem,
És én-is hitetlen módon üldöztetem,
Jobb ha tsendességben végezem életem'.

„Botsáts-el szerelmes Hazám! hát engemet
Ne tekintsed bár úgy munkás szerelmemet
'S érted tett fok kemény hartzot; mint érdemet,

Hanem mint tartozó kötelefféget.

„Ha az irígységnek szomorú homálya,
Setét árnyékának rejt engem' alája;
Lelkem' esmérte' igaz mondó szája
Kiált, és magában jutalmát találja.

„Engednek az egek 's méltán engedhetnek
Nyugodalmat, e' már fokat szenvedettnek.
'S tán az irigyek-is a' kik most kergetnek
Majd mikor nem léfzek sírva emlegetnek.

„Meg-vonom magamat a' magam Házába, (a)

Hol rövid ideim' utolsó folytába,
Szívem, bátran 's vígann számlálja magába,
A' miket szenvedett és tett hajdanába.

„Elég a' gyalázat már 's a' ditsőffég-is,
Elég a' szerentse 's szerentsétlenség-is;
Meg-engedi *László*, *Lajos*, és az ég-is
Hogy gyötrelmim után legyen már egy vég-is.

S

(a) Senecæ Tragoed: Me mea tellus lare secreto
Tutoque tegat, venit ad pigros Cana senectus. &c.

„'S az; hogy ilyen széllel végzem hajó-
záfom',

Hogy tsak alig lehet a' partra úfzásom,
Annál edesfebbé téfzi nyugovásom'
Mellynél nagyobb bajtól lett szabadulásom.

„Úgy-is meg-lassúlt már ereje kezemnek,
'Shervadtborostyánnya vólt Vitézségemnek;
Hogy pislogó lángja el-gyengült tüzemnek
Nem tehet eleget igaz hűségemnek. —

„Ah! — de — inkább a' föld nyeljen el-
engemet, (a)

Mint kedves Hazámhoz vonzó szerelmemet
Oltsa az irígység, melly most életemet
Halálra keresi 's szomjúzza véretem.

„Nem Fiak, fattyai azok a' Hazának
Kik igaz ügyemben engem' el-hagyának,
'S illendő e' bútsút adni az Anyának?
Hogy most ez el-fajúlt fiak meg-tsalának.

„Van még a' Magyarban vér, és Nemes
Lélek,

Kik tán szégyenlik-is hogy Giskrától félek;
'S készek kardra kelni, ha el-mégyek vélek
Ah! nem — nem hagyom el-hazámat míg
élek.

„'S mi gyönyörűsége vólna bús szívem-
nek',

Ha illy' szégyen lenne fok nagy érdememnek
Vége

(a) Aen. IV. 7. 24. Sed mihi vel tellus optem-
prius ima dehiscat,

Vége, 's ditsősségét meg-őszült fejemnek
Pízkolni engedném illy' gyenge *Tseh* nem-

„És óh, illene-é egy Király' másfának,
Hogy úgy adja-átal kisedd Királynának
A' Hazát, hogy minden része a' Hazának
Jatek' néző-helye legyen e' lármának.

„Jer-el gyengült karom! még egyszer próbára,
Menjünk új 's erősebb sereggel *Giskrára*
Meg-próbálom, ha még egyszer utóljára
Valamit tehetnék jó Házám' javára.

„Ha még szereztséssen ez egyet ki állom,
Majd meg-könnyebbítem ez teréhtől vállom,
Fő Rend Társaimat rendre meg-kínálom
„Hogy a' kinek tetszik legyen jobb én nálom.

Míg hát rabol *Giskra* szana-szét népével
Hunyadi a' még hív Fő Rendek' nevével
Ölve - szedett, nem kis számú seregével
Nyomúl *Giskra* után — már jobb szerentsével.

Ság várát kit régen maga óltalmára
Épített vólt *Giskra* az *Ipoly'* partjára
Meg-vévén, megy' *Rosnyó* 's *Szepes* városára
'S ezt-is magáévá téfzi nem sokára.

Debretzennek sántzát vízzel fel-véteti,
És nyertes táborát még odébb vezeti;
Giskrát 's a' *Tsebeket* mind addig kergeti
Hogy *Giskra* az erőt már nem szenvedheti.

Addig; hogy *Hunyadit* békeflegre kéri
Ő-is jó okokon könnyen meg-igéri;

Mért

Mert a' párt-ütésre melly hajlandó véri
Vagyon a' Magyaroknak, igen jól esméri.

Ekképp' hamut hintvén Giskra' paráffára,
Megy' az apróbb tüzek' tsillapítására;
Mindenütt vitézül 's nagy hafzonnal jára —
Hazáját jó karban hagyá utóljára.

Ekkor, a' mint nem rég' magában fel-tette,
Minden gondolatit tsak arra vetette;
Hogy Hazája melly így meg-keserítette,
Válatzfzon más Király' személljét helyette.

De míg ezen dolgonn tündök magában,
Ajzinger ki akkor Fő volt *Aus*triában (a)
Így ír *Hunyadinak* a' Király' dolgában,
Ki még akkor lakott a' Tsáfzár' Házában.

„Királyodhoz való igaz hűségedet
Tudjuk, és esmérjük olly' hívnek szívedet;
Hogy az eddig, mindent azért tselekedett
Kinek személljévé tett Hazád Tégedet.

„De mivel Téged'-is magok kik szereznek,
Mint igaz fejeket úgy nem tisztelhetnek;
Magad légy Bírāja ezen ítéletnek,
Melly nagy rontására van ez a' Nemzetnek?

„De

(a) *Ajzinger Ulrik*; mind addig nem nyugodott,
míg *Neos*tádban a' Tsáfzárt meg-szorítván, a'
Királyt kezéből ki-vette: mikor a' Tsáfzár-
tól kegyelmet kért és vétséget mentegette, a'
Tsáfzár ezt felelte: azt tselekedtet a' mit akar-
tal; legyen Bíró köztünk az Isten.

„De még sokkal roszszabb dolga *Auszri-*
ának,

Mert a' Királyt tartván a' Tsászárra, Fijának,
A' *Tutor* név alatt azt telízi magának
Tzélül a' mi tettzik izeminek izájának.

„Jól tudod a' gyanús következtetéseket,
A' mellyek követni szokták az illyeket,
Jer! mert színt' úgy illet e' dolog titeket
Vegyük ki kezéből a' Király gyermekeit.

„Már mi el-végeztük együtta' Tsehekkel;
Hogy jól őszve fogó 's segítő kezekkel,
Ha rá nem mehetünk sok ízep kérésekkel,
„Rá megyünk *Fridrikre* hadi seregekkel.

Ezt látván *Aizinger*' kedves levelében
Nem tud mit tsinálni *János* örömében
Hogy talált véletlen a' szomszéd megyében
Ki el-vesz egy kitsinyt az ő nagy terhében.

Felel 's a' ízándékot igen jónak vallja,
Sőt az egész Magyar községnek javallja;
Örül, hogy tsendesül a' ízeles hab' zajja,
'S az ő ősz fejének kevesedik bajja.

A' mint hogy vegtére; noha jó fokára,
Addig tör *Auszria* 's *Ulrik* a' *Tsászárra*
Hogy a' Három haza várt kívánságára
Ki adja az Iffjú Királyt utóljára.

Melly meg lévén, Bétsbe gyűlés hirdette-
tett —

Melly örömmel vette ezt az izenetet
Hunyadi! — fokaktól a' meg-nyerettetett
Király' látására Bétsbe kísértetett.

Mire a' fok Magyar Fő Rend, oda ére,
Ott vólt a' *Bavarus'* és *Szakfzok* vezére,
'S más fok Német Fő-Rend jött tisztelésére
Lászlónak, ez hármás Ország' gyűlésére.

El jött már az áldott nap, melly óhajta-
tott. —

A' Gyűlés egy tágas Palotánn tartatott.
Hunyadinak, ki egy őfz Királyt mutatott,
A' kis Király után első hely adatott.

Bámúlnak mindnyájan nagy tekintetere
'S *Márs* koszorúival tisztes őfz fejére. —
Kinek az örömtől fel buzdulván vére
Így szól kis Királya' meg-köszöntésére:

„Meg adták az egek tehát valahára
Királyunkat, árva nemzetünk' javára
Meg jött fok nagy szívek' vígaliztalására
Kit e' három Ország szív-szakadva vára.

„Meg jöttél 's Fridriktől mennél többet
kére,

A' Téged' óhajtó híveidnek vére:
Most annál erősebb 's nagyobb örömére
Van; hogy néz Királlya kedves személlyére.

„'S valóba híveid hívek nem lennének,
Ha azonn szer-felett nem örvendeznének,
A' kinek Felsőges Királyi nevének
Tsak hallására-is térdet görbítének.

„'S hát most, az örömben, tisztelésed'
végett

Őfzve gyűlt nép kinek enged elsőféget?

Mikor színről-színre látja e' Felséget,
Kiért szíve szakadt 's vére lángal égett.

„A' ki hogy nem hajolt a' Tsáizár, kértére,
Sokszor bolzonkodva kapott fegyverére;
'S tsak hogy ízett teheffen el-rejtett kintsére.
Oltsó volt előre pénze, kardja, vére.

„De — hát bóldog egek! már meg enged-
tetett,

Hogy ez rég' idegen Házba rejtegetett
Felségnek, tehetsünk olyan tiszteletet,
Mellyet kétfzeresít a' hűség, 's ízeretet.

„És óh! Híveidnek nem nagy ditsőffég-e?
Hogy négy Tsáizárt nemzett Anyád' nem-
zetsége

Atyád Austriának ötödik Felsége;
'S mind ezeknek benned vagyon tellyeffége.

„Elly hát Nemes Király! 's született Fel-
séged

Tégyen a' kormányra olly' erőffé téged';
Hogy fokfzorosúllyon erős gyengeséged'
Virtusival, ösrül maradt ditsőfféged.

„Elly; uralkodj, és bírij e' három nem-
zettel,

Illy buzgó hűséggel hozzád köttetettel;
Bírij, mert már tizenkét esztendő veszett-el
Hogy nem bírhat e' Nép e' fel-kenetettel.

„Az Anyaszentegy ház. óh! melly régen
vára,

Hogy Királyát haza nyerje valahára;

A' keresztyénségnek ezen ellen-vára
Melly így ki-van téve a' Török' prédára.

„Nékem pedig, a' ki már nyóltz elztendeje,
Hogy Királyom' helyett vagyok Hazám' feje.
Vénségemmel egygyütt el-jött az ideje,
Hogy el-vegye terem' Felséged ereje.

„Helyetted e' nehéz kormányon álltömbe
Személlyed' a' hűség viselte szívembe;
Igyekeztem a' mint vólt tehetségembe,
Örzeni Hazámat fok veszedelembe.

A' „A' belső tüzeket le tsendesítettem
A' háborgás hevét mind addig szenvedtem,
Míg Hazámat olyan karba helyeztettem,
Hogy Tenéked tsendes lakást készíttettem.

„Kinn-is a' teréhből a' melly rám rakatott
Vitte gyenge vállam a' mit el bírhatott,
'S a' mit a' Törökkel végre nem hajthatott
Ditsőülésedre néked fent hagyatott.

„Minck ditsekedjem azzal a' mit tettem,
Jól tudja a' Magyar hol 's miket szenvedtem?
Elég az, hogy meg-tsak-kétszer győzettet-
tem,

'S a' mint jut eszemben, nyertes, hűszfzo-
lettem.

„Mikor a' *Julian* Fő Pap' unszoltára,
Meg-ízegtük a' hitet; kit a' szent óltárra
Le tevénk; az egek kétszer nagy próbára
Ki tettek, e' bűnnek meg-boszfzúlására.

„De már ez adósság le-fizetésére,
Meg van olly' gazdagom adva e' bűn' bére
Hogy

Hogy e' miatt Iffjú Királyom' fejére
Nem száll új büntetés, ártatlan létére.

„S ott-is, ha siralmas volt-is a' hartz vége,
Több volt a' Töröknek még-is vesztesége,
'S meg vallá *Amurát* Tsáfzár' félénksége,
Hogy ez néki nem volt kedves nyeresége.

„Most pedig a' mikor már megnyerettetett
Királyunk; ki tsupa méltóság 's szízeretet:
'S már-is olly' Felséget, ollyan tekintetet
Mutat, mellyből Hazánk nagyot reményl-
hetett.

„'S már a' kevély Török' szarv' le-töré-
sére,
Nagyobb erőt szükség vinni, ellenére;
Mint, hogy e' vén Bajnok' fáradt válla 's
vére

Elég légyen, annak el-viselésére:

„Mert a' vénség, szégyen, gond, 's a'
gyötrelmeknek

Soka, úgy el-rontá folyását véremnek;
Hogy ím! a' mint látni lehet minden szemnek,
Meg-nem felelhetne erőm hűségemnek.

„De egyéb aránt-is engem' addig kére
Tsak, Hazám, hogy gondot viseljek ter-
hére;

Még el-ér az idő; melly ím el-is ére,
Hogy elég légy ennek el-viselésére.

„Most hát a' hívatalt, kit Ura' nevébe
Folytatott ez ősz Fő, hajlott vénségébe

Le-tészi; 's a' kinek viselte képébe
Hűségével együtt ajánlja kezébe.

„Úgy tartom, hogy nem volt panasz a'
Hazában

Hűségemre, ez nyóltz esztendő folytában;
De ha mi gyengeség volt e' hű szolgában,
Hadd leljen kegyelmet örökös Urában.

„Kinek, hívségimnek tellyesítésére,
Ím' ajánlom magam' most-is hűségére,
Ki, ha jó szemmel néz hív szívű hívére
Ez lesz hűségemnek elegendő bére.

Könyvezve szavait mikor el végzette,
Magát a' kis Király' lábához vetette. —
Láfló fel emelte, és meg ölelgette
És bölts feleletét ekképpen kezdette.

„En kedves vezérem 's Országom' hív
Attya!

A' Te érdemidet ki-is tagadhattya?

De vajha én, a' mint bölts ízád mondogattya
Lehetnék őscim' olly' bóldog magzattya.

„Úgy lesz igaz, szíved bölts jövődölése
'S már gyermek koromból nagyot ki-nézése
Ha illy' fokat próbált böltsnek vezérlése'
Által dolgaimnak leszen segítése.

„'S valóba mindennek ajánlani merem,
Hogy erős lesz kinn, benn, tanátsom, feg
verem,

'S ditső Öscimnek híreket el-nyerem,

„Ha Hunyadi leszen Vezérem 's Mesterem. —

Örvend a' nagy 'finat ezek' hallására,
 Sok áldást szór szava' helybe-hagyására;
 Bámúlva néz ezen két különös Párra
 Öreg vezérjére 's Ifjú Királyára.

Azután az Ország meg-egyeztetésével
 Meg ajándékozta Jánost Beszttertzevel, (a)
 'S meg töldja Hollóját újjabb tzi-merével
 Egy koronát tartó orofzlány' jegyével.

Az irígység komor, 's vérrel fertéztetett
 Szemmel nézegeti, ez nagy tiszteletet.
 'S látván, hogy izándéka dugába döntetett
 A' tisztes öregnek újjabb hálót vetett.

Költözék tsak hamar Ulrik' homlokába,
 Kit e' három nemzet közös 'finatjába,
 Ollyan Hely-tartónak tettek Ausztriába
 Mint vala Hunyadi a' Magyar Hazába.

'S ezt kezdi a' kevély Gróffnak sugallani:
 „Oh hogy kellet megint most-is a' hajdani
 „Rangját Hunyadinak újjal újítani?
 „'S a' Hely-tartóságot véle meg-osztani?
 „'S hát; a' ki nem régen minden orszá-
 godat

El-rabolta, 's tsak nem rabbá tett magadat;

M 4

Az

(a) Ez vólt 1452-ben, azután Budánn a' Kármé-
 liták Piattzán pompásan öltözve a' Király
 meg erősítette Bétsi ajándékát, és Beszttertze
 Vármegyét *Donatio* formában ajándékozta
 Hunyadinak; melly Királyi levélben Hunya-
 dinak röviden tsak nem minden viselt dolgai
 le-íratnak. Práy. Annal. L. II.

Az alá kellett-e botsátni nyakadat,
'S illy rövid pórázra kötni hatalmadat.
„Gondold meg, te magad mi leízel mel-
lette?

A' ki biztos lábát már úgy meg vetette,
Hogy a' *párt-ütés*-is akármint kergette,
Hatalmát 's erejét meg nem gyengíthette.
„Jer hát velem gyenge Királyod' elébe,
Kinek én titkosan be szököm szívébe,
Ő üldözni fogja Hunyadit féltébe,
„'S Te légy ezköz dolga' végben vitelébe;
Megy hát e' kegyetlen Lélek, az átkozott,
'S a' gyermek szívébe annyira dolgozott,
Hogy a' kit olly' ditsőnn meg ajándékozott
Most meg ölni gyilkos módra szándékozott.

Nyögött e' gonofság terhének alatta
Béts, mikor *Hunyadit* a' Király hívatta;
De *Lajos* e' Vezért soha el-nem hagyta,
'S az áfott vermeket értésére adta.

Úgy, hogy az *irígység*' fok mesterkedése
'S a' *párt-ütésnek*-is áll-intselkedése
Lett, mind a' *Hunyadi*' neve' nevelése,
'S *Matyás*nak Királyi székre készítése.

Sőt Királlya' mellett a' ki életére
Tört, annál hívebben buzog vala vére
A' mint *Lászlónak*-is illy' gyenge létére
A' *Hűség* leg-többet tett meg-győzésére.

HATODIK KÖNYV

Summája.

Mahumed Török Tsászárra *Konstántinápolyt* megvévén indul a' Nap-nyugoti Birodalom ellenis, és előszőr-is Magyar országra tör. --- A' *Római Pápa Kapisztrán János* Szent *Ferentz* szerzetéből való *Barátot* küldi, hogy gyűjtsön sereget, ösztogatván tellyes bűn botosáratot azoknak, a' kik a' hadban ingyen szolgálnak, és ezt az így öszve gyűjtendő keresztes sereget öszve ragasztván a' *Hunyadi* népével, tégyen a' mit tehet, --- *Kapisztrán* öszve barát közék *Hunyadival*. --- Mennek *Belgrád* alá segítségre, a' mellyet már a' Török ostromlott --- *Hajós* ütközzetel *Hunyadi* a' Törököt meg tolja; le száll a' várba. --- *Mahumed* ostromolja, 's már a' külső sántzot el-is foglalja; de a' keresztesek semmi hadi *regulát* nem tudván ki rohannak a' Török Táborra; a' kiket vízfza nem lehetvén téríteni, *Hunyadi* segítségre megy. A' Tsászár sátorit és tábor állását fel dőlja, magát meg sebesíti; el-szalad *Mahumed* minden népestől; *Hunyadi* meg betegszik, *Zemlénbe* vitetik. --- *Kapisztrán* vigasztalja --- *Nagy Lajos* meg jelenik neki --- Látja *Mátyást* az ő dicsőségében. Ki tanulja *Hunyadi*, hogy ő *Sigmond* Tsászárnak és *Mária* Királynénak gyermeke --- *Mátyásnak* tanácsot ad.

Míg így az *irigység* dolgoz' a' Hazában,
Repül a' *kevelység* *Drinápoly*' várában (a)
Hol már *Amurathes* halálos ágyában
Lelvén, szállást keres *Mahumed* Fiában.

Nem várt sok untatást heves Iffjú vére,
Alig várja Attya' életét végére,
Előre Királyi széket 's páltzat kére,
És magának arany hegyeket igére.

El-végezvén Attya utolsó óráját,
Még jól meg-fem-tette temető pompáját;
Hívja *Natólia*' nagy Vitéz *Basáját*
Ki már *Hunyadinak* ismerte szablyáját.

„Vezér! úgymond, Atyám már meg
merevedett,

'S Nékem maga után fő póltzot engedett;
Azért választalak tanácsul Tégedet
Mivel jól ismerem nagy Vitézségedet.

„Hogy Te légy dolgai' első kezdetével
Ez nagy birodalom' új Fejedelmével,
A' ki azon lészzen minden erejével,
Hogy azt még nagyobbra terjeszsd kezével.

„Sokat az Atyámban nehezenn szenved
tem,

Sokért boszorkodtam, fokat szégyenlettem,
Sokszor félénkségénn szóval segitettem;
De míg ő Király volt, én Fő nem lehettem.

De

(a) Kroja alatt betegedett meg Amurathes, és
onnan Drinápolyba vitetvén meg-is holt
1450-dik esztendőben.

„De semmi sem szolgált olly' nagy tsúf-
fágára,
Mint az, hogy ráütven *Nandor Fehérvárra*,
Hét hólnapig vívta; még-is utóllýára
Tsúfossan el-hagyta, és híjjába jára.

„Mellyet, meg-mutatom Atyám' szégye-
nére,
Vagy-is nagy szégyené' el-törölésére,
Hogy egy, ennyi népnek jó szíví' vezére,
Tizen-öt nap alatt keríthet kezére.

„A' mint fel-is tette Lelkem azt magába',
Hogy leg-előszőr-is azt veszem munkába;
Már *Belgrad* akár mint bizzon bástyájába',
„Vagy ama' Magyarok' híres Bajnokjába'.

Mellyre, a' nagy Basa ekképpen felele;
„Van, van, nagy ízívednek már-is elég jele,
„De kérdés; ízerentséd ennek meg felel-'e?
„Jobb leszíz még előszőr másba kapni
bele.

„Vagynak ám fok erős és fok bölts Ve-
zérek,
Kiknek a' ditsőffég gyújtja Nemes vérek';
De én győzedelmet soha sem ígérek,
Míg a' ízerentsétül tanátsot nem kérek,
„Mikor a' maga-hitt megy 's hartzol
merészenn,

Sokszor a' Bátor szív vak-merővé lészén;
A' melly azt gondolván, hogy a' pálma
készén

Van; a' bal ízerentse rajta tsúfot téfszen.

Nints

„Nints' ott a' dolognak bóldog folyamata,
 'S a' folyamat bóldog végét nem várhatja;
 Mikor az Ifjú szív heves gondolatja,
 Hátul kezdi dolgát 's vízfzára forgatja,
 „Vagy a' Rácz Királyt kell meg-törni tü-
 zessen,

Hogy néped szabadonn *Belgrádra* meheffen,
 Vagy azzal egy erős szövetség kötteszen
 Hogy erők két felől bé ne-kerítteszen.

„De így-is koránn leszsz minden készü-
 leted

Mig *Ikonba Kármánt* jól le-nem-ülteted,
 Mert másként míg ott-kinn a' másét kérge-
 ted,

Itthonn a' magadét könnyen el-vesztheted.

„Nagy Mester *Hunyadi Magyar Országá-*
ban,

'S ismerős *Konstantin* 'Tsáfszár' udvarában,
 Ki *Kármánnal* egygyet érthet Áfiában,

„Míg Te izzadni fogsz *Belgrád'* vívásában.

Hajlik a' kevély szív Vezérje szavára,
Györgyöt 's a' *Görögöt* a' maga pártjára
 Hódítván, nagy néppel sebes szél módjára
 Által repül *Kármán'* ellen Áfiára.

Ott jó szerentsével és nagy íserénységgel
 Jár, szerentsés hartzot téfz' az ellenséggel;
 És el-bizván magát e' nagy nyereséggel
 Fel hagy a' Görögnek ajánlott hűséggel.

A' hír sebes szárnyal el-repül Rómába
 Melly nagy Úr *Mahumed Attya'* Országába;
 És

És hogy mind azt fűti főzi mostanába,
Miként leheffen Úr egész Európába.

Hogy mihelyt *Kármánnak* hágott a' nyakára,
Rá ment hitet szegve a' Görög Tsászárra,
A' kit fok véres hartz között utóljára
Meg-ölt, 's már az övé *Bizántzium'* vára.

Hogy a' leg keményebb 's tüzelesebb tsá-
tába,

El-esett *Konstantin* kemény hartzoltába;
És így a' Görögök' szép birodalmába
Bé lépett a' kevély Török Tsászár' lába.

Meg rendül e' komor hírnek hallására
A' hét hegyenn épült roppant Roma' vára,
Gyász ruhát vesz *Miklós* a' Fő Pap magára,
És készül *Europa'* óltalmazására.

Hívatja *Kapisztránt*, szent Ferentz' ren-
dének

Sorfosát; a' kinek nagy kegyességének
Híre, 's foganatos volta beszédjének
Tudtára vala már minden Keresztyénnek.

„Óh szent Atya! úgymond, ki könyör-
géseddel

Mint édes Atyáddal úgy bánfz Isteneddel,
Menny-el, 's Istent győző nagy hitű Lel-
keddel

A' Keresztyénységnek félelmeit vedd-el.

„Bé jött már a' Pogány az Ur' örökjében, (a)

'S a' mennyei gazda' kitsiny szöllejében (b)
Turkál ez a' vad kan; 's fel-tette szívében,
Hogy fel tegye székit a' Sion' hegyében.

„Menny-el, és a' földre fuvally szent
szelletet,

Ültesd fel a' Magyar, Lengyelt, és Németet,
Hogy bé-ne csefűszék e' fel-emeltetett.

Szarvú, 's kevély Lelkű kegyetlen Nemzetet.

„Félelmes már a' tűz, a' szomszédok
égnek;

Ki állhat majd ellent ez vad ellenségnek,
Ha Urává lehet a' Magyar térségnek

Melly pai's gyanánt van a' Keresztyénségnek:

„Mond-meg; hogy a' Róma' Fő Papja 's
Szent Attya

Az Isten nevében veled ajánltatya,
Hogy valaki kardját bér nélkül forgattya,
Minden bűneinek léfzen botsánattya.

„Hunyadi Jánosnak mond meg a' nevemmel,

Hogy ha szent hitéért forró szerelemmel
Hartzolván tetézi fejét új érdemmel

Én meg koronázom tulajdon kezemmel. (c)

„Menny

(a) 'Sólt. LXXIX.

(b) 'Sólt. LXXX.

(c) Ez volt Miklos Pápa a' ki Konstantinápolyt meg vétele után még, mint egy két eszten.

„Menny hát, 's vitezidre függeszd jelűl
eztet

„A' fehér vászonra vart veres keresztet, —
Megy hát, a' fok áldás közt útnak keresztet
Szent, és fok szíveket szentül fel-gerjesztett.

Ki míg e' Szent tzelban fárad *Austriában*,
Hunyadival öszve akadván útjában
Belé szerez *János* e' kegyes Atyában
'S vízfíza hozza véle maga Hazájában —
Gyűjtött már *Kapisztrán* nagy számú se-
reget

'S osztja vitézinek a' kereszt béllyeget,
Buzgó könyörgéssel unfzollya az eget,
De a' szent bátorság mellett-is rettegett;
Rettegett, de bízott még-is szent ügyében
Bízott a' jövődő dolgok' érzésében;
Bízott nagy serege' próbált Vezérjében,
Mert *Hunyadi* vala Fő remény szívében.

Ezt vélte szent hite' egy párt-fogójának,
A' kinek vállainn van terhe Rómának;
A' mit hát Rómába szájába adának;
Így kezdi mondani biztos Bajnokjának.

„Nagy vitéz! már régen küszködöm szí-
vemben,
Hogy Te veled való beszélgetésemben
Meg

deig élt; utánna következett *Kalixtus* Pápa;
a' ki már el-is készítette a' koronát Hunyadi-
nak, és ha elébb meg nem holt volna, (mint
majd alább) Királyi névvel meg-is ajándé-
kozta volna.

Meg ajánljam, a' mit tsak nem a' kezemben
Adtak; 's meg ígérni van tehetségemben.

„De m'ólta szívem szívednek vendége,
Mind tsak azt mutatja nagy szíved' hűsége:
Hogy Vitézségednek minden t'élja, 's vége
Nem a' magad' hanem Isten' ditsőffége.

„És így a' jútalom a' mellyet engedett,
Vagy, a' mellyel kínál a' Pápa Tégedet;
Nagyobbá nem t'élzi é'ig emelkedett
'S J'esusod' nev'ért buzgó hűségedet.

„'S ámbár ditsőffége el-terjedt hírednek
Nagy ő'iztöne lehet nagy Lelkűffégednek;
Az-is pedig a' mit Rómába Fejednek
Készítnek nagy része les'zsz ditsőffégednek.

„De azt-is előre feltem a' fejedbe
Verni; hogy gyanúság ne férjen szívedbe;
Hogy vagy próbálgatlak példás hűségedbe',
Vagy nagyra készíttetlek koros vénségedbe'.

„De már, hogy mindenre kényszerítlek
Téged',

Vagy bírja-el vagy nem, hajlott öregséged:
Ne tsudáld; mert bajra hívja Vitézséged'
A' Róma', a' Magyar' 's a' Te' ellenséged.

„Nap - nyúgotonn a' for, el - múlt, óh
fájdalom!

Ama' nap-keleti ditső Birodalom;
Tsak Te vagy egyedül a' Pogány hatalom
Ellen, egy reménység, és egy bizodalom.

„Rád bízik *Europa* mint egy Bá'astyájára
Rád néz szent vallásunk mint ő'zBajnokjára.

'S méltó hogy az *Isten* 's a' *Pápa* szavára
Most öszve ízedd minden erőd utóllýára.

„Van hát jutalomra érdemes létedre
A' mi külömben-is készitet húségedre;
Ha hát már kí mondom nem leszíz nehezedre,
Hogy koronát készít a' *Pápa* fejedre.

„'S ha, nem, hozzád vonfzó vérem' tsá-
bítása

Bennem, fok jövendő dolgoknak tudása (a)
A' Magyar koronát el-nyeri Mátyás, a'
„Melly leszíz nagy érdemid' szép jutal-
mazása.

A' melyre Hunyadi ekképen felele:
„Kérd-meg a' Hazámat, ha nem jól felel-e'?
Hogy a' fő póltzonn-is a' melyre emele,
Vólt-é Királyságra vágyásomnak jele?

„Hogy fok jó tétimet nagyon meg-is
mérte

Való; és költsönös húségét ígérte,
De kérlek Attyának nem méltán ismért-'e?
Mert ritka Király tett annyit, mint én, érte,
„'S meg vallom, hogy én-is ismertem

rangomat;

Tudtam az országban leg-első vóltomat,
A' mint úgy-is ízoktam viselni magamat,
Hogy ízint-úgy betsültek mint a' Királyomat.

„Vóltak irigyeim kik vágytak helyembe,
De tsak az egy *Ulrik* szóllott néha szembe;

N

És

(a) Virg. Aen. I. *. 392. Ni frustra augurium
vani docuere parentes.

És száz annyi hív-is volt a' kik ellenbe
Meg erőltettek igaz hűségembe.

„Ügy-hogy már tsak páltza' 's korona'
hijjával

Voltam, úgy annyira bírtam a' Hazával:
'S óh hányszor lehetett volna jó módjával
Meg tisztelni fáradt fejem koronával.

„Sokszor, ha két három - felé fántítának
Tsak egy szót kell vala adnom a' Hazának:
A' mit idegennek 's gyermeknek adának,
Inkább adták volna magok bajnokjának.

„De én, kit az egek *Tutorul* engedtek.
'S Tsak a' gondviselés' ezközévé tettek;
Tudtam Királyimnak hív lenni mellettük,
'S soha sem emeltem szarvat ő felettek.

„Míg mások Királyi póltzra vágyakoztak,
'S a' tsendesség ellen új-húzva dolgoztak:
Az én hív karjaim ott-kin ízzadoztak,
'S Királyim' oltárán Török vért áldoztak.

„Tudta ezt *Róma*-is mert ismert engemet,
Hogy nem koronáért télszem az érdemet;
Ha hát koronázni akarja fejemet,
Tudom; nem kísérti azzal hűségemet.

„Nints-is semmi kedvem, valaki fejéből
Koronát vonni-le, 's páltzát a' kezéből,
Meg jön az énnékem az egek egéből
A' mit ő szentsége ígér jó kedvéből.

„Kettős koronája van most-is fejemnek,
Kettős jutalmi minden érdememnek;

Egyi-

Egyiket *Márs* adta hív vitézségemnek,
 Másikat az *öfzség* tisztes vénségemnek (a)
 „De ha olly igazánn a' millyen merészen
 Jövendőlész, hogy *Mátyás* Magyar Király
 lészén,

Nem leszsz haszontalan korona egészszén,
 Mellyet a' szent Püspök öfz fejemre téfszen.

„Mert úgy nem vethetik a' *Fijam*' szemére,
 Hogy nem Királlyi vér az ő nemes vére,
 Mivel Hívatalom, kardom, és végtére
 Koronám, grádits leszsz Királyi székére.

„Illendő-é tehát makats finak lenni,
 'S szent Atyámtúl e' szent rangot el-nem-
 venni,

Sőt nem illendő-é több érdemet tenni?

'S az igaz hűségben holtig nem pihenni?

„De mivel rest, az olly' hív szolgának vére
 A' kinek jutalom kell serkentésére;

Lású vénségemet vette tán szívére
 Róma, mikor nékem jutalmat ígére.

„Ah! el-hidd; hogy feles jutalmat talál-
 lok

Hazámban, a' mellyet régólta szolgállok —
 Nem a' rofsz *Fijakért* a' kiket útálok,
 Hanem az országért, akármit ki - állok.

„Ollyan szerelmes név, neve a' Hazának,
 Hogy, ha mind egy-aránt ellenem járnának
 Minden Hazafjak; még-is mint Anyának
 Minden indulatim híven szolgálának.

N 2

„ És

a) Péld. 16: 31. 7. &. 4: 9.

„És ha mit hajdani szokott ferűységem’,
Tűzéből el-hagyott hideg vérűségem,
Nints a’ serkentőre, nints semmi izűkfégem,
Hanem hűségemmel nem bír őregségem.

„Mint jó vérű vén ló, le-jártam magamat
Nem kis terch nyomja, ’s olly’ régen vál-
lamat.

Várnám már, *Atlásként* meg görbült nyaka-
mat

Segítő, ’s nyújtató *Herkules* társamat.

„A’ mint hogy míg régen fel-tettem
magamba,

Hogy, ha segít Isten akkori dolgomba :
A’ mint segített-is, már nyugodalomba
Botsátom fejemet, magános Házamba.

„De ha most szent ügye’ óltalmazására
Róma ez öregnek tefzi-rá vállára

A’ Keresztyénségnek egét; utóllýára
Kész vagyok erőmet ki tenni próbára.

„Úgy-is, az irígyek kik, tsak a’ Hazának
Fő póltzánn úlni-is engem’ fajnállának;
Próbáld bár, ha ezen hartzra hívatnának,
Magok-is Vezérül engem’ választnának.

„Jer hát gond közt őszült Fejem! utól-
jára,

Szedd őszve el-öszlött, ’s már tsak-nem
fogytára

Jutott erőd’, kedves Hazád’ óltalmára
A’ Róma’, Európa’-’s Hazám’ unszoltára.

„Mutasd meg a' Török' kevély Kirá-
lyának ;

Hogy gántst tud vetni negédes lábának
AZ, kit az ő nála próbáltabb Attyának
Sok rá törési-is le-nem-gyalázának.

„Bizony szép jutalmat ígérnek Rómában
De még sokkal szebb van az Isten' markában
A' ki a' hív szívet az igaz szolgában

„Ismeri, 's hűségít nem hagyja híjjában. —

El-bámul *Kapisztrán*, 's mint el-ragattatott
Nem ad néma nyelve fokáig szózatot ;
Áldja, és mindentül hívnek állíttatott
Öregben, ezen hív forró indulatot.

„Oh! úgymond óh! jádзи fzerentse' kotz-
kája!

Gyakorta vak szemed be roszszúl találja,
Ki legyen a' Király? ez virtus példája
Négy öt Országának-is lehetne Királya.

„Oh! bizony van, és kell ama' ből-
dog égnék

Fényes országábann lenni elsőségnek,
Mert két koronája *Már*nak 's az *Őzségnek*
Nem elég jutalom e' nagy Lelkűségnek.

„Nagy Vitéz! még ízíved nagyobb mint
vénséged',

De ím', ha segítő Társra van ízükséged,
Én nem úti társad lészek csak, 's vendéged,
Hanem nagy sereggel meg-segítlek Téged'.

„Sőt el-megyek 's többet gyűjteni nem
késsem ;

Ézomban szüntelen buzgó könyörgésem ,
Életedért az Ur' előtt esdeklésem

„Lefsz leg nagyobb erőm , 's leg jobb
segítségem. —

Egyfzer hír jön — mellynek borzad hal-
lására

Sok Fő ; hogy *Mahumed* jön ; már a' Dunára
Szált : temérdek népet rakott hajójára ,

'S száz ötven ezret hoz *Nándor fehér várra*.

A' Király egynehány hív test-örzőjével ,
'S Ulrikkal akkori gondviselőjével ,

Ki indul Budábúl , vadászat neszével ; —
Mire ment hát Ulrik fent-látó szívével ?

El-szökött , és útját Bétsbe fiettette ;
Már-is félni tanul a' Király , mellette :

A' terhet *Hunyadi* nyakába vetette ,
Kinek pedig éltét , 's forsát irigylette.

De ez a' vén Bajnok , a' ki fas' módjára
Meg iffjúlt ; új erőt öltözik magára ;

E' félelmes hírnek rettentő hangjára.

Hogy a' Törökkel kell menni új tsatára.

Nem gondol Királya' meg-félemlésével ,
'S a' másfélszáz ezer török' erejével ;

Hajókat készít ; megy' a' maga népével ,

'S a' *Kapisztrán* kereszt jegyes seregével.

Belgrád egy erős vár a' Duna' folytatába' ,
Ott , a' hol a' *Száva* szakad a' Dunába.

Még mikor 'Sigmond' volt Király a' Hazába',
Ez ama' Rátz Györgynek vala birtokába'.

De György ki 'Sigmondot' tisztelve szerette,
Nándor fehé' várát 'Sigmondnak' engedte;
A' ki-is ezt Magyar Országhoz köttette,
Mert sok Magyar várost adott vólt helyette.

Szathmárt, Türt, nagy Varsányt, és De-
bretzen' tályát

Munkáttal Regettzal együtt, Tokajt, Tállyát
György mikor a' Török el vette Hazáját
Itt lakott, itt várta bódogabb óráját.

Belgrád a' Töröknek vólt nagy boldszújára
Amuráth-is fente fogát már e' várra
De akadt egy olyan okos katonára
A' ki sok kénkövet forralt a' torkára.

János vala ez-is, most-is János léízen
A' ki Mahumednek ellent áll merészén,
'S a' kevélyenn olyan győzedelmet vészén,
Hogy fel-emelt ízarvát le-töri egészfézen. —

Vívta már 's magának minden jót ígére,
Hogy kerül nem soká' Belgrád a' kezére.
Egyízer hallja, hogy jön, és már közel ére
Hunyadi' serege Belgrád' mentségére.

Küldi Karák Basát (a) tsak hamar elébe
A' ki meg gátollya bé-menetelébe,
Hunyadi könnyen ment a' Duna' mentébe
Ez nehezen evez a' víz ellenébe.

N 4

Meg

Meg fejditi *Karak* a' *Hollós* zászlókat
Hunyadi hajóinn meszsze villogókat, —
 Bízattja a' *Holló* névtől irtózókat —
 Öszve kötözteti Lántzal a' hajókat.

Repül a' gyors *Holló* febes evezővel,
 Öszve tsap a' vele szem-közbe menővel;
 Vagdalja a' lántzot, tör, ront, nagy erővel,
 Vagy meg-fúr, vagy meg-gyújt fok hajót
 kénkövel.

Feszület volt a' szent Kapisztrán' kezé-
 be, (a)

Mellyet fegyver helyett szorított ölécbe;
 Buzgó könyörgést viltz *Kristusa* élécbe,
 'S ezzel megy a' kevély *Pogány* ellenébe.

Hunyadi néki vált *Karak* Hajójának
 'S mivel nem árthatott erős oldalának,
 Béngrik; vitézi, kik vele valának
 Mindnyájann utánna béng්රándozának.

Ordít a' meg ijedt *Basa* katonája,
 Kit kedvére szabdál *Hunyadi* szabjája.
 Jaj volt a' *Töröknek* minden parolája
 Mikor ki a' Magyar, nyakkal-tafzigálja.

Karak *Hunyadinak* nézvén ösz fejére,
 Meg fagy 's hideg jéggé válék minden vére,
 'S míg kardot nem mérnek kopasz nyak-
 szirtjére,

Egy szomszéd hajóba ugrik szzerentsére.

Óh-

(a) *Aen.* III. v. 236. Pater Anchises passis de
 littore Palmis Numina magna vocat, meri-
 tesque indicit honores.

Onnan látván vesztét sok szép hajójának,
 Mellyek közül sokann tűzzel lángolának,
 Sokbúl katonái vízbe ugrálának,
 'S tulajdon vérekbe belé fulladának.

Úgy, hogy már sok hajók üressen marad-
 tak,

Sokak el-merültek, sokak el-fogattak,
 A' Duna habjai vérrel borítottak;
 És már *Mabumednek* előre hírt adtak,

Nem véli ezt tovább a' Basa tréfának,
 Jelt ad, vízfőz fordúl, 's útat vesz magának;
 Utánu' a' Magyarok nyomba nyomulának
 És a' várba veres kézzel bé-fzállának.

Örvendez *Belgrádnak* romladozott fala,
 Úgy tettzik hogy épül meg-rongált óldala.
Hunyadi, 's *Kapisztrán*, olyan kedves vala
 Mint az égből izállott két Isten' Angyala.

Kapisztrán, hogy bóldog vége lett már
 ennek

Áldja meg-tartóját, 's halát ad Istennek:
Hunyadihoz sokann tanátskozni mennek,
 Kiket ő bátorít, 's rendet szab mindennek.

Hadi rendbe szedi a' kereszteseket (a)
 A' kard forгатáshoz szoktatja kezeket;

N 5

Föl-

(a) Azt írjak, hogy Hunyadi, és Kapisztrán után
 negyven ezer keresztes ment segítségre, a'
 kiket Hunyadi a' várba be sem vitt, hanem
 Zemlén mezején gyakoroltatott: --- a' várba
 a' keresztesekkel együtt csak huszon öt eze-
 renn voltak.

Fóltozza a' rongált várban a' réseket,
'S jó helyre rendeli az őrizeteket.

Mahumed Karaktül mikor meg értette,
Hogy *Hunyadi* ötet mint meg-ijesztette;
Már nagy reménységét veszteni kezdette,
'S *Hunyadi* crejét úgy tettzett, reszkette.

Mert ő abba bízott, hogy a' mint gondolta,
Hunyadi crejét már jól ki fatolta
A' venség; de fél már tőle a' mióta
Olly tsudálatossan *Karakot* meg toltá.

Félt; de nagy fejébe senki sem verhetette,
Hogy nehéz, és aztat nagyon szégyenlette:
Ha tizenötödnap a' mint ő fel-tette
Ezt a' híres várat meg nem keríthette.

Nem-is késett; hanem hajnal' hasadtára
Egész táborával rá rohan a' várra.
Mellynek fok le-omlott fallal tölt sántzára
A' temérdek Török fel- hág nem sokára.

Meg-ijed *Hunyadi*, de színi felelmét (a)
Bíztatja a' népet, mutat bátor elmét;
Kapistrán unizollya Jésusa' szerelmét
Fel néz, 's a' hegyekről várja fegedelmét. (b)

Míg *Hunyadi* emitt a' Pogányt szabdallya,
Amott Magyar testel telik a' vár' allya:
A' török a' külső sántzot el-foglallya,
Hangzik a' rakásra omlott test' zuhajja.

Mit

(a) *Aen.* I. 109. Spem vultu simulat, premit
altum corde dolorem.

(b) 'Sólt. 121. 1.

Mit nem tesz a' hív, de vakmerő goromba? —

Egy török, zászlóssan siet egy toronyba,
Ezt látván egy Magyar, veszi tüstént nyomba,
'S míg úzi, a' Török fel-is ér azomba:

'S kezd fent ditsekedni hőldas zászlójával, —

Firkozik a' Magyar, — nem bír bajnokjával —

Által ölelvén hát erőssen karjával,
Le ugrik; és azt-is le rántja magával. —

Hunyadi olyan volt ez zenebonában,
Mint a' kinek nagy tűz támad a' házában;
Hol ide hol oda futkos bánatjában,
És hol ezt, hol amazt ragad a' markában.

Kanifait alig hozza jól észére,
Tüstent *Szilágyinak* szalad mentségére. (a)
Onnan a' meg vett fántz' viszfza nyeresére
A'hol *Rozgony* volt a' fereg' vezére.

A' kívül itt őszve kaptsolván erejét
Zavarja mint a' szél a' Török' erdejét.
Nem-is nyugfzik 's addig izzasztja ősz fejét,

Míg viszfza nem nyeri az el-nyert fántz helyjét.

Már a' nagy *Piatzra* fel-háromszor hága
A' fegyveres Török' roppant fokasága.
Há-

(a) Szilágyi, és Kanifai, a' vár Kapitánnyai.

Háromszor a' külső bástyán útat vága
Fénylett már zászlója, láttzott hód' világa.

De mind a' háromszor Hunyadi' hangjára
Viszsa nyomúlt 's rogyott-le a' vár allyára.
Végtére *Mahumed*, *Kurkut'* (a) unszoltára,
Lest vetni futással próbál utóljára. —

Nem várja *Hunyadi* a' *Kurkut'* futását
Nyomba veszi, 's mellé úgy ejti ugrását;
Úgy szívre intézi dárdája' ízúrását,
Hogy le-rohan, meg-hal, 's nem adhatja
mását:

Fut a' feje-vesztett Jantsárság kéntelen
Azomba *Szilágyi* kergeti más felen
Karakot' 's úgy nyak-fírt tsapja reméntelen,
Hogy a' lova alá le-fordúl hirtelen.

Ment a' Keresztes nép mindenütt nyom-
mába

Szilágyinak a' ki sebes nyargaltába
Üzte *Karak'* népét - már ért Táborába,
Melly el-nyúla hofszan a' Száva' folytába.

Ezt mikor *Mahumed* Császár sajdította,
Hogy a' biztos Magyar népét meg-fosztotta,
A' *Natoli Basát* mellé szállította,
'S futtát a' Keresztes nép felé tartotta.

Szilágyi a' fortélyt korán észre-vette,
A' Keresztes népet vissza-térítgette,
De az csak a' Jéhus' nevét emlegette,
'S kész ezer halált-is szenvedni érte.

Ka-

(a) Kurkut volt a' Jantsárok' vezére, és a' Tsászár Test-őrző Kapitánya.

Kapisztrán a' várból nézi szegényeket,
Hogy mindjárt a' halál borítja fejeket;
Siet hívni viszfíza a' Keresztéseket,
Kik nem tudtak femmi hadi törvényeket.

Hunyadinak pedig más vólt a' fejébe,
Hogy majd ő a' lesnek, lest vét ellenébe,
Nem-is késik, szalad *Mabumed'* elébe,
Már kéiz nyereséget tartván a' kezébe.

De látván, hogy fordul *Kapisztrán* viszfí-
ízára,

Tekerül *Mabumed* a' hegy' oldalára;
Siet míg el-érnek a' vár' kapujára,
Bé-menő útjoknak ellen-állására.

Hunyadi-is tüstént a' fortélyt fordítja,
A' sántz-fokonn népit fel-viszfíza-szállítja,
Hogy mire a' kaput amaz el-állítja,
Ő minden erejét ellene lázítja.

Indul 's nagy sereget ki-viszzen magával,
Már vitt-is a' Török *Kapisztrán'* hadával;
Hogy, *Hunyadi* a' vár' két Kapitánnyával
Öszve-akad ama' *Nátoli* Basával.

Meg-állj, úgy mond, meg-állj, ne kerüld
kezemet,

Próbáld most, ha régen ízomjúzod véretem,
Próbáld *Kurkut* után te-is fegyveremet,
Melly magad' vérebe Téged'-is el-temet.

Ezzel, olly mérgessen rohan a' Basára,
Hogy az, vért ökredez első tsapására;
'S el-ment dühös lelke *Kurkut'* látására,
A' Törökök' testi Paraditsomára.

A' Csá-

A' Császár más felől a' Kereszteseket,
Tűzzel vassal öli, vágja szegényeket,
Hunyadi hát ott hágy két Fő Vezéreket
A' kik fel-segíttsek több néppel ezeket.

Maga más felé ment, mivel meg-sejtette,
Hogy a' Tábor helyet meg-űresítette
A' Császár, és útját úgy el-siettette,
Hogy ötet *Mahumed* észre sem vehette.

Egyszer, mikor a' Nap jól le-ment estvére,
Rá tekint *Mabumed* tábora' helyére,
Látja hogy ég, ropog, meg-húl minden vére,
Meg-szalad, és fiet menni védelmére.

Üzi 's megy *Rozgony* mindenütt nyo-
mába,

Hunyadi-is látván széllyel raboltába,
Hogy fiet a' Császár tábor' állásába,
Rendbe szedi rabló népit hamarjába.

Maga a' Császárnak nyargal ellenébe,
Te légy hát negyedik, úgy mond, 's he-
venyébe

Egy hajító dárdát ragad a' kezébe
'S löki még meszszirül *Mabumed*' mellébe.

Le-rohan a' Császár a' seb' érzésére,
Siet *Hunyadi-is* feje' vételére,
De mire el-fáradt lova oda ére,
Már temérdek *Jantsár* ott vólt védelmére.

Fel-ragadják testét és ló' halálába
El-viszik szekéren *Szarnó Városába*,
A' hol észre jöven a' Császár magába
Szégyenli a' dolgot, mérget kér bújába.

„Hadd

„Hadd múltjon-el, úgy mond, egy úttal
életem,

Ha már illy tsúfoltan vízfőz-verettettem;
'Síp, dob szó közt vala ide érkezetem,
'S ím' szökve hagyom itt minden készüle-
tem'.

„Hogy bírjam már ditső Koronám' bé-
kével,

De meg-is kell fúlnom boszszúság' mérgé-
vel,

'S most-is negyven ezer emberem' vesztével
Kétfzeresítettett Atyám' szégyenével.

„Nem én, óh bizony nem ez a' félenk el-
me!

Nem, hanem *Hunyadi* a' Világ' félelme, (a)
A' ki által ennyi népem' veszedelme
Történt, 's testemnek-is halálos sérelme.

Ő ugyan meg-gyógyúlt és sebje be-he-
gedt,

'S épen vitte haza népe a' beteget;
De bezzeg *Hunyadi* ma hartzolt eleget,
El-kapta csak hamar a' forró-hideget.

Le-esik lábáról, nem bírják inai,
Próbálják Belgrádnak minden Orvosai
De meg-nem engedik törődött tagjai,
Hogy az orvosláftól szünjenek kínjai.

Végre mindeneknek ez a' javallása,
Hogy Vezérjét *Belgrád Zemlinbe* botsássa,
Ha

(a) Mahumed magát *l'error orbis*, világ félelmé-
nek szerezte neveztetni.

Ha hogy a' levegő-égnek változása
Miatt könnyebbedne teste' lankadása.

Sok baráti között *Kapisztrán* kísérte,
Ki mindég vele volt 's imádkozott érte;
Halál nyavalyáit olyan bőven mérte
Hogy már észre vette hogy végét el-érte.

Vele volt *Szilágyi*, 's *Mátyás-is Lászlóval*,
Ez öreg, de még-is vidám haldoklóval,
Ki mikor küszködött már a' koporsóval
Akkor-is oktatta fiait szép szóval.

Egy estve *Kapisztrán* le-ülvén mellette,
Barátját az örök útra készítgette,
És szent hívatalát mikor el-végzette,
Barátságos szavát ekképen kezdette:

„Irigylem Nagy Vitéz! ditső halálodat,
Hogy tekintvén Isten sok szép vittusodat,
Minden több szenvedés és idő haladat
Nélkül, meg-nyugodva várhadd jutalmadat.

„És valóba tsendes Lelked'-esmérete'
Bíztatása, nem nagy vígaság lehet e'?
Ha már útnak indúlt Lelked' lehellete,
Végső érdemidre rá emlekezhete.

„Ez ám az ajtaja a' Menny'-országának
Mikor vég' óráján tsendes halálának,
Az embernek Lelke élte' folyásának
Jó vóltát előtte forgatja magának.

„'S akkor lép a' gonosz pokol' küszöbére,
Mikor ama' lelki-esméret' neszére,
Vizsza-néz, élete' el-tölt idejére,
'S bűnét maga hányja magának szemére.

„Ez

„Ez az a' haldokló ember' *ítélete*,
Mellyet egy Lélek-is el-nem kerülhete,
Bíró kinek-kinek lelke'-esmérete
Mellyet Isten, minden szívbe helyezettete.

„Oh! melly örvendetes hát a' Te halálod,
Ha magad magadnak elődbe számlálod
Dolgaid', 's magadat olly' hívnek találod
Hogy maga a' hűség holtig lakott nálad.

„Kinek a' munkás *hit* lakott homlokába,
'S a' *szeretet* finór-mérték vólt dolgába;
Az olly' ember bízvást el-hiddje magába,
„Hogy *reménység* fogja követni sírjába;

Még tovább mondaná mikor észre vette
Hogy *János*t az álom el-nehezítette;
Hallgat hát, 's betegjét pihenni engedte,
Maga a' jeleket vi'sgálván mellette:

Mert míg édesdeden hallgat az ágyába
El-alél *Hunyadi*, 's méllyen aludtába
Képzeli, mintha egy tzipra palotába
Ama' *Nagy Lajos*sal járkálna *Budába*.

Tágos épületi a' nagy Palotának,
A' Vár' órozatján nagy helyt foglalának;
Fényes fedelei szépen fel-nyúlának;
Mellyek két tornyokkal ékeffek valának.

Leg-elől a' Várnak fel-menetelében,
Egy meg-aranyozott oszlop tűnt szemében;
Mellyre arannyal vólt rajzolva rendében
Mind az, a' mit ő vitt véghez életében.

Miként ütközött-meg Erdélybe *Metszet*tel,
Ki fijával együtt a' hartzon veszett-el,

Miként fut nem bírván a' nagy ütkezettel
Isák, Szendrő felé fáradt lélekzettel.

Mint bánt *Vas-kapunál Sabadin* Basával,
 A' kit nyóltzvan ezer Török táborával
 Meg-vert, tsak tizen-öt ezere magával,
 'S el-fogott öt ezret két-száz zászlójával.

Miképpen viselte kardját '*Sófiánál*,
 És mitsoda kedvet talált Királlyánál;
Karambus mint térdelt lántzon a' lábánál,
 Kegyelmet koldúlván vitéz bajnokjánál.

Ah! fájdalom az-is tűnik a' szemebe:
 Mint fetreng *Ulászló* a' Jantsár' kezébe,
 'S mint hordozta, dárdát ütven a' fejébe
 Zászlóul? a' gyilkos Pogány' feregébe.

El-fordúl hát onnan könyvező szemekkel
 Bellyebb megy szomorú 's lassú lépésekkel
 Hát lát már egy kitsinyt vidámabb lélekkel
 Lé-festve egy *Hollót* gyönyörű színekkel.

De míg gyönyörködve *Hollóját* vizsgálja
Nagy Lajos édesen kezd szólani hozzája,
 Vilázi egy nagy Házba a' hol úgy találja,
 Hogy fényes ízekben ül az Ország' Királlya.

Nagy és nemes szívet mutat tekintete,
 Közép-szerű testnél nagyobb a' termete,
 Fejér artzúlatja pirossal festete —
 Ó reá egyenes 's vidám szemet vete.

Tiszta fejér színe magas homlokának,
 Hofzszatska nyúlása egyenes nyakának,
 Jó széles de módos tsontjai vállának,
 Egy igen Felséges Királyt mutatának.

Míg

Míg nézi *Hunyadi* és bámúl reája
 Vi'sgalja, ki legyen, tsak-nem el-találja,
 Közbe szól *Nagy Lajos*: vefs, fiam! hoz-
 zája

„'S talál-d-el e' Király kinek a' formája?
 Ő tsak halgat, nem szól, *Nagy Lajos*'
 ízavára,

Lajos hát így felel gondolkodására:

„*Mátyás* ez a' fiam, kinek nem fokára

„Királyi-ízéke leízf e' szép Buda' Vára.

„Fiam! mert Fiamnak mondhalak Té-
 gedet,

Tsak-hogy Te nem tudod Unokám' létedet,
 Így fizeti Isten fok nagy érdemedet,
 Hogy Királyjá teszi kedves gyermekedet,

„A' ki édes Attya' emlékezetére

Ez Hazát építi Buda' Vár' hegyére,

'S jó Attya' nyomdokit nyomja, míg végtére
 Ki-terjed nagy híre a' tenger' ízélére.

„Látod-é az ide fel-gyúlt ízeméllyeket?
 Mind Király formájú 's mind nagy embe-
 rekét,

Ezek mind tisztelni jönnek e' gyermeket,

„És gyönyörködtetni bámuló ízemeket.

Akkor két nagy ajtók önként meg-nyi-
 lának,

A' mellyeken ketten hogy bé-ballagának,

Egy nagy házban fok ízáz 's ezer könyv'
 formának

Egymásra rakatott sorait látának.

„Mi ez? bóldog lélek! *Hunyadi* kérdezi
Nagy Lajos a' látást tehát fel-fedezi:
 „E' fok könyvet öfzve mind Mátyás szerezte
 „És e' könyvet a' te nevedről nevezi. (a)
 Mennek e' szobának egy nagy ablakára
 A' honnan le-tekint *János* a' Dunára,
 Hát lát fok szép népet, melly tábor' formára
 Öfzve-gyúlt 's fereglett a' Duna' fagyjára.
 Nem tűrheti tovább az el-ragadtratott
 Öreg álmában-is a' nagy indulatot,
 E' látásra olyan jeleket mutatott,
 A' miket Kapiútrán méltán tsudálhatott.

Mozog, 's villám láttzik forgani szemé
 ben, —

Így kérdezi tovább *Lajost* örömében:
 „Mik ezek, a' mik itt állanak rendében?
 „Illyen szép nép léfz'-é Mátyás' idejében?
 „Ezek, úgy-mond *Lajos*: míg fok Gró
 's Bárókkal
 „Egyet értvén, 's minden igaz Magyarokkal
 Vefzódik *Szilágyi* a' vízfíza-vonókkal,
 Királynak kiáltják Mátyást hangos szókkal
 „Ezeknek foksága', és Nemes hívsége
 Hírével öregbül Mátyás' ditsőfsége;
 'S olyan híres léfzen fiad' vitézsége,
 Hogy rettegi nevét minden ellensége.
 „Né-

(a) Corviniana Bibliotheca, a' mellyet az előtt-is
 de kivált a' könyv-nyomtatás fel-találás
 után, a' tsudálkodásig bővített, és ékesített
 Mátyás.

„ Népe közt a' rendet úgy talpra állítja,
Hogy már győz a' fereg, mikor ki-szállítja,
Igaz hívségeket azzal - is nagyítja,
Hogy az utólsót-is nevérol' fízlíti.

„ Úgy-é édes fiam! hogy sok érdemednek
Az egek illendő jutalmat engednek;
Hogy nagyítására nagy ditsőségednek,
Illy' nagy méltóságot adnak gyermekednek.

„ Völt-is az égből-is gondom bizonyára
Mindég ez érdemes Unokám' fiára,
Tudván, hogy e' gyermek szert téfz' valahára,
„ Szerentsétlen Attya' el-vesztett julsára. —

Ekkor többről kezdé *János* gondolkozni,
'S akarna Lajostól többről tudakozni,
De míg erőlködne nyelvével dolgozni,
Kezd az édes látás múlni 's el-változni.

Ah! szerelmes Atyám! így kiált magában,
Ne menj-el, maradj-meg e' végső órában,
Mutass még többeket, kiknek látásában
Gyönyörködve szálljon Unokád sírjában. —

El-bámúl ezekre, 's mindjárt észre-vette
A' Pap, hogy az Isten tán meg-jelentette
Néki, eredetét hol, és kitől vette? —
Hozzá szól, — 's a' látást tőle kérdezgette.

„ Barátom! a' bereg így felel szavára:
„ Tán most beszélt velem Lajos utóllýára;
„ El-ragadván engem' el-vive Budára,
„ 'S szép dolgokat adott lelkemnek tud-
tára. —

- „Álom-é, vagy tsalárd képzések valának?
 „Hogy engem' *Nagy Lajos* mond Unoká-
 jának. —
 „Leg-több beszédeink mind arról valának,
 „Hogy Mátyás Királlyá lésszen a Hazának.—
 Már hát *Kapisztrán*-is tovább nem tärhetette,
 Az öreg betegnek elő-beszéllette,
 Kicsoda *Hunyadi*? 's ő-is kitől vette,
 Hogy *Hunyadi Sigmond* 's *Mária* születette. (a)
 Lajos

- (a) Hunyadi Jánosnak eredetét ritka, vagy ta-
 lán egy Hístórikus sem írja igazán: --- mivel
 a' Fia Királlyá lett; az akkori írók minden
 illetlenséget el-mellöztek volna; kivált azo-
 kát úgy tettzik kárhóztatják-is a' kik 'Sig-
 mond Tsászar Fianak de idegen Afzszonytúl,
 írták lenni. Hanem az osztán szép, hogy
 mikor azokat tsáfolni akarják; magok, a'
 magok' írását hihetetlenné teszik; ez lévén
 leg-főbb erősségek, hogy *Hunyadi Sigmond*-dal
 egy idős lett volna; mivel *Demeter* nevű Zá-
 grabi Püspöknél inasképpen szolgált. *Demeter*
 pedig volt Zágrabi Püspök 1375-től fogva
 1379-ig, és így kellett volna *Hunyadinak* szü-
 letni, leg-alább-is 1366 ban; és más több
 hasonló okok; de ha ez úgy volna, e' fzerént
Hunyadinak 90 esztendősnék kellett volna
 lenni a' *Belgrád*' meg-fzáláfakor, 's talán éppen
 azért nem akarják sok magyek *Hunyadiról* meg-
 ismérni, hogy a' *Belgrád*-i hartzonn valamit
 tett volna; a' mely pedig mind a' maga',
 mind a' *Kapisztrán*' Leveleiből ki-tetfzik; --
 de ez, ám maradna-is; tsak ez előtt kevés-
 fel-

„Lajos Unokának úgy-mond nem híjjában
Tart, mert mikor Anyád Horváth' fogságában
Sínlett az akkori nagy zenebonában
Téged' a' tömlőtzbén ízült *Kruppa'* várában.

O 4

„De

fel-is milyen erős ütközeteket tett? Sőt a'
mi nagyobb, *Mátyás* 1443-ban született *Ko-*
losvart; és így akkor az Attyának kellett vol-
na lenni 77. esztendősnak. Sőt *Ujlaki Miklós*,
a' ki alatt (: *Kapistrán'* vallása szérént:) kez-
dett katonáskodni; holt-meg 1470-ben, ez
ifjabb tsak nem lehetett *Hunyadinál*, ha már
akkor Kapitány volt (: még pedig *cum Domi-*
natu valido :) mikor *Hunyadi* katonáskodni
kezdett; és így *Ujlaki* 104 esztendő korába
holt volna meg, és mikor *Hunyadinak* Vajda
Tárfa volt 's véle hadakozott, akkor-is vén
lett volna a' kardra. Hadd született hát *Hu-*
nyadi 1386-ban *Mária* Királynétól a' tömlőtz-
ben; (: mert a' mint ha az akkori történe-
teket jól ki-nyomozzuk ki-súl; *Sigmond*dal
való öszve-kelése után, mint-egy esztendő-
vel vettetett tömlőtzbe *Mária* :) és így 70.
esztendő volt a' *Belgrádi* ütközetkor; 57. esz-
tendő korában lett *Mátyás* Fija, hogy pedig
'*Sigmond* meg-nem mondhatta az Országnak,
ennek sok okai lehetnek; lehetett a' *Cileai*
Grofi Hadznak, (: a' mellyből való volt a' má-
sodik Felesége :) sokfelé ágazott, 's mindent
hamar fel-forgatható elsősege, lehetett az-is,
hogy már az előtt erős fogadással két-felé-is
ígérte az Országot: lehetet '*Sigmond*nak maga
gyanúsága-is, mivel azután *Máriának* soha
sem lett gyermeke; lehetett attól való félel-
me-

„De féltvén Horváttól e' férfi magzatot,
Mária' szülése titokba tartatott,
A' gyermek *Buthus*nak kezébe adatott,
Ki édes Atyádnak lenni gondoltatott.

„*Buthus* Hadi-tisztje vala Horváth Bán-
nak,

'S ő volt őrizője akkorba Kruppának,
Éppen édes Anyád, 's e' hív Katonának
Terhes felesége együtt vajódának. (a)

„*Buthus* Királyához hív lenni ízeretett,
És szép kérésekkel könnyen rá vétetett,
Hogy téged' fel-válalt 's olyan színt tettetett,
Hogy önéki kettős gyermeke született.

„De

me-is, hogy az Ország őtet fajtalan életűnek
tartván lenni, más valami idegen ágyból
származottnak ítélte volna lenni *János*st, és
így halála után, csak a' sok zenebona kö-
vetkezett volna.

— Volt más *Hunyadi János*-is (: lehetett
több-is:) a' kiről emlékezik *Kis László Ki-
rly* a' *Hunyadi Donázziojában*, a' ki lehetett
öregebb ennél, és szolgálhatott a' *Zágrabi
Demeter* Püspöknél-is. -- Ezt hogy így hidd-
je, senki nem köteles, de én még sem akar-
nám, hogy akkori álmából fel-ferkenvén *Hu-
nyadi*, az álom hajlékinak éléfánt tsont ka-
puján jött volna éppen vissza, mint *Virg.
Aen. L. VI. v. 895. 897.*

(a) *Buthus'* felesége *Ersébeth*, éppen akkor szült
egy Leány gyermeket.

„De mivel mintattál olyan tekintetet,
Hogy Horváth Bán könnyen reád ismérhe-
tett,

Meg-kerüli *Buthus* Pál Olasz nemzetet,
Kit Lajos Zagrábba Püspöknek tétetett.

„S annak hűségére ajánla tégedet,
Ki ugyan Anyádra nem rég' fenekedett,
De mikor meg-látta nagy tekintetedet,
Meg-lágyúlt, és titkon őrzötte lelkedet.

„Az a' *Pál* ez, a' ki *Horváth'* unszoltára,
Rómába utazó színt vévén magára,
El-ment *Nedpolyba* Károly' hívására,
A' kit a' pártos nép várt a' Koronára.

„Nem merete mondani *Buthus Mária*nak,
Mitsoda jó szállást szerzett a' Fijának,
Mert nehezen esett az édes Anyának
Tsak neve-is *Pálnak* a' *Bán'* Barátjának.

„Hanem úgy színlette, hogy Erdélybe
mégyen

Hol bátorságosabb nyúgodalma legyen,
Hogy vagy az ő fejét ne találja szégyen,
Vagy a' *Bán János*on új tsúfot ne tégyen.

„Rá állott *Mária* a' *Buthus'* szavára,
'S nagy kíntsel botsátja *Erdélyi* útjára,
'*Sigmond* jegy-gyűrűjét adja utóljára
*János*nak, e' dolog' bizonyítására.

„*Pál* hát meg-gondolván mind azt ő
magába',
Melly jól tett ő véle *Lajos* hajdanába',

Félt veled maradni e' zenebonába',
Veled és *Butbuffal* el-szökött *Rómába'*. —
„*Mária Butbuff*, el - alig eresztette,
Tsak hamar ezt a' bal de hamis hírt vette;
Hogy a' szökött *Butbuff Horváth* meg-szj-
tette,
És két gyermekével együtt meg-ölette!
„*Róma* nagy örömmel fogja a' gyerme-
ket,
Rendel, de titkossan Papi embereket
Kik, ha látják szünni e' zúgó neszeket,
Túltént hírül vigyék *Rómába* ezeket.
„Hét elztendő múlva hogy meg-halá-
lozott,
Az Anyád, a' Haza még jobban habozott,
A' fok szív közt, egy szív alig találkozott,
'S mind az édes Atyád ellen hadakozott.
„Egyszer hírül hozzák vesztedre *Ró-
mába*,
Hogy bízván az Öttse *Venczel* óltalmába
Atyád, azt igérte néki szorúltába,
Hogy ő legyen Király utánna Budába.
„Ekkor minden kedvét *Róma* el-vesz-
tette,
'S gyakran levelekkel mind arra kifiztette,
Hogy jöjjön *Rómába* ott van egy-szúlötte,
A' ki következik Királynak helyette.
„De vagy nem értette ezt az ízenetet,
Vagy pedig már minden reménységet le-
tett,
A' mint-

A' mint-hogy mind addig nyűgta nem lehetett,

Míg *Borbálájával* öszve-nem köttetett,

„ Akkor óh Nagy Vezér! jól juthat c-szedbe,

Hogy egy gyűrűt adott a' *Pápa* kezébe, —

El-küldött hogy jöjj-el születte-földedbe,

Ha belé szeretne *Sigmund* személyedbe.

„ Tudod már a' többit — de mi tartóztatta

Atyádat? hogy mind ezt tudtára nem adta

Hazádnak, nem tudom: de ki gátolhatta?

Ha a' gondviselés ezt úgy igazgatta. —

*Hunyad*iról vérrel elegyes tseppekkel

Tsorog az izzadtság szapora könyvekkel,

De mit tsinált volna a' már meg-lettekkel?

El-szenvedi mind ezt meg-nyűgott lélekkel.

'S hogy ezt *Kapistránnak* verhesse fejébe,

Hogy ezért semmi seb fintsen a' szívébe:

Szóllíttatja Mátyást: ki-jövén elébe,

Így szól *Kapistránnak* jelen-lételébe.

„ Fiam? a' mit egyfizer tettel én érettem,

Jól-lehet tartoztál, én érdemül vettem,

Lászlót a' bátyádat már *Bánná* tétettem,

De néked mind eddig semmit sem fizettem.

„ Nem-is lész' már nékem arra tehetségem,

Hogy még szerentsédet fel-érje vénségem;

Mert mind arra mutat terhes betegségem,

Hogy lész' már énnékem nem sokára végem,

„ Imé

„Ímé hát jó Atyád' tanácsa 's áldása
Léfszen jó-tétednek meg-jutalmazása, —
Hív vóltál, hív-is légy, 's hív szíved meg-
lálja,

Hogy ne legyen ennek roszszra változása.

„En alattsony forsból látd, mire jutottam,
Hogy nyóltz éltendeig mint-egy Király-
kodtam,

Azzal, hogy hűségem' mindég meg-tartot-
tam,

Néked-is fő póltzra jó útat nyitottam.

„Lehet az Országnek olyan változása,
Hogymég te-is lehetfz, mintén, Király'málfa,
Lehet hát a' Király' ízabad választása
Miatt nagy terheknek válladonn forgása.

„Meg-cmlékezz akkor Atyád' e' ízavára,
'S e' bútsúzó lelkem' végső tanácsára,
Hogy menj ugyan a' tűz' tsilapítására;
De ha lehet kardot ne vonj a' Hazára.

„Ha léfszenek olyanok, mert könnyen le-
hetnek,

Kik a' Királlyságra téged'-is kízttetnek,
Tsak úgy engedj, 's akkor hidj az ígéretnek,
Mikor a' Királyi-fzékbe fel-ültetnek.

„*Virtussal* ékesítsd minden elsőséged',
Hogy tudjanak mások mért betsülni téged';
De vagy nagy *lágyságod*, vagy nagy *kemény-
séged*

El-ne óltsa tőlem kapott ditsőfséged'.

„Kön-

„Könnyen motsok esik a' tiszta fejrben,
Sok nézi azt, a' ki fent ül nagy szekérben:
Hamarébb ki-tűnik a' bűn a' Vezérben,
Mint alacsony forsú, vagy köz nemes vérben.

„*Lágy* nem vagy, valóba egy Vezér' fiá-
nak

Rút-is vólna *lágynak* lenni, vagy *tunyának*;
A' *kevélységnek*-is minden ostromának
Hogy ellene-állhass, engem' tégy példának.

„Ha Isten fő póltzra fel-emel tégedet,
Ember társaidhoz úgy mutasd szívedet,
Hogy le-ne vetkezzed *emberiségedet*,
Mikor fent-héjjazni engeded lelkedet. —

„Ha születésünk-is, valamint halálunk
Egy-forma, úgy Királyt egyet se találunk,
Miert Király hát az, a' kit mi szolgálunk?
Azért, mert ő mostan szerentséfebb nálunk.

„Úrnak, vagy szolgának senki sem születik,
Azért, hogy az Attya annak neveztetik,
A' szerentsés pedig alig íteltetik
Bóldognak, mind addig míg nem el-temetik.

„*Polikrates*, a' ki bóldognak mondatik,
Nem sokára tsúfúl fel-akasztathatik:

Krézus, ki leg-első gazdagnak tartatik,
Rabbá lenni, 's égni parantsoltathatik. (a)

„Czi-

(a) A' *Lutziánus*' beszélgetésiben, ' mikor *Mer-*
kurius *Káronnak* mutogatta itt a' felső Vilá-
gonn *Krézus*' gazdagságát, és annak *Szolen-*
nal való beszélgetéseit ketten halgatván, *Mer-*
kurius

„Czirus, kitől Krézus tűzre ítéltetett,
Rabjánál bódobabb nem foká lehetett,
Egy Scitba Afzizonytól feje vétettetett,
'S a' bódob fő Vezér tömlőbe vettetett.

„A' fzínes bódobnak bódob eíztendeje,
Tsak a' fzerentsének játék-néző helye,
El-fordúl a' jádzi fzerentse' tengeje,
'S a' fent-ült kevélynek le-hanyatlik feje.

„Kivált a' Magyarok, kik vérrel fzerzet-
tek

Országot, és Királyt magok önként tettek,
Nem tsuda, ha annak fog-hegyen engedtek,
Ki erőszakkal lett fővé ő felettek.

„Mint ama' Szaturnus' arany idejébe
Szabad Úr mindenik maga megyéjébe,
'S tsak azt tudja híven tífztelni fzívébe,
A' kit maga ültet Királyi-fzékébe — (a)

„Tsak

kurius annak a' Krézus' bódobóságának fíral-
mas végít-is meg-befzélte volna; a' pokol-
béli Káron mofolyogva ezt felelte: Oh na-
gyon nevetséges dolog!

(a) Mivel a' látásban úgy értette Hunyadi, hogy
egy kis erőszakkal esik-meg Mátyásnak Ki-
rályjá létele; mind olyanokat akar fejébe
verni, a' mik a' tsendefségre fokot hafznál-
nak: a' többek közt a' Fő Rendeknek meg-
betsúlését; és hogy ebben fízávat nem fogad-
ta az Attyának, elég kárát-is vallotta Má-
tyás. — Igen nehéz Hunyadinak úgy intézni
tanátsát, hogy a' Királyságra menendő em-
ber-

„Tsak a' Király a' fő, itt elsők nintsenek,
Szabadsággal bírnak egy-formán mindenek,
'S ha a' több tagoknak egy támad ellenek,
Már minden szegletek *öld-meggel* zengenek.

„Úgy igazgasd azért szívedet és szádat,
Hogy szolgálóddá ne tedd Nemes Társ-szolgádat;

De példaúl tévén öreg hív Atyádat,
Királyodhoz hív légy, szerezd a' Hazádat.

„Ha leg-főbb tiltséget viselsz a' Hazába,
Gonoszt ne gondoljon szíved ő magába:
Leg-ízebb jel a' szolgálk' hív társaságába,
Ha leg-több hűség van a' leg-főbb szolgába.

„Lehet ám másnak-is, ha nékem lehetett
Úgy viselni magát, 's olyan tekintetet
Mutatni, hogy mások mind a' tiszteletet
Meg-adják, mind költsön a' szép szeretet.

„Keveset szólj, 's addig ne mozdítsd
nyelvedet,

Míg meg-nem kérdezed előre eszedet;
Mert a' gondolatlan, 's néki erefzkedett
Nyelv természetdről el-árul tégedet.

„Jobb 's ízebb meg - esmérve hallgatni
másokat,

Mint beszélni mérték 's erő nélkül fokot;
Nézz-

bernek szóljon, azonban még-is egészen
tudtára ne adja *Mátyásnak*, a' ki különben-
is heves vérű Ifjú volt.

Nézz-el bár akármelly okos Királyokat,
Ezzel leg-könyebben tartják-fenn rangjokat.

„Ha nagy dolgot akarsz elő-mozdítani,
Két három tanátsot jó meg-szóllítani;
De egyikre sem jó hirtelen hajlani,
Sem akármellyknek-is ellene-mondani. (a
„Főzze-meg mindnyáját a' szív jól ma
gába,

'S jól meg-nézzé, mints-é akadály dolgába?
Meg-látja, tsak gyorsan menjen a' munkába,
Hogy a' készülettel nem késett útjába.

„De a' ki dolgába nem néz jól beléje,
'S friss kéz a' nagy szívnek nem járúl melléje,
Ez ám foknak ama' panaszos veszélye,
„Nagy Vezér ez, úgy-mond, de nints szeren-
tséje.

Szólna még, de gántot vete már nyelvén-
nek,

Forró melegsége fel-gyúlladt vérének:
Kapisztrán, és *László* mellé le-ülének,
S e' költés beteg felett sírva kesergének.

*Lin ezzel vigasztal az a keserű-célek
Süti a' szíve benn a' keserű-célek*

(a) Ebben már nagyon szavát fogadta *Mátyás* az
Attyának; -- történt ez 1456-ban, mikor
Mátyás 13. esztendő volt.

H A T O D I K

V A G Y

KIS L Á S Z L Ó K I R Á L Y

Függő petsétes Levelének *Diplómájának* egy darabja, melyet adott HUNYADI JÁNOS-nak, a' mint azt Pray a' maga *Históriájába Annal. L. II.* Deákul be-iktatta; Magyarúl ilyen formán élék.

Hogy ez a' *Hunyadi János*, már 'Sigmond Tsászárnak, a' mi Ditsőfséges Nagy-Atyánknek uralkodása alatt, a' maga Ifjúságának idejét ditséretes hajlandóságokkal töltötte-el; a' mellyekben már-is megért elmét, és meg-élemedett Férjűhöz illő méltóságot mutatván; azon vólt, hogy a' mit sokan mások' segítségével, 's magok' eleinek Nagyságával tettek magoké-
vá; ő arra maga fáradtságával, jeles tselekedeteivel, nagy elméjével, fáradhatatlan vóltával léphessen reá. Azt tartván a' ditsőfség' leg-szebb nemének, ha valaki az utánna következő maradéknak hírt-nevet szerez, és a' méltóságra útat nyit. Ifjúságát ditséretesen töltvén-el, testét az erősebb munkákhoz, és a' Katonasággal járó nyughatatlanságokhoz szok-

tatván, 's ezekre magát alkalmatossá té-
vén, következő nagy tselekedeteinek
fundamentomot vetett; 's jó előre azok-
nak bizonyos jelét adta, és Nagy Lelket
mutató erköltséivel, mint meg-aunyi grá-
ditsokkal, a' méltóságokra, tisztségekre,
és a' ditsóságes hírre-névre meneteles ú-
tat készített magának; a' mint-hogy, mint
nagy szívű Katona, és vezérségre méltó
Vitéz, már akkor a' Királyi Katonák köz-
zé számláltatott, és nem sokára *titoknok-
ságra*-is méltóztattatott, a' hol hiba nélkül
való hűséggel, és kézzel fel-áldozott en-
gedelmességgel szolgálta a' mi fent emlí-
tett Nagy - Atyánkat; mind a' Tsáizári
Méltóság' dolgában, mind a' maga Tseh-
Országjussainak vízfza-nyerése végett tett
útazásaiban. Más minden dolgaiban, és
had - viseléseiben-is mind halálig hűséges
és fáradhatatlan szorgalmatossággal volt
mindenkor mellette; a' kinek Tisztsége'
kedvéért, sokszor feje' veszedelmével-is
hadakozott; a' mellyekért nála olyan
kedvességben volt, hogy különös Királyi
szeretetre méltónak ítéltetett és esmérte-
tett lenni. A' mint ugyan azon Nagy-A-
tyánktól az ezen Országban lévő méltó-
ságoknak első gráditsára fel-is emeltetett,
és fellyebb-is méltóztattatott volna, ha
említett Nagy-Atyánk meg-nem holt vol-
na. De helyébe ülvén a' Nagy Méltósá-
gú

gú Hertzeg Albert, hasonlóképpen Római és Magyar Király, a' mi bódog emlékezetű Édes Atyánk: a' fent nevezett *János*, a' maga már régen el-kezdett szereztsés szolgálatját, több érdemekkel tetézvén, és azon mi Atyánknek hűséges szolgálatjában, és had-viseléseiben-is, a' mellyeket mind a' Tseh-Országi pártosok ellen, mind a' Törökök ellen mindenkor ditsősséges ki-menetellel folytatott, (:az Atyánk:) most okos Tanátsos', majd erős hadakozó Tiszt' Hívatalt viselvén, olyan fáradhatatlan és hasznos ember vólt; hogy őtet az Atyánk a' Katonai (:vagy Nemefi:) karból *Ország' Bárójává* és *Szerényi Bánná* tette, a' melly nagy *Bároi* méltóság. A' mikor a' Törökkel, a' ki akkor azon ízéleken valóban alkalmatlan vólt, ditsősséges ütközetet tett ő, és a' málik *Hunyadi János*, a' ki ennek vér-szerént való Nemes Attyafia, és erős serénységében párja's társa vólt. Kik-is azon ütközeteket mindenkor győzedelmesen végezték. Ezután a' mi édes Atyánk-is, a' mint Istennek tettzett korán meg-halálozván, melly miatt a' mi gond-viselőjétől meg-fosztatott Magyar-Országunk, mi-is még akkor rész szerént *gyermek* gyermekségben, rész szerént más' nevelése alatt lévén, belől fok ellenségek között habozott; kívül pedig a' Török' kegyetlensége miatt fok veszélyekben

forgott; mivel a' Törökök a' mezőket pufztították, majorokat rablották, a' lakofokat a' nemnek és időnek minden megkülömböztetése nélkül vagy üldözték, vagy rabúl el-vitték, és a' mi Magyar-Országunknak alsó részét tsak-nem a' Tifzáig, más felől pedig Tót-Országának tsak-nem közepéig, szánakozásra méltó módon vagy el-pufztították, vagy el-foglalták; és már úgy annyira meg-erőtlenítették, hogy tsak a' foglalás hijjával láttattak lenni; fent említett *Hunyadi János* azon idő közben *Erdélyi Vajdává*, *Temesi Gróffá*, *Nandor-Fc. ér-várnak*, és az Ország' más alsóbb részeinek *Kapitánnyává* tétetvén, ezen hivataloknak méltóságát maga érdemivel ditsősségesítette, és ezen ő Felsőségének kezdetét győzedelmes hadakozásoknak áldozta-fel. Mert először-is győzedelmes hartzal *Szerbiában* (: Rátz - Országban :) *Belgrádhöz* közel a' Török Vajdát (: a' ki akkor *Szendró Várát* és egész *Szerviát* el-foglalván bírta :) meg-verte; azután pedig, midőn kevés idő múlva más Török sereg, melly már a' miénkenn egy-nehány ízben vett győzedelmekkel, és fok katonasággal kevésly vólt, 's új ditsősségre vágyott, a' mi Erdély-Országunk' vidékjébe szokott kegyetlenséggel, embereinknek 's azoknak jószágaiknak el-rablása végett bé-ütött

tött volna; az említett *János Vajda* az azon vidéken lakozókat maga mellé vé-
vén, erős Vezérként tüzeffen öszve-ültött
véle, és a' hartznak mind két részről lett
nehezedése között olyan dítseretesen
meg-vítt az ellenséggel, hogy maga azok-
nak Vezére *Mizetbég*, *Mezettel* a' maga
Vitze-Kapitány Fiával meg-ölettetvén,
a' viszsa-nyert 'sákmányt maga' és Fija'
el-estével pótolta. Minden népe pedig,
ki meg-ölettetett, ki el fogatott, némel-
lyek de igen kevesen szaladtak-el. A'
mellyből az a' haszna lett az Országnek,
hogy a' *Havas-Alföldi* és *Moldvai Vaj-
dák*, kik még a' mi Eleinknek idejében
a' szent Koronától el-pártolván a' Török
alá adták magokat, akkor rész-szerént ta-
nátsára *János Vajdának*, rész-szerént a'
tőle való felelemtől kényszerítettvén, is-
mét minden birtokaikkal egygyütt ezen
Ország' hűségére ajánlották magokat, haj-
dani hűséges szolgálatjokat nekünk mind
ez ideig meg-tévén. Mellyek így men-
vén véghez, még jó divatjában vólt ez
nem régi szerentsés tselekedeteinek híre,
mikor e' nagy érdemű Férfiúnak ezen ne-
vezetes dolgainak kezdetét, más ditsősé-
gesebb és fokkal nagyobb dítseretre mál-
tó, 's mind örökké emlékezetben mara-
dandó győzedelme követte. Mert midőn
a' Törököknek Ura, a' most említett ve-

szedelmét a' maga népének nem szenvedhetvén, és minden erejéből meg-akarván belfszúlni, a' maga hatalma alatt valók-ból nyóltzvan ezer embernyi erőt vervén-öszve, a' mint ezt bizonyos tudósításból tudjuk; a' maga Basája' és akkori leg-főbb hely-tartója' vezérlése alatt azt tegyverrel és nagy számmal fel-készítené, 's már a' Basa a' Havafokon túl vezérlené, és azt már tsak-nem egészen el-pusztítván, fok embert és jószágot el-rabolna, 's úgy igyekezne, hogy innen egyenesen Erdély-be mennyen prédálni; fent említett *János Vajda* öszve-szedvén a' lakosokat, a' kiket kaphatott, a' fok ellenséget noha ő annál kevesebb számú néppel vólt, annak a' térségnek széléig nyomozván el-szánta magát, hogy vagy meg-haljon, vagy győzedelmet vegyen. Itt már lehetett látni az ő hadi okoságát, erejét, és tábori ferénységét, mert úgy tartván, hogy jobb az ellenségen rajta ütni, mint azt várni, hogy ő kezdjen hartzot, kemény, nagy, és az ő erejét fokkal fellyül-haladó ütközethez fogott, a' mellyet okosan folytatván, és ízerentséfen el-is végezvén, örökös ditséretre méltó győzedelmet nyert, a' mellyel mind a' Magyar Nemzetnek hajdani ditsősege és híre helyre állott, mind pedig az ő nagy Neve ezen tselekedetéért mindenütt el-hírefedvén, az, hogy

hogy ő dítséretesen emlegettetett, néki
 egy igen felséges győzedelmi pompa gya-
 nant esett. Mert a' temérdek ellenség'
 fokasága meg-fzaladván, a' meg-ölettek-
 nek és fél-hóltaknak engedte a' tágas tsa-
 ta' helyet, fent hagyván a' maga szána-
 kozásra méltó hadi veszedelmének el-se-
 lejthetetlen emlékezetét, az ellenségnek
 igen sok Fő rendjei rabúl estek, nekünk pe-
 dig feles kintset, 's drága tábori eszközöket
 'sákmányúl engedtek köz-osztályra. Ilyen
 fzerentsés győzedelmekkel néki bátorít-
 ván magát ez a' nagyságos Férjfiú, és
 egygyik nagy tselekedetét máfikkal tetéz-
 vén; azután nagyobb, költségesebb, és vá-
 logatott Katonákból álló sereget gyűjtött,
 a' mellyel *Serviánn* vagy *Rásciánn* és *Bul-
 gáriánn* által *Románia* széléig bé-menvén,
 a' mellyeket a' Törökök' Ura már régtől-
 fogva el-foglalt és bírt. *Sófia* városát, és
 más sok kerített és kerítetlen városokat,
 és tsak-nem az egész térséget, az útála-
 tos nemzetnek lakó-helyét tűzzel vassal
 pufztította. A' melly útjában gyakor, de
 kivált hat hartzonn nyomos győzedelmet
 nyervén, az ellenségtől kapott temérdek
 emberből és vagyonból álló 'sákmánnyal
 rakottan, kár nélkül hozta-vissza hadi-
 seregét, az ellenségnek sok zászlóit el-
 fogván, a' mellyek a' Budai B. Szűz Mária
 Templomában az ő örök emlékeze-

re a' jövendő százakban-is fenn-fognak
 függeni, mint ennyi hadi győzedelmek-
 nek ditsősséges emlékeztető jelei. A' hon-
 nan következett, hogy maga a' Törökök'
 Fő Ura meg-ijedvén, egész Rátz-Országot,
 melly ennek az Országnek része, az abban
 épült várakkal, a' mellyeket hajdan el-fog-
 lalván régen bírta kúlsait, Méltóságos
György Hertzegnek, Rátz-Ország' *Despot-*
jának, a' mi Országunk' hűséges tagjának
 kezébe vizsgálta-adta, a' ki azt az Ország'
 nevével, és parantsolatjából vizsgálta-vette,
 és mind ez ideig békefészenben és hűsége-
 sen bírja. *Bosznia*nak Királya-is azon
 okból hajdani engedelmeffégre, mellyet
 meg-tagadott, vizsgálta-tért, és abban mind
 eddig meg-maradt. Minek említettünk so-
 kat? ezen érdemeinek ditsősségével, en-
 nyi virtusainak hírével, midőn a' neve-
 zett *Janos Vajda*, nem csak az Ország-
 bélieknél kedvesféget, hanem a' meszszé-
 valóknál és idegeneknél-is esmerettséget
 kapott, nem sokára a' felsőbb méltóság'
 székre hágott, és a' mi az ő ditséretét
 tetézi, minden Papi Rendnek, Bárók-
 nak, és Fő Reudeknek meg-egygyezések-
 ből és különös szerezetekből, a' mi tá-
 vol-létünkben, és a' mi nevünk alatt, e-
 gész Magyar-Ország' Elöl-járójává és *Gu-*
bernátorjává tétetett. A' melly hivatalban
 melly igazán, tökéletesen, és erősen i-
 gaz-

gazgatta, és bírta a' mi nevünkkel az Országot, és milyen szorgalmatosan viselte illy' nagy Országnek terhét, bizonyítják erős tselekedetei, és munkái mind a' Török ellen, mind a' belső zenebonáknak le-tsendesített mozdítói ellen, és kiváltképpen két bizonyos igen tüzes hartzot, a' melyet azután fok néppel, és nagy költséggel indított, és a' maga jelen-létével 'segész hatalmával kezdett a' Törökök' Ura, annak Országának közepette bátor ferénységgel vitt-véghez. A' melyekben noha az Istennek titkos ítéletiből, a' ki gyakran meg-engedi, hogy a' maga hívei, az ő Szent Neve' káromlóinak lábok alá tapodtassanak, az ő fzerentséje mostohának mutatta-is magát, és fok jeles vitézek el-húllottak, mindazonáltal két anyi kárral fizetett mindenkor az ellenségnek, a' kiknek-is siralmas ki-menetelek történt. Méltán járúlhat ezen Férjfiúnak ditséretei közzé az-is, hogy kétszeri fzerentsétlen esete után-is, sőt a' veszedelmekben, a' melyekben nem csak fok kedves Attyafiait, barátjait, és hozzá tartozóit a' hadi veszedelem miatt el-vesztette, hanem tulajdon véréből-is fokat ki-ontott, hogy vagy kedvét el-ejtette, vagy bátor ferénységében alább-hagyott volna, soha sem tapasztaltatott. Sőt ez az erős Férfiú nagy bátorságú és felséges eleven-ségét igen nagyon meg-tartván, maga o-

kofsága által abból a' rabságból, a' melybe a' most említett két hartz közzül az utolsó után belé-esett, ki-szabadulván, a' maga' és Hazája' bódogságát helyre-állította. Nem tsak a' külső gonoszokból ragadta-ki az Országot, hanem belől-is tsendességet tsinálván azt tselekedte, hogy az egész Nemzettség, és Magyar-Országi *Közönséges - társaság* el-ozolván és elnyomattatván a' Haza-fiak között való hartzok és belső háborúságok, a' melyek miatt ezen Nemzetnek az ő eránta való kedve, és indulatja meg-tsüggedt; egyfzerre minket maga természet szerént való Urának és Királysága' örökösének lenni meg-vallott, fel-vállalt, és meg-ismért. Így a' fent nevezett *János Gubernátor* azt az Országot nekünk, és a' mi nevünk alatt állandó hűséggel meg-tartotta, és ezen állhatatosságában a' számtalan hadak' zűrzavarjainak ellen-állási között-is megmaradott. Utóllýára Magyar-Országot azoknak a' határoknak, melyeket régen Országunk el-vesztett, vízfza-nyerésével, jobban meg-bővítve, és a' hitetlen Törökök' birtoka felé sokkal kijebb terjesztve, mint a' fent nevezett Nagy és édes Atyáink' idejében vala; Felségünknek hűségesen által-adta, hogy azt kívánt békefészes tsendességben igazgathassuk. *A' melly, hogy nyilvánóságosan meg-valljuk, vagy*
egye-

egyedül, vagy nagyobb részint az ő serényságával, szorgalmatosságával, és hadi mesterségével tartatott-meg. Hogy azért ez, az ennyi érdemes tselekedeteivel igen jeles Férjfiú, a' kinek a' leg-nagyobb ditséretet szintén érdeme felett, és a' ki ennyi ditsőséges dolgai közben, fok a' maga és magáéi' véreket ontotta-ki, a' mi ő hozzá való jó-vóltunkat meg-érezheffe, és ettől-fogva láthassa a' mi jó-akaratunknak ő hozzá való hajlandóságát, mellyeknél jövőendőben még-nagyobbakat fog-tapasztalni; minden ezen Országban lévő Papi Fő Rendeknek, Ország' Báróinak és Nemességnek, kik Pesten öszve-gyűltek, és az egész Országot ábrázolják (*repræsentálják*) előnkbe ezért a' Férjfiúért nyújtott, és ennyi fok érdemeinek elő-számolásával tetéztet könyörgésekre, előre jól meg-gondolván, telíyes meg-egygyezésből, meg-határozásból, egész megnyugovással, minden személyre való tekintet nélkül, önként, azt az ideig tartó Gubernátori méltóságát, mellyet eddig méltó érdemeivel, meg-határozott ideig viselt vala, más örökösebbel fel-tseréljük: azon Hunyadi Jánost, annak fiait, és azoknak minden maradékát, Besztertze' Városánn, és kerületinn, (*Distrikusánn*) és a' hozzá-tartozó környékenn (*appertinentiáinn*) mellyek az Erdélyi vidé-

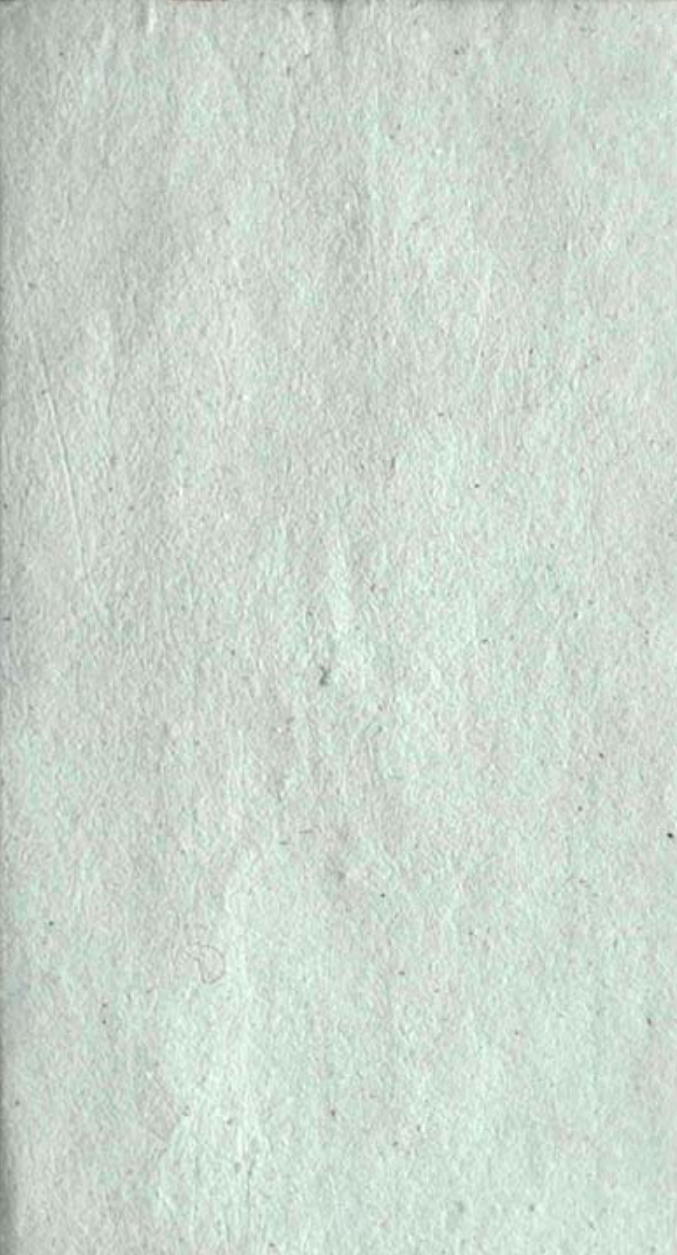
dékinn vagynak, örökös Szabad Nagy Grófokká; az említett ke ületet pedig örökös Vármegyévé; a' mint régebben a' mi Bétsi Városunkban fényes Királyi székekben és öltözetben lévén, és mellettünk lévén a' mi számos Vezéreink, és Márk-Grófjaink, és a' mi egész Tanácsunk, megtartván mind azon rend-tartásfokat, (tzeremóniákat) a' mellyeket az ilyenekben meg-tartani szükséges, pompáffan nevez-tük, tettük és állattuk (*creavimus*) úgy most újjobban-is, már a' mi Magyar-Országunknak határin belől lévén, a' mi Királyi hatalmunknak tellyefségéből nevez-zük, tefszük és állatjuk, és ugyan azon János Grófot, annak Fijait és maradékit, de a' nevezett Vármegyét-is a' *Vajdáknak*, és akármelly *Biráknak* 's törvény-szolgálatóknak bírósága alól, és hatalma alól ki-vévén, a' felettek-való törvény-tételt, *magunknak*, *Nádor-Ispányunknak*, vagy *Országunk' Birájának* tartjuk, meg-határozván, hogy maga János Gróf, a' fiai és minden maradéki veres viafzszal, a' mellyel mint Nagy Grófi méltóság' jelével szoktak élni, és más minden kegyelmekkel, tífztségekkel, jussokkal, és szabadságokkal, mellyekkel más Szabad, Nagy, és örökös Grófok (Fő Ispányok) törvény, és szokás szerént élnek, éljenek, és bírjanak mindég, és

min-

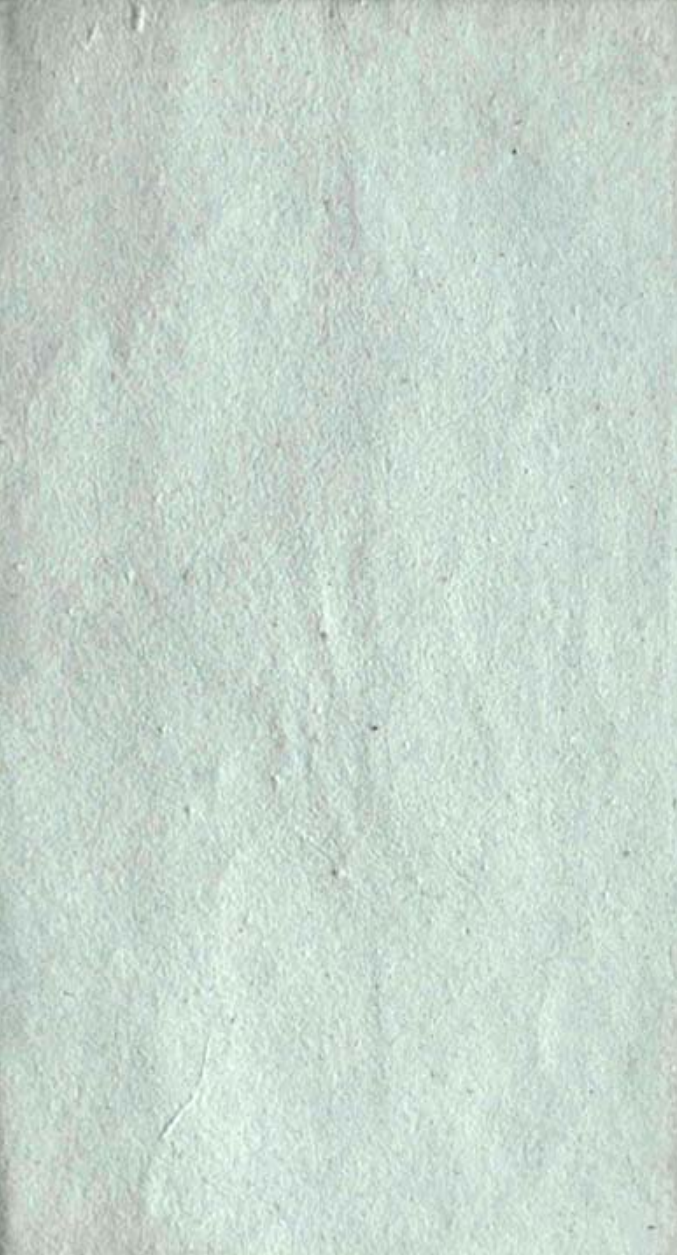
minden időben , el-fogván azon *János Gróftól*, maga ízemellye' és minden maradéki' nevében az ilyenkor ; a' mi , és mi utánunk következő Magyar - Ország Királyjai' hűségére és engedelmeségére le-tenni szokott hitet, vagy esküvést.

700.88.096

201

